

ANG
ANGHELON NGA
PAGSINUMPUNGANAY

(Ilonggo Version)

R. B. THIEME, JR.

With permission of R. B. Thieme, Jr., Bible Ministries,
this publication is distributed in the Philippines
by Grace Logos Support Philippines, Inc.,
without charge or obligation.

For more information text or call:

*(Ginhatag pinaagi sa GLSP nga wala sing bayad ukon obligasyon.
Para sa dugang pa nga kasayuran mag-text ukon magtawag sa:)*

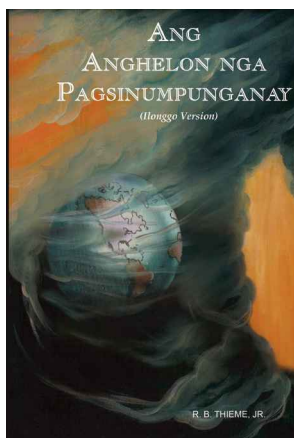
Globe: 0906-347-9830 (Visayan)

Smart: 0946-142-7563 (Visayan)

Smart: 0908-236-1434 (Ilonggo)

The electronic version of this book can be read or downloaded
through the Internet address <https://www.gracelsp.ph>.

*(Ang sa electronic nga porma sang sini nga libro mahimong mabasa ukon ma-download
pinaagi sa internet address nga <https://www.gracelsp.ph>.)*

“Niyan Siya man magasiling sa mga
didto sa Iya wala, ‘Palayo sa Akon,
mga ginpakamalaut, pakadto sa walay
katapusan nga kalayo nga sa diin
ginpreparar para sa yawa kag sa iya mga
anghel.”

Mateo 25:41

ANG ANGHELON NGA PAGSINUMPUNGANAY

R. B. THIEME, JR.

R. B. THIEME, JR., BIBLE MINISTRIES
HOUSTON, TEXAS

PALAKAT SA PANANALAPI

Wala sang bayad para sa bisan ano man nga kasangkapan halin sa R.B. Thieme, Jr., Bible Ministries. Bisan sin-o nagatinguha sang panudlo sa Bibliya makabaton sang amon mga DVDs, MP3 CDs, kag mga bantalaan sa [English] nga wala sang katungdanan. Ang Dios nagasangkap sang panudlo sa Bibliya. Nagatinguha ta nga makita ang lya grasya.

Ang R. B. Thieme, Jr., Bible Ministries isa ka magrasyahong pangalagad kag ang bilog nga palakat sini pinaagi sa kabubut-ong amot. Wala sang listahan sang presyo sa bisan ano man sang amon mga kasangkapan. Wala sang kuwarta nga ginapangayo. Kon ang pagkamapasalamaton para sa Pulong sang Dios nagahatag kabangdanan sa tumuluo agud maghatag, may ara siya higayon sa pag-amot para sa pagsangyaw sang panudlo sa Bibliya.

Unang ginbantala subong *The Angelic Conflict*

© 2012 ni R. B. Thieme, Jr. Ang tanan nga mga katungud ginreserba.

Ini nga libro gin-andam pag-imprenta halin sa mga panudlo kag wala nabantala nga mga sinulat nga mensahe ni R. B. Thieme, Jr.

Sa pagpangayo sini nga libro sa English, magpahibalo sa:

R. B. Thieme, Jr., Bible Ministries

P. O. Box 460829, Houston, Texas 77056-8829

www.rbthieme.org

Wala sang bahin sining bantalaan nga basi ginpahimo liwat ukon ginpadala sa bisan ano man nga porma ukon sa bisan ano man nga pamaagi, elektronika ukon minakina, lakip ang potograpiya, rekording, ukon bisan ano man nga mga pahibalo nahanungud sa pagtipig kag pamaagi sang pagkuha kag pagpadala, sang wala pagtugot paagi sa sulat halin sa tagbantala.

Gin-imprenta sa Tagbilaran, Bohol, Philippines, 2020

Ginbadbad kag gin-andam pag-imprenta ni

Gloria Estanda Naconas

Ginrepaso nila Alma Avila Cachopero

kag Dante Mallorca Canja

Gin-imprenta nga may pagtugot sang

R. B. Thieme, Jr., Bible Ministries.

Mga Hilisgutan

Pasiuna.....	ix
Pang-umpisa	xi

Unang Bahin: Ang Anghelon nga Kaharian

May Ara Gid Bala sang mga Anghel?	1
Ang Anghelon nga Tinuga	3

Ikaduhang Bahin: Ang Panuguran sang Pagsinumpunganay

Lucifer, ang Anghel sang Kasanag	8
Ang Unang Makasaysayan nga Pagsinumpunganay	11
Unang Makasaysayang Pagpakasala ni Satanas	12
Ang Panghunahuna ni Satanas	13
Ang Unang “Ako Maga”	14
Ang Ikaduhang “Ako Maga”	14
Ang Ikatatlong “Ako Maga”	15
Ang Ikaapat nga “Ako Maga”	15
Ang Ikalimang “Ako Maga”	16
Ang Anghelon nga Pagribuk	16

Ang Paghusay kay Satanas 18

Ikatatlong Bahin: Ang Pagpalawig sang Pagsinumpunganay

Si Satanas Nagaapela sang Iya Sentensya 20

Ang Papel sang Katawhan sa Apela ni Satanas 23

 Tawhanong Kabubut-on Amo ang Harambalon..... 24

 Ang Kabubut-on sang Tawo Gintilawan..... 30

 Ang Divine nga Disenyo: Mga Papel sang

 Lalaki kag sang Babayi..... 31

 Pagsentro sa Kahoy 34

 Ang Pag-ataki sa Babayi 37

 Ang Sabat sang Babayi 42

 Ang Pagpakasala sang Lalaki 45

 Ang Sala sang Babayi 45

 Ang Sala sang Lalaki..... 47

 Operasyon mga Dahon sang Higera 48

 ‘Pagpasa sang Salabton’ 54

 Pagsentensya sang Sal-an..... 56

 Ang Sentensya sang Babayi Pagkatapos

 sang Pagpakasala 58

 Ang Sentensya sang Lalaki Pagkatapos

 sang Pagpakasala 62

 Ang Saad sang Kaluwasan 65

*Ikaapat nga Bahin: Ang Pagsaksi ni Job—Isa ka Makit-
ang Bagani sang Daan nga Katipan*

..... 77

Ikalimang Bahin: Kadaugan sa Pagsinumpunganay

Mga Pag-ataki sa Genetic nga Linya ni Jesu-Kristo.....	89
Ang Hangkat ni Satanas Nagasugata sang Divine nga Gahum.....	100
Ang Kalkuladong Kadaugan sang Dios Pinaagi kay Kristo.....	103
Taktikanhong Kadaugan sang Tumuluo sa Panahon sang Simbahan	109
Ang Nahiusa nga Saksi	119
Ang Pagkompleto sang Panahon sang Simbahan.....	124
Operasyon Palatungan.....	129
Ang Tribulation kag Operasyon Palatungan Bahin I	131
Ang Millennium kag Operasyon Palatungan Bahin II	136

Ikaanum nga Bahin: Ang Masalakayon nga Istratehiya ni Satanas

Demonyo nga mga Pwersa ni Satanas	146
Demonyong Impluwensya kag Demonyong Pag-angkon	148
Pag-ataki sa Maayong Balita.....	152
Dimatuud nga Maayong Balita sang Relihiyon.....	154
Dimatuud nga mga Diosdios kag Dimatuud nga mga Gahum.....	157
Si Satanas Tusong nga Nagapanghiwala sang Manluluwas.....	159
Si Satanas Nagapakadios sang Katawhan	160
Pag-ataki sa Kalibutan.....	163
Sosyalismo	165

Pagkapangkalibutan	168
Pag-ataki sa mga Hudiyo: Kontra-Semitismo.....	171
Pag-ataki sa mga Tumuluo.....	176
Pag-akusar sang mga Tumuluo.....	177
Nagapangumbensi sang mga Tumuluo halin sa Pulong.....	180
Nagbiya sa Tinoohan nga Liderato sang Lokal nga Simbahan.....	183
Dimatuud nga Espirituhanong Pagtubo Pinaagi sa Sosyal nga Pagpakig-angot.....	186
Ang Pagdaya sang Dimatuud nga Espirituhanong mga Dulot	188
Sayup nga Paghangup sang mga Trabaho bilang ang Kristohanong Pamaagi sang Pagkinabuhi	191
Pagsulay sa mga Tumuluo nga Magkabalaka.....	195
Pagbalabag sang mga Kristohanon sa Paghimo sang Kabubut-on sang Dios	201
Pagpauntat sang Pagkanalikupan ni Kristo.....	205
Mga Mata ara sa Kaugalingon.....	207
Mga Mata ara sa Katawhan.....	209
Mga Mata ara sa mga Kahitaboan	212
Mga Mata ara sa Manggad kag mga Pagkabutang	215
Pagpauswag sang Kahadlok sa Pagkamatay	218

*Ika-pitong Bahin: Mapangapinon nga Aksyon sang
mga Tumuluo*

Ang Panaming sang Dios: Kasangkapan para sa Pagsinumpunganay.....	228
“Nga Nawagkusan ang Inyo mga Balikawang sang Kamatuuran” (Mga Taga-Efeso 6:14a) ...	232

“Nga Nakasuklub sang Panagang sang Pagkamatarong” (Mga Taga-Efeso 6:14b)	234
“Nga nasukluban ang Inyo mga Tiil sang Preparasyon sang Maayong Balita sang Paghidait (Mga Taga-Efeso 6:15)	237
“Dugang pa sa Tanan, Nagagamit sang Taming sang Pagtoo” (Mga Taga-Efeso 6:16).....	241
“Kag Gamita ang Helmet sang Kaluwasan” (Mga Taga-Efeso 6:17a)	246
“Ang Espada sang Espiritu, Nga Amo ang Pulong sang Dios” (Mga Taga-Efeso 6:17b)....	250
Isuksuk ang Bug-os nga Panaming	254

*Ika-walong Bahin: Paano Bala Makasilot ang Mahigugma-
ong Dios sang Iya mga Tinuga sa Walay Katapusan?*

.....	257
-------	-----

Dugang sa Basahon: Organisasyon sang Pinili nga Anghel

.....	261
-------	-----

Kapulongan sang Talagsahong mga Pamulong

.....	272
-------	-----

Mga Tultulanan

Tultulanan sang Balaan nga Kasulatan	280
Tultulanan sang Hilisgutan	294

Pasiuna

Sa wala ka pa mag-umpisa sang imo pagtoon sa Bibliya, kon tumuluo ka ni Ginoong Jesu-Kristo, siguroha nga ginhianganlan mo ang imo mga sala sa pribado didto sa Dios nga Amay.

Kon ituad ta ang aton [nahibaloan] mga sala, matutum kag matarong Siya, kag magapatawad sang aton [nahibaloan] mga sala kag magatinlo sa aton sa tanan nga pagkadimatarong [wala nahibaloan ukon nakalimtan nga mga sala]. (1 Juan 1:9)

Niyan sa gilayon ara ka sa pakig-upod sa Dios, napun-an sang Balaan Espiritu, kag andam magtoon sang Panudlo sa Bibliya halin sa Pulong sang Dios.

“Ang Dios Espiritu, kag ang mga nagasimba sa Iya kinahanglan magsimba sa [sa pagpuno sang] espiritu kag [bibliyanhong] kamatuuran.” (Juan 4:24)

Kon wala ka pa gid sa kinaugalingon nagtoo kay Jesu-Kristo subong imo Manluluwas, ang hilisgutan indi ang paghianganlan sang imo mga sala. Ang hilisgutan amo ang pagtoo lamang sa kay Kristo lamang.

“Ang nagtoo sa Anak may kabuhi nga walay katapusan; apang ang wala nagatuman [sa sugo agud magtoo] sa Anak indi makakita sang kinabuhi, kondi ang kasingkal sang Dios naga-pabilin sa iya.” (Juan 3:36)

KAY ANG PULONG SANG DIOS buhi kag gamhanan, matalum pa sa bisan ano nga espada nga duha sing sulab, nga nagalapus tubtub sa nautlan sang kalag kag espiritu, sang mga lutalutahan kag utok, kag nagahantup sang mga hunahuna kag mga tinutuyo sang tagiposoon. (Mga Hebreo 4:12)

Ang bug-os nga kasulatan ginbugna sang Dios kag mapuslanon sa pagpanudlo, sa pagsabdong, sa pag-saway, kag sa paghanas sa pagkamatarong, agud nga ang tawo sang Dios mahimpit, nga masangkapan nga sa tagsa ka maayong buhat. (2 Timoteo 3:16-17)

Magtinguha sing maayo gid sa pagpakita sang imo kaugalingon sa Dios subong nga pinakamaayo, manugpangabudlay nga indi kinahanglan magkahuya, nga nagagamit sing matadlong sang pulong sang kamatuuran. (2 Timoteo 2:15)

ESPIRITUHANONG INAWAY

HALIN SA TION SANG PAGKABUN-AG, ang tagsa ka tawo, sa bisan ano pa man nga edad ukon kasarian, sa bisan ano pa man nga kahimtangan sang kinabuhi, ara sa tunga sang dako nga gira. Ang walay untat nga gira! Wala gid sang tawo nga nakahibalo sang eksakto kon san-o ini magsugod, kag wala sang tawo ang makahimo magtapos sini. Ang pagsulbar indi gid maagum sa panahon sang kasaysayan sang tawo. Ang mga kasumpong dimaghinangpanay; ang sinumpunganay, dimalikawan.

Ang anghelon nga pagsinumpunganay indi isa ka pangkalibutan nga gira. Amo ini ang gira sa ibabaw sang kalibutan. Apang sa gihapon para sa tanang walay katubtuban nga kadakuon kag nasakupan sini, ang kinahanglanon kaayo nga mga mangangaway mga dimakit-an, bisan pa nga tinuud gid kaayo. Ining makahaladlok kaayo nga pakig-away nagapasumpong kay Satanas, subong ang dios sa sining kalibutan, batok sa Dios sang tanang tinuga. Sa amo man nga panahon ang tawo may bahin nga pagahikuton—isa ka dako kaayo nga bahin. Bisan pa sa iya kaugalingon ang tawo indi makapatapos sang gira, siya gintuga agud magsulbar sang pagsinumpunganay. Huo! Ang Dios nagtuga sang tawo agud madesisyunon nga husayon ining dako kag masangkaron nga espirituhanong pagsinumpunganay. Ang mas importante, ang mga tumuluo ni Ginoong Jesu-Kristo may ara sang kinahanglanon kaayo nga papel subong Iya

mga sundalo. Sa sulud sang panahon sang kasaysayan sang tawo si Satanas kag ang iya mga anghel makusganon nga maghimud-os agud maagum ang kadaugan, apang ang mangin gowa sang ila mga operasyon wala sa balanse. Sa kinatapusan ang Dios magadaog, bisan pa nga si Satanas maggowa nga may pipila ka mga kadalag-an samtang nagapadayon.

Ang dako kaayo nga paghimud-os nagsugod subong isa ka pagrebelde sang mga anghel sa langit, dugay na sang wala pa ang pag-umpisa ni Adan kag Eba. Ang katawhan nagsulud sa espirituhanong inaway sang si Satanas nagpalapit sa babayi sa Hardin nga may ideya sang mangin “kaangay sang Dios” (Genesis 3:5). Ang una nga mag-asa-wa nag-ambit sang ginadili nga bunga kag nagtulod sang ila mga kabataan pakadto sa inaway nga magabatas tubtub sa madalag-on nga pagbalik ni Jesu-Kristo.

Ang mga istrategiya sang gira ni Satanas kag ang iya mga anghel mga abunansya kag nagkalainlain. Tubtub sa pagkabun-ag ni Kristo, ini amo ang kabilogang tuyo ni Satanas nga balabagan ang pag-abot sang Manluluwas. Ina napaslawan! Samtang si Kristo ari diri sa Kalibutan, ang tinutuyo ni Satanas amo ang pagpaslaw kag pagpauntat sang Iya misyon sang kaluwasan didto sa krus. Ina man napaslawan! Si Jesu-Kristo nagtuman sang kon ano ang ginkahad-lokan gid kaayo ni Satanas—ang kalkuladong kadaugan didto sa krus.

Ang Dios-tawo nga Manluluwas sa karon nabanhaw, nagkayab sa langit, kag naglingkod sa tuo nga kamut sang Amay, nagaselyo sang sentensya ni Satanas kag sang iya mga anghel. Apang bisan pa sina sila indi gid mag-untat kag indi gid magyanib. Sa baylo, ang nagpakasala nga mga guban kag ang ila komandante nagtipon liwat kag nagplano sang sekreto sing isa ka istrategiya para sa karon nga kapanahonan sang kasaysayan sang tawo—ang Panahon sang Simbahan. Ang ila inaway para sa mga tagiposoon

kag mga hunahuna sang katawhan nagkagrabe, samtang ining nasilotan na nga mga linalang nagapalapit na gid sa divine nga pagkalkula nga amo ang ila katapusan.

Si Satanas kag ang iya mga anghel nagapanglaghap nga pahuy-an, tuison, kag kuhaon ang pagpalapnag sang Maayong Balita ni Jesu-Kristo. Sila nagapaabante sang di-matuud nga mga relihiyon agud dimapaklaro ang mensahe sang grasya. Ginakontra nila ang tanang pag-abante sang mga Kristohanon sa plano sang Dios. Nagapakig-unahay sa tanang serbisyo sang tumuluo para sa Dios. Ang tagsa ka tumuluo ni Jesu-Kristo amo ang natungdan sang dimapa-kalma nga mga kasumpong.

Suno sa bag-o, maliputong adyenda ni Satanas, importante gid kaayo nga subong mga tumuluo ni Jesu-Kristo kita nakahangup sang espirituhanong pag-ilinaway nga nagapalibot sa aton—ining nagapadayon nga inaway sa tunga sang maayo kag malaut nga nagapaathag sang aton mismong pagkaara. Wala sing pagkakalmado, wala sang palikaw sa responsibilidad, wala sang ‘paglikaw sa serbisyo militar,’ ukon pagtago sa pagpang-ataki. Si Satanas magaguba kag magwasak, kon mahimo niya! Kag kita amo ang iya pirmi pangunang target.

Kay ang aton paghimud-os indi batok sa unud kag dugo, kondi batok sa mga tigdumala, batok sa mga gahum, batok sa mga pwersa sang kalibutan sa sining kadudulman, batok sa espirituhanong *mga pwersa* sang kalautan sa langitnon nga mga *duug*. (Mga Taga-Efeso 6:12)¹

1. Luwas kon sa iban nga pamaagi nasulat, ang tanan nga Balaan nga mga Kasulatan sa sini nga libro mga ginbadbad halin sa New American Standard Bible (NASB). Atong mga namarkahan “KJV” mga ginbadbad halin sa King James Version; atong mga ginmarkahan “ginhusto nga pagbadbad” amo ang mga ginbadbad sang tigsulat nga nagarepresenta sang mas literal ang kinaunahan nga Hebreo kag Griyego nga mga sinulat. Ang kinorsetihan nga komentaryo nagapakita sang pagpasangkad

Sa pagpuntos sang mataklikanhon nga mga kadaugan sa dimalikawan nga pagmartsa sang aton Ginoo pakadto sa kadalag-an, kinahanglan naton mahangpan ang kaaway kag kinahanglan naton mahibaloan kon paano magpakig-away kag kon paano magdaog. Wala gid kita ginbayaan nga dimakapangapin. Ang grasya sang Dios nagsangkap sang sobra ka dako nga bentaha pinaagi sa porma sang maprotektahan nga espirituhanong armas (Mga Taga-Efeso 6:13–17). Kita may gahum sang Dios Balaan Espiritu sa sulud naton, ang dimagkasayup nga Pulong sang Dios subong ang aton hinganiban nga pagapilian, ang Maayong Balita nga magpahayag sang tagumatayon nga kalibutan, kag ang espirituhanon nga kinabuhi nga gin-umpisahan ni Ginoong Jesu-Kristo. Sa paggamit sini nga mga kamanggagan, may ara kita sang tumalagsahon nga pribilehiyo sang pagdala sang kapiyerdihan sa tuso kag makaguluba nga kaaway sang Dios. Makaabante kita sa espirituhanong pagkahamtong kag mahimong mga baganihan sa dimakit-an nga gira. Ang Dios mahimaya samtang kita magpaniguro sing hugot sang aton mga taming kag magtindog sing malig-on sa lya gahum kag Pulong.

ANG ANGHELON NGA KAHARIAN

MAY ARA GID BALANG MGA ANGHEL?

ANG MAKAINTRIGA NGA POSIBILIDAD NGA MAY ARA MGA DUMULUONG sa tumalagsahong mabitoon nga bug-os kalibutan nagpukaw sang paghanduraw sang katawhan. Ang pagkainteresado kaayo sa mga saysay nahanungud sang dimakilal-ang nagalupad nga mga butang kag ang mga estorya nahanungud sang mga pagsinugataay sang salakyan sa kahawaan nagpamukaw sang akon mga pananaw sang wala makilal-i nga mga tinuga halin sa iban nga mga planeta. Dimaisip nga mga sine ang naglarawan sang subong nga mga panghitabo. Ang katawhan gusto magpati nga sila wala nagaisahanon sa bug-os kalibutan.

Ang debati nagpagrabe pa gid kon ining ginasiling nga mga nakit-an nga hinimohimo lang sang sensya ukon tinuud nga kamatuuran. May ara bala sa pagkamatuud sang dimakit-an nga kinabuhi sa gowa nga kahawaan? Ang sabat, ayhan makapakibot nga, amo ang huo. May ara matuud nga mga linalang sa kahawaan, apang sila indi ang mga estranghero nga kinabuhi nga naporma sa kasami

nga ginlarawan sa kilala nga kalingawang media. Sila mga makatarungan, labaw pa sa natural nga mga tinuga nga ginpahayag sa kabilogan sang Bibliya subong ang mga anghel (Mga Salmo 91:11; 103:20; 148:2; 1 Mga Taga-Corinto 4:9; 1 Timoteo 3:16).

Ang anghel (*angelos*) amo ang isa ka mensahero ukon tigbantala, isa ka representante, ang isa nga nagadala sang mga balita. Ang mga anghel ginlaragway subong “kabitoonan sang kaagahon” (Job 38:7), “kabitoonan sang Dios” (Isaias 14:13), “manug-alagad nga mga espiritu” (Mga Hebreo 1:14), “mga kabitoonan sang langit” (Bugna 12:4). Ang Bibliya nagalaragway sang ila numero subong “sobra gid kadamo sang sobra gid kadamo, kag mga linibo sang mga linibo” (Bugna 5:11).

Bisan pa sang bibliyanhon nga pagdokumento sang anghelong pagkaara, madamo sang Kristohanon nga mga eskolar, mga teyolohiyanhon, kag bisan ang mga ministro nagamuhan kag disigurado nahanungud sang mga anghel. Indi sila gusto maghambal nahanungud sang labaw pa sa natural nga mga tinuga nga indi mahimong pamatud-an suno sa nabatyagan, ilabi na sa sining mga adlaw sang dakong teknikal nga pag-abante sang syensya. Bisan kon ang pagkaara sang anghelon nga mga linalang indi bug-os nga mapanghiwala, ini ‘ginpakaespirituhanon’ ukon sa iban nga pamaagi ginpaminus agud himoon ang Kristohanong mensahe nga mas mabaton sa isa ka maduhaduhaon kag walay kasigurohan nga kalibutan.

Sa pagkadimapalaron, ining kagamohan nakasuhot sa mga hunahuna sadtong mga maglantaw sa mga anghel kag espirituhanong pag-ilinaway luwas lang sa mga deklarasyon sang Balaan nga Kasulatan. Samtang nagapamali-bad sa bibliyanhong pamatuud, sila naluyag gid kaayo kag nabihag sang nagkalainlain kag makabibihag nga mga talan-awon sang Sidlanganong mga relihiyon, espiritismo, matawhanong sikolohiya, kag bisan sang agnostisismo. Bi-

san pa sang sayup nga mga paghangup kag pagtuis sang bibliyanhong panudlo nahanungud sang mga palatukuran sang mga anghel, may ara sang anghelon nga mga tinuga kag nagakapot sang isa ka pinasahi nga duug sa plano sang Dios. Agud mabuy-an ining labaw pa sa natural nga mga linalang subong sang kon isa ka estorya ukon walay kaangtanan amo ang pagbale-wala sang ila kaimportanteng relasyon sa pagtuga, kaluwasan, kag sa nagapadayon nga mga hilikuton sang katawhan. Ini nga papel makit-an sa pagsaysay sang Pulong sang Dios, nga sa diin kinahanglan indi mapanghiwala sang tumuluo ni Jesu-Kristo.

ANG ANGHELON NGA TINUGA

Sang wala pa ang panahon, pirmi na gid may walay kapatusan nga tatlo ka mga persona sa isa ka Dios.² Sa iban pa nga punto sang wala pa ang pagkaara sang bug-os kalibutan, ang Dios nagpili nga tugahon ang isa ka madamo kaayo nga army sang gamhanan, makatarunganong mga tinuga nga amo ang magpuyo kaupod Niya (Mga Taga-Colosas 1:16). Sa pagpakighambal kay Job, ginpamatud-an sang Ginoo nga ang mga anghel ara na nga daan sang pagtuga. Ara sila agud manilag sa trabaho sang Dios.

“Diin ka bala [Job] sang Ako [Dios] nagpasad
sang pundasyon sang kalibutan?
Sugiri Ako, kon may paghangup ka,
Sin-o bala ang nagpat-ud sang mga takus sini,
subong sang nahibaloan mo?

2. R. B. Thieme, Jr., *Ang Tatlo ka mga Persona sa Isa ka Dios* (Houston: R. B. Thieme, Jr., Bible Ministries, 2014). Sugod karon, ang dugang-mga kasayuran sa mga libro sang tigsulat magasambit sang tig-sulat, titulo, petsa sang pagbantala, lamang (sa una nga kasayuran), kag pahina (mga pahina).

Ukon sin-o bala ang nag-untay sang latid sini?
Sa ano bala nakatakud ang mga sadsaran sini?
Ukon sin-o bala ang nagpasad sang bato nga
pamag-ang sini?
Sang ang kabitoonan sang kaagahon [mga
anghel] nagkanta sing tingob,
Kag ang tanan nga mga anak sang Dios [ang
bug-os nga anghelong tinuga] naghinugyaw
sa kasadya?” (Job 38:4–7)

“*Tanan* nga mga anak sang Dios naghinugyaw sa kasadya” (italiko gindugang) sang ang bug-os kalibutan, “ang mga langit kag ang kalibutan” (Genesis 1:1), gintuga su-bong ang kaharian sang mga anghel. Diri sila magadumala kag maghimo sang kon ano nga mga responsibilidad kag mga katungdanan ang ginhatag sang Dios para sa ila. Ngaa bala nga ang Dios nagtuga sang mga anghel kag sang isa ka duug para sa ila kita magpakotpakot lamang. Siya wala namingawan ukon nagkinahanglan sang pag-inupdanay, kondi klaro nga ang ila pinakaimportanteng katuyoan amo ang magserbi kag magdayaw sa Dios.

Pakamaayoha ang GINOO, tanan kamo nga Iya
mga kasundalohan,
Kamo nga magserbi sa Iya, nga nagahimo
sang Iya kabubut-on. (Salmo 103:21)

Dayawa Siya, tanan nga Iya mga anghel;
Dayawa Siya, tanan nga Iya mga kasundalo-
han! (Salmo 148:2)

Samtang ang tanan nga mga anghel may talagsahong katingalahang gahum sa diin agud tumanon ini nga papel, sila indi mga kagahaman, gamhanan sa tanan, nakahibalo sa

tanang, ni ara bisan diin. Sila mga limitado sa kon ano ang mga ginasugo ukon ginatugotan sang Dios subong sang ginakinahanglan sang Iya katuyoan.

Ang paglaragway sang mga anghel mga medyo lainlain. Sila ginpakaangay sa mga kabitoonan, kag ang ila mga lawas mga nasakupan sang isa ka sangkap nga kapareho sang kasanag (Mateo 28:3).³ Kon sa anong sangkap man sila ginhimo, ang mga lawas sang mga anghel may kapasidad nga mahimong makit-an ukon dimakit-an kag ang abilidad sa pagbaylo sang ila hitsura para sa katuyoan sang pagtuman sang ila mga papel. Sa nag-agi nga mga pagdumala,⁴ ang mga anghel nagpakita sa tawo sa tawhanon nga porma agud magserbi subong mga magbalantay (Genesis 3:24), divine nga mga mensahero (Genesis 19:1–15; Lucas 1:11–20), kag manugpaambit sang panudlo sang Bibliya (Daniel 8:15–19; 9:22). Ang Balaan nga Kasulatan nagapahayag nga ang mga anghel sa makaisa nga makit-an diri sa Kalibutan sa palaabuton nga mga pagdumala (Bugna 12:7–9; 16:12; 19:17). Apang bisan pa sina, sa sulud sang Panahon sang Simbahan, ang pagdumala sa diin kita karon nagakinabuhi, amo ang pinasahi sa sina nga ang mga hilikuton sang mga anghel sa kalibutan nga makit-an. Amo ini ang panahon sang ang tanang divine nga mga

3. Ang tawhanong lawas amo ang lawasnon; ang anghelong lawas dilawasnon. Halin sa ngalan “Lucifer,” ang Hebreo nga pangngalan *helel* (ginkuha halin sa berbo *hala*), nagakahulugan “masanag kag ang isa nga nagasidlak,” naton-an naton ang isa ka butang sang sangkap sang ila mga lawas. Sanglit nga ang sanag may sulud, ini makaangkon sang maathag nga porma, ang isa nga pwedeng mahapos makit-an.

4. Ang pagdumala amo ang panahon sang kasaysayan sang tawo nga ginpahayag suno sa divine nga pagpahayag. Ining nagsunudsunud nga mga kapanahonan nagapabinagbinag sang pagpalapnag sang plano sang Dios para sa katawhan. Sila nagpasad sang divine nga palanan-awon kag teyolohiyanhong pagbadbad sang kasaysayan. Ang panudlo sang Bibliya nahanungud sang mga pagdumala amo ang pamaagi nga sa diin ang mga tumuluo nga nagakinabuhi sa isa ka siguradong panahon puwede maghanas sa kabubut-on, plano, kag katuyoan sang Dios sa ila mga kinabuhi. Tan-awa ang Thieme, *The Divine Outline of History: Dispensations and the Church* (1999), 3–4.

pagpahayag magaabot sang diritso halin sa Bibliya kag sang ang tanang anghelong pagprotekta, nga nagalakip sang “nagaministeryo nga mga espiritu” nga gindestino sa tagsa ka tumuluo (Mga Hebreo 1:14), estrikto nga dimakit-an.

Suno sa Salmo 8:5 sa King James Version, ang mga anghel gintuga nga isa ka mas mataas nga sari kay sa katawhan. Ang mga anghel mas mataas sang ranggo kay sa tawo sa kaalam (2 Samuel 14:20), sa lawasnon nga kusog (Salmo 103:20; Mateo 28:2; Bugna 7:1; 9:15), kag sa katahum (Bugna 10:1). Wala mapunggan sang materyal nga mga balabag (Mga Binuhatan 12:6–7), ang mga anghel nagaangkon sang mas dako nga abilidad sa panghulag kay sa katawhan (Daniel 9:21) kag wala sila nalimitahan nga magpuyo diri sa Kalibutan.

Samtang ang mga anghel lawasnong mas mataas sang ranggo sa tawo subong tinuga (Mga Hebreo 2:7), ang mga tumuluo sa Panahon sang Simbahan may mas mataas nga kahimtangan, ukon espirituhanong ranggo, kay sa mga anghel. Sa palaabuton nga walay katapusang kahimtang, pinaagi sa pagkaangkon sang nabanhaw nga lawas kaangay sinang kay Ginoong Jesu-Kristo, ang tanang mga tumuluo magakaput sa sining duha ang espirituhanon kag lawasnon nga bentaha labaw sa mga anghel (Mga Taga-Filipos 3:21; Mga Hebreo 1:4).

Para sa tanan nila nga mga pagkalainlain, ang mga tawo kag ang mga anghel may ara isa ka magkaparehong importante kaayong hiyas—ang pagkapat-ud sa kaugalingon, ukon kabubut-on. Sa laing mga pamulong, ang parehong mga tinuga may kasarang maghimo sang hilway kag makinaugalingon nga mga desisyon. Tungud kay ang kabubut-on amo ang isa ka kinahanglanong kabahin sang makatarunganon nga panghunahuna, ang Dios naghatag sa lya mga tinuga sang hilway nga kabubut-on agud nga basi sila magpili kon para ukon batok sa lya, kon para ukon batok

sa Iya plano (Mga Taga-Colosas 1:20). Ang pamangkot amo ini: Paano bala ang mga anghel nga amo ang nakakita sugod pa gid sang umpisa sang gahum kag himaya sang Dios magsikway sa Iya? Daw sa dimahanduraw, apang madamo sang mga anghel ang naghimo sini. Ang anghelon nga pagsinumpunganay nag-umpisa sa ila unang paghimo sang negatibo nga kabubut-on, ang ila unang desisyon kontra sa kabubut-on sang Dios.

ANG PANUGURAN SANG PAGSINUMPUNGANAY

LUCIFER, ANG ANGHEL SANG KASANAG

SI LUCIFER, SA KADUGAYAN NAKILALA SUBONG SI SATANAS, amo ang labing matahum nga tinuga bisan kasan-o nga naghalin sa kamut sang Dios. Siya amo ang nangin mismong laragway sang iya ngalan “bitoon sang kaagahon, anak sang pamanagbanag” Isaias 14:12). Ang Ezequiel 28 nagapasad sang pagkaanggid sa tunga sang tuman nga pagkatahum ni Lucifer kag ang pagkamakabibihag sang Hari sang Tyre:

“Anak sang tawo [Ezequiel], paggamit sang isa
ka panalabiton [ambahanon sa lubong] sa hari
sang Tyre [Lucifer], kag isiling sa iya,
Amo ini ang ginasiling sang Ginoong DIOS,
“May ara ka selyo sang pagkaperpekto,
Puno sang kinaalam kag perpekto sa kata-
hum.”” (Ezequiel 28:12)

Ini nga tipo sang pagkaanggid komon sa Hebreo nga sinulat; pareho man nga palatukuran ang makit-an sa mala-

Manluluwas nga Mga Salmo (Salmo 16:10). Samtang si David nagahimo sang mga pahayag nahanungud sang iya kaugalingon, ini nga mga pahayag magamit man sang matagnaon nahanungud sa Manluluwas. Sa amo man, samtang si Ezequiel nagalarawan sang mga kalidad sang Hari sang Tyre, ang iya pahayag nagalabot sang isa ka tawo nga mas dungganon kay sa Hari sang Tyre. Nahanungud sining tawo ginasiling ni Ezequiel, “Ikaw may selyo sang pagkaperpekto.” Iya ginakilala si Lucifer, nga amo ang gintuga nga may perpektong balanse sang katahum kag ki-naalam.

“Didto ka anay sa Eden, ang hardin sang Dios;
Ang tagsa ka bililhon nga bato amo ang imo
panabon:

Ang rubi, topasyo, kag ang dyamante;
Ang berilo, onise kag ang jaspe;
Ang sapiro, karbunklo, kag ang esmeralda;
Kag ang bulawan, ang pagkahimo sang imo
mga halamutangan kag mga palansakan,
Ara sa imo.

Sa adlaw nga ikaw gintuga
Napreparar na sila.” (Ezequiel 28:13)

Si Satanas nagapabilin nga labing maalamon kag makadalayaw sa katahum nga tinuga sa bug-os kalibutan. Ang matradisyon nga paglarawan sang yawa nga may pula nga pamanit, makitid nga malain nga mga mata, kag porma tinidor nga ikog amo ang puro pinatuk sa isip. Indi si Satanas amo ang makahaladlok nga sapat nga ginalaragway sa arte kag literatura. Kon siya makita lang, ang mga tawo walay duhaduha nga matingala kag mataha sa iya pagkamakabibihag, nagmaanyag tungud sang iya kasidlak kag pagkamangin-alamon, mabihag sang iya personalidad. Siya nagapabilin nga ang labing makadalayaw sa tanan nga mga

tinuga. Apang bisan pa sina, siya hingpit nga malaut.

Ang “Eden” sa Ezequiel 28:13 nagatumod indi sa kalibutanong Hardin sang Eden sang Genesis 2 kag 3 kondi sa langit, sa diin si Lucifer sa kinaunahan nagpuyo. Ang mga alahas nga nagaadorno kay Lucifer nagapakita sang mahahuluganong pagsangkap sang katahum kag pabor halin sa Dios. Sila nasambit sa tatlo lamang ka beses sa Balaan nga Kasulatan: nga may kaangtanan sa panagang sa dugan sang mataas nga pari sang Israel (Exodo 28:17-20), sa dugang nga kasayuran sa walay katapusang Bag-ong Jerusalem (Bugna 21:19–20), kag diri sini, nagalarawan sang bayo ni Lucifer nga ginpreparar para sa iya sang Dios. Ang mga tsaliko ni Lucifer nga nataptapan-sang alahas, nga gingamit sa presensya sang Dios, nagapakahulugan sang dungog sang iya mataas nga ranggo subong ang magbalantay sang kwarto sang trono, sa diin nagpakita sang himaya sang Dios. Bisan ang iya tingog dimapaanggid. “Ang pagkahimo sang imo mga halamutangan kag mga palansakan” ginapakaangay sa tingog ni Lucifer sa tunog sang isa ka tinubo nga organo, matagsing kag may tono, ang isa ka instrumento sang pagdayaw sa Dios.

Ikaw ang hinaplasan [mala-manluluwas] nga
kerubin nga amo ang nagatabon [ang kwarto sang trono],
Kag Ako nagbutang sa imo *didto*,
Ikaw ara sa balaan nga bukid [trono] sang Dios;
Ikaw naglakat sa tunga sang mga bato sa kailayo.” (Ezequiel 28:14)

Ang bersikulo 14 nagapahayag sang kinaunahan nga trabaho ni Lucifer kag ang paglarawan sang iya hinatag nga katungdanan sang Dios. Siya amo ang “hinaplasan nga kerubin.” Kabaliskaran sa madamong maarte nga mga representasyon, ang isa ka kerubin indi ang matambok,

kolor rosas, hubo nga lapsag, nga may magagmay nga mga pakpak. Ang mga kerubin amo ang mataas-sang ranggo, may apat-ka pakpak nga mga anghel, matahum kag gamhanan nga mga tinuga (Ezequiel 1:4–12).⁵ Bilang ang mala-manluluwas nga kerubin, si Lucifer amo ang nanging kinaugalingong dungganong magbalantay sang ikaduhang persona sang Kabilogan sang Dios, si Ginoong Jesu-Kristo. Amo ini ang pinakamataas nga posisyon ang puwede makaptan sang isa ka tinuga. Apang bisan pa sina, sa tanan sang iya makadalayaw nga mga kalidad, siya nanging isa ka tinuga sang Dios gihapon kag wala mag-angkon sang kinaiya sang Dios.⁶

ANG UNANG MAKASAYSAYAN NGA PAGSINUMPUNGANAY

Bisan pa sang iya ginbayaw nga posisyon, si Lucifer wala naayawan kag gusto sang sobra pa. Siya nagpaninguha sang kudeta batok sa Dios kag nagpakilala sang konsepto sang kalautan didto sa nauna nga kasaysayan. Tungud sini si Lucifer ginsentensyahan pakadto sa walay katapusan nga silot sa linaw sang kalayo. Ang iya pagpakasala nag-umpisa sang pagsinumpunganay sang mga katuigan—ang pagsinumpunganay sa diin kita malapit kag sa gilayon

5. Tan-awa ang Dugang sa Basahon para sa organisasyon sang pinili nga mga anghel.

6. Ang kinaiya sang Dios, divine nga kinaiya, amo ang lya kinaiyahan ukon pagkakinahanglanong linalang. Ang kinaiya nagakahulugan sang pangsulud ukon unay nga kinaiyahan, tinuud nga sangkap, ang mga kalidad ukon mga hiyas. Ang divine nga kinaiya nasakupan sang napulo ka mga hiyas, ang tanan sa diin mga hingpit, walay katapusan, kag walay pagbaylo kag indi gid mahamulag halin sa lya pagkaara: labaw nga kagamhanan, pagkamatarong, katarungan, gugma, kinabuhi nga walay katapusan, pagkahibalo sang tanan, kagamhanan sa tanan, pagkaara bisan diin, pagkawalay pagbaylo, kag katinuud. Tan-awa ang Thieme, *The Unfailing Love of God* (2008), 6–11.

nga nalabot.

Unang Makasaysayang Pagpakasala ni Satanas

“Ikaw [Lucifer] walay kasal-anan sa imo mga
pagginawi
Halin sa adlaw nga ikaw gintuga,
Tubtub nga ang pagkadimatarong [ang kinau-
nahan nga sala] nakit-an sa imo [ang iya
moral nga pagpakasala].” (Ezequiel 28:15)

Si Lucifer gintuga nga isa ka walay sala, perpektong linalang, mas kusganon kay sa tanang iban nga anghe-long mga tinuga. Sa sekreto, siya nag-umpisa maghingamo sang labaw ka kagamhanan, gahum, kag himaya sang Dios. “Nakit-an” sang Dios nga nakahibalo sang tanan ang “pagkadimatarong” sa iya tsampyon nga anghel. Si Lucifer nagdesisyon sa iya hunahuna nga magrebelde batok sa Dios sang wala pa siya nakahimo sang bisan anong buhat sang sala. Sugod sini nga tion tubtub sa palaabuton, “si Lucifer” nakilala subong si “Satanas.”⁷ Ining isa ka igpat sang pagkamataastaason nagpasugod sang sala sa bug-os ka-libutan kag nangin kabangdanan sang iya kinaugalingong kamatayon. Ang pagkamataastaason nag-engganyo sang pagrebelde ni Satanas sa langit kag nahimong ang pundasyon sang iya kalibutanong sistema sa planetang Kalibutan.⁸

7. Ang titulo “Satanas” amo ang Hellenized nga porma sang Hebreo (*satan*) kag nagakahulugan “kaaway.” Siya sari-sari nga gintawag “ang man-og sang una . . . ang yawa . . . Satanas, nga amo ang nagapanglimbong sang bug-os kalibutan” (Bugna 12:9).

8. Ang kalibutanong sistema amo ang mahipid, may paghiliusa, kag komplikado nga sistema sang panghunahuna ni Satanas, sa diin nagalakip sang isa ka katuyoan,

Ang Panghunahuna ni Satanas

“Apang ikaw nagsiling sa imo tagiposoon,
 ‘Ako magasaka sa langit;
 Ako magapataas sang akon trono labaw sa
 kabitoonan sang Dios [mga anghel],
 Kag ako magalingkod sa bukid sang katiling-
 ban [duug sang katilingban para sa mga
 anghel sa langit]
 Sa kaukbungan sang aminhan;
 Ako magasaka labaw sa kataason sang mga
 panganod [anghelong masa];
 Ako magahimo sang akon kaugalingon kaa-
 ngay sang Labing Mataas.”
 (Isaias 14:13–14)

Ining duha ka mga bersikulo nagalarawan sang mga sala
 sa panghunahuna nga nagauna sa unang makasaysayan
 nga pagpakasala ni Satanas. Imbis sang paghunahuna na-
 hanungud sang mataas nga dungog nga ginhatag sa iya, si
 Satanas nagpakamatarong sang iya walay kalooy nga am-
 bisyon kag ginlimbongan ang iya kaugalingon nahanungud
 sang iya kaugalingong abilidad. Ang hinaplasan nga keru-
 bin nahigop sa iya kaugalingong katahum kag kinaalam. Gi-
 napamilit niya ang iya independensya sa Dios. Ang pagpili
 sang iya kaugalingong kabubut-on labaw sa kabubut-on
 sang Dios amo ang perpektong halimbawa sang sala.

Ang wala mausisa nga kahambog ni Satanas nagtapos
 sa lima ka makadulumot nga “ako maga,” nga makit-an sa

istrategiya, kag istraktura sang awtoridad nga gindisenyo agud wasakon ang katawhan
 kag kontrolon ang kalibutan nga iya na karon ginadumalahan (Mga Taga-Efeso 2:2).
 Ang kalibutanong sistema ni Satanas, ang iya pirilian sa perpekto nga plano sang Dios,
 amo ang kwarto klasehanan para sa pagpanudlo sang dimatuud nga mga panudlo
 ni Satanas. Tan-awa ang Thieme, *Ang Pagkamatitud-anon sang Kristohanon* (2019),
 177–92; *Satan and Demonism* (1996), 12–15.

Isaias 14:13–14. Ang lima ka mapangahas nga mga paghinambog makita sa iya pagkamaisog kag sang nagaupod nga pagkahakaban didto sa Dios. Klaro nga, ang yawa amo ang tig-imbento sang negatibo nga kabubut-on, subong man sang pagpabugal, sala, kag kalautan.

ANG UNANG “AKO MAGA”

“Ako magasaka sa langit.” Sa sini nga panahon, si Satanas nag-estar pa sa puloy-an sang Dios, ang ikatatlo nga langit.⁹ Ang unang “ako maga” amo ang mabatoon nga pagpahayag nga nagapakita sang iya nagadabadaba nga handum agud pahalidon ang Dios subong ang tigdumala sang ikatatlong langit. Talupangda siya wala magsiling, “ako magapahalin sa Dios,” ang isa ka misyon nga iya nahibaloan nga imposible. Gusto niya buslan ang pagdumala kag ang makagagahum nga awtoridad sang Dios.

ANG IKADUHANG “AKO MAGA”

“Ako magapataas sang akon trono labaw sa kabitoonan sang Dios.” Ang pagpaanggid sang “kabitoonan sang Dios” nagatumod sa mga anghel (Job 38:7; Bugna 12:4). Ining ikaduhang “ako maga” nagapahayag sang ambisyon ni Satanas agud kaptan ang mas dako nga gahum kag ang iya

9. Ang Bibliya nagahambal sang sobra sa isa ka langit, nagasugid sa aton nga si Jesu-Kristo “nag-agi sa kalangitan” (Mga Hebreo 4:14a). Ang hugpong sang kahanginan palibot sa kalibutan amo ang unang langit sang Genesis 1:6–8, 20 kag amo man ang siguradong ginhinganlan sa Bugna 21:1b. Ang ikaduhang langit amo ang mabitoong bug-os kalibutan, ang solar system kag ang maplaneta nga langit sang mga galaxy (Genesis 1:14–18) kag kaharian sang anghelong hilikuton. Ang ikatatlong langit amo ang kwarto sang trono sang Dios, sa ibabaw sang mabitoon nga kahawaan. Ini amo “ang kinataasan nga kalangitan” (Deuteronomio 10:14) kag ang duug sang Iya kwarto sang trono (1 Mga Hari 8:39). Ang ikatatlong langit amo man ang kinatapusang puloyan para sa mga tumuluo (Juan 14:2; 2 Mga Taga-Corinto 12:2). Tan-awa ang Thieme, *Creation, Chaos, and Restoration* (1995), 5–6, 10, 19.

pagkawalay pasensya agud agawon ang trono sang Dios subong ang tigdumala sang mga anghel. Subong maayo kaayo nga tinuga, gusto niya pagasimbahon kadungan sa Dios sang anghelong tinuga. Amo ini ang pagkamataastaa-son sang iya panghunahuna: “Ngaa bala nga ang Dios indi magasangkap sang awtoridad kag awtonomiya sa akon? Indi bala ako matahum kag mangin-alamon labaw sa tanang iban dira? Wala bala Niya ako gintuga agud magdumala? Ining kailigbon sa gahum magabungkag indi lamang sang anghelong tinuga kondi sa ulihi subong man sang katawhan.

ANG IKATATLONG “AKO MAGA”

“Kag ako magalingkod sa bukid sang katilingban sa ka-ukbungan sang aminhan.” Ini nga panghambal nagapahayag sang handum ni Satanas nga magdumala sa langit-nong trono sa atubangan sang tanang natipon nga mga anghel. Gusto niya magpuyo sa mismong pulongkoan sang gahum kag awtoridad nga naokupahan sang Dios nga Amay, ang Isa nga amo ang magasilot sa iya.

ANG IKAAPAT NGA “AKO MAGA”

“Ako magasaka sa ibabaw sang kataasan sang kapanganuran.” Madamong makatalanhaga nga mga gamit sang kapanganuran sa Bibliya nga nagatumod sa presensya sang Dios (Exodo 33:9; Isaias 19:1; Mateo 17:5), nagalarawan sang Iya pinasahi nga himaya (Exodo 16:10; 40:34; 1 Mga Hari 8:10–11) kag gahumang manugdumalang gahum (Mga Salmo 135:6–7). Bisan nga si Satanas ginhatagan sang dako kaayo nga kadunggan kag himaya labaw sa ibang anghelong mga tinuga, nagaamat-amat ka dugang sa pagkadimaayawan sa posisyon nga gindestino sang Dios sa iya. Siya naghingamo nga makapanag-iya sang mismong

gahum kag himaya sang Dios, nga mangagaw sang trono para sa iya kaugalingon, nga wasakon ang divine nga awtoridad. Mas labaw pa gid nga nanging ambisyoso, ang ikaapat nga “ako maga” nagapabinagbinag sang pagkainteresado kaayo nga buslan ang Dios subong tigdumala sang mismong bug-os kalibutan. Gusto gid ni Satanas ang tanang himaya, apang wala siya sang kinaugali, abilidad, ni ang pamaagi para sini.

ANG IKALIMANG “AKO MAGA”

“Ako magahimo sang akon kaugalingon nga kaangay sang Labing Mataas.” Ini nga paghinambog nagadala sa di-maayawan nga kailigbon ni Satanas sa gahum: “Ako mangin kaangay sa Dios!” Ang gamhanang anghel nagdayaw gid sa pagkagamhanan sa tanan kag sa labaw nga kagamhanan sang Dios, indi sang iya grasya ukon katarungan, pagkamatarong ukon gugma. Talupangda ang iya pag-angkon sang mangin *kaangay* sang Labing Mataas. Si Satanas nakahibalo na nga indi gid siya makatupong sa Dios, apang wala ina makapugong sang iya mahimulaton kaayo nga pagkagutum agud magdumala sang iya kaugalingong gin-harian. Siya magahimud-os nga sakupon kag kaptan ang awtoridad sang Dios, sa pagkamatuud ang walay pulus nga ambisyon.

Ang Anghelon nga Pagribuk

Ang pagkambyo sang mapataastaasang kailigbon ni Satanas sa gahum pakadto sa aktibo nga pagtraidor nagpagamang sang paghinangpanay nga nagakahitabo sa bug-os kalibutan. Gusto niya ang hingpit nga awtoridad nga ginadumalahan sang Dios. Siya nahimong makiugalingon kag hakaban kag nagrebelde batok sa divine nga awtori-

dad. Ang pag-alsa may mga kinagowaan sa bug-os nga langit sa tunga sang tanang anghelong tinuga. Sa paggamit sang iya dakong mga gahum sang pangumbensi, gintipon ni Satanas ang iban nga mga anghel sa iya bahin kag naghimo sang pagbahinbahin sang mga anghel sa bug-os nga panahon.

Ang pagtilaw sang anghelong kabubut-on nagpadayon sa langit tubtub ang tanan nga mga anghel nakahimo na sang desisyon para kay Satanas ukon para sa Dios. Ang sa Balaan nga Kasulatan nga pagbahinbahin sang mga anghel sa mga kategorya sang pinili kag nagpakasala, ukon balaan nga mga anghel kag mga demonyo Marcos 8:38*b*; 1 Mga Taga-Corinto 10:20–21), nagapamatuud nga ang iban sang mga anghel nagbaton kag ang iban nagsikway sa Dios. Bisan pa nga ang kadamoan sang mga anghel nagpabilin nga matinud-anon sa ila Manunuga, ang siguradong mga sakup sang anghelong tinuga nagtugyan kag nagpaidalum sa maayo kaayo kag mangin-alamong-anghel.

Kag ang iya ikog [gahum ni Satanas] naglalas [rebolusyon sa langit] sang ikatatlo sang mga kabitoonan sang langit [anghelong mga tinuga nga amo ang nagsunud kay Satanas sa iya unang pagpakasala], kag ginhaboy sila didto sa kalibutan. (Bugna 12:4*a*)

Isa-sa tatlo ka bahin sang mga anghel natintal halin sa Dios sang makarisma nga si Satanas. Nahulog sila pakadto sa parehong makaguluba nga siud sang pagkamataastaason kag nag-upod sa iya didto sa iya pagpakasala. Subong ang arketikto kag tigpangumbensi sang sining langitnong anarkiya, si Satanas nahimong lider sang sini nga mga anghel nga nagpili magbatok sa Dios.

Ang wala nabusalan nga pagkamataastaason nagapadamo sang dimakatarunganong ambisyon, kag si Sata-

nas siguradong nanging mas maayo sa tanang iban nga mga tinuga sa iya makaugalingong mga handum. Sa kaharian sang Dios, ang tunay nga pagpaubus lamang ang nagapahamuut sa Dios. Ang pagpaubus nagakilala kag nagatugyan sa divine nga awtoridad. Si Satanas wala gid sang tanang pagpaubus kag nahimong ang unang halimbawa sang batok-awtoridad. Ini nga panghunahuna nanging iya kamatayon.

ANG PAGHUSAY KAY SATANAS

Dimakasarang nga bale-walaon ining anghelong pagribuk, ang Dios nagpatawag sang isa ka paghusay sang mga nakasala.¹⁰ Si Satanas kag atong mga anghel nga nagsunud sa iya nakit-an nga sal-an kag nahukman. Ini nga paghusay nanging patas sa tagsa ka pagkabig, nagauyon suno sa kinaiya sang Dios. Ang Dios matarong—Siya hingpit nga patas. Ang Dios nakahibalo sang tanan—Siya nakahibalo sang tanan nga mga reyalidad. Siya ara bisan diin—Siya amo ang bug-os kag maalamon nga tigpanilag. Siya gamhanan sa tanan—Siya may hingpit nga gahum agud ipatuman nga katarungan. Ang Dios pagkawalay pagbaylo—Siya dimasuholan subong isa ka tighukum. Siya amo ang pagkamatuud, ukon kamatuuran, kag dimakapaligad sang bisan anong butig. Ang Dios mataas nga gahuman—

10. Ang pagpaanggid sang Balaan nga Kasulatan sa Balaan nga Kasulatan nagatuytuy sa sini nga konklusyon. Sa pagbadbad sang Balaan nga Kasulatan kag lambutan ang konklusyon nahanungud sang reyalidad sang pagpakasala ni Satanas ukon sang bisan ano nga ibang bibliyanhong hilisgutan, ang kritikal nga pagsayasat kinahanglan magamit. Ang tigsulat nagagamit sang isagogics, mga kategorya, kag exegesis (ICE). Ang isagogics amo ang pagpangusisa sang Balaan nga Kasulatan sa sulud sang katukuran sang palahamutangan sang kasaysayan sini ukon matagnaon nga palibot. Ang mga kategorya nagatumod sa mga pagsari sang mga panudlo sa Bibliya suno sa hilisgutan nga mga butang. Ang exegesis amo ang magramatikanhon, ang sa syntax, sa etymology, kag sa konteksto nga pagsayasat sang Balaan nga Kasulatan halin sa kinaunahan nga lenggwahe sini. Ang sa kasulatan nga pagsayasat sang pag-apela ni Satanas ginpresenta sa ikatatlong bahin.

Siya amo ang mataas nga tigdumala sang bug-os kalibutan, Siya indi makapaambit sina nga kahimtangan sa Iya mga tinuga. Ang Iya perpektong pagkamtinud-anon, nahimo halin sa Iya pagkamatarong kag katarungan, indi gid makompromiso para sa makasasala nga mga tinuga. Subong resulta, ang Dios nagakinahanglan magsikway sang bisan anong paninguha ni Satanas nga buslan ang Iya kaugalingon.

Sa konklusyon sang paghusay, ang Dios nagpahayag sang silot sadtong mga sal-an sang rebolusyon, sadtong mga nagpili batok sa Iya pabor sa diperpekto, nagapaninguha nga, malaut nga halili. Ang ila sentensya nasulat na sa Balaan nga Kasulatan:

“Niyan Siya magasiling man sadtong ara sa Iya wala, ‘Palayo sa Akon, mga ginpahimalaut, pakadto *sa walay katapusan nga kalayo nga sa diin ginpreparar na para sa yawa kag sa iya mga anghel.*” (Mateo 25:41, mga italiko gin-dugang)

Ini makonklusyong nagpat-ud sang walay katapusang mangingatan sang mga nagpakasala nga mga anghel. Sa makaisa nga ang hukum ginpahayag na, ang pagkawalay pagbaylo nga Dios dimakabaliskad sang Iya desisyon. Sila nasentensyahan kag nasilotan na. Niyan halin sadto kag sa palaabuton, si Satanas kag ang Iya nagpakasala nga mga anghel permanente na nga nakapila batok sa Dios kag sa pinili nga mga anghel.

ANG PAGPALAWIG SANG PAGSINUMPUNGANAY

SI SATANAS NAGAAPELA SANG IYA SENTENSYA

KLARO NGA, ANG PAGPATUMAN SANG HUKUM sang Mateo 25:41 ginpaatrasar. Si Satanas kag ang iya mga anghel nagalinagawlagaw pa gihapon sa kalibutan kag magapadayon nga mangin pwera sa bug-os kalibutan tubtub sa katapusan sang kasaysayan sang tawo. Pagkatapos lamang sina nga ang ila sentensya ipatuman (Bugna 20:10). Ano bala ang nakapaatrasar sang ila silot? Wala sang duhaduha nga nag-atubang sing makahaladlok sang iya kalaglagan, maku-sog nga nagpamatok sa sentensya sang hukmanan kag nagpasaka sang apela sa Dios. Ang paglabay sang panahon sa tunga sang sentensya sang nagpakasala nga mga anghel sadtong nag-agi nga eternidad kag sa pagpatuman sang sina nga sentensya sa tion sang pagkatapos sang kasaysayan sang tawo nagatuytuy sa sini nga konklusyon. Ang apela ni Satanas gintapos sa kasaysayan sang tawo. Sa pagkamatuud, ang kasaysayan sang tawo amo ang tinu-

ud nga pagpakita sang pamatuud sang sina nga apela.

Ang mga titulo nga ginpaangkon sa maayo kaayong-anghel pagkatapos sang pagpakasala, “Satanas” (*satan*) kag “ang yawa” (*diabolos*), nagakahulugan “kaaway, manug-akusar, abogado.” Ang legal nga pagpahangup sang sini nga mga titulo dugang nga nagapahangup sang mga plano kag pamaagi sang paghulag ni Satan. Iya gin-ako ang papel sang abogado nga nagapangapin agud mag-apela sa kon ano ang iya ginkabig nga dimatarong nga pagdesisyon.

Ang mahukmanon nga apela amo ang pirmi nagmalig-on sa iban nga ginasiling pagkawalay katarungan. Ano gid bala ang eksakto nga deklarasyon ni Satan? Ano bala nga pagbaisay kuntani ang iya posible nga gin-imbento agud balibaran ang sentensya sang perpekto, nakahibalo sang tanan, kag matarong nga Dios? Samtang ang walay katahuran nga pag-akusar ni Satan wala naton nahibal-an, ini puwede himoon liwat nga nasuno sa pirmi nga pagpamatok nga paghambal sa kalibutan sang yawa—“Indi na iya makatarunganon!”

Ari ang labing importanteng punto. Ang apela ni Satan nanging malig-on nga nakapasad sa deklarasyon nga ang matarong nga desisyon sang Dios nga ipilak ang Iya kaugalingong mga tinuga sa linaw sang kalayo amo ang nanging dinaangay sa Iya divine nga gugma: “Paano bala ang isa ka mahigugmaon nga Dios magpilak sang Iya mga anghel didto sa walay katapusang linaw sang kalayo? Ano bala nga klase sang gugma ina?”¹¹

Ang debati ni Satan amo ang nanging maalam apang walay katarungan. Siya nakigbais nga ang Dios indi mangin mahigugmaon kag matarong sa parehong panahon. Gindudahan niya ang kinaiya sang Dios pinaagi sa pagpanglaghap nga mabayaw ang divine nga gugma labaw sa di-

11. Amo ini ang mapinadayunon nga dikinaugalingong gugma sang Dios. Tan-awa ang Thieme, *The Unfailing Love of God*, 25-43.

vine nga katarungan kag pagkamatarong. Ang dungganong nakasala sang pagkamataastaason bug-os nga nagsikway sang kamatuuran nga ang paghiliusa sang mga hiyas sang Dios ara sa likod sang tanan nga butang nga lya ginahunahuna kag ginahimo. Ang perpekto, walay katapusang karakter sang Dios dimahimong dipatas ukon may inapinan kag indi makaanunsyo sang isa ka dimatuud nga sentensya. Ang Dios indi gid makakompromiso sang lya pagkamatarong kag katarungan agud nga magpatigayon sa lya diperpekto nga mga tinuga tungud lang gid sang gugma.

Ang natanum sa hangkat sang manug-akusar amo ang duha ka nakasentro-sa kaugalingong mga pagbulubanta: (1) ang tinuga perpektong makasarang magdinalag-on nga hilway sa Manunuga, kag (2) kag ang tinuga indi dapat mangin responsable tungud sang iya malain nga mga desisyon. Si Satanas nakigbais nga ang gugma sang Dios dapat magtugot para sa malalison kag sa sina ang awtonomiya kag independensya halin sa Dios mga mabaton nga mga palatukuran para sa madalag-on nga pagkinabuhi. Si Satanas naghan-ay sang gugma sang Dios batok sa lya katarungan kag pagkamatarong. Sa paghimo sang subong sini, si Satanas nagpasad sang pagbaisanay nga kasami ginagamit sa karon nga mga adlaw batok sa silot, sa parehong tawhanon kag divine. Si Satanas malisud dag-on sa iya pangdaya.

Sang si Satanas nagwaslik sang iya malisyoso nga pagpangguba-sang dungog, ang Dios kuntani perpektong nagpakamatarong agud sa gilayon nga mahaboy ining nagapakasala nga mga anghel sa ila nagadilaab nga kalaglagan. Sa baylo, Siya magrasyahon nga nagpili agud pahanugutan ang apela ni Satanas. Sa sining makahuluganong aksyon, ang Dios magapakita sang lya perpektong karakter samtang nagatugot kay Satanas sang tagasa ka oportunidad agud pamatud-an ang iya kaugalingong depektibong kaso. Eksakto nga kon ngaa ginhimo Niya ini amo ang wala ginpahibalo,

subong nga ang Balaan nga Kasulatan wala nagpahayag sang Iya mga rason. Siya naghimo, bisan pa sina, sa pagpahanugot sang apela, kay si Satanas hilway pa gihapon kag nagapakita pa gihapon sang kalautan nga nagapangmarka sang iya tagsa ka aksyon.

Syempre, ang Dios indi gid madulaan sang kontrol sa bisan anong sitwasyon. Ang Dios naghan-ay sang mga kasugtanan sang apela. Ang Dios naghan-ay sang plataporma para sa apela. Ang Dios nagpahulag sang apela. Ginbalosan Niya ang pakigbais ni Satanas pinaagi sa pagpaumpisa sa mga anghel sang dako kaayo nga pagpakita sang perpektong paghinangpanay sang Iya katarungan, gugma, kag pagkamatarong. Ini amo ang mangin kaso sang pagtilaw agud pamatud-an nga ang pagkamataastaason pirmi nagatuytuy sa kalaglagan kag sa sina ang tinuga indi gid makaagum sang independensya halin sa Manunuga. Subong ebidensya, ang Dios nagdala sang lain pa gid nga tinuga sa pag-intra—ang katawhan.

ANG PAPEL SANG KATAWHAN SA APELA NI SATANAS

Sa pagtuga sang tawo, ang Dios nagpaumpisa sang kasaysayan sang tawo subong ang palibot para sa pagpakita nga ang Iya desisyon agud silotan ang mga anghel nangin sa pagkamatuud matarong, maangayon, kag nabagay sa Iya gugma. Ang plataporma amo ang nahan-ay nga planeta sang Kalibutan subong ang duug-awayan. Ang anghelon nga pagsinumpunganay sang wala pa ang kasaysayan ginpalawig sa kag ginhinumdum sa kadutaan sang katawhan.

Ang tawo gintuga nga mas manubo nga tinuga kay sa mga anghel, limitado sa kusog, kinaalam, kag abilidad sa paghulag. Ang iya mismong pagkaara, bisan pa sina, ma-

gasangkap sang ebidensya, mga pagbinaisay, kag mga halimbawa para sa pagsikway sang apela ni Satanas. *Ang tawo amo ang sabat sang Dios kay Satanas.*

Ang apela ni Satanas nagadalagan sang magkapareho sang kadugayon sa kasaysayan sang tawo. Sa tungatunga sang pagpasa ang sentensya sadtong nag-agi nga eternidad kag sang pagpatuman sang sentensya sa katapusan sang Millennium, ang bug-os nga talan-awon sang tawha-non-anghelon nga drama naladlad. Ang tanan nga ara sa Balaan nga kasulatan nahanungud sang kasaysayan sang tawo amo ang bisan diin sining duha diritso ukon indi diritso nga may kaangtanan sa sadto anay nga pag-ilinaway sa tunga sang mga anghel. Ang Dios nagapangopya sang tagsa ka sitwasyon nga gingamit ni Satanas subong isa ka basihan para sa iya mga pagbais kag mga pagpamatok sa panahon sang unang makasaysayan nga husay kag apela. Ang kalibutan amo karon ang kwarto sang korte kag istadyum para sa mga anghel agud magsaksi sang pagpakasala ni Satanas kag pruweba pagkatapos sang pruweba sang perpektong gugma kag pagkamakatarunganon sang Dios (Job 1:6; 1 Timoteo 5:21; 1 Pedro 1:12).

Tawhanong Kabubut-on Amo ang Harambalon

Kaangay sang mga anghel, ang tawo may pangrason kag nagapanag-iya sang hilway nga kabubut-on. Ang paggamit sang tawhanong kabubut-on para sa ukon batok sa plano sang Dios, para sa ukon batok kay Jesu-Kristo, magasulbar sang apela ni Satanas kag sang kabilogang pagsinumpunganay. Ang katuyoan sang Dios, niyan, amo nga tilawan ang tawhanong kabubut-on pinaagi sa pagpangopya sang desisyon nga gin-atubang sang anghelon tinuga sadtong unang kasaysayan. Ini nga pagtilaw magaumpi-sa sa unang lalaki kag babayi didto sa perpekto nga palibot

sang Hardin sang Eden. Didto sa langitnong “hardin sang Dios” (Ezequiel 28:13), si Satanas nagpili sang pagkamata-astaason kag negatibo nga kabubut-on labaw sa grasya. Didto sa hardin sang Eden, ang katawhan magaatubang sang pareho nga pirilian. Gani si Adan kag ang babayi gin-pasayud sang kahoy sang isa ka mahukmanong desisyon sang pagpili para sa hilway nga kabubut-on.

Kag ang GINOONG Dios nagsugo sa lalaki, nga nagasiling, “Halin sa bisan anong kahoy sang hardin makakaon ka sang hilway; apang halin sa kahoy sang kahibalo sang maayo kag ma-laut indi ka magkaon [isa ka pagtilaw sang ka-bubut-on, ang pagpili para sa ukon batok sa Dios], kay sa adlaw nga magkaon ka halin sini sigurado nga ikaw mapatay [ang pagpakasala sang tawo nga mangin kaangay sang pagpa-kasala ni Satanas].” (Genesis 2:16-17)

Bisan pa nga ang sala kag ang malaut nakasulud na sa bug-os kalibutan pinaagi sa anghelong mga kasundalo-han, si Adan kag ang babayi wala pa malatnan sang mansta sang sina nga sala kag sang pagrebelde.¹² Sa ila kahim-tangan sang pagkawalay sala, ini indi nanging kinahangla-nanon para sa Dios nga magbutang sang konsensya, ang kahibalo sang maayo kag malaut, sa ila mga kalag.¹³ Ano

12. Ang sala amo ang bisan ano nga sa panghunahuna, panghambal, ukon hayag nga mga hilikuton nga nagalapas sang karakter kag mga talaksan sang Dios. Ang malaut nagalikup sang palisiya, katuyoan, kag pamaagi sang pagbuhat ni Satanas agud madakop kag madumalahan ang kalag sang tawo, magpasad sang iya kaugalingong millennium, kag mahimong daugan sa anghelon nga pagsinumpunganay. Si Satanas nagagamit sang malaut agud higkoan ang katawhan sa iya paninguha nga kontrolon ang kalibutan nga iya karon ginadumalahan.

13. Ang kalag amo ang dimamalatyon, dimateryal nga kinaiya sang tawo nga naporma sa tinuud nga tawo, nga nagahatag sa iya sang mga kapasidad sa pangrason. Nagahunahuna sang dagway sang Dios (Genesis 1:27), ang kalag nasakupan sang

bala ang ila ginapang-iyá amo ang panghunahuna kag kabubut-on—ang abilidad para sa ukon batok sa plano sang Dios. Si Adan kag ang babayi may kompletong kahilwayan kon magsunud sa ukon dimagsunud isa ka sugo sang Dios nahanungud sang kahoy. Sa kinagowaan sang sina nga desisyon nakabitay ang palaabuton sang tanang katawhan. Makasulubo nga, ang pagkamataastaason kag negatibo nga kabubut-on ni Adan kag sang babayi didto sa Hardin sang Eden nagtulud sang katawhan sa pagpakasala kaa-ngay sang kay Satanas, nga may kaparehong makaguluba nga mga sangputanan: silot halin sa katarungan sang Dios! Apang ang Dios wala nagbiya sa tawo sa kondisyon sang walay paglaum.

Ang gugma sang Dios klaro nga ginpakita bisan sa tunga sang divine nga paghukum. Ang gugma sang Dios nagpatunga para sa lalaki kag babayi kaupod ang pagpahusto sang silot. Siya nagsangkap para sa ila, kag pagkatapos sina sa katawhan, ang Manluluwas kag kaluwasan paagi sa grasya pinaagi sa pagtoo nga nakabase sa ditakus nga positibong kabubut-on.

“Kay ginhigugma gid sang Dios ang kalibutan, nga ginhatag Niya ang Iya bugtong [natawong pinasahi] nga Anak, agud nga ang bisan sin-o nga nagatoo sa Iya indi na mapatay, kondi may kinabuhi nga walay katapusan.” (Juan 3:16)

Sa tion sang pagpakasala kag paghukum kay Adan amo ang tion sang kamatuuran para sa mga anghel. Paliwat-liwat sila nakakita sang katarungan sang Dios nga nagatrabaho.

pagkahibalo-sa kaugalingon (pagtalupangud sang imo kaugalingong pagkaara-sang kaugalingon), panghunahuna (abilidad agud mag-isip), kabubut-on (abilidad agud magpili), kag konsensya (mga sulundan kag mga talaksan). Tan-awa ang Thieme, *Ang Plano sang Dios* (2014), 7–9.

Kaangay lamang kay Satanas kag sang iya mga anghel, ang lalaki ginsilotan sa pagpili batok sa Dios. Ang divine nga katarungan nagsentensya kay Satanas nga maghinuyang sang eternidad sa linaw sang kalayo. Ang tawo mangindapat sang amo man. Apang ang tawo bala ginakinahanglan mag-upod kay Satanas? Siguradong indi! Puwede siya magbaton sang kasulbaran nga gintanyag paagi sa gugma sang Dios. Puwede siya magtoo sa saad sang isa ka Man-luluwas, si Jesu-Kristo, nga magabayad sa silot para sa tanang sala sang tawo didto sa krus, nagabukas sang ganhaan sang kaluwasan para sa tanang katawhan. Samtang ang pagsinumpunganay nagakatabo batok sa mga kondisyon sang kasaysayan sang tawo, ang hilisgutan amo ang *kabubut-on sang tawo!* Ang tawo, manubo sa mga anghel apang nagapanag-iya sang magkaparehong hilway nga kabubut-on, puwede magpili sang plano sang Dios nahanungud sang grasya sang kaluwasan ukon sang banas sang silot ni Satanas.

Ang kamatuuran amo nga, kon *isa* lamang ka tawo sa kasaysayan sang tawo ang nagatoo kay Jesu-Kristo, ang karakter sang Dios kag ang Iya paghukum kay Satanas mapamatud-an nga tama kag si Satanas mapildi sa iya apela. Ngaa man? Tungud kay ang dalanon sang kasaysayan sang tawo nagapakita nga walay tawo—ukon anghel—magakadto sa linaw sang kalayo luwas paagi sa iya kaugalingong negatibong kabubut-on (Juan 3:18, 36). Ini nga kaluwasan, sa pagkamatuud, gintigana na indi lamang sa isa ka tawo kondi sa madamong mga tawo sa bug-os nga kapanahonan. Gani ang Dios nagapahayag sang Iya pagkaperpekto, pagkapatas, gugma, kag grasya sa tanang mga tinuga (Salmo 145:21; Mga Taga-Roma 9:23; 11:25–36).

Ano bala, niyan, ang pangunang hilisgutan sa pagsulbar sang apela ni Satanas kag sang tanang nagpakasala nga mga anghel? Sa pulong, Kristo! “Kay tungud kay Adan ang

tanang nagakalamatay [espirituhanon], gani sa amo man kay Kristo ang tanang buhion” (1 Mga Taga-Corinto 15:22). Ang desisyon sang tawo nga magpabilin kay Adan, sa idalum sang silot, ukon ang magbaton sang pagsangkap sang Dios para sa pagtubus kag pagpasag-uli sang buot amo ang kasulbaran.

Indi na sa idalum sang silot, ang tumuluo ni Kristo sa karon may lain pa nga mapilian: kon mag-abante bala ukon indi pakadto sa espirituhang pagkahamtong kag tumanon ang espirituhang kinabuhi. Ang pagpili sa plano sang Dios nagapain sa iya para sa kinataasang dungog nga puwede ihatag sa tumuluo—agud isulud subong ebidensya batok kay Satanas. Ang subong nga tumuluo isa ka *saksi para sa Pagdemanda*. Samtang ang tumuluo nagaabante pakadto sa espirituhang pagkahamtong, siya nagaagum sang kredibilidad subong isa ka saksi para sa divine nga Manugdemanda. Ang iya pagkahamtong nagahimaya sang Dios kag nagasangkap sang panghingapos nga ebidensya sa gugma, grasya, kag katarungan sang Dios. Ini nga tumuluo nagapamatuud sa pagkaepektibo sang divine nga mga pagkabutang batok sa tanang balabag sa kalibutan ni Satanas. Kon ang tumuluo nga ara sa pagpaubus nagatuman sang plano sang Dios, nga nagasalig lamang sa divine nga grasya kag gahum, ang apela ni Satanas makit-an nga mangin walay pulus.

Sa panahon sang iya apela si Satanas kag ang iya mga anghel nagatan-aw sa tagsa ka tumuluo. Sila makakita sang grasya, kalooy, kag gugma sang Dios paagi sa pagpanilag sang kabubut-on, positibo ukon negatibo, sang katawhan. Sila makahangup kon ngaa nasilotan sila samtang sila nagalang sang mga tawo nga nagabutang sang ila pagsalig kay Jesu-Kristo, gani sa pagpakita nga ang hilway nga kabubut-on sang tawo indi gid man ginakinahanglan magpili batok sa Dios, subong sang ginhimo sang mga nagpakasala nga mga anghel sadtong nag-agi nga eternidad. Niyan, ini

makahuluganon, nga samtang buhi pa diri sa kalibutan, ang taga sa tumuluo nagarepresenta kay Kristo subong isa ka embahador (Mga Binuhatan 1:8; 2 Mga Taga-Corinto 5:20) sa parehong tawo kag sa nagapanilag nga mga anghel.

Kay, ako nagahunahuna, nga ginpakita kami sang Dios nga mga apostoles [subong mga saksi para sa Pagdemanda sang anghelon nga pagsinumpunganay] nga ulihi sa tanan, subong mga tawo nga nasilotan sang kamatayon, tungud kay kita nangin isa ka talan-awon sang kalibutan, parehong sa mga anghel kag sa mga tawo. (1 Mga Taga-Corinto 4:9)

Ang pinili kag nagpakasala nga mga anghel nagalingkod sa mga bangko sang istadyum nga gintawag plane-tang Kalibutan. Ang pinili nga mga anghel nagapanilag kag nagasinadya sa pagkakabig sang isa lamang ka tawo kay Kristo (Lucas 15:7–10). Sila “nagahandum nga maglantaw” sa Maayong Balita nga ginapalapnag sang mga embahador kay Kristo (1 Pedro 1:12). Ang mga nagpakasala nga mga anghel nagalantaw kag nagakurog kon ang isa ka tawo nagapahayag sang positibo nga kabubut-on sa Maayong Balita, nga natawo liwat, kag dason nagaabante sa espirituhanong pagkahamtong.¹⁴ Amo ini ang testimonya nga nagaguba sang apela ni Satanas kag nagapakita sang gugma kag katarungan sang Dios nga nagabinuligay sang pagtrabaho. Amo ini kon ngaa ang nagpakasala nga mga anghel nahan-ay agud mamugong kag magkontra sa pagkaemba-

14. Ang pagkatawo liwat amo ang teyolohiyanhong pamulong para sa espirituhanong pagkabun-ag ukon sang “pagkatawo liwat.” Paagi sa pagpaangkon sang kinabuhi nga walay katapusan halin sa Dios sa tion sang pagtoo kay Jesu-Kristo, ang natawo liwat nga tawo nagaagi halin sa espirituhanong kamatayon pakadto sa espirituhanong kinabuhi (Juan 3:3).

hador sang tumuluo.

Ang pagpanag-iya sang kabubut-on nagahimo sang tagsa ka tawo nga isa ka hilway nga ahente sa kalibutan sang yawa. May duha ka mga desisyon nga makaapekto sang mabaskog nga anghelong pagsinumpunganay. Una, ang tawo may pirilian sa bisan diin sang magtoo kay Jesu-Kristo kag manubli sang kinabuhi nga walay katapusan ukon magsikway sini nga kaluwasan kag mag-ani sang walay katapusan nga silot. Ikaduha, sang nagsalig kay Kristo subong Manluluwas, ang tawo padayon nga magpili agud magtuman sang plano sang Dios ukon magsikway sang Iya plano kag magsunud sa malaing handum nga mga buluhaton ni Satanas. Ang kada tawo nagapili nga mangin bisan diin sang isa ka saksi para sa divine nga Manugdemanda ukon isa ka saksi sa bahin sang pagpangapin ni Satanas. Sa diin nga pagpili bala ang imo ginhimo? Pinakamaayo ang mangin saksi para sa Pagdemanda, nga nagahimaya sa Dios samtang nagapamatok sa plano ni Satanas.

Ang Kabubut-on sang Tawo Gintilawan

Ang sabat sang Dios sa apela ni Satanas nag-umpisa sa pagtuga kay Adan. Ang Dios nagtuga kay Adan nga inosente, sa wala matilawan nga kahimtangan sang pagkawalay sala. Si Adan gintuga nga trichotomous: lawas, kalag, kag espiritu. Siya may perpektong lawas halin sa perpektong kamut sang Dios. Ginhimo sa dagway sang Dios, siya may kalag, nga nagahatag sa iya sang pangrason, moral, kag pangrelasyon nga mga kapasidad. Siya may tawhanong espiritu man nga kinahanglanon agud maghangup sang espirituhanong mga katingalahang butang, ang divine nga kamatuuran. Si Adan espirituhanong buhi kag may kinaugali-ngong relasyon sa Dios.

Si Adan ginbutang sa perpektong palibot sang Hardin

sang Eden. Paagi sa gugma, ang Dios mabuganaon nga nagsangkap sang tanang kinahanglanon ni Adan, subong sang pagsangkap sang Dios para sa mga anghel sa langit. Agud nga si Adan indi magpabilin nga nagaisahanon, ang Dios nagtuga para sa iya sang bagay nga kaupod. Ang sugo sang Dios nangin ebidensya sa lain nga mga papel sa maayong-pagkapaathag nga sistema.

ANG DIVINE NGA DISENYO: MGA PAPEL SANG LALAKI KAG SANG BABAYI

Sa iya disenyo sang lalaki kag babayi, gin-umpisahan sang Dios ang labing tumalagsahon sa tanang tawhanong mga relasyon. Ang Dios nagtuga anay kay Adan, nga nagporma sa iya halin sa “yab-ok sang duta” (Genesis 2:7). Si Adan may kapasidad sang bug-os nga pagkamasinulundon sa pagpatuman sang iya posisyon subong manugdumala sang tanang tinuga sang Dios. Apang bisan pa sang perpektong palibot sang Hardin, sa diin siya napalibutan sang “tanang kabakahan, . . . sang mga pispis sang langit, kag . . . kada kasapatan sang ulumahan,” si Adan wala nagaisahanong tinuga; siya mamingawon kag dikompleto (Genesis 2:20). Paagi sa iya kaugalingon, si Adan nangin dikontento. Sa walay katubtuban nga kinaalam kag gugma sang Dios, Siya nagsangkap sang eksaktong kasulbaran.

Niyan ang GINOONG Dios nagsiling, Ini indi maayo para sa lalaki [*adam*] nga mag-isahanon; himoan Ko siya sang kabulig [*ezer*] nga bagay sa iya.” (Genesis 2:18)

Kag ang GINOONG Dios naghimo [*banah*] sang babayi sa gusuk nga Iya ginkuha halin sa lalaki, kag gindala siya sa lalaki. Kag ang lalaki

nagsiling,

“Ini karon tul-an sang akon katul-anan,

Kag unud sang akon unud;

Siya pagatawgon Babayi [*ishah*],

Tungud kay siya ginkuha halin sa lalaki
[*ish*].” (Genesis 2:22–23)

Ang babayi gintuga halin sa kapanguhaan ni Adan, ang iya gusuk, kag ginpresenta sa iya. Si Adan naghatag sa iya regalo sang ngalan “Babayi” *ishah*, nga nagapakilala sang mga kalidad sang pagkababayi kag nagapahanumdum sang iya ginhalinan, “halin sa Lalaki.” Halin sa nawala nga bahin sang lalaki (*ish*). Sa pagkuha sang gusuk ni Adan, ang Dios nagbilin sang lang-at nga mapun-an lamang paagi sina nga “ginhimo” halin sa gusuk.

Ang Dios nagpahayag sa ila nga bana kag asawa. Sila “mahimong isa sa unud” sa paghiusa nga maselyohan paagi sa lawasnon pagkasuud kag nagasobra pa sa tanang iban nga tawhanong mga relasyon (Genesis 2:24). Ang pag-asawahay nga disenyo sang Dios naglakip sang pinakamaayong sugo, ang isa nga nagpamatuud sang magkaparehong importante apang klarong lain nga mga papel: ang lalaki magadumala kag ang babayi magasabat sa iya pagkalider. Ang awtoridad ni Adan mangin labaw sa babayi. Ang pagkahan-ay sang ila pagkatuga nagpasad sini nga ulunahon:

Kay ang lalaki wala ginhimo halin sa babayi, apang ang babayi halin sa lalaki [Adan]; kay sa pagkamatuud ang lalaki wala gintuga tungud sa babayi, kondi ang babayi tungud sa lalaki. (1 Mga Taga-Corinto 11:8–9).

Sa pagtuman sang iya gingarantiya-sang Dios nga obligasyon, si Adan ginakinahanglan mag-umpisa sang pag-

higugma sa iya asawa kag mag-ako sang responsibilidad nga bantayan kag magsakdag sang iya kahalwayan. Subong pinili nga lider kag manugprotekta, ginakinahanglan niya higugmaon siya sang grabe gid nga gugma, nagapakita sang mapinadayunon nga debosyon, pagkatampad, kag dedikasyon. Siya ginakinahanglan mag-ako sang kinahanglanong responsibilidad sang kada adlaw nga kinabuhi kag magkabig sang mga opinyon sang iya asawa kon abi nagaatubang sang isa ka desisyon. Sa lain nga mga pamulong, ginakinahanglan nga siya magpakita sang pagkalider.

Puwede kita magkuha sang isa ka militar nga paanggid agud magbulig sang pagpaathag sang konsepto sang awtoridad ni Adan subong ang bana, ang manugpangunang-lider. Ang impanteriyang kompanya ginsugo nga magpangapin sang isa ka bungyod. Ang komandante sang kompanya, ang lider kag awtoridad sa sina nga organisasyon, amo ang responsable para sa taktikadong pagpahulag sang iya kompanya kag sang kaayohan sang iya mga tinawo. Sa makaisa nga ang komandante nagahatag sa sugo sang pagpatuman, siya niyan nagadumala sang iya sakup nga mga lider sang platon nga magpalapnag sang iya plano. Sila nagasabat sa iya awtoridad kag naghimo sang pagpangapin. Indi sila ubus sa iya; sila may gamay lamang nga awtoridad. Samtang ang manugpangunang-lider, ang isa nga ara sa awtoridad amo ang nagadala sang responsibilidad para sa kinatapusang mga resulta, bisan diin sang kapaslawan ukon kadalag-an.

Pinaagi sa delegasyon sang Dios sang pangunang awtoridad sa tawo, ang divine nga katuyoan sang pagkapili sang babayi amo sinang isa ka “kabulig” (ezer) nga magasabat sa awtoridad ni Adan nga may putling kaayo, pagtahod, kag dungog (Genesis 2:18). Subong iya perpektong nabagay nga katumbas, siya magakompleto sa iya sa lawasnon, sa relasyon, sa kaalam, sa kada pamaagi nga ang bana kag asawa mahiusa. Ang iya gugma sa kadugayan mapahayag

pinaagi sa iya pagtahod para sa iya bana kag sang iya ginsugo-sang Dios nga papel. Siya magalarawan sang disenyo sang Dios kag magpabilin sa iya pagkababayi nga pinakamaayo paagi sa pagsabat sa gugma sang iya bana, indi paagi sa pagpamatok sa iya paagi sa reaksyon.

Ining divine nga disenyo sang pag-asawahay, kaupod ang perpektong ginsugo nga sistema sang pagkalider kag sabat, magapasiguro sang kinabubut-on nga kahalwayan sang parehong si Adan kag ang babayi samtang nagabantay sa ila sa pagkadimasinulundon sa Dios. Kon si Adan kag ang iya asawa nagpadayon sang hustong balanse sa tunga sang awtoridad kag kahalwayan, sa pagpaumpisa kag sa sabat, sila magapabilin nga masinulundon, mabaton sa Iya pagkamatarong, kag maglikaw sa Iya katarungan. Sila makasulbar sa makaisa lamang sang sadto anay nga pagsinumpunganay sa tunga sang Dios kag ni Satanas. Nagapatawhay sa gugma sang Dios, malingaw sila sang eternidad sang perpektong palibot kag wasakon ang apela ni Satanas.

Si Satanas, nga nagsikway imbis sang nagsabat sa gugma sang Dios, ginhusay na kag ginhukman. Karon amo ang higayon sang tawo kon sa magrebelde kag masilotan ukon magsabat kag magsadya sa Iya gugma. Ang pagpalawig sang anghelon nga pagsinumpunganay sa kasaysayan sang tawo nag-umpisa sa unang mag-asawa.

PAGSENTRO SA KAHLOY

Gin-updan sang Dios ang Iya kasangkapan para sa pangmadugayan, dihighko nga pagkaara sang tawo sa Hardin sang Eden kaupod ang isa ka malig-ong pagdumili:

Kag ang GINOONG Dios nagsugo sa lalaki, nga nagasiling, “Halin sa bisan anong kahoy sang

hardin hilway ka magkaon; apang halin sa kahoy sang pagkilala sang maayo kag malaut indi ka magkaon, kay sa adlaw nga magkaon ka halin sini, [tagumatayon] ikaw siguradong mapatay [mut].” (Genesis 2:16–17)

Talupangda nga ang sugo Dios nahanungud sang pagdumili sang sining pinasahi nga kahoy ginhatag sang diritso sa lalaki. Ngaa man? Tungud kay ang lalaki amo ang ginpili nga awtoridad. Ang Dios naggamit sang istraktura sang gahum nga Iya ginpasad. Ini nangin responsibilidad ni Adan nga magpaalinton sang mando sang Dios sa babayi kag siguraduhon ang pagpatuman sini sa ila duha.

Para sa unang mag-asawa, ang iban nga mga kahoy didto sa Hardin amo ang magasangkap sang lawasnon nga pagkaon, katahum sang kalingawan, kag espirituhanong pakamaayo (Genesis 2:9). Apang ang “kahoy sang pagkilala sang maayo kag malaut” nagserbi sang bug-os nga laing katuyoan. Ang kahoy nagrepresenta sang parehong pagkaara sang hingpit nga awtoridad sang Dios kaupod ang hilway nga kabubut-on sang tawo. Ini nga kahoy mangin *ang pagtilaw* sang ila kabubut-on. Ang awtorisadong mando sang Dios nagsangkap sa lalaki sang klarong pagpili. Ang magkaon halin sa kahoy mangin pagkadimasinulundon—negatibong kabubut-on; ang pagpugong sa pagkaon mangin pagkamasinulundon—positibong kabubut-on. Pa-gaabusuhon bala ni Adan kag sang babayi ang ila kahilwayan kag pilion nga hangkaton ang labaw nga kagamhanang awtoridad sang Dios subong sang kay Satanas? Magasunud bala ukon dimagsunud sa Dios ang lalaki, magtahod ukon abusuhon ang awtoridad nga ginhatag sa iya, maggamit sang iya kahilwayan agud magdinalag-on ukon agud mapaslawan?

Tubtub nga ang lalaki nagsunud sa divine nga pagdumili, siya magakasadya sang mga benepisyo kag mga paka-

maayo sang perpektong palibot didto sa Hardin kag ang gugma magapabilin nga iya punto sang pagpakig-angot sa Dios. Ang matarong nga Dios puwede lamang sa kinaugalingon maghigugma sang kon ano ang ginaaprobahan sang iya pagkamatarong. Kutub nga ang lalaki nagsunud, siya magapadayon sang mahinangpanong relasyon sa Dios. Sa lain bahin, kon si Adan nagkaon sang gindumili nga bunga pinaagi sa pagrebelde nga independensya sa Dios, siya mahimong ang natungdan sang divine nga paghukum. Ang divine nga katarungan magabaylo sa divine nga gugma subong ang punto sang pakig-angot sa katawhan.¹⁵

Ang Dios maamligong nagtudlo kay Adan nahanungud sang pagtilaw kag ginpaandaman siya sang mga kina-gowaan sang pagkadimasinulundon (Genesis 2:17). Ang berbo *mut*, “mapatay,” sa pagkamatuud nagakahitabo sa makaduha dira sa Hebreo kag nabadbad sa literal “tagumatayon ikaw siguradong mapatay.” Ang gramatikanhong istraktura sang sining panghambal nagapatalupangud sang kabaskugon sang kamatayon nga ginpahayag sang Dios.¹⁶ Partikular nga ginpaandaman sang Dios ang tawo nga ang pagkaon sini nga bunga may grabeng mga kinagowaan.

Ang unang gamit sang *mut*, “tagumatayon,” bisan pa sina, wala nagapatumod sa lawasnong kamatayon. Sang si Adan nag-angkab sa bunga, wala siya sa hinali nga natumba kag mapatay. Sa pagkamatuud, si Adan nagkinabuhi sulud sa 930 ka mga tinuig pagkatapos sang iya kinaunahang sala (Genesis 5:3–5). Ang pagpaandam sang Dios sa Genesis 2:17 nagtumod sa silot nga mas hinali kag grabe: ang espirituhanong kamatayon—ang bug-os nga pagkahamulag

15. Thieme, *Ang Pagkamatatay-anon sang Dios* (2017), 45-52.

16. Ang gramatikanhong istraktura nga nagapakita sang pagpatalupangud amo ang hingpit nga infinitive sang *mut* nga nagauna sa limitadong porma sang *mut*. Tan-awa ang Ronald J. Williams, *Hebrew Syntax: An Outline* (Toronto: University of Toronto Press, 1982), 37–38.

sa Dios, ang bug-os nga pagkawalay abilidad mag-angkon sang kinaugalingong relasyon sa Iya. Ang bayad sa sala indi ang lawasnong kamatayon; “ang bayad sa sala amo ang [espirituhanong] kamatayon” (Mga Taga-Roma 6:23). Sang si Adan kag ang babayi nagkaon sang gindumili nga bunga, amo ini ang nahitabo; sila namatay sa espiritu (Mga Taga-Roma 3:23; 5:12). Sa lawasnong kamatayon sa kinatapusang magasinang ang espirituhanong kamatayon. Subong lamang sang ginpahayag sang Dios, “tagumatayon [espirituhanon] ikaw siguradong mapatay [lawasnon].”

Si Satanas kag ang iya mga anghel namati sang maayo sang ang Dios nagtudlo kay Adan nahanungud sang kahoy. Ang lalaki amo ang sa divine nga ginpiling manugdumala “sang tagsa ka buhing butang nga nagahulag diri sa kalibutan” Genesis 1:28*b*). Si Satanas nagpaninguha gid sina nga posisyon subong ang pundasyon pakadto sa mas dakong gahum kag awtoridad sa mga tinuga sang Dios. Dapat bala si Adan mapaslawan sa pagtilaw. Kon si Adan mapaslaw sa pagtilaw, si Satanas mahimong manugdumala sang kalibutan (Juan 12:31) kag mag-agum sang oportunidad agud magdaog sa iya apela. Sa sini nga panghunahuna, si Satanas naghulag kag ginsal-ot ang iya kaugalingon sa mga buhaton sang katawhan sa mismong pinakaunang tion. Ang yawa naghumon sang kudeta agud agawon ang pagkamanugdumala ni Adan kag gub-on ang bag-ong tinuga sang Dios. Matuso niya nga ginpatuman ang sekretong diskarte sang pagbahinbahin kag pagpanakop. Una niya gin-ataki ang babayi, kag dason ang lalaki pinaagi sa iya.

ANG PAG-ATAKI SA BABAYI

Si Satanas nagpili nga mag-istar sa man-og subong iya instrumento agud atakihon ang babayi. Ang iya desisyon nga unahon pag-atubang ang babayi nangin tinuyo. Ang Dios

nagsugo sa lalaki subong ang awtoridad sa pag-asawahay. Si Satanas nakahibalo nga ang babayi, nga ang natural nga papel amo ang pagsabat, nangin mas madali mahaylo nga magsunud sa iya. Gani ginpili ni Satanas nga atakihon ang babayi nga layo sa iya bana. Si Satanas magasulay sang babayi pinaagi sa paglinlang kag pag-ulointo. Paga-puntiryahon niya ang bisan anong walay kasigurohan sa iya kalag samtang kadungan nga tanyagan siya sang pangu-nang oportunidad para sa pagkadimasinulundon. Ang iya pangunang armas indi dapat ang kahadlok, pagpamahog, pwersa, ukon gahum, apang sa pag-estoryahanay—labi na sa makapapagsik, matuso nga pag-estoryahanay—nga gin-disenyo agud panghimuslan ang iya pagkahuyang. Si Satanas magagamit sang tinuyoang mga pagpangtuis, mapino apang epektibong mga suhestiyon, agud nga mapalawig ang iya kaugalingong buluhaton.

Kutub nga masarangan ni Adan ang pag-amuma kag pagkalider sa iya asawa halin sa panudlo sang Bibliya kag gugma sa iya kalag, ang babayi magapabilin sa idalum sang iya maprotektahon nga awtoridad kag indi pagasulayon sang “pagkilala sang maayo kag malaut.” Apang isa ka adlaw sina sa tungatunga sang iya pagkatuga kag sang iya pagpakasala, si Adan daw sa nagpabaya sang iya mga responsibilidad sang pagkalider. Sa sina nga kaso, ang respeto sang babayi para sa iya nagkahuyang. Imbis sang pagsabat kay Adan siya nagsugod magpalayo sa iya awtoridad kag nagduhaduha sa disenyo sang Dios para sa papel sang pagkalider sang lalaki. Kuntani nakilala niya ang dimasaligang pagsolosaway sang man-og subong kabaliskaran sa divine nga mando kag ginkonsulta kay Adan. Apang wala ginhimo sang babayi. Nalimbongan sang man-og, siya wala nagsapak sa iya bana

Tandai, si Adan indi lamang ang may awtoridad sa iya. Ang lain nga awtoridad gindisenyo agud protektahan siya amo si Ginoong Jesu-Kristo kag ang divine nga pala-nan-

awon nga Iya ginpaalinton “sa kabugnawon sang kaadlawon” (Genesis 3:8*b*). Bisan pa nga siya nagaentra sa ‘pagklase sa Bibliya’ kada gab-i, basi siya nag-untat sang pagpamati. Siya daw sa nagamohan sa awtoridad sang Ginoo, labi na sang Iya pagdumili sang kahoy.

Sa pagsikway sining duha ka mga pamaagi sang proteksyon, ang babayi nagtugot sang iya kaugalingon nga malimbongan. Nag-umpisa siya sang hambal kag nagasabat sa man-og. Sa pagkalabot sa sini nga pag-estoryahanay kag sang pagpamati sa awtoridad luwas sa Dios kag iya bana, siya nabihag kag nagsugod sa pagkalingaw sa mga pagtuis ni Satanas sang kamatuuran. Ang iya pagkasulay amo ang indi makapasala. May isa lamang ka posible nga sala sa Hardin—ang dipagsunud sa divine nga pagdumili. Ining hayag nga buhat sang pagkadimasinulundon indi malikawan nga magasunud sa pagpanghiwala sang iya divine nga pagkapiling papel subong isa ka babayi.

Karon ang man-og nangin mas tuso kay sa bisan anong sapat sang ulumahan nga nahimo sang GINOONG Dios [*Yahweh Elohim*]. (Genesis 3:1*a*)

Si Satanas, nga ara sa pakunokuno sang isa ka man-og, naghambal sang masuod sa babayi. Ang man-og kasami nga ginkabig sang pinakamanubo sa tinugang mga butang—danlog, higko, tuso, dalitan. Ang kinaunahan nga man-og, bisan pa sina, klarong nag-angkon sang pagsidlak ukon talagsahong katahum nga lain gid sa ibang mga sapat didto sa Hardin. Ini nga man-og nagpakita man sang pagkasuweto sa babayi; basi nga ini nangin iya pinasulabi, iya upod-upod, subong sang ido ukon kuring karon nga panahon. Ang babayi basi nahamuut sang ang man-og, ginistaran ni Satanas, sa pagkamatuud *naghambal* sa iya.

Kag siya [ang man-og] nagsiling sa babayi, “Sa pagkamatuud, ang Dios [*Elohim*] bala nagsiling, ‘Indi ka magkaon halin sa bisan anong kahoy sang Hardin’?” (Genesis 3:1*b*)

Naintyendihan ni Satanas nga ang mga pulong nga iya gingamit makaapekto sa panghunahuna sang babayi. Si Satanas nagpalupok sang iya pangbukas nga mga bala sa pamaagi subong ang pagpaumpisa sang pagduhaduha sa iya wala nagasuspetsa nga hunahuna, sa literal nga nagasing, “Ini bala matuud *gid* nga ang Dios nakasiling . . .?” Ang tuso nga yawa nagpakunokuno nga nakibot sa ideya nga ang Dios magahimo sang subong nga pagdumili. Nangita siya sang pag-impluwensya sa panghunahuna sang babayi paagi sa pagpanugyan nga ang Dios nagapanikal nahanungud sang katalagman sang gindumuli nga bunga.

Talupangda man nga si Satanas nagpatumod sa Dios subong *Elohim* lamang, imbis sang ang *Yahweh Elohim* sang Genesis 3:1*a*. May kalainan sa tunga sang duha ka mga titulo. Ang *Yahweh Elohim* sa Daan nga Katipan amo ang “Ginoong Dios,” ang ngalan sang Dios nga may kaang-tanan sa tawo. Ang *Elohim*, amo ang pangdamoan nga pulong para sa “Dios,” nagatumod sa divine nga kinaiya sa kadamoan, subong nagkontra sa isa ka persona sang Tatlo ka Persona sa Isa ka Dios. Ang babayi may relasyon kay Jesu-Kristo subong *Yahweh Elohim*, indi subong ang mas malayong *Elohim*. Paagi sa paggamit sang *Elohim* lamang, ang taktika nga iya pagasalapidon sa kabilogan sining bugos nga pag-estoryahanay, Gintuyo ni Satanas paglaghap nga lisoan ang pagtalupangud sang babayi palayo sa iya kinaugalingong relasyon sa Dios. Ang Dios nag-entra sa pag-estoryahanay subong sang dikinaugalingong linalang lamang sang dimapalapitan nga kahimtangan. Si Satanas nagsugyot nga ang Dios nagkulang sang kinaugalingong gugma kag kabalaka para sa babayi—ang sugyot nga

pasangkaron niya sang gulpi.

Si Satanas nagpadayon sang iya linya sang pagpamangkot, “Gindumili gid bala sang Dios ang isa ka kahoy sa sulud sang Hardin sang Eden?” Si Satanas nagapakahulugan nga ang Dios dipatas, nagatago sang isa ka butang sa iya nga bililhon kag halandumon. Ang unang diskarte sang manunulay nagbutangbutang sa karakter kag grasya sang Dios.

Isa sang pangunang mga tinutuyo sang yawa nangin pirmi gid magpanghiwala nga ang Dios sa bisan anong pamaagi nakaangot sa ukon nabalaka sa lalaki, agud ipanghiwala nga ang malayo, matarong nga Dios nagahigugma. Ang pagpanugyan ni Satanas nga ang Dios dimatarong, dipatas, kag dimaamumahon nagapakahulugan nga para sa Dios agud magsilot sang bisan sin-o sa linaw sang kalayo amo ang dinagakaigo sa Iya gugma kag nagapakita sang kakulang sang kabalaka para sa kaayohan sang lalaki. Syempre, si Satanas amo ang “amay sang kabutigan” (Juan 8:44). Ang Dios interesado kaayo sa lalaki! Ang pagdumuli sang isa ka kahoy nangin tunay nga pagtilaw sang hilway nga kabubut-on kag indi gid ang pagkadimabuot ukon pagkawalay kabalaka sa tawo. Ang gugma sang Dios wala nasuspinde didto sa kahoy. Ang Dios nagahigugma sa lalaki, kag Iya igapakita sa ulihi ina nga gugma didto sa krus.

Apang ang Dios nagapakita sang Iya kaugalingong gugma sa aton, nga sa sina samtang kita mga makasasala pa, si Kristo napatay [subong isa ka halili] tungud sa aton. (Mga Taga-Roma 5:8)

Si Adan kag ang babayi may ara sang tanan nga ila ginakinahanglan sa sulud sang Hardin. Ang pagsolosaway ni Satanas sang pagkadipatas nagpahimulus sang pagkahuyang sang babayi, nga sa kadugayan nagtuytuy sa hayag

nga sala. Ang babayi nahulog sa iya siud. Nag-umpisa siya pag-abiabi sang mga panghunahuna sang pagkagumon-sa kaugalingon kag pagsikway sang divine nga awtoridad—ang parehong sulundan sang panghunahuna nga amo ang kabangdanan sang pagpakasala ni Satanas. Sadto mapa-salamaton sa perpektong pagsangkap sang Dios, karon siya nangin dikontento sa isa ka pagdumili sang Dios. Imbis sang pagkonsulta sa kay Adan ukon sa Dios nahanungud sang pagpili nga iya karon gin-atubang, siya nagpadayon sa iya ‘dimakahalit’ nga gamay nga pag-estoryahanay.

ANG SABAT SANG BABAYI

Luwas sa pagbutangbutang sa karakter sang Dios, gin-paon ni Satanas ang babayi sa oportunidad nga ipaathag ang pagdumili sang Dios. Si Satanas nagalaum nga siya sa pagbalos magtuis sang pagdumili. Amo ini ang eksakto kon ano ang iya ginhimo.

Kag ang babayi nagsiling sa man-og, “Halin sa bunga sang mga kahoy sang hardin puwede kami magkaon; apang halin sa bunga sang kahoy nga ara sa tunga sang hardin, ang Dios nagsiling [ang iya pagbadbad], ‘Indi kamo magkaon halin sini ukon *maghikap sini*, basi mapatay kamo.’” (Genesis 3:2–3, italiko gindugang)

Sa iya sabat sa pamangkot sang manunulay, ini klaro nga siya nakahatag sang gamay lamang nga pagtalupangud sa gintudlo sang Dios kag indi gid interesado sa mga detalye sang Iya Pulong. Ang Ginoo nagtudlo sa iya “Indi ka magkaon” halin sa kahoy, apang siya binuang nga nagdugang sang iya dimatuud nga pagbadbad sang siya nagsiling “ukon maghikap sini.” Ang babayi nasayup sa paghambal

sang Pulong sang Dios. Siya nagbutang sang iya kaugalingong ‘pagpatiyog’ sa kamatuuran, nga nagapakahulugan sang pagkadikontento sang divine nga pagdumili. Kon ang iya kalag nahuluman sang panudlo sang Bibliya, kuntani nahambal niya liwat sang tama ang *isa* ka mando sang Dios. Ang babayi kuntani nakahangup sang pakahulugan sang *isa* ka pagdumili nga Iya ginhatag sa iya, apang ang subong indi amo ang nahitabo. Siya nalimbongan sang pag-ulointo ni Satanas. Ginhimo niya ang iya kaugalingon nga mahuyang sa pagpanglimbong ni Satanas paagi sa pagbale-wala sang tagsa ka awtoridad nga gindisenyo agud magprotekta sa iya kag sang pagtuis sang Pulong sang Dios.

Ang babayi nagdahum nga ang kamatayon ara sa gahum sang kahoy, agud nga bisan diin sa tilawan ini ukon hikapon ini mangin kabangdanan sang lawasnon nga kamatayon. Nasayup siya sa duha ka mga pagbulubanta! Ang kamatayon wala nagadepende sa gahum sang kahoy kondi sa pagkadimasinulundon sa awtoridad sang Dios. Ang Dios nagpaandam sang *espirituhanong kamatayon* nga may kaangtanan sa pagkaon sang bunga, apang napaslawan siya agud hangpon nga ang pagkaon nagakahulugan sang pagkahamulag sang tanang relasyon sa Dios.

Ang Genesis 3:2–3 nagapahayag kon ano ka bug-os gintugotan sang babayi ang man-og agud siguraduhon ang halambalan. Ang pagkaignorante sa panudlo sang Bibliya nagapreparar sang matambok nga duta para sa pagpatubo sang pagsentro-sa kaugalingon. Nakaangkon sang pundasyon, si Satanas nagpadayon sang iya pag-ataki:

Kag ang man-og nagsiling sa babayi, “Siguradong ikaw indi mapatay!” (Genesis 3:4)

Subong ang hikayan nga pagyamuhat sa pagpaandam sang Dios sa Genesis 2:17, ang man-og nagsinggit “Karon

tan-aw diri, indi ka gid mapatay; kaladlawan ina!” Siya naga-panghiwala sang reyalidad sang pagkadimasinulundon sa Dios kag nagpabulag sang sala sa kinagowaan sini nahanungud sang kamatayon. Sa pagpanghiwala sang kamatayon, si Satanas nagbale-wala sang matarong nga pagsilot sang sala paagi sa pagpabulag sang gugma sa katarungan. Sa paghimo sang subong sini, si Satanas nagpatalupangud sang iya kaso. Apang agud utdon ang koneksyon sa tunga sang sala kag silot amo ang imposible. Ang Dios mangin dimatarong kag dimakatarunganon kon Siya wala nagpahayag sang silot sang sala kag ginhimo ang tinuga nga responsable tungud sang iya mga desisyon. Ang bug-os nga misyon ni Satanas, sadto anay kag karon, ang pagpanghiwala sang kamatuuran.

Sa kada sunudsunod nga bahin sang pagganyat sang babayi, ang man-og mas nangin mapangahas sa iya pag-ataki sa Dios.

“Kay ang Dios nakahibalo nga sa adlaw nga kamo magkaon halin sini magamuklat ang inyo mga mata, kag kamo mangin kaangay sang Dios, nga nakakilala sang maayo kag malaut.”
(Genesis 3:5)

Subong sang ginpahayag sa bersikulo 5, si Satanas naglalis sa mga kabangdanan sang Dios. Iya ginlarawan ang Dios subong nagdinalok sa pagpugong sang mas dakong kinaa-lam kag kahimtangan sa kay Adan kag sa babayi. Subong resulta, si Satanas nagsiling, “Kon ang Dios naghigugma man gid sa inyo, indi Niya ipanghiwala sa inyo ang pagkilala sang maayo kag malaut.” Karon ang babayi namati gid sang husto sa tagsa ka pulong.

Dason si Satanas naghimo sang iya unang apela sa tawhanong pagkamataastaason kag importansya-sa kau-galingon: “Kamo mangin kaangay sang Dios.” Si Satanas

mismo sa iya kaugalingon mapataastaasong nagpaidalum sa handum nga mangin kaangay sang Dios, kag karon iya ginpauswag sa parehong panghunahuna sang babayi. Ang iya pamahayag nagdekorasyon sang butig nga may igong kamatuuran agud makaagum sang kridibilidad. Siya nagpakunokuno sang kamatuuran nga “ang mga bayad sang sala amo ang kamatayon.” Kon siya magkaon sa sina nga kahoy, sa pagkamatuud mamuklat ang iya mga mata—indi mangin kaangay sang Dios kondi matukiban kon ano gid ang kaangay ni Satanas kag sang sala! Ang babayi makakita sina nga pagkadimasinulundon sa Dios nga amo ang dimalikawang pagkawasak-sang kaugalingon. Ang espirituhanonng kamatayon—pagkahamulag sa Dios—amo ang mangin makahaladlok nga resulta.

Ang Pagpakasala sang Lalaki

Sa pagkamata sa pagsulay ni Satanas sang babayi mag-gowa ang panghitabo nga may mga epekto para sa nagkarabilin sa kasaysayan sang tawo. Si Adan maghimo sang unang tinuyoang buhat, ang matalupangdong pagkadimasinulundon sa Dios. Ang kinaunahang sala ni Adan magare-sulta sang bug-os nga kagarukan sang iya kaanakan—ang pagpakasala sang katawhan (Mga Taga-Roma 5:12–14).

ANG SALA SANG BABAYI

Sang nakita sang babayi nga ang kahoy maa-yong kalan-on, kag sa sina makagalanyat sa mga mata, kag sa sina ang kahoy halandumon agud mahimong *isa* ka mangin-alamon, nagkuha siya sang bunga sini kag nagkaon. (Genesis 3:6a)

Ang nagsunud sa iya pakig-estorya kay Satanas nahanungud sang kahoy, ang babayi nagsugod na sang pagpangatarungan sang pagkadimasinulundon. Iya gintulon ang kabutigan ni Satanas imbis sang pagmetabolisar sang kamatuuran sang Dios. Ginkombensi niya ang iya kaugalingon nga siya nagkinahanglan sang kon ano ang iya ginhunahuna nga masangkap sina nga bunga—ang kinaalam. Siya nagtan-aw sang paghandum sa bunga, ang natungdan sang pagtilaw. Ang mando sang Dios napanas sa iya panghunahuna. Ang iya kahuyang sa pagsulay naghinog sa iya tungud sang hayag nga pagkadimasinulundon, bisan bag-o pa siya nagpupu kag nagtilaw sang bunga.

Ang tawo nagpadayon sini nga panghunahuna sa kabug-osang kasaysayan. Ang katawhan nga ginsangkapan sang tanang butang sang dimasukud nga grasya sang Dios mapinadayunon nga naghandum sang labaw pa. Kag sin-o ang nagbuyok sa aton sa sini nga pagpanghalughog? Si Satanas!

Sa dugang nga nagtutok ang babayi sa kahoy sa tunga sang Hardin, sa dugang nga ang bunga “nangin makagalaryat sa mga mata.” Ang mga ambisyon nga mangin kaangay sang Dios nagpabilin sa iya hunahuna. Para sa iya, ang kahoy nangin halandumon agud maghimo sa iya subong ka mangin-alamon sang Dios—ang kinatapusang pagpangatarungan. Ang masulay indi sayup, apang ang pagpaidalum sa pagsulay mangin iya kalaglagan. Sa sini nga punto ang unang hayag nga sala nahitabo sa katawhan—siya nagkaon sang gindumili nga bunga. Ang silot sang iya pagkadimasinulundon sa gilayon ginpahamtang. Siya napatay sa espiritu kag nadula niya ang iya relasyon sa Dios.

Si Satanas sa iya pagkamangin-alamon naghumon nga ibulag ang babayi halin sa nasakupan sang awtoridad sang Ginoo kag sang iya bana. Ginlimbongan ni Satanas ang babayi kag ginhimuslan ang iya papel subong manugsabat. Sa balos, iya ginbaliskad ang iya papel sa kay Adan kag

nangin *manug-una*. Iya ginganyat ang iya bana nga balewalaon ang Pulong sang Dios, subong sang iya ginhimo.

ANG SALA SANG LALAKI

Si Adan nag-atubang sang pagkatiplang: sa ipadayon ang iya pagkamasinulundon sa Dios ukon nagsunud sa pagtuytuy sang iya sa karon patay sa espiritu nga asawa. Puwede niya pilion ang pagpakig-upod sa Dios sa sulud sang Hardin ukon ang pagpakig-upod sa babayi sa gowa sang Hardin. Ginpili niya ang babayi, ang parehong pagpili nga madamong tawo ang magahimo sa sining panahon.

Kag ginhatagan man niya ang iya bana nga kaupod niya, kag nagkaon siya. (Genesis 3:6b)

Si Adan, ang manugdumala sang kalibutan kag ang pangulo sang unang panimalay, nagtalikod sa iya awtoridad. Siya *nagsabat* sa suhestyon sang iya asawa, bisan pa nga siya mas nakahibalo. Wala siya sang mga ilusyon nahanungud sang kahulugan sang pagdumili sang Dios, nga iya klarong ginbale-wala karon. Ang babayi, sa reaksyon sang awtoridad ni Adan, nakasabat sa pagpanglimbong ni Satanas. Gintuyo ni Adan ang iya pagpabaya sang iya awtoridad, ang sayup nga paggamit sang iya kahilwayan, kag nagdesisyon nga sundon ang babayi. Siya, man, nangin sunudsunuran kay Satanas kag nagsikway sa divine nga mando. Gintuyo ni Adan ang dipagsunud sa Dios, “kag nagkaon siya.” Ang diskarte ni Satanas nagtrabaho.

Karon sa espirituhanong kamatayon, si Adan kag ang babayi nahamulag kag estranghero na sa Dios. Nasilotan sila! Wala sang paglaum, wala sang kinabuhi nga walay katapusan! Amo man nga pagkamataastaason kag negatibong kabubut-on ang nakit-an kay Satanas nga amo ang nagtu-

lod sa unang mga tawo pakadto sa parehong pagpakasala nga may parehong makagulubang mga kinagowaan para sa bug-os nga katawhan. Si Adan nahulog sa idalum sang silot sang sala kag, kaangay ni Satanas, nanging sinalikway. Tungud kay si Adan nasilotan, ang bug-os katawhan nasilotan man (1 Mga Taga-Corinto 15:22a). Ang pagbais ni Satanas nga ang mahigugmaon nga Dios indi makasentensya sang Iya mga tinuga nga nagpili magbatok sa Iya pakadto sa walay katapusan nga silot napamatud-an nga sayup didto sa Hardin.

OPERASYON MGA DAHON SANG HIGERA

Si Adan kag ang iya asawa gintuga nga walay kahibalo sang sala. Sang wala pa ang Pagpakasala ignorante sila sang kalautan. Kada isa nag-angkon sang tawhanong espiritu para sa pagpakig-upod sa Dios, kag wala sang makasasala nga kinaiya.¹⁷ Kutub nga sila magpabiling masinulundon sa isa ka mando sang Dios, ila ginkalingaw ang mga pakamaayo nga ginbubu sang Dios. Apang bisan pa sina, sa gilayon nga nagkaon sila sang gindumili nga bunga, sila nag-antos sang espirituhanong kamatayon. Ginkuhaan sila sang relasyon sa Dios. Nadula nila ang ila tawhanong espiritu, nakaangkon sang makasasala nga kinaiya, kag nakabatyag sang pagkaara sang lain pa nga plano—ang yawanong maayo kag malaut.

17. Ang makasasala nga kinaiya amo ang natural nga bahin sang tawo luwas kay Jesu-Kristo. Ini amo ang sentro sang pagrebelde sang tawo sa Dios. Ang mga kanganan para sa makasasala nga kinaiya nagalakis sang “daang kinaugali” sang Mga Taga-Efeso 4:22 (KJV), ang kinaiya ni Adan sang “unud” sang Mga Taga-Roma 8:3-4, ang palatukuran sang “sala” sang Mga Taga-Roma 7:8-20, kag ang kamatayon “kay Adan” sang 1 Mga Taga-Corinto 15:22. Ang makasasala nga kinaiya nagapuyo sa istraktura sang selyula sang lawas kag amo ang ginhalinan sang pagsulay, kailigbon, kag tawhanong kaayo, apang ang kabubut-on sang tawo amo ang ginhalinan sang sala. Tan-awa ang Thieme, *Dios Balaan Espiritu batok Ang Makasasala nga Kinaiya* (2015), 1–6.

Niyan nagmuklat ang mga mata nila nga duha, kag nahibal-an nila nga sila hubo, kag sila nag-tambitambi sang mga dahon sang higera kag naghimo sang mga tabon sang balikawang. (Genesis 3:7)

Tubtub sina nga tion sila wala pa gid nakatalupangud sang ila hubo nga kahimtangan sa sulud sang malimpyo nga Hardin. Karon “namuklat ang mga mata nila nga duha” sa ila pagkahubo. Nakita nila ang ila mga kaugalingon kag hinali nga nakabatyag sang sala. Sa pagkatukib sang ila kondisyon nagpakilala nga sila nag-angkon sang konsensya. Makilala sila sa tunga sang maayo kag malaut, kag ang ila konsensya nangin saksi sa ila nga sila ara sa nagpakasala nga kahimtangan.

Sa pagtan-awanay sa kada isa, si Adan kag ang babayi nagkarahuya. Si Satanas wala nag-usik sang panahon sang pagkuha sang ila pagtalupangud palayo sa ila nagpakasala nga kondisyon kag sa ila mahuyang nga pagkahubo. Ang bag-ong manugdumala sang kalibutan nagpabatibati nga ang bayo kinahanglanon para kay Adan kag sa babayi agud mangin tama sila sa Dios.

Si Adan kag ang babayi nagsako sa paghimo sang “mga panabon sa balikawang.” Nanguha sila nga sulbaron ang palaligban sang sala kag sang makasasala nga kinaiya pinaagi sa panggowa nga panabon sang mga dahon sang higera. Sa ila pagbulubanta, ining nagpabukas-sang mata nga sitwasyon sang maayo kag malaut nagtawag sang para sa pangrelasyon nga pagpaigo-igo sa katarungan sang Dios.¹⁸ Sa likod sining matarong-sa kaugalingong mga paghimulat nga himoon ang ila kaugalingon nga mabaton sa

18. Para sa madamo pa nga pagpaangay-angay sang tawo sa katarungan sang Dios, tan-awa ang Thieme, *Ang Pagkamatinud-anon sang Dios*, 24–28, 83–85, 244–46.

Dios amo ang paghunahuna sang kalautan. Ang mga dahon sang higera amo ang ila paninguha agud matabonan ang ila sala. “Kon kita tama sa kada isa.” Sila nagpangatarungan, “basi mangin tama kita sa Dios. Kon kita magsuksuk sang iban nga mga bayo kag magpaangay-angay sa kahuluyan kag sala sang kada isa, kita ipaangay-angay sa katarungan sang Dios.” Gani umpisahan na ang Operasyon mga Dahon sang Higera, ang unang paghulag sang tawhanong kaayo—ang paninguha sang tawo agud mabawi ang ang pabor sang Dios pinaagi sa iya kaugalingong mga trabaho.

Ang tawhanong kaayo amo ang bisan anong bunga sang pagkamaloloy-on ukon binuhatan nga nagapanglaghap nga masugata ang mga talaksan sang Dios luwas sa pagpuno sang Balaan Espiritu. Ang pagpanghikot sang makasasala nga kinaiya, ang tawhanong kaayo sa pinakamaayo sini nagapamunga sang kaanggid, nga nagasulbar sang mga palaligban sang katawhan, subong nga nagbatok sa hingpit, permanenteng mga kasulbaran sang Dios. Bisin pa kon ano ka sinsero ang mga tinutuyo, ang tawhanong kaayo wala sang espirituhanon ukon walay katapusang bili kag indi mapadyaan sa langit. Ini nagatabon sang grasya sang Dios kag sang reyalidad sang garuk nga kondisyon sang tawo. Ini pirmi mawad-an sang talaksan sang divine nga pagkamatarong kag, tungud sini nga kabangdanan, nagtama sa linya sang adyenda ni Satanas.

Ang tawhanong kaayo amo ang bahin sang palisiya ni Satanas sang kalautan—ang panghunahuna ni Satanas—nagalarawan sang pagkapino sang iya pagkamangin-alamon. Ang teyologong si Lewis Sperry Chafer nagpaathag nga ang sistema nga gin-umpisahan ni Satanas sa iya pagpakasala, ang *cosmos diabolicus*, “nagalakip sang tanang maayo nga iya masimpon sa sini kag mangin malig-on sa

butang nga iya ginapuntirya nga tumanon.”¹⁹ May ara, niyan, isa ka pagsinumpunganay sang ‘maayo’ batok maayo, nga amo ang, yawan-ong kaayo batok divine nga kaayo.²⁰ Si Satanas nagapanglaghap nga mabaylohan ang divine nga kaayo sa sini nga kalibutan paagi sa pagsakdag sang huwad nga pagkamatarong sang tawhanong kaayo, kaangay sang Operasyon mga Dahon sang Higera.

Ari amo ang pundasyon nga depekto sa bug-os kalibutan ni Satanas: Ang mga tawo magpanglaghap nga makapaa-ngay-angay sa kada isa imbis sang pagpaangay-angay sa kamatuuran sang persona kag kabubut-on sang Dios. Nagapanglaghap sila sang tawhanong mga kasulbaran imbis sang divine nga mga kasulbaran. Ang subong nga anthropocentric nga pilosopiya nagauswag karon nga panahon. Madamong katawhan ang nagadahum nga sila magakadto sa langit tungud kay sila wala nagapanakit sa bisan kay sin-o, ukon tungud kay sila nagabayad sang ila mga utang, ukon tungud kay sila may maayong pakig-upod sa katawhan, ukon tungud kay sila respetado sang ila mga kapareho. Sa laing mga pamulong, tungud kay sila mga ‘maayong katawhan.’ Ini nga mga tinoohan nagalarawan sang sayup nga tinoohan nahanungud sang kaluwasan paagi sa mga trabaho—nagahimud-os nga mapahamuut ang Dios pinaagi sa tawhanong mga paghimulat. Ang kaanggid nga tawhanong pagkamatarong amo ang walay pulus nga paghimulat nga indi makasugata sang talaksan sang perpektong pagkamatarong kag katarungan sang Dios. Bisan pa kon daw ano ka maayo ang tawo, siya sa iya kaugalingon indi makasulbar sang palaligban sang espiri-

19. Ginbadbad halin sa Lewis Sperry Chafer, *Systematic Theology*, vol.2, *Angelology, Anthropology, Hamartiology* (Dallas: Dallas Seminary Press, 1947), 100.

20. Ang divine nga kaayo amo ang serbisyo ukon mga binuhatan nga nahimo sang tumuluo nga ara sa pagpakig-upod, napun-an sang Balaan Espiritu. Ang divine nga kaayo may espirituhanon kag walay katapusan nga bili kag mapadyaan sa langit.

tuhanong kamatayon—ang silot kag pagkahamulag sa Dios.

Ang tawo nagahimo sang permanenteng pagpaangay-angay sa katarungan sang Dios pinaagi sa pagtoo lamang sa kay Kristo lamang,²¹ kag dason siya nagahimo sang padayon nga mga pagpaangay-angay sa bug-os niya nga kinabuhi samtang siya nagatubo sa pagkaespirituhanon pinaagi sa pagtoon kag pagmetabolisar sang panudlo sang Bibliya.²² Ang pagpaigo-igo sa iban nga mga sakup sang katawhan, bisan pa importante para sa tawhanong mga relasyon, indi makapahaylo sa Dios. Ang pagkinabuhi sang maayong kinabuhi indi makapakalma sa Dios.

Indi katingalahan, pagkatapos sang unang lalaki kag babayi nagpahiuyon sa pagsulay ni Satanas, ang mga paglimbong sang tawhanong kaayo sa gilayon nagdumala sang ila mga kinabuhi. Sa pagsagup sang palisiya sang yawa, bug-os nila nga ginlapas ang katarungan kag pagkamatarong sang Dios kag nagpangita sang Iya pagtugot pinaagi sa makalolooy nga paghimo sang panabon sa ila mga kaugalingon. Wala sang nanging pagbalikid sa Dios sa pagkilala sang ila pagkawalay mahimo. Wala sila nagsiling, “O Dios, nakasala kami.” Wala sila nagpakilooy sang Iya grasya kag kalooy. Sa baylo, ila ginhunahuna nga kon mangin mabaton sila sa kada isa, basi mabaton sila sa Dios. Naghunahuna

21. Ini nga pagpaangay-angay sang kaluwasan sa katarungan sang Dios nagaresulta halin sa pagpakamatarong sang Dios. Sa tian sang pagtoo lamang sa kay Kristo lamang, ang kaugalingong pagkamatarong sang Dios ginpaangkong, ukon ginhatag, sa taga ka tumuluo (Mga Taga-Roma 4:3; 2 Mga Taga-Corinto 5:21). Siya ginpakamatarong, nga nagahimo sa iya nga mabaton sa Dios diri sa panahon kag sa eternidad.

22. Ang pagmetabolisar sang panudlo sang Bibliya amo ang pamaagi sang pagtoon, paghangup, kag pagtoo sang bibliyanhong mga palatukuran agud nga magtubo sa pagkaespirituhanon. Ang pulong “metabolism” ginkuha halin sa klasikong Griyego nga pangalan (*metabole*), nagakahulugan “metamorphosis” ukon “pagbag-o.” Sang ang pagkaon nakaon, ang lawas sang tawo nagakambyo sini sa nutrisyon para sa lawasong pagtubo. Pinaagi sa pagpaanggid, sang ang panudlo sang Bibliya, ang espirituhanong pagkaon, ‘nakaon na’ sa idalum sang pagpuno sang Balaan Espiritu, ini nabaylohan sang nutrisyon para sa espirituhanong pagtubo (Jeremias 15:16a). Tan-awa ang Thieme, *Reversionism* (2000), 3–7.

sila nga nasulbar nila ang palaligban tungud kay natabonan na nila ang ila pagkahubo. Apang sin-o bala ang naghimo sang mga bayo? Sila ang naghimo sa ila. Nagtahi sila sang mga dahon sang higera; ila sila ginsuksuk.

Si Adan kag ang babayi nagdahum ang ila kaugalingong mga trabaho basi makapatarong sa ila sa Dios, apang indi na sila makapalapit sa Dios. Ang indi malutsan nga balabag napatindog sa tunga sang unang mag-asawa kag sang Dios sa tion sang sila nakasala kag napatay sa espiritu. Ang mga dahon sang higera nangin walay pulus! Ini nga reyalidad naghampak sa ila sa ulo sa tion nga ang Ginoo nagsulud sa Hardin.

Kag nabatian nila ang tingog sang GINOONG Dios nga nagalakatlakat sa sulud sang hardin sa kabugnaw [espirituhanong panahon] sang adlaw, kag ang lalaki kag ang iya asawa nagtago sang ila mga kaugalingon sa presensya sang GINOONG Dios sa tunga sang kakahoyan sang hardin. Niyan ang GINOONG Dios nagtawag sa lalaki, kag nagsiling sa iya, “Sa diin ka bala?” (Genesis 3:8–9)

Ang Ginoong Dios nag-abot sa hardin agud himoon ang Iya kada adlaw nga pagbisita sa ila sa “espirituhanong panahon” sang adlaw, ang panahon sang ila kada adlaw nga pagpasakup sa Pulong sang Dios. Ano bala ang ila gin-himo sang nabatian nila ang Ginoo? Nagtago sila duha sa tunga sang kakahoyan. Nakilala nila ang pagkadi-igo sang mga dahon sang higera.

Sang ang Dios nagpanawag sa lalaki, ang isa nga responsable, ang lider, agud manabat para sa iya kaugalingon, ngaa bala si Adan wala nagsabat sa Dios subong sang pirmi niya ginhimo sang wala pa siya nakakaon sang ginadumili nga kahoy? Wala na siya nagdalagan agud sugataon

ang iya Manunuga tungud kay gindula niya ang iya kinau-galingong relasyon pinaagi sa espirituhanong kamatayon. Ang tanang pagkasuud nadula sa tunga sang katawhan kag Dios. Sa sina gid nga tion, si Adan kag ang babayi na-kabinagbinag sang ila bug-os nga pagkahamulag sa Dios kag ang ila pagkawalay mahimo agud himoon ang bisan anong butang nahanungud sini. Ang tanang puwede lang nila himoon amo ang pagtago. Indi na sila makapalapit sang atubangay sa Dios. Indi sila puwede magpaangay-angay sa pagkamatarong sang Dios, kag amo ini kon ngaa ang kata-rungan sang Dios kinahanglan maghukum sa ila. Pinaagi sa gugma, ang Dios magasangkap sang sabbat sa kondisyon sang espirituhanong kamatayon.

Ang posible lamang nga pamaagi nga ang espirituha-nong patay nga si Adan kag ang babayi makahimo magbawi sang ila relasyon sa Dios amo nga kon may isa ka lain nga tawo nga bug-os mabaton sa Dios magbayad sang silot sang ila sala. Si Kristo amo inang isa ka lain nga tawo (1 Pe-dro 2:24). Bisan pa nga ang katawhan wala nangin kaangay sa Dios, subong sang gin-angkon ni Adan, sa panahon nga ang Dios mahimong Tawo pinaagi sa Pagpakatawo, agud nga pinaagi sa kaluwasan ang katawhan puwede mag-ambit sang pagkabutang sang Dios sa walay katubtuban. Wala sang mas dako nga gugma kag wala sang mas dako nga katarungan kag pagkamatarong. Sila ululupod! Kon si Adan kag ang babayi magabaton sang palaabuton pa nga trabaho ni Kristo alang-alang sa ila kaayohan, ang ila tawhanong espiritu ibalik sa ila. Apang bisan pa sina, ang makasasala nga kinaiya magapabilin.

‘PAGPASA SANG SALABTON’

Nga nagatago sa tunga sang kakahoyan, ang espirituha-nong patay nga si Adan kag ang babayi indi mangin dapat

mamati sa Ginoo liwat bisan kasan-o. Apang si Jesu-Kristo, pinaagi sa paghulag sang grasya, nagbuka sang kahipos. Ginatawag Niya sila nga maggowa sa kon diin man sila nagatago (Genesis 3:9–10). Samtang si Adan nangin sako sa mga dahon sang higera—sa pagtabon sang iya pagkahubo, kahuya, kag kahadlok—ang mga pamangkotanon sang Ginoo nagpuntirya sa pagtalupangud sang matuud nga palaligban.

Kag Siya nagsiling, “Sin-o bala ang nagsiling sa imo nga hubo ikaw? Nagkaon ka bala halin sa kahoy nga ginsugo Ko sa imo nga indi pagkaonon?” (Genesis 3:11)

Ang negatibo nga kabubut-on, amo ina, ang paghimo sang pagkadimasinulundon sa sugo sang Dios, ang nangin hilisgutan. Ang divine nga pagpamangkot ginhimo kay Adan sa gilayon. Sang iya nabinagbinag nga wala na gid sang iban nga pamaagi nga makalusot sa iya mabudlay nga sitwasyon, siya naghimohimo sang palaagihan sang pagpahilway sang iya kaugalingon sa pagkasal-an ukon pagbasol. Iya ginapasa ang salabton; naghampang siya sang hampang sang pagbasol.

Kag ang lalaki nagsiling, “Ang babayi nga Imo ginhatag nga *mangin* kaupod ko, siya naghatag sa akon halin sa kahoy, kag nagkaon ako.” (Genesis 3:12)

Talupangda kon paano ni Adan gindalahig ang Dios subong man ang babayi. Sa pagkamatuud iya ginlabot ang Dios tungud kay ang Dios ang naghatag sa iya sang babayi. Si Adan indi diritso nga nagbasol sang kahoy—ang iya palibot. Karon indi mo ina mapildi tungud sang pagkatuso! Si Adan maalam, apang indi igo nga matumbas sa Dios. Sa pagbal-

hin sang pagbasol, iya ginpakita ang iya kawalay pagtahod para sa iya Manunuga subong man pagkadula sang pagkalider kag sang gugma para sa iya asawa. Sa makaisa nga nahiusa sa idalum sang perpektong palibot kag hingpit nga kinaugalingong gugma, ang relasyon sang unang lalaki kag babayi karon naguba. Ang kalidad sang makasasala nga kinaiya amo ang iya pagsikway sang responsibilidad tungud sang malain nga mga desisyon. Pagkatapos lamang ihatag ang iya mahuyang nga mga pamalibad sa kinatapusan nahimo ni Adan batonon ang iya kaugalingong kapaslawan: “Nagkaon ako.”

Ang Ginoo nagbale-wala kay Adan sang makadali kag nagbalhin sa babayi.

Niyan ang GINOONG Dios nagsiling sa babayi, “Ano bala ining nahimo mo?” Kag ang babayi nagsiling, “Ang man-og nagdaya sa akon, kag nagkaon ako.” (Genesis 3:13)

Ang babayi gulpi nakahangup. Nag-atubang sang hilisgutan sang pagkadimasinulundon, siya man nagpaninguha nga makalikaw sa responsibilidad. Ano bala ang iya pamalibad? “Indi ina akon salabton, Dios. Ang man-og nagsiling sa akon nga ini mangin maayo tanan.” Nag-angkon siya sang pagkawalay kahibalo. Tinuud, ang man-og nagdaya sa iya, apang ang man-og indi responsable para sa kamatuuran nga siya nagbale-wala sang mando sang Dios kag nagbaton sang pagsulay ni Satanas halin sa iya kaugalingong hilway nga kabubut-on. Ang pagkawalay kahibalo, kag sa gihapon amo ang, indi mapamalibad.

Pagsentensya sang Sal-an

Sa sini nga punto ang Ginoong Dios nag-untat sang Iya

pagpamangkutanon. Ang pagkadimasinulundon nakit-an. Ang Iya sunud nga tikang amo ang pag-anunsyo sang matarong nga silot sa tagsa ka tawo nga nalabot, umpisa sa man-og. Sanglit nga ang man-og amo ang ahente ni Sata-nas sa pagdaya sang babayi, siya man kinahanglan mahuk-man.

Kag ang GINOONG Dios nagsiling sa man-og,
“Tungud kay naghimo ikaw sini,
Himalauton ka labaw kay sa tanang kabaka-
han,
Kag labaw pa kay sa tagsa ka sapat sang
ulumahan;
Magakamang ka paagi sa imo tiyan,
Kag magakaon ka sang yab-ok
Sa tanan nga mga adlaw sang imo kinabu-
hi.” (Genesis 3:14)

Tubtub sina nga panahon ang man-og makabibihag kag ang nagasilak, ang labing matahum sa tanang ubus nga mga tinuga. Halin sadto tubtub sa palaabuton ini nga sa-pat mangin isa ka nagakamang sa duta kag nagakaon sang yab-ok, ginpakubus kag tinamay. Ang man-og nangin kaba-hin sang pagbayaw-sa kaugalingon ni Satanas, gani karon ini magapabaludbalud nga magkamang sa higko sa naga-padayong kahuluy-an.

Ang himalaut dira sa man-og ginhatag sang wala pa ang saad sang kaluwasan sang Genesis 3:15. Si Satanas nahukman man sang wala pa ang plano sang kaluwasan ginpahayag sa lalaki, ginahimo ini nga klaro nga si Satanas kag ang iya ahente walay labot. Ang kaluwasan nahanungud lamang sa katawhan. Bisan pa sina, ang saad sa Genesis 3:15 nagagamit sang paanggid-anggid nga indi mahangpan luwas sa sini nga paghimalaut sang man-og. Pinaagi sa pag-aginod ukon pagkamang sa duta, ang bitin amo ang

labing mahuyang nga atakihon. Samtang ang bitin puwede mag-ataki sang tawo halin sa duta, ang tawo puwede magpatay sang bitin paagi sa pagpusa sang ulo sini. Ang plano sang kaluwasan ipahayag kag ginsa-ad sa katawhan nga nagagamit sang sini lamang nga pagpaanggid.

ANG SENTENSYA SANG BABAYI PAGKATAPOS SANG PAGPAKASALA

Bale-walaon naton ang Genesis 3:15 sa karon nga tion kag magpadayon sa pagsentensya sang babayi kag sang lalaki sa bersikulo 16–19.

Sa babayi Siya nagsiling,
 “Akon padamoon sing tama
 Ang imo kasakit sa pagpamata,
 Sa kasakit ikaw magapamata;
 Apang ang imo handum [*teshuqah*] mangin
 para sa imo bana,
 Kag siya magadumala sa imo.”
 (Genesis 3:16)

Ang sentensya sang babayi nagapabilin pa. Sa pag-anunsyo sang himalaut sang babayi nag-abot ang pag-aktibo sang matris, nga diaktibo sang wala pa ang pagpakasala. Para sa nagkarabilin sa kasaysayan sang tawo, ang lawas sang babayi magadala sang biyolohiko nga kinabuhi. Ang bug-os nga pagbusong makit-an diri, samtang ini nagalikup sang malawig nga panahon sang pinataas nga mga balatyagon kag lawasnong pagkadikomportable nga matapos sa pagkabun-ag sang lapsag. Sa gihapon, halin sa sini nga kasakit sang katarungan sang Dios magagowa ang oportunidad sang kaluwasan para sa nasilotan nga katawhan. Pinaagi sa pagbusong, ang Dios magapakita sang

pinakadakong gugma sa katawhan. Ang proseso amo ang palaagihan nga sa diin ang pagkatawo ni Kristo magasulud sa kalibutan, ang palaagihan nga sa diin ang Dios mangin tawo agud bayaran ang silot para sa sala sang katawhan. Amo ini ang grasya sang Dios, bisan sa paghukum.

Apang ang *mga kababayihan* pagapreserbahon pinaagi sa pagbusong sang kabataan kon sila magpadayon sa pagtoo kag gugma kag pagkabalaan nga may pagpugong-sa kaugalingon. (1 Timoteo 2:15)

Niyan nagasunud ang ikaduhang aspeto sang paghukum sang Dios sa babayi sa Genesis 3:16*b*, nga nagabulig pagpaathag sang kinaiya sang babayi. "Apang ang imo handum mangin para sa imo bana, kag siya magadumala sa imo." Kasami nga mabadbad subong ang pagpakighilawas nga handum, ang Hebreo nga pulong *teshuqah* sa sini nga konteksto nagakahulugan "handum sa pagdumala ukon pag-kontrol." Ang *teshuqah*, subong ang handum nga magdumala, klaro nga nagatumod sa mabakod nga pagkagusto sang babayi magpangontra sa awtoridad sang lalaki sa pag-asawahay. Ining paghangup sang "handum" klaro tungud sang estilo sang panulat sang bersikulo 16—Hebreo nga binalaybay. Ang Hebreo nga binalaybay nagagamit sang *pagkapalareho* agud ipahayag ang gintuyo nga kahulugan. Sa lain nga pamulong, ang mga panghambal nagatrabaho pinaagi sa mga pagparis pauswagon kag ipaathag pa gid ang kada isa. Ang Genesis 3:16*b* amo ang dimagkabagay nga pagkapalareho—ang mga panghambal nagaambitanay sang komon nga halambalon, awtoridad, apang mga nagkontrahanay sa kada isa. Ang kinatapusan nga panghambal, "siya magadumala sa imo," nagapabatyag sang gintugyan nga awtoridad sa iya labaw sa babayi, amo ang yabi sa paghangup sang handum sang babayi. Ang bana

magadumala sa iya, bisan pa nga ang iya handum amo ang magdumala sa bana. Ang unang panghambal nagatumod sa handum sang babayi nga kuhaon ang awtoridad sang lalaki, samtang ang ikaduhang panghambal nagapasiurado nga bisan pa sang iya “handum,” ang lalaki magakaput sang pagkalider nga papel.

Gindominaran sang babayi ang iya bana sa Pagpakasala, gani ang Dios naghatag sa iya sang nagakaigo nga kag matarong nga sentensya. Siya nag-anunsyo sang iya natural nga lakat subong ang kailigbon nga mangin ang manugpanguna imbis sang manugsabat, ang kailigbon nga magrebelde batok sa disenyo sang Dios para sa lalaki “nga magdumala [mangin lider] sa imo.” Halin sa sini nga punto tubtub sa palaabuton, ang kababayihan sa tanang mga henerasyon magapaninguha nga wasakon ang awtoridad kag pagkalider sang ila mga bana. Tungud sang sala, ang mga kababayihan nagapanglaghap nga dominaran ang mga kalalakihan.

Ang pagkarebelde nga garbo sang babayi, nga amo ang unang ginsugyot paagi sa pag-ulointo ni Satanas, ginpagra-be didto sa Pagpakasala. Pagkatapos sang Pagpakasala kinabubut-on siya nga nagtamay sang pagkanadumalahan sang lalaki. Apang karon sa ginpahayag sang Dios nga himalaut kag pagsilot, Siya liwat sa makaisa nagpaathag sang papel sang lalaki kag babayi sa divine nga disenyo. Ang pagribuk nangin himalaut sa babayi, apang sa gugma ang Dios nagsangkap para sa iya sang pagpalinkawas halin sa sina nga himalaut. Dira sa gintugyan nga papel sa iya subong manugsabat amo ang oportunidad sang babayi agud tumanon ang plano sang Dios para sa iya kinabuhi. Ang paghimalaut sang “handum” para sa iya bana nangin pakamaayo sang pagpasakup sa divine nga disenyo, ang isa ka butang nga wala niya nahimo sa sulud sang Hardin. Sa pag-anunsyo sang isa ka matarong nga silot sa babayi kag pagsangkap sang kasulbaran, ang Dios liwat sa makaisa

nagpakita sang pagkabagay sang Iya katarungan kaupod sa Iya gugma.

Ini bala nga pagpasakup dipatas sa babayi? Ang mga makababayi siguradong magbais nga amo ina. Apang sa ila pakigbais ila ginapakita ang himalaut sa unang babayi, kinabun-agan nga handum agud magdumala. Ang pagpahanas sa awtoridad sang bana amo ang *kabakod* para sa babayi. Kon wala ini siya ang mangamot sa papel sang lalaki, nga indi mangin iya. Siya madulaan sang direksyon kag mangin mahuyang sa pagdaya kag pagpamihag. Siya nagasabat sa sayup nga pagpapagsik ukon sayup nga tawo sa sayup nga mga pamaagi. Amo sini kon paano si Satanas nagaataki. Kon ano ang ginahunahuna sang babayi nagaagi para sa kalipay kag ang independensya nagabaylo pakadto pagkatublag kag pagkamakalolooy—ang kinagowaan tungud sang pagbalibad nga mahanas sa awtoridad sang iya bana.

Ang pagkadipatas kag pagkawalay katarungan wala sang lugar sa perpektong sugo sang Dios. Ang paghimalaut mabaylohan sang matahum kaayo nga pakamaayo kon ang katawhan nagapasakup sa Iya plano. Ang pagpasakup sa bana sang asawa amo ang pagbaton sang plano sang Dios. Amo ini ang kasulbaran sa himalaut sang babayi.

Ang kinaunahan nga papel sang pagpasakup para sa babayi sa pag-asawahay ginsaysay sa Genesis 2:18, sa diin ang Dios nagpahayag nga Iya “pagahimoan siya [ang lalaki] sang kabulig [ezer] nga angay para sa iya.” Para sa katuyoan sang pagkompleto sang lalaki, ang Dios nagtuga sang ezer—daw ano katahum nga pulong! Ang ezer naga-kahulugan mas sobra pa kay sa kabulig lamang nga nagapamag-an sang lulan sang kinabuhi para sa lalaki. Ang pulong nagapakita sang kaangtanan, pag-inupod, kag katumanan. Pinaagi sa kinaiya sang iya lain nga disenyo, ang ezer amo ang pangbulig nga bahin, ang bahin nga nagauyon kag nagasabat, ang kabaliskarang numero nga nagasi-

bo sa iya sang klaro. Ang babayi amo ang kaparis sang lalaki sa kinabuhi, nga nagalakip sang katumanan sa pag-panghilawas sa idalum sang awtorisadong kondisyon sang pag-asawahay. Siya may kaparehong istraktura sang kalag, parehong espirituhanong mga oportunidad, apang siya may lain nga papel sa plano sang Dios.

Kabaliskaran sa tawhanon nga palanan-awong pagba-isay, ang ezer wala nagapakahulugan sang kahimtangan sang pagkaubus ukon makusog nga pagkaulipon. Sa pag-sunud sang katuyoan sang Dios, ang babayi kinabubut-on nga nagayanib sa awtoridad sang iya bana nga ginsalig sa iya sang Dios. Ang iya natural nga pagkagusto, bisan pa sina, amo ang magpakigbais sa awtoridad; gani, ang mangin manugsabat isa ka naagum nga kahanas. Kinahanglan niya tahuron ang awtoridad sining duha ang sa Dios kag sa iya bana. Paano bala nga indi ini mangin pakamaayo para sa nahanas-sa awtoridad nga babayi agud magsaksi batok kay Satanas, ang isa nga kinaunahang nagsabotahe sang istraktura sang awtoridad sang Dios?

ANG SENTENSYA SANG LALAKI PAGKATAPOS SANG PAGPAKASALA

Kag sa kay Adan nagsiling Siya, “Tungud nga nagpamati ka sa tingog sang imo asawa, kag nagkaon halin sa kahoy sa diin nga Akon gin-sugo sa imo, nga nagasiling, ‘Indi ka magkaon halin sini’;

Himalauton ang duta tungud sa imo;

Sa pagpangabudlay magakaon ka halin sini

Sa tanan nga adlaw sang imo kinabuhi.

Magapatubo ini sa imo sang mga sapinit

kag mga rariw;

Kag magakaon ka sang mga tanum sang

uma;
 Pinaagi sa balhas sang imo nawong
 Magakaon ka sang tinapay,
 Tubtub nga magbalik ka sa duta,
 Tungud kay ikaw ginkuha halin sini;
 Kay ikaw yab-ok,
 Kag sa yab-ok ikaw magabalik.”
 (Genesis 3:17–19)

Imbis sang pangunahan siya palayo sa pagpangganyat ni Satanas, si Adan nagsunud sa pagpanguna sang babayi. Naimpluwensyahan siya sang babayi nga siya kuntani ang mag-impluwensya sa iya. Iya ginsikway ang iya kaugalingong tama nga posisyon subong ang lalaki kag ginbalewala ang iya responsibilidad sa pag-asawahay.

Tugoti ang bana sa pagtuman [*apodidomi*] sang iya katungdanan [*opheile*] sa iya asawa, kag subong man ang asawa [*magsabat*] sa iya bana. (1 Mga Taga-Corinto 7:3)

Kinahanglan siya manguna; ang asawa kinahanglan magsabat. Ang present active imperative sang *apodidomi* amo ang sugo nga nagakahulugan “ihatag,” Ang *opheile* nagatumod sa kon ano ang ginmando nga ihatag sa asawa: “ang iya katungdanan” ukon “ginakinahanglan.” Sa disenyo sang Dios, Ang ginakinahanglan sang bana amo ang pagpanguna sang paghigugma kag pagkabuutan sa iya.

Ang palatukuran sa negosyo kag pamuhunan nagalalarawan kon paano ang bana dapat “magtuman sang iya katungdanan.” Agud makabaton sang balos, ang isa ka butang kinahanglan mapuhunan. Kon ang lalaki nagapuhunan sang wala sa iya pagpangasawa, siya nagabaton sang wala subong balos. Ang wala magpuhunan sang pagkalider sa iya pagpangasawa, ang lalaki basi makahimo sang sayup

sa pagtratar sang iya asawa sang pagkawalay kabalaka, pagkawalay balatyagon, ukon pag-abuso, nga sa gihapon nagapaabot sa iya nga magsabat sang gugma. Puwede siya mangin mabuot kag mapinalanggaon kon gusto niya magpaayaw-ayaw sa pagpanghilawas nga mga kinahanglanon apang niyan gulpi magkambyo sa kadalok. Sa reaksiyon, ang asawa makahimo sang sobra ka hapos nga mangin mabaluson, may kapaitan, sungguran, ukon palaaway sa iya bana, ayhan kasami sa awtoridad. Ang iya mga reaksiyon sa kadugayan nagaresulta sa pagkawalay kabalaka, depresyon, grabeng pagpaayaw-ayaw-sa kaugalingon, ukon bisan ang pagsikway sang ideya sang pag-asawahay. Ang subong nga lalaki kinahanglan pa makahangup nga kon ano ang ila gisab-og pinaagi sa bisan diin sini ang pagkalider ukon ang wala sini, sila magaani sa bisan diin sini ang paghinangpanay sang mag-asawa ukon pagbinais sang mag-asawa.

Si Adan klaro nga napaslawan nga “tumanon ang iya katungdanan” sa sulud sang Hardin. Ang resulta amo ang isa ka asawa nga naganyat ni Satanas, isa ka asawa nga sa balos nagganyat sang iya bana pakadto sa hayag nga sala. Si Adan hungod nga dinagsunud sa sugo sang Dios nga “indi magkaon halin sini” kag sa baylo nagsunud sa iya asawa. Tungud sini ang katarungan sang Dios nagsentensya sa iya.

Nga sa a diin ang tawo sang una nagbaton sang bug-os nga kasangkapan nga wala nagatrabaho, karon siya magahimo sang iya palangabuhian halin sa iya kaugalingong masakit nga pagpangabudlay. Subong dugang nga silot, nadula ni Adan ang iya kagamhanan sa tinuga. Ang kinaiyahan nag-ambit sang mga kinagowaan sang kinaunahan nga sala ni Adan (Mga Taga-Roma 8:19–22), kay ang natural nga kalibutan nga gintuga sang Dios nalakip sa himalaut. Ang kalibutan karon nagpagowa sang makagalamong tagas nga sagbot kag mga tunukon, kag ang iban nga kasapatan palakaon sang karne kag mabangis. Pinaagi lamang sa

mabudlay nga pagtrabaho, mataas nga kaisipan, maabtik nga pagbulubanta ang tawo makasabnit sang pangabuhian halin sa duta kag makadominar sang kinabuhi sang kasapatan.

Ang Saad sang Kaluwasan

Ang himalaut nagpakita nga ang nagpakasala nga tawo nangin walay posisyon agud baliskaron ang iya kalisdanan luwas kon ang Dios maloloy-on nga manghilabot. Ang paglaum lamang sang tawo makit-an sa kasulbaran sang Dios sa anghelon nga pagsinumpunganay, kay ini magapakita kay Satanas kag sa iya mga anghel kon paano ang mahigugmaong Dios makaluwas sang nagpakasala nga tinuga kag sa gihapon magpabilin sa Iya pagkamatarong. Gani magbalik kita sa Genesis 3:15, sa diin ang divine nga sabat sa palaligban sang sala sang tawo unang ginpahayag.

“Kag butangan Ko sang kaawayon
Sa tunga mo [Satanas] kag sang babayi,
Kag sa tunga sang imo similya [similya ni Satanas]
kag sang iya similya [similya sang babayi, Jesu-Kristo].” (Genesis 3:15a)

Ang Dios nag-anunsyo sang walay katapusan nga kaawayon sa tunga sang duha ka mga similya, kay Satanas kag sang babayi. Apang sa sini nga deklarasyon sang kaawayon makit-an ang isa ka embryonic nga saad sang isa ka Manluluwas kag kaluwasan. Ang unang deklarasyon sang Maayong Balita kag sang solong paglaum para sa katawhan amo ang Genesis 3:15, nagtumod sang teyolohiya subong ang “proto-evangel.”

Ang similya ni Satanas nagarepresenta sang walay pagtoo, pagkarebelde, kag espirituhanong kamatayon. Ang si-

milya ni Satanas amo ang pagpalapnag sang iya palisiya kalautan sa kasaysayan sang tawo, subong man sang iya pakigbais sa Dios kag sa plano sang Dios sa kaluwasan halin sa similya sang babayi. Ang similya sang babayi amo ang iya kaliwat ukon kabataan—ang Isa nga Ginsaad, ang Manluluwas. Ang similya sang babayi nagarepresenta sang pagkamagrasyahong plano sang Dios sang pagpanubus nga nakasentro sa iya kaliwatan, ang natawo-sa birhen nga bata: “Sang ang kabug-osang panahon nag-abot, ang Dios nagpadala sang Iya Anak, natawo sa isa ka babayi” (Mga Taga-Galacia 4:4a). Ang *similya sang babayi* amo ang unang sa Manluluwas nga titulo, kag ini siguradong nagatumod sa tawhanong ginhalinan ni Jesu-Kristo.

Ini importanteng talupangdon nga ang Genesis 3:15 nagasambit lamang sang similya ni Satanas kag sang similya sang babayi. Si Adan wala nasambit. Ngaa man? Tungud kay ang sala ni Adan amo ang sala sang pagkahibalo, kag pinaagi sa iya ang espirituhanong kamatayon napasa sa katawhan. Amo ini kon ano ang ginpahayag sa aton sang 1 Timoteo 2:13–14:

Kay si Adan amo ang unang gintuga, *kag* dason si Eba. Kag *ini* indi si Adan *nga* amo ang nadaya [*apatao*], kondi ang babayi ang bug-os nga nadaya [*exsapatao*], nga nahulog sa paglapas. (1 Timoteo 2:13–14)

Ang kabilogang pagpatalupangud sang sini nga bersikulo amo ang sa “nadaya,” subong ginpamatud-an pinaagi sa paggamit sang *apatao* kag *exsapatao*. Ining kaparehong berbo, *apatao*, makit-an sa Genesis 3:13 sang Septuagint, ang Greyigong pagbadbad sang Hebreo sa Daan nga Katipan, agud ilarawan ang “paglapas” sang babayi, indi ang sala sang lalaki. Si Pablo basi nagpili sang berbo *apatao* agud iangot ang 1 Timoteo 2:14 kaupod ang pagpangdaya

sa Genesis 3:13. Si Adan wala naimpluwensyahan pinaagi sa pagdaya, apang ang babayi ginpatalang pinaagi sa iya pakighambal kay Satanas. Nagkumod siya, “Ang man-og nagdaya sa akon, kag nagkaon ko” (Genesis 3:13).

“Nadaya” nagasaysay sang kondisyon sang babayi sa amo man nga panahon sang Pagpakasala. Pinaagi sa pagsikway sang proteksyon sining duha sang awtoridad ni Adan kag sang Pulong sang Dios, nabiktima siya sa isa ka kompleto nga grabeng pagpangumbensi! Walay duhaduha, bisan pa sina, nga samtang nadaya sa walay pagtalupangud, ang babayi nakasala. Ang pagkawalay kahibalo indi mapamalibad. Gusto niya magkaon sang gindumili nga bunga, kag nagdesisyon siya nga himoon ini. Ang sala nagadepende sa paghulag sang kabubut-on, bisan diin sa pagkawalay kahibalo ukon sa pagkahibalo. Apang bilang nadaya, wala siya nakahangup sang *mga kinagowaan* sang iya sala. Sa kay Adan, indi subong sina ang kaso.

Sang ginbaton ni Adan ang gindumili nga bunga halin sa babayi, bug-os siya nga nakatalupangud sang iya paghimo sang pagkadimasinulundon kag wala nagduhaduha nahangungud sang mga kinagowaan. Sang nakita siya ni Adan nga may bunga sa iya kamut, nahibal-an niya kon ano ang natabo. Bisan pa sina, siya nagpadayon sa pagkuha sang bunga sa iya. Ang iya kabubut-on nagsabat sang may kahibalo, kinabubut-on, may bug-os nga pagkahibalo. Ginhangod niya nga pilion ang nagpakasala nga babayi sa gowa sang Hardin labaw sa Ginoo sa sulud sang Hardin.

Hinumdumi nga ang lulan sang pagkalider ara kay Adan, wala sa babayi. Bisan sang wala pa natuga ang babayi, “ang GINOONG Dios nagsugo sa *lalaki*” nga indi magkaon halin sa kahoy sang pagkilala sang maayo kag malaut (Genesis 2:16–17, italiko gindugang). Subong resulta, samtang ang lalaki kag babayi parehong barasulon sang sala, sa kay Adan nahulog ang mas dako nga kasal-anan sa Pagpakasala. Ang reponsibilidad ginbutang sa kay Adan. Ang

Ginoo mismo ang Iya kaugalingon nagbutang sang basol. Ang pagkatapos-sang Pagpakasala nga pag-atubangay amo ang sa tunga sang Dios kag Adan, indi sa tunga sang Dios kag sang babayi (Genesis 3:9).

Sang si Adan nakasala sa sulud sang Hardin, siya manugdumala sang kalibutan kag ang representante, ukon pederal nga pangulo, sang katawhan. Ang sala sang pagkahibalo ni Adan nangin kabangdanan sang aton makasasala nga kondisyon. Sang nagpili siya nga magpakasala, ginsigurado niya ang pagkasinilotan sang bug-os katawhan tungud kay ang bug-os katawhan nangin ara sa iya similya. “Ara sa similya ni Adan” nagakahulugan nga ang bug-os katawhan ara kay Adan tungud kay kita tanan naghaling genetically sa iya. Kita tanan nagapakig-ambit sang nagarukan nga kinaiya ni Adan.

Busa, subong nga pinaagi sa isa ka tawo [Adan] ang sala [makasasala nga kinaiya] nagsulud sa kalibutan, kag ang [espirituhanon] kamatayon pinaagi sa sala, kag gani ang [espirituhanon] kamatayon naglapnag sa tanan nga mga tawo, tungud kay ang tanan nakasala [sang si Adan nakasala]. (MgaTaga-Roma 5:12)

Kay subong nga pinaagi sa pagkadimasinulundon sang isa ka tawo ang madamo nangin mga makasasala, subong man pinaagi sa pagkaminumanon sang Isa ang madamo mangin matarong. (Mga Taga-Roma 5:19)

Kay subong nga sa kay Adan ang tanan nagakalamatay. (1 Mga Taga-Corinto 15:22a)

Ang tanang mga sakup sang katawhan—luwas sa Isa—mga similya ni Adan. Ang makasasala nga kiinaiya ni Adan

ginpaalinton sa tanan genetically, ang tagsa ka selyula sang biyolohiyanhong kinabuhi ginpalatnan sang makasasala nga kinaiya.²³ Sa tawhanong pagpamata ini amo ang similya sang lalaki nga nagaagi sa makasasala nga kinaiya pakadto sa iya kabataan, bisan kon anak nga lalaki ukon anak nga babayi. Ang makasasala nga kinaiya ni Adan mahimong makasasala sang kada isa pinaagi sa biyente tres ka nalatnan nga sa lalaking chromosomes nga nagapasimilya sa wala nalatnan nga sa babaying ovum sa tion sang pagpanamkon. Niyan sa tion sang pagbun-ag, ang kinaunahan nga sala sang pagkahibalo ni Adan ginpaangkon sa genetically nga napormang makasasala nga kinaiya para sa pagsilotan.²⁴ Subong resulta, ang kada tawo nga nagasulud sa kalibutan paagi sa natural nga henerasyon, ang mga kabataan ni Adan, mangin espirituhanong patay sa tion sang pagkabun-ag, ara sa kahimtangan sang bug-os nga pagkahamulag sa Dios, ara sa bug-os nga kagarukan, kag walay kasarang sang pagpakig-upod sa Iya.

Diri sini ginpahayag ang pagkakinahanglanon sang isa ka birhen nga pagbusong, wala sang sa lalaki nga similya, agud pungan ang genetic nga pagpaalinton sang makasasala nga kinaiya. Ang Manluluwas kinahanglan mangin tinuud nga pagkatawhanon apang wala sang makasasala nga kinaiya. Ang subong nga mga pangunangkinahanglanon puwede mapaayawan pinaagi lamang sa sobra ka natural nga pagkabun-ag nga wala naglakip sang tawhanong amay (Lucas 1:35). Ang similya sang babayi, si Jesu-Kristo, magasulud sa sini nga kalibutan pinaagi sang birhen nga pagbusong.

23. Ang tanan nga mga selyula sa tawhanong kinabuhi mga ginpalatnan sang makasasala nga kinaiya nga may isa ka pagkatuhay, ang sa babayi nga ovum sang wala pa ang pagpasimilya. Para sa detalyadong paghambalanay sa pagpadayon genetically sang makasasala nga kinaiya, tan-awa ang Thieme, *Ang Pagkamatitud-anon sang Dios*, 57–59.

24. Ibid 60–69.

“Yari karon, ang isa ka birhen magabusong kag manganak sang isa ka lalaki, kag iya pagataw-gon ang Iya ngalan Immanuel [ang Dios kau-pod naton].” (Isaias 7:14*b*)

Ang aton Ginoo kinahanglan matawo sa sining milagrohon nga pamaagi agud mangin wala sang sala kag kwalipikado subong ang ginsaad nga Manluluwas. Kon wala ang perpek-tong biyente tres ka lalaking chromosomes nga ginsangkap sang Dios Balaan Espiritu (Mateo 1:20), si Kristo kuntani nalatnan sang makasasala nga kinaiya nga ginpaalinton halin kay Adan. Ini nga pamaagi sang tawhanong pagpa-mata amo ang nangin basihanang para sa pagpanubus, tu-ngud kay ini nagasangkap sa kalibutan sang isa ka perpek-tong tawo, ang Isa lamang nga kwalipikado nga mahukman subong halili para sa makasasala nga tawo.

Ang Genesis 3:15 nagapadayon,

“Siya [si Kristo, ang similya sang babayi] maga-pakris [magawasak] sa imo sa *ulo*
[Satanas sa pagbalik ni Kristo sa tion sang
Ikaduhang Pagkari],
Kag ikaw [Satanas] magapakris sa iya sa *tikod*
[Kristo didto sa krus, ang Unang Pagkari].”
(Genesis 3:15*b*, italiko gindugang)

Ang similya sang babayi, si Ginoong Jesu-Kristo, magawa-sak sang ulo ni Satanang. Subong nga ang tawo basi mag-patay sang bitin sad uta paagi sa paghampak sa ulo sini, gani si Kristo magawasak sang ulon ni Satanang, ang iya pagdumala sang kalibutan, sa Ikaduhang Pagkari (Bugna 19:21—20:3). Sa Genesis 3:15*b*, ang pagpakris sang tikod ni Kristo isa ka tagna sang krus, sa diin Siya “ginpilasan tungud sang aton mga kasal-anan” kag “ginpakrisan tungud sang aton pagkamakasasala” (Isaias 53:5, KJV).

Ang tikod sang tawo mahuyang sa pag-ataki sang man-og, kag si Satanas naglaum sang kamatayon ni Kristo nga mangin pamatay nga hampak. Apang sa pagkamatuud, ang “pakris” ni Kristo, ang Iya paghalili nga espirituhanong kamatayon didto sa krus, magabayad sang silot sang sala kag magbukas sang dalan sang kinabuhi nga walay katapusan. Si Kristo magadala sa Iya kaugalingong lawas sang paghukum tungud sang tagsa ka sala sang katawhan, lakip ang kinaunahan nga sala ni Adan (2 Mga Taga-Corinto 5:21; 1 Pedro 2:24). Ini nga pagdaog didto sa krus mangin kalkuladong kadaugan ni Kristo sa anghelon nga pagsinumpunganay.

Sa pagpahayag sang kadaugan bilang similya sang babayi, ang Genesis 3:15 nagatudlo sa kaluwasan para sa katawhan pinaagi sa iya similya. Si Adan, subong ang representante sang nagpakasala nga katawhan, nakakilala sang kamatuuran sa sini nga tagna.

Karon ang lalaki nagtawag sang ngalan sang iya asawa Eba [*chavvah*, “kinabuhi”], tungud kay siya amo ang iloy sang tanan nga naga-kinabuhi. (Genesis 3:20)

Ang Hebreo nga pulong para sa Eba amo ang *chavvah*, nga nagakahulugan “kinabuhi” ukon “ang nagabaton-sang kinabuhi.” Ang babayi magabaton halin kay Adan sina nga similya nga magapadayon sang katawhan. Sa amo man nga panahon, ang iya similya magapaalinton sang sala kag espirituhanong kamatayon sa tanan nila nga mga kabataan, subong resulta nagapalawig sang anghelon nga pagsinumpunganay sa kasaysayan sang tawo.

Sa tunga sang sini nga trahedya, si Kristo magaabot subong ang similya sang babayi kag dag-on ang kalkuladong kadaugan didto sa krus. Ang pagkawasak ni Satanas maseiyohan pinaagi sina nga kadaugan, bisan nga ang iya ki-

natapusan nga pagkapildi maatarasar tubtub pagkatapos sang Millennium. Para sa katawhan, ang resulta sang kalkuladong kadaugan ni Kristo labaw sa kamatayon mangin ang libre nga regalo sang “kinabuhing walay katapusan kay Jesu-Kristo ang aton Ginoo” (Mga Taga-Roma 6:23).

Samtang ang lalaki kag ang babayi nangin sa idalum sang pagsilot sa tion nga wala pa, sila karon nag-angkon na sang kinabuhing walay katapusan, sang nagtoo sa saad sang nagakinabuhing isa, si Jesu-Kristo. Si Adan nagtawag sa iya *chavvah* subong isa ka pamatuud sang ila kinaugalingong pagtoo sa saad sang Isa nga mangin ang similya sang babayi.

Pinaagi sa klarong pagpakita sang Iya saad sang kaluwasan sa Genesis 3:15, si Ginoong Jesu-Kristo naghimo sa pinakaunang paghalad sang sapat. Ang pagpaagay sang dugo sang sapat amo ang paglarawan sang sa palaabutong paghalili nga paghalad ni Kristo didto sa krus: si Kristo Isa nga Inosente, kinahanglan mag-antos kag mapatay tungud sang sal-an (Mga Taga-Efeso 1:7; Mga Hebreo 9:22; 1 Pedro 1:18–19).²⁵ Ang dugo ni Kristo, isa ka palaang-giran para sa Iya paghaliling espirituhanong kamatayon, magatabon, magpalukmay, sang mga sala sang tawo. Si Kristo magabayad sang silot sang sala, nga natabo sa tion sang pagpakasala ni Adan kag sang babayi, kag magkuha sang harambalon sang espirituhanong kamatayon para sa tanang katawhan.

Ang GINOONG Dios naghimo sang mga panap-ton nga panit para kay Adan kag sa iya asawa, kag ginbayoan sila. (Genesis 3:21)

Si Adan kag Eba, sang nakabaton sang pagtubus nga

25. Thieme, *Ang Dugo ni Kristo* (2019), 18–38, 66–68; *Levitical Offerings* (2004), 15–35.

kasulbaran nga ginpakita sa paghalad nga dulot, mga ginbayoan sang Dios sang “mga panapton nga panit.” Ini nga mga panapton, nga nahimo halin sa mga panit sang inosente, panghalad nga mga sapat, nagbaylo sang mga dahon sang higera nga ginsuksuk ni Adan kag sang babayi pagkatapos sang Pagpakasala. Ang mga dahon sang higera nagrepresenta sang tawhanong pagkamatarong kag maayong mga binuhatan, ang pagpaninguha sang tawo agud magpasag-uli sang buut sang iya kaugalingon sa Dios, kag nangin pinakahalimbawa sang huwad nga kinaiya sang malaut nga plano ni Satanas. Ang mga panapton nagrepresenta sang kaugalingong pagkamatarong sang Dios, nga ginpaangkon sa tawo sa tawo sang kaluwasan (2 Mga Taga-Corinto 5:21). Subong nga ang dugo sang sapat ginpaagay agud magsangkap sining mga panapton, gani sa amo man kinahanglan ang dugo ni Kristo ipaagay agud tugotan para sa pagpaangkon sang Dios sang pagkamatarong. Sa laing mga pulong, ang kasulbaran sang Dios sa Genesis 3:15 nagbaylo sang kasulbaran sang tawo.

Didto sa ulihing paghukum, Ang Paghukum sa Dakong Maputi nga Trono, ang tanan nga nagbalibad sang pagtubus nga kasulbaran magatindog sa atubangan sang Dios sa “mga dahon sang higera” sang ila kaugalingong paghimo. Sila pagahukman suno sa ila maayong mga binuhatan (Bugna 20:12–13). Ang ila mga sala, nga ginhukman didto sa krus, mga indi harambalon. Ang mga natawo liwat lamang nga nagagamit sang pagkamatarong sang Dios, ang naglarawan sang “mga panapton nga panit,” ang makalikaw sa kinatapusang paghukum kag sa linaw sang kalayo (Isaias 61:10; Mga Taga-Roma 3:22; Bugna 20:11–15).

Niyan ang GINOONG Dios nagsiling, “Yari karon, ang tawo nangin kaangay sang isa sa Aton, nga nakakilala sang maayo kag malaut; kag karon, basi kon iya untayon ang iya kamut,

kag magkuha man halin sa kahoy sang kinabuhi, kag magkaon, kag magkinabuhi sa walay katubtuban”—busa ang GINOONG Dios nagpa-gowa sa iya halin sa hardin sang Eden, agud umahon ang duta nga ginkuhaan sa iya. Gani gintabog Niya ang tawo pagowa; kag sa sidlangan sang hardin sang Eden Iya ginbutang ang kerubin kag ang nagaidlab nga espada nga nagatiyog sa kada direksyon, agud magbantay sang dalan pakadto sa kahoy sang kinabuhi. (Genesis 3:22–24)

Ini nga bersikulo nagalarawan sang isa ka pagbaylo sang senaryo para sa duug awayan sang anghelon nga pagsinumpunganay—“sa sidlangan sang hardin sang Eden.” Ang walay sala nga palibot sang Eden nadula pinaagi sa pagkadimasinulundon sang lalaki kag babayi. Ang kahoy sang kinabuhi, nga may kaangtanan sa perpektong palibot kag pagpadayon sang tama nga relasyon sa Dios (Genesis 2:9), nadula. Ang Dios nagbutang sang kerubin nga may “nagaidlab nga espada” agud magbantay sang alagyan pakadto sa Hardin. Kon sin Adan kag ang babayi nakabalik sa Hardin sa ila nagpakasala nga kahimtangan kag nakakaon sang kahoy sang kinabuhi, kuntani nagkinabuhi sila sa walay katubtuban sa espirituhanong kamatayon, walay relasyon sa Dios sa bug-os nga eternidad. Ang pagsinumpunganay kuntani magpabilin nga wala nasulbar.

Ang kahoy sang kinabuhi indi makit-an liwat sang tawo tubtub sa walay katapusan nga kahimtangan (Bugna 2:7; 22:2, 14). Ang bag-o nga kahoy, ang krus, amo karon ang harambalon. Ang kapatawaran sang sala kag kinabuhi nga walay katapusan kaupod sa Dios matuman lamang pinaagi sa krus ni Kristo (Mga Taga-Galacia 3:13). Ang pinakaimportante nga harambalon sa pagsulbar sang anghelon nga pagsinumpunganay amo gihapon ang indi nabagay nga po-

sitibong kabubut-on. Sa isa ka makasasala nga palibot sa gowa sang Hardin, ang hilway nga kabubut-on karon ang magadesisyon para sa ukon batok kaluwasan nga trabaho ni Kristo.

Ginbaylohan sang Dios ang klaro nga pagkapiyerde sang napaslawan nga pagsaksi ni Adan sa basihanang para sa kinaulihing pagdaog. Pinaagi sa grasya kag gugma ang Dios nagsangkap sang perpekto nga kasulbaran—ang saad sang Manluluwas nga magapalukmay, ukon magpaayaw-ayaw, sang Iya katarungan.

Ginpakamatarong subong isa ka dulot paagi sa Iya grasya pinaagi sa pagtubus nga ara kay Kristo Jesus; nga ang Dios [ang Amay] nagpakita sa publiko subong isa ka pagpalukmay sa Iya [ni Jesu-Kristo] dugo pinaagi sa pagtoo. *Ini amo* ang pagpakita sang Iya [sang Amay] pagkamatarong, tungud sang pagpaumod sang Dios Iya ginpaligad ang mga sala nga nahimo sadto. (Mga Taga-Roma 3:24–25)

Si Jesu-Kristo, ang Dios nga Anak, ang similya sang babayi mahimong tinuud nga tawo kag pagahukman agud sa pagpaayaw-ayaw sa perpektong pagkamatarong kag katarungan sang Dios. Gani ang Dios nga amay magapakita sang pinakadako nga gugma pinaagi sa pagpadala sang Iya Anak agud magbayad sang silot sang sala sang tawo. Ini nga pagpakita magaguba sang basihanang para sa apela ni Satanas.

Bisan pa ang pagpalayas halin sa Hardin nabaylohan sang pinakadako nga mangin posibilidad nga kalipay para sa tawo, indi gid siya mangin hilway sa yawan-on nga mga pag-ataki. Pirmi tuso, si Satanas mangin mas mapangahas kag mas nagpalainlain sang iya mga paninguha agud sulayon ang katawhan pakadto sa iya kampo. Sa iya garbo,

ang yawa indi gid mag-untat sa pagtilaw sang pagpamatuud nga ang Dios sayup kag sa pag-agaw sang Iya awtoridad, kag siya magagamit sining duha ang mga tumuluo kag mga ditumuluo subong mga piyon sa iya pakig-away. Apang ang Dios, ang divine nga Manugdemanda, may ara sang Iya mga saksi, kag ang siguradong tumuluo nga ginpanganlan Job nangin isa sang Iya unang mga bitoon.

ANG PAGSAKSI NI JOB—ISA KA MAKIT-ANG BAGANI SANG DAAN NGA KATIPAN

ANG KADAUGAN NI SATANAS DIDTO SA HARDIN nagpadayon sa dugang nga mga pagtilaw agud sa pagpawalay epekto sang kaso sang Pagdemanda. Sang naagaw ang pagdumala sang kalibutan halin kay Adan, gin-umpisahan na ni Satanas ang iya plano sang malain nga paninguha agud pauswagon ang iya bag-ong ginharian diri sa kalibutan kag gub-on ang trabaho sang Dios. Tungud sang kapaslawan ni Adan, ang manug-agaw nakapasad sang malig-on subong ang “manugdumala sang sini nga kalibutan” kag “dios sang sini nga kalibutan” (Juan 12:31; 14:30; 2 Mga Taga-Corinto. 4:4) Karon siya ginakinahanglan sa malig-on nga magpamatuud sang iya kaso. Ang duug awayan amo ang planeta sang Kalibutan; ang puntirya, ang nagpakasala nga katawhan. Ang mga pagkabutang ni Satanas naglakip sang iya guban sang nagpakasala nga mga anghel.

Bisan pa nga si Satanas wala na nagkaput sang dungga-nong posisyon nga ara sa iya sadtong wala pa siya nagpakasala, nagpadayon siya nga hilway makasulud kag gowa

sa kwarto sang korte sang langit (Bugna 12:7–9; cf. Job 1:6; 2:1 Zacarias 3:1). Pirmi siya nagakadto sa presensya sang Ginoo sa tion sang anghelong mga pagtililipon. Sa sini nga mga pagtililipon ang Dios nagpresenta sang pat-ud nga mga tumuluo subong mga saksi para sa Pagdemanda.

Si Satanas, subong iya kaugalingong pagpangapin nga abogado, nagkalingaw sang katungud sa pagpangusisa sa mga alagad sang Dios sa pangpaninguha nga panghiwalaon ang pagkatinuud sang ila pagtoo. Iya gin-akusar ang mga tumuluo sang paghigugma sang Dios tungud lamang kay sila ginpakamaayo. Nabatian sang Dios ang pagbinais kag nagtugot sang paghumon ni Satanas, sa maakigon nga pagsayasat sang iya kabataan para sa amo man nga kabangdanan gintugotan Niya si Satanas nga mabuhi—agud husayon ang apela ni Satanas sa anghelon nga pagsinumpunganay. Kutub sa sini nga inadlaw, ang kwarto sang korte sang langit nagapangusisa sang ebidensya sang hamtong nga mga tumuluo samtang sila nagakinabuhi sang ila espirituhanong mga kinabuhi.

Ang labing detalyadong pagsaysay sang pagpamatuud para sa Pagdemanda ang inang kay Job, ang unang tumuluo halin sa kapanahonan sang patriyarka.²⁶ Si Job nangin puntirya ni Satanas tungud kay wala sang tumuluo nga kaangay niya sa bug-os nga ginharian ni Satanas. Siya ang

26. Ang Libro sang Job amo ang labing dumaan sa Bibliya. Madamong detalye ang ara sa libro nagapakita sang nataboan sang mga panghitabo sa sulud sang Panahon sang mga patriyarka ukon pagkatapos dayon, ayhan samtang ang mga Hudyo nagakinabuhi sa Egypt (2086–1440 B.C.). Halimbawa, (1) ang gamit sining sinaradto nga Hebreo nga ginsakotan sang Arabic nga mga panghambal nagapanugyan nga ang Hebreo kag Arabic wala pa nag-uswag subong ang gabulagay nga mga lenggwahe halin sa ila komon nga Semitic nga ginhalinan; (2) Si Job nag-estar “sa duta sang Uz” (Job 1:1), ang wala masulat kag wala makilala nga lugar; (3) kaangay kay Abraham, si Isaac, kag Jacob, si Job naghalad sa Dios subong ang pari sang iya pamilya Job 1:5; (4) ang manggad gintakus pinaagi sa kasapatan (Job 1:3; 42:12); (5) Ang kalawigon sang kinabuhi ni Job nangin kapareho sa kapanahonan sang patriyarka (Job 42:16); kag (6) ang Libro sang Job nagakulang sang bisan anong kasayuran sa kay Moises, Israel, ukon sang Kasugoan ni Moises.

tumuluo nga ara sa pagpakig-upod sa Dios, ginasiling nga nangin “walay kasal-anan, madungganon, nagakahadlok [nagasalig] sa Dios, kag nagalikaw sa malaut” (Job 1:1). Siya nangin “walay kasal-anan” sa sina wala siya nagapa-ngagda sang pagsulay ukon pagtilaw. Pinaagi sa magrasya-hong kamut sang Dios, si Job ginhatagan sang grabe ka dako nga manggad kag napulo ka kabataan (Job 1:2–3).

Ang mga akusasyon sang yawa nga ipatumod batok kay Job maghalimbawa sang iya dalitan nga mga pamaagi. Si Job magaatubang sining masakit kaayo nga pagtilaw samtang bug-os nga wala makatalupangud nga siya nangin pinakapangunang saksi sa nagakatabo nga inaway sa langitnong kwarto sang korte.

Subong ang bibliyanhong cronica ni Job naladlad, maki-ta naton si Satanas, ang dungganong manug-akusar sang mga tumuluo, nagapresenta sang iya kaugalingon kaupod sang “mga anak sang Dios [ang iban nga mga anghel]” sa atubangan sang Korte Suprema sang Langit. Si Satanas bag-o lang nakabalik halin sa “paglagawlagaw sa kalibutan” (Job 1:6–7), nagapanilag sang mga kaluyahon kag mga sala sang mga tumuluo, nga ginahimo pa gihapon niya sa sini mismo nga tion. Ang mga impormasyon nga iya ginatipon nagaserbi nga ipauswag ang iya kaso.

Sa pagkahibalo nga si Job nangin preparado nga mangin tumalagsahong ebidensya para sa Pagdemanda, ang Ginoo nagpresenta kay Job subong ang Iya saksi kag naghatag kay Satanas sang tamang madalum nga pagpangusisa (Job 1:8). Sa gilayon si Satanas nagpadayon sa pag-ataki sang karakter ni Job samtang nagapangambisyon sa divine nga katarungan kag nagahangkat sang gugma sang Dios.

Niyan si Satanas nagsabat sa GINOO, “Nahadlok bala si Job sa Dios para sa wala sang pulus? Wala Mo bala siya pagkudali kag ang iya balay kag sang tanan nga iya, sa kada pihak?

Ginpakamaayo Mo ang kinabudlayan sang iya mga kamut, kag ang iya mga pagkabutang nagdugang sa duta. Apang untaya ang Imo kamut karon kag tanduga ang tanan nga iya; sigurado nga pagahimalauton Ka niya sa Imo atubangan.” (Job 1:9–11)

Ginhikayan ni Satanas ang pagtoo ni Job, nagapang-insulto sang iya pagpapagsik kag nagapabatyag nga ang pagkamatutum ni Job amo ang gin-paabot nga resulta lamang sang divine nga pabor. Gin-angot ni Satanas ang kalipay ni Job sa materyal nga kabuganaan, ang isa ka butang nga ginatanyag gihapon sang yawa subong isa ka halili para sa grasya sang Dios. Nagapaninguha nga pabakuron ang iya kaso, ginpabangdan ni Satanas nga kon ang Dios magkuha sang kabuganaan ni Job, siya “magahimalaut sa Imo sa Imong atubangan” kag mangin walay kalainan kay Satanas ang iya kaugalingon (Job 1:11).

Agud nga ang pagpamatuud ni Job basi magpanghiwala sang mga reklamo ni Satanas, gintugotan sang Dios si Satanas nga hangkaton ang saksi sang grabe kaayo nga pag-antos. Sang wala pa nagaumpisa ang madalum nga pagpangusisa, bisan pa sina, ang Dios nagpahinumdom kay Satanas nga kinahanglan indi paghalitan ang kinabuhi ni Job (Job 1:12). Si Satanas puwede lamang magtandog sang gintugotan sang Dios, kay ang mga tumuluo amo ang “KATAWHAN NGA IYA GID SANG *Dios*” (1 Pedro 2:9). Siya indi magtugot kay Satanas nga magmapintas sa ila nga walay limitasyon.

Si Satanas nagpalayo sa presensya sang Ginoo kag wala nag-usik sang panahon sa pagpadayon sang iya plano sang pagwasak kay Job. Sa sulud sang manubo lamang nga panahon, nagdala siya sang gulpi kag paliwatliwat nga kapahamakan sa kay Job: Ange Sabeen nga mga bandido ang nagpamatay sang madamong trabahante ni Job kag

nagpangawat sang iya inugtrabaho nga mga sapat; ang kilat ang nagpatay sang dugang nga tinawo kaupod ang iya guban sang karnero; isa ka sorpresa nga pag-ataki sang Chaldean nga nagguba sang iya nabilin nga mga tinawo kag mga sapat; kag sa kinatapusan, ang makahas nga bagyo sa desyerto nagpanumba sang balay sa diin ang mga kabataan ni Job nagakalingaw sang paskwa. Ang tanan luwas sa mensahero nagkalamatay (Job 1:14–19).

Nawala ang tanan kay Job. Ang kadalumon sang iya kasubo nangin dimatungkad. Kabaliskaran sa mga ginlauman ni Satanas, si Job, sa tunga sang iya kakibot kag kasubo, nagpadayon sa pagsimba sa Dios subong ang ginhalinan sang iya kabuganaan kag kabakod (Job 1:20). Matutum siya nga nagsabat, “Natawo ako sa sini nga kalibutan nga waay gid, kag magahalin ako sa sini nga kalibutan nga waay gid. Ang GINOO naghatag sa akon sang tanan nga ara sa akon, kag ang GINOO ang nagkuha sang tanan. Pakamaayohon ang ngalan sang GINOO” (Job 1:21, ginhusto nga pagbadbad).

“Pinaagi sa sini tanan wala makasala si Job ukon nagpabangud sa Dios.” (Job 1:22)

Napasaran ni Job ang unang ebidensya sang pagtilaw nga may dalayawong kalig-on kag kahanas sa grasya. Ang unang pagpangusisa ni Satanas napaslawan; ang iya hikayan nga opinyon kay Job napamatud-an nga dimatuud. Nagbalik si Satanas sa kwarto sang korte nga nagapadayon sang pamuyayaw. Niya ang Dios naghambal liwat sang iya kaso, nga nagaliwat sang iya pormal pagdayaw kay Job:

“Natalupangdan mo bala ang Akon alagad nga si Job? Kay wala na sang isa nga kaangay niya diri sa kalibutan, ang walay kasal-anan kag matamparon nga tawo nga mahadlukon sa

Dios kag nagalikaw sa malaut. Kag ginahuptan pa niya sang malig-on ang iya pagkamatinud-anon, bisan pa nga gintandog mo Ako batok sa iya, sa pagwasak sa iya sa walay kabangdanan.” (Job 2:3b)

Sa konteksto sang pagdayaw kay Job, ang Dios nagpahayag sang katuyoan sang ebidensya sang pagtilaw.²⁷ Ginugotan sang Dios si Satanas nga usisaon ining hamtong nga tumuluo pinaagi sa dinaangay nga pag-antos, ang pag-antos nga ginpahamtang sa walay klaro nga kabangdanan. Apang may maayong kabangdanan. Ang pag-antos ni Job “sa walay kabangdanan” magapakita sang himaya sang Dios pinaagi sa pagpilit kay Job nga magdepende sang bug-os sa grasya sang mga pagsangkap sang Dios. Ang pagkamatinud-anon ni Job ginsakdag pinaagi sa divine nga mga pagkabutang nga ginsangkap para sa iya espirituhang kinahubi.

Ang yawa wala nagsapak sang pagkamatinud-anon ni Job. Mapataastaason nagabalibad nga dawaton ang iya sayup nga mga reklamo, siya karon nagpakigbais nga si Job wala pa gid kaayo natilawan. Siya nagpanugyan nga tubtub si Job ara sa maayong panglawas, siya makakita sang tawhanong kusog agud magpabilin sining mapakunokuno nga panagway, apang kon si Job mawad-an sang iya maayong panglawas, niyan siya siguradong magahima-

27. Ang pag-antos nagahampang sang ginakinahanglang papel sa pagpaabante sang tumuluo pakadto sa pagkahamtong. Ang dinabagay nga pag-antos sa kinabuhi sang hamtong nga tumuluo nagasangkap sang ebidensya didto sa drama sa kwarto sang korte nga naladlad halin sadtong dugay na sang wala pa ang kasaysayan sang tawo nag-umpisa. Sa apela ni Satanas, ang Dios nagatawag sang hamtong nga mga tumuluo didto ssa tilindugan sang saksi agud magpamatuud nahanungud sang iya walay katumbas nga grasya. Ang ebidensya sang pagtilaw amo ang pagpaninguha ni Satanas nga gub-on ang dungog sang iya pagpamatuud. Para sa dugang nga paghambalanay sa ebidensya sang pagtilaw, tan-awa ang Thieme, *Ang Pan-antos sang Kristohanon* (2018), 186–201.

laut sang Dios (Job 2:4–5). Sa liwat gintugotan sang Dios ang Iya kaaway nga magpadayon sa sining linya sang pagpangusisa.

Si Satanas nagpahamtang kay Job sang makangilidlis, masakit kaayo nga sakit sa panit, nga nagadala kay Job sa subong ka miserable kag makasuluka nga kahimtangan nga bisan ang iya asawa naglaygay sa iya nga “himalauton ang Dios kag magpanginmatay” (Job 2:6–7, 9). Bisang pa sining makaguluba nga mga sitwasyon kag mga kasuluban, si Job nagpabilin sa iya palanan-awon sang gugma kag katarungan sang Dios kag nagbalibad nga mag-upod sa iya asawa sa reaksyon batok sa Dios. Ginpahayag ni Job ang iya espirituhanong pagkahamtong sing pagkatahum sa pamaagi nga nagsabat siya sa iya asawa. Kon diin si Adan nagbaton sang pagpakasala sang iya asawa, si Job nagbalibad nga magsunud sa pagsulsol sang iya asawa nga magpakasala batok sa Ginoo.

Apang siya nagsiling sa iya, “Ikaw nagahambal subong sang isa sang buangbuang nga kabayihan nga nagahambal. Batonon ta bala sa pagkamatuud ang maayo halin sa Dios kag indi pagbatonon ang kalisdanan?” Sa tanan sini si Job wala nakasala sa iya mga bibig. (Job 2:10)

Determinado gihapon, si Satanas karon naghandum gid sa pagguba sang reputasyon sang pagtoo ni Job sa lain pa gid nga pamaagi. Si Job nag-umpisa sang pito-ka adlaw nga panahon sang paghipos sa idalum sang relihiyosong pagsayasat sang tatlo ka ‘mga abyan.’ Sa sulud sang sini nga panahon, samtang si Job nagalingkod sa masakit kaayo nga kasakit, ang taga sang iya mga bisita naghukum sang makinaugalingon nga si Job basi nakahimo sang pipila ka makangilidlis, sekretong sala nga nagpahulag sang Dios

agud disiplinahon siya sang sobra ka grabe. Imbis sang pakalmahon nila ang nasub-an nga abyan sa sining grabe nga panahon sang pagtilaw, sila nagmatarong-sa kaugalingon nga naghukum sa iya. Ining mga mataastaasong mga manugpamangkot, naghunahuna nga buligan ang Dios pagpakita kay Job sa sayup sang iya mga pagginawi, nagbutang kay Job sa isa ka pormal nga pagdebati nahanungud sang kabangdanan sang iya terrible nga pag-antos. Apang sila wala nakatalupangud nga ginabuligan nila si Satanas sa paghimo sang iya kaso.

Sa kabilogan sining pagkabudlay nga pagbulubanta, si Job nagpabilin nga may pagsalig sa iya pagkainosente kag ang pagkamatuud nga ang iya pag-antos nangin dinaangay. Si Job indi nangin perpekto, bisan pa sina. Ang iya dako kaayo nga kasakit kag kabug-aton naghimo sa iya mahuyang sa relihiyosong pagkamataastaason sang iya ‘mga manugpakalma,’ kag siya kon kaisa nagpasakup sa pagkaloooy-sa kaugalingon kag pagpakamatarong-sa kaugalingon. Sa isa ka punto nagreklamo man gani siya nga gindumilian sang Dios nga hatagan siya sang katarungan.

“O kabay nga nahibaloan ko kon diin ko Siya
makita,
Nga kuntani makakadto ako sa Iya lingkoran!
Ipresenta ko ang *akon* kahimtang sa atubang-
ngan Niya
Kag pun-on ang akon baba sang mga pagbais.”
(Job 23:3–4)

Bisan pa nga si Job wala sing palaligban sa paghangup sang iya pagkawalay kasal-anan, nag-ugot siya sa kahipos sang Dios. Ngaa bala nga gintugotan sang Dios nga magpadayon ini nga debati sa mga abyan ni Job? Ngaa bala nga magdumili ang Dios nga klaruhon ang pagkainosente ni Job sa iya mga komentarista? Ang Dios nakahangup sang

kabug-aton ni Job, apang indi Siya magapanghilabot tubtub mapasaran ni Job ang pagtilaw pinaagi sa iya kaugalingong kaalam kag paggamit sang panudlo sang Bibliya nga ara sa iya kalag. Ang Dios nagpabilin man nga hipos tungud kay ang pamaagi sang kwarto sang korte sang madalum nga pagpangusisa nagapadayon pa. Indi Siya magahatag sang katarungan kay Job tubtub nga si Satanas makatapos sang iya mga pamangkutanon.

Ang malawig nga debati sa kadugayan natapos gid sang ang tatlo ka mga komentarista ni Job naubusan sang mga pangbais. Si Job mabakod nga nagpamatok sang tagsa ka pagpanugyan nga siya sal-an sang sekretong pagkadi-matarong (Job 32:1).

Ang Dios niyan nagbuka sang Iya kahipos kag ginpahinumduman si Job sang divine nga pagkamakagagahum sa tanan kag pagkamatutum (Job 38—41). Sa bisan anong tion ang Dios puwede kuntani makahatag sang katarungan kay Job sa atubangan sang iya tatlo ka walay pulus nga mga kontra, apang ang mas dalagko pa nga harambalon amo ang ara sa peligro: ang paghatag sang katarungan sa apela ni Satanas. Gani ang Dios nagklaro sang harambalon kay Job. Ang pagsaksi ni Job sa anghelon nga pagsinumpungay nangin mas importante kaysa kinaugalingong paghatag sang katarungan kay Job.

“Walaon mo gid bala ang Akon paghukum?

Tagudilian mo bala Ako agud nga mapakamatarong Ka?” (Job 40:8)

Gin-angkon ni Job sang ulihi ang iya pagpaninguha sang pagpakamatarong-sa kaugalingon (Job 23:3—4) kag nagbalik sa pagpakig-upod sa Dios. Ginhukman niya ang iya kaugalingon subong nakahimo sang sala, kag nagbaylo siya sang panghunahuna nahanungud sang pagpaninguha nga pangapinan ang iya kaugalingon sa tatlo ka mga abyan.

“Busa nagbawi ako sang ginhambal,
Kag naghinulsol sa yab-ok kag mga abo.”
(Job 42:6)

Kompletong napasaran ni Job karon ang iya ebidensya sang pagtilaw sa pagsakdag sang kaso sang Pagdemanda. Ang gamhanang manug-akusar wala na gid sang masiling. Si Satanas nagpalapta sang iya bug-os nga kaarmasan kay Job, nga nagapamilit sa iya nga buy-an ang tanan nga pag-salig kag magpamatok sa Ginoo. Ang pagpamatuud ni Job, bisan pa sina, sang ulihi nagserbi sa pagpahipos kay Sata-nas, kag isikway ang iya pagpangguba sang dungog, kag dag-on ang kadaugan para sa Pagdemanda.

Ang anghelon nga mga tinuga, ining duha pinili kag nag-pakasala, tanan nagatan-aw samtang si Job nagmadaugon kag naghimaya sa Dios sa pinakamataas. Si Job nagpabilin matutum sa Dios bisan ara sa idalum sang subong nga kalisdanan tungud kay siya nakahangup sang perpektong karakter sang Dios kag nagsalig sa kasangkapan sang Iya grasya. Sa sini ang mga anghel nakakita sang pruweba nga ang kabubut-on matuud nga hilway magbaton ukon mag-sikway sang kabubut-on sang Dios. Sa sini sila nakasaksi sang pagkaperpekto sang pagkamatitud-anon sang Dios kag sang Iya gugma.

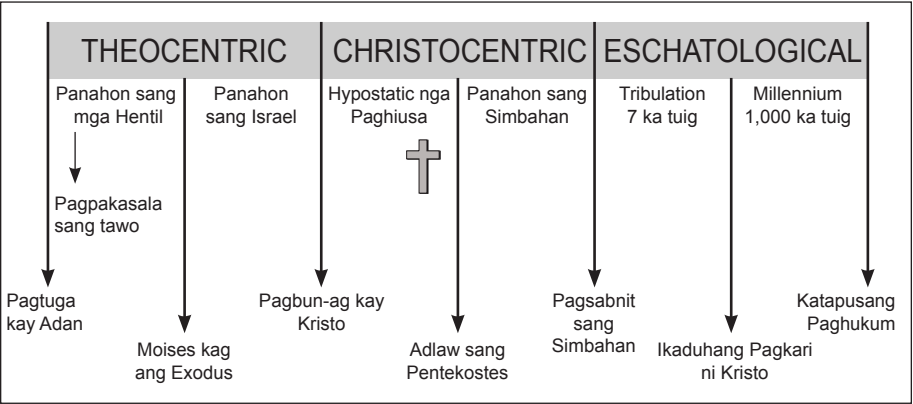
Wala nalipatan sang Dios ang kadalag-an ni Job sa pag-pasar sang ebidensya sang pagtilaw. Siya nagpadayon sa pagpakamaayo kay Job sang mabuganaon labaw pa sa iya kinaunahan nga kahimtangan sang kauswagan, bisan sa pagsangkap sang bag-ong pamilya (Job 42:10–16). Ang grasya kag gugma sang Dios amo ang kinataasan nga pag-pakita sa tawo nga nagabalibad maggamit sa kalibutanong mga kasulbaran sa mga kalisdanan sang kinabuhi.

Ang Dios nagpadayon magpresenta sang mga tumuluo sang Daan nga Katipan subong ebidensya para sa pagde-manda. Ang makit-an nga mga bagani subong sa kay Abra-

ham, Moises, David, Daniel, kag Ester mapiliton nga nagpili sang plano sang Dios labaw sa kalibutanong sistema ni Satanas kag nakahimo sang positibong mabakod nga epekto sa ila henerasyon kag kasaysayan. Pinaagi sa subong nga pagpili, ang ila mga kinabuhi nangin mga deklarasyon sang maloloy-on nga grasya, gugma, kag walay sayup nga katarungan sang Dios. Ang divine nga pagdayaw para sa ila pagtoo amo ang sa walay katubtubang nasulat sa Mga Hebreo 11.

KADAUGAN SA PAGSINUMPUNGANAY

SANGLIT NGA ANG APELA NI SATANAS masulbar na sa kasaysayan sang tawo, ini kinahanglan magdalagan man nga nakakubay sa kasaysayan sang tawo. Ang pag-uswag sang apela nagauyon sa bibliyanhon mga kapanahonan sang kasaysayan nga gintawag mga pagdumala. Ining anum ka divine nga mga administrasyon puwede maggrupo sa tatlo ka mga kategorya sang duha ka kada mga pagdumala. Ang kada bahin sang divine nga kasaysayan nagapadumdum sang pag-abante sa pagkalapnag sang plano sang Dios sa katawhan kag nagakinahanglan sang bag-ong istrategiya ni Satanas.

ANG MGA PAGDUMALA SANG KASAYSAYAN SANG TAWO

Ang *theocentric* nga mga pagdumala amo ang Panahon sang mga Hentil kag ang Panahon sang Israel,²⁸ nga parehong sa diin nahitabo “sang dugay na kaayo” sang wala pa ang Dios “naghambal sa aton pinaagi sa *Iya Anak*” (Mga Hebreo 1:1–2). Ang *christocentric* nga mga pagdumala nag-umpisa sa unang pagkari ni Kristo, nga gintawag ang Pagdumala sang Hypostatic nga Paghiusa, kag nagpadayon sa Panahon sang Simbahan, nga amo ang sa karon nga pagdumala. Sa katapusan, ang *eschatological* nga mga pagdumala, gintagna kag ginsaad para sa katapusan sang kasaysayan, amo ang Tribulation kag Millennium.²⁹

MGA PAG-ATAKI SA GENETIC NGA LINYA NI JESU-KRISTO

Pagkatapos sang kinaunahang sala ni Adan kag sang babayi, ang Dios nag-abot didto sa Hardin sang Eden kag nagsaad sang walay katapusan nga kaluwasan. Si Satanas ara didto sang ang Dios nag-anunsyo sining madramahong plano agud perdihon siya.

“Kag sa tunga sang imo similya [walay pagtoo nga katawhan] kag sang iya similya [ang natawo-sa birhen nga Manluluwas];
Siya [Jesu-Kristo] magapakris sa imo sa ulo

28. Ang Panahon sang mga Hentil nagapalawig sang kadugayon sang panahon halin kay Adan pakadto kay Moises sang ang mga Hudiyo ara sa idalum sang pagkaulipon sa Egypt. Sa sulud sang Panahon sang mga Hentil, ang Dios nagpundar sang sang Hudiyo nga kaliwatan pinaagi kay Abraham kag gingamit ang Hudiyo nga mga patriyarka subong mga lider sang katawhan. Sadtong Panahon sang Israel, ukon Panahon sang Hudiyo, ang Dios nagpasad sang sa Hudiyo nga pungsod, Israel. Ini nga panahon nag-umpisa sang ang Dios nanguna sang naulipon nga mga Hudiyo pagowa sa Egypt sa tion sang Exodo (1441 B.C.) kag natapos sa pagbun-ag kay Kristo (4 B.C.). Tan-awa ang Thieme, *The Divine Outline of History*, 22–36.

29. Ang eschatology amo ang pagtoon sang katapusang dangatan sang katawhan.

[ang katapusang pagkawasak ni Satanang].”
(Genesis 3:15b)

Bisan pa nga ang detalyadong pahibalo nahanungud sang persona kag trabaho sang Manluluwas amat-amat nga iga-pahayag, gilayon nga nahangpan ni Satanang ang pagkilala kag importansya sang similya sang babayi. Ang yawa nakatalupangud gid sang maayo sang divine nga plano sa diin ang iya malaut nga mga trabaho sa ulihi maguba (1 Juan 3:8b). Nakahibalo siya sa pag-abot sang Manluluwas, ang pinakadakong pagpakita sang gugma kag katarungan sang Dios, magasulbar sang anghelon nga pagsinumpunganay sa pabor sang Dios.

Agud mapunggan ang pagpalapnag sang plano sang kaluwasan, si Satanang nagdisenyo sang kontra-istratehiya. Sa kabilogan nga nabilin sang Panahon sang mga Hentil kag sang Panahon sang Israel, ang iya mga taktika magakalainlain apang ang iya istrategie magasentro sa pagbalabag sang manug-abot nga Manluluwas.

Ang pangampanya ni Satanang nag-umpisa pinaagi sa pagpang-engganyo sang unang nasulat nga pagpatay sa kasaysayan sang tawo (Genesis 4:8; cf. 1 Juan 3:12). Bug-os nga nahangpan ni Satanang nga ang palaabuton nga pagkatawo ni Kristo magaabot pinaagi sa natawo liwat nga kabataan ni Adan kag Eba. Sa paghimulat nga lutoson ang genetic nga linya ni Kristo, ang kaaway naghimo sang iya unang paghampak sa mga anak nga lalaki sang mag-asawa. Si Satanang nagkombensi kay Cain, ang ditumuluo, nga patyon si Abel, ang tumuluo, agud utdon ang linya sang Manluluwas.

Kinaugalingon nga gin-anunsyo sang Dios ang silot ni Cain: Si Cain gindumilian sa pagpanguma, ang palangitanan nga iya gid gusto, kag ginsaway nga “isa ka laugan kag isa ka lagawan sa kadutaan” (Genesis 4:11–12). Ang

mas importante, ang Dios nagpasad liwat sang linya sang Manluluwas sa pagkabun-ag ni Set (Genesis 4:25). Sa gi-hapon, si Satanas wala napunggan. Nang-igo siya liwat, nga ginasugdan ang isa sang iya labing mapangahas nga mga plano.

Ang anghelon nga pagsulud sa katawhan nasulat sa Genesis 6.³⁰ Sa pagpaninguha nga latnan kag gub-on tanan ang matuud nga pagkatawo, “ang mga anak nga lalaki sang Dios,” ukon ang nagpakasala nga mga anghel, nagsalakay sang Kalibutan kag nagpuyopuyo sa “mga anak nga babayi sang mga tawo.” Ang tuso nga lalambuton amo ang paghigko sang tawhanong genetics kag sa sina balabagan ang pagkabun-ag sa birhen sang Manluluwas, nga dapat mangin tinuud kag puro nga pagkatawo. Ang paghiusa sang nagpakasala nga mga anghel kag tawhanong mga babayi nagbunga sang isa ka maayo kaayo nga rasa, ang “Nephilim,” sa literal “ang mga nagpakasala” sa Hebreo (Genesis 6:2, 4) Kon nagpabilin nga magpadayon sang pagpamata, ang nagpakasala nga mga anghel kuntani naghimo sang katawhan sa isa ka mestiso nga tawo kag anghel, ang kagarukan nga kuntani magahimong imposible sang pagkabun-ag ni Kristo subong matuud nga pagkatawo.

Kag ang Dios nagtan-aw sa kalibutan, kag yari karon, mahigko ini; kay ang tanan nga unud nahigkoan sang ila pagginawi sa kalibutan. Niyan ang Dios nagsiling kag Noe, “Ang kata-pusan sang tanan nga unud nag-abot sa Akon atubangan; kay ang kalibutan napuno sang pagkamakahas tungud sa ila [Nephilim]; kag yari karon, pagagub-on Ko na sila kaupod sang kalibutan.” (Genesis 6:12–13)

30. Thieme, *Pagpahayag sang Kadaugan* (2016), 10–28.

Ang nagasunud sa mga binuhatan sang pagsabotahe batok sa Iya plano, ang Dios permanenteng nagkuha sang pagpanghilawas nga abilidad sang tanan nga mga anghel. Iya ginbilanggo ang malapason nga nagpakasala nga mga anghel sa Tartarus (2 Pedro 2:4; Judas 6) agud maghulat sang ila pang-ulihing nga pagbalhin sa linaw sang kalayo (Mateo 25 :41).³¹ Diri sa kalibutan, ang katarungan sang Dios nagguba sang nahigkoan nga Nephilim kag nagdala sang paghukum sa “tanang unud” pinaagi sa pangkalibutang anaw (Genesis 6:13). Bisan pa sina, wala sang isa nga wala nalabot. Ang Dios nagpreserba sang puro nga katawhan pinaagi sa kay Noe kag iya pamilya.

Si Noe nakakita sang pabor sa mga mata sang GINOO. . . . Si Noe matarong nga tawo, walay ikasaway sa iya nga panahon; si Noe naglakat kaupod sa Dios. (Genesis 6:8b, 9b)

“Pabor” nagakahulugan nga si Noe nagtoo sa ginsaad nga Manluluwas. “Matarong nga tawo,” “walay ikasaway sa iya nga panahon,” kag naglakat kaupod sa Dios” nagapakita nga siya isa ka hamtong nga tumuluo nga nakatukib kag nagsalig sa grasya sang Dios sa pinakadako. Sa panahon sang salot sang Nephilim, si Noe kag ang iya pamilya amo lamang ang mga ara sa Kalibutan nga maghimo sadto. Ang Panahon sang mga hentil nagpadayon sa mga anak nga lalaki ni Noe: si Sem, Ham, kag Jafet. Tatlo ka mga grupo sang mga Hentil ang nangin kaliwat halin sa ila (Genesis 10:1–32). Ang Manluluwas magaabot pinaagi sa linya ni Sem (2 Samuel 7:8, 12; cf. Juan 4:22; Mga Taga-Roma 9:5).

Ang mga populasyon nagdamo kag sa kadugayan nag-estar sa mabungahon nga mga kapatagan sang Ti-

31. Tartarus, ang ikatatlong kwarto sang Hades, amo ang temporary nga bilanggoan para sa Nephilim tubtub ang Dios magpilak sa ila didto sa linaw sang kalayo. Ibid., 21.

gris-Euphrates nga latagon. Diri sa sini nga rehiyon nga si Satanas nag-umpisa paghulag sang isa ka madaya nga pahito sa diin ang tawo magaguba sang iya kaugalingon pinaagi sa iya kaugalingong wala mabusalan nga pagkamataastaason (Genesis 11:1–4). Sa ano bala ang Ginoo sa ulihi magangalan subong “Babel,” ining solong-lenggwahe nga populasyon nga gin-umpisahan ipatukod ang isa ka makadalayaw nga sentro sang paghiliusa sang kalibutan.³² Ang tawo, pinaagi sa iya kaugalingong abilidad kag nakaisahan nga paghimulat, nangahas magtukod sang “tore nga ang pinakaibabaw *makalambot* sa langit” (Genesis 11:4).

Ang grasya sang Dios kag ang Manluluwas mga natumbayaan sa sining ‘monumento sa tawo.’ Si Satanas kag ang iya nagpakasala nga mga anghel naghinugyaw, nakatalupangud sang maayo nga ining huwad nga utopia sang sekular nga ‘isa ka pangkalibutan’ puwede lamang makaserbi agud wasakon ang kahilwayan, kabubut-on, kag sa tanang pagpugong sang makasasala nga kinaiya. Ang tawo nagapanghunahuna sang kalibutanon nga sistema ni Satanas sa sini nga proyekto. Iya gid ginapaninguha nga lambuton ang Dios pinaagi sa iya kaugalingong mga trabaho, nga wala nagalakip sang grasya sang Dios. Kon ang tawhanong mga katumanan wala nagapaathag sang reyalidad sang pagkinahanglan sang tawo sa Dios, ang resulta pirmi malaut. Didto sa Babel, ang resulta mangin anarkiya lamang kag ang katapusang pagkawasak sang katawhan.

Ang Dios namalabag kag nagpugong sang kapasidad sang tawo para sa pagwasak-sa kaugalingon. Ang divine nga paghukum nagpalibog sang lenggwahe sang katawhan.

32. Sa Daan nga Katipan, ang Babilonia amo ang unang gintawag “Babel,” ginkuha halin sa Hebreo nga ginhalinan (balal), nagakahulugan “kibuton” ukon “libugon.” Didto sa Babel nga ang Dios nagpalibog sang lenggwahe sang katawhan. Parehong ang bibliyanhong siyudad kag ang tore sang Babel, ang nasambit sa Genesis 11:1–9, ang mga natukod sa duta ang Shinar, nga mas kasami nga nakilala subong ang bagatnang Babilonia. Tan-awa ang Thieme, *Daniel Chapters One through Six* (1996), 151–53.

Ang pagtukod sang tore nauntat, sanglit nga ang abilidad paghambalanay sa kada isa gindula (Genesis 11:5–9). Ang paghukom sang Dios sa sining isa ka-kalibutang pang-gobyerno nangin isa ka klaro nga patunda batok sa bisan anong porma sang pangkalibutan nga pagdumala kag ang nagabagting nga pag-endorso para sa konsepto sang pung-sudnong linalang. Sa kalibutan nga nadominaran sang makasasala nga kinaiya, sang gahum nga gintugyan sa isa ka ginhiusang pangkalibutang kabilogan luwas sa Dios pirmi gid magaus-us pakadto sa sinalsalong diktador nga panggobyerno. Agud protektahan ang katawhan sa pag-kawasak-sa kaugalingon sang isa ka-pangkalibutang estado, ang Dios naglapta sang katawhan, “ang kada isa suno sa iya lenggwahe, suno sa ila pamilya, didto sa ila mga pung-sod” (Genesis 10:5). Ini nga mga dulonan magabutang sang limitasyon sang kasangkaron sang tawhanong pagkamata-astaason kag kalautan, nga nagapasiguro sang pagpalap-nag sang katawhan kag sang linya sang Manluluwas.

Ang sunud nga paghulag ni Satanas amo ang pagsentro sa isa ka tawo—kay Abraham, ang amay sang bag-ong, Hudiyong rasa. Pinaagi sa linya ni Abraham, ang Dios nag-saad sang Manluluwas (Genesis 12:3*b*). Si Satanas nakabati sang saad sang Dios kay Abraham kag gilayon nga ginpuntirya ang pamilya ni Abraham. Ang mga pag-ataki nag-umpisa sang ang asawa ni Abraham si Sara gindala didto sa harem ni Faraon (Genesis 12:14–15). Sanglit nga ang saad sang Dios amo nga si Sara mangin iloy sang Iya pinili nga rasa—indi ang ulo-asawa didto sa harem sang ditumuluo nga hari—ang makagalalum nga kabubut-on sang Dios nagpatunga. Iya gin-igo si Faraon kag ang iya panimalay sang “dalagko nga mga kalalat-an,” nga nagasen-yas sang pagbuhi kay Sara pabalik kay Abraham (Genesis 12:17–20).

Lain pa gid nga pag-ataki nagpalabot sa panublion ni Abraham. Ang Dios nagsaad kay Abraham sang anak

nga lalaki halin sa iya kaugalingong lawas (Genesis 15:4), apang ang iya asawa nga si Sara baug na. Sa paghimulat nga buligan ang plano sang Dios, si Sara nagtanyag sang iya Ehiptohanong kabulig nga si Hagar, klarong isa ka matahum kaayo nga babayi, “kag ginhatag siya sa iya bana nga si Abraham” (Genesis 16:3). Nahulog sa linya sang pangdaya ni Satanas, si Abraham nagkombensi sang iya kaugalingon nga si Hagar amo ang mangin katumanan sang plano sang Dios; gani ang anak nga lalaki, si Ismael, natawo sa ila. Sang si Abraham nagpangamuyo nga si Ismael mangin iya manunubli, ang Dios bug-os nga nagbalibad sa iya nga pangabay, nga nagasiling, “Indi’ kondi si Sara ang imo asawa manganak para sa imo sang isa ka lalaki, kag pagatawgon mo iya ngalan Isaac; kag Akon ipasad ang Akon kasugtanan sa iya” (Genesis 17:19–21). Sunud dayon sina, si Isaac natawo. Ang Dios nagpreserba sang linya ni Abraham agud magpadayon sang plano sang Dios nahangungud sang kaluwasan sa kasaysayan sang tawo kaupod sang kalkuladong kapirdihan ni Satanas.

Apat ka mga siglo ang nag-agi, kag ang mga intriga ni Satanas nga gub-on ang sa karong mabungahong semilya ni Abraham ginpagrabe lamang. Samtang ang “mga anak sang Israel nagdamo kaayo kag nahimong gamhanan kaayo,” ang Faraon sang Egypt nalamon sang kahadlok sang Hudiyong kaluiban kag naulipon sang ila bug-os nga populasyon (Exodo 1:7–10). Ang iya kahalili nagpagrabe kaayo sang Semitic nga humon pinaagi sa pagsugo sang pagpatay sang tanang Hebreo nga-bag-ong natawo nga lalaking mga lapsag sa iya ginharian (Exodo 1:15–16).

Ang sabat sang Dios sa sining bag-ong pahito ni Satanas amo ang pagpreserba sang isa ka lapsag nga mangin tawo sang Dios agud magpalingkawas sa mga Hudियो. Si Moises naluwas sa katalagman kag ginpado sang maloloy-on nga anak nga babayi sang Faraon mismo (Exodo 2:5–10). Gingamit sang Dios ang Ehiptohanong prinsesa

nga ipaiway si Moises para sa iya kritikal nga misyon sang pagpreserba sang kasugtanang mga saad sang Dios kag sang linya sang Manluluwas pinaagi sa mga Hudiyo.³³

Pagkatapos sang otsenta ka tuig ginpangunahan ni Moises ang pungsod pagowa sa Ehiptohanong pagkaulipon, pakadto sa duta nga ginsaad sang Dios kay Abraham. Ining masa sang exodo nagmarka sang pag-umpisa sang sunud nga pagdumala, ang Panahon sang Israel. Ang misyon ni Moises, bisan pa sina, indi mangin hilway sa padayon nga kaawayon ni Satanas sa mga Hudiyo. Samtang ang Exodo nga henerasyon nagahimo sang pagpagowa sini sang Egypt, ang nagadumala nga Faraon nag-umpisa na sa pagwasak sang mga Hudiyo didto sa Red Sea. Sa makaisa pa gid nga, ang nagapatigbabaw nga plano kag katuyoan sang Dios nagpaslaw sang adyenda ni Satanas kag sang iya Ehiptohanong mga tinawo-tawohan. Sa pagpakita sang Iya gugma kag grasya, ang Dios nagpihak sang mga tubig agud tugotan ang Iya pinili nga katawhan sang hilway nga pagpalagyo. Sunud sina Iya ginlumus ang bug-os nga army ni Faraon (Exodo 14:27–28; Deuteronomio 11:4).

Ang pagkamaloloy-on sang Amay nagapatigbabaw, samtang ang similya ni Abraham perpektong naprotektahan pinaagi sa linya ni David, ang hari. Ang Davidic nga kasugtanan nagsaad kay David sang manunubli nga mangin Manluluwas, ang Anak nga magadumala sa walay katub-tuban (2 Samuel 7:8–16; Mga Salmo 89:20–37); gani nga, si Satanas syempre nagsentro sang iya mga panan-aw sa

33. Ang Dios nagpasad sang apat ka walay kondisyon nga mga kasugtanan, ang walay katapusang kasugtanan sa kay Abraham, ang amay sang Hudiyong rasa, kag sang iya natawo-liwat nga mga kaanakan, kag Siya naggarantiya sang ila katumanan (Genesis 17:7). Ang kasugtanan nagasaad sa mga Hudiyo sang palaabuton, sang katuyoan, kag sang dokumento sang katungud sang duta nga ila kaugalingon. Ang apat ka walay kondisyon nga mga kasugtanan sa Israel amo ang Kasugtanan kay Abraham (Genesis 12:1–3), ang Palestinian nga Kasugtanan (Genesis 15:18), Ang Kasugtanan kay David (2 Samuel 7:8–16), kag ang Bag-ong Kasugtanan sa Israel (Jeremias 31:31–34). Tan-awa ang Thieme, *Anti-Semitism*, 13–15; 123–25.

pagwasak sang harianon nga linya sang Israel. Siya nagpatuman sang madamong mga pag-ataki pinaagi sa malaut nga mga hari kag sang ila mga upod.

Sa panahon sang ikawalo nga siglo B.C., ang paganong anak nga babayi ni Haring Ahab nga si Athaliah namana sa trono sang Judah kag nagpagaruk sang duha ka mga henerasyon sang panimalay ni David pinaagi sa kamatayon kag pangdaya. Ang Ginoo, bisan pa sina, “indi luyag nga laglagon ang panimalay ni David” (2 Mga Cronica 21:7); Indi Niya mabali ang Iya kaugalingong Pulong. Bisan pa sa pinakamataas nga punto sang pagsulud sang kalautan, sang si Athaliah naghumon nga ipapatay ang tanang nabillin nga Davidic nga mga kaliwatan, ang misyon ni Satanas napamatud-an nga walay pulus. Ang Ginoo naggamit sang indi gid kaayo kilala nga babayi, si Jehoshabeath, agud tagoon kag protektahan ang isa ka bata, sa diin nagapreserba sang linya ni Kristo (2 Mga Cronica 22:11). Ang malaut nga si Athaliah sa kadugayan ginpatay, ang panghitabo nga sa kadugayan nagtapos gid sang isa ka pamahog sa panimalay ni David (2 Mga Cronica 23:14–15).

Mga kapin ukon kulang sa isa ka siglo kag sang katunga sang ulihi, kaupod sang iya mga panan-aw nga nakatutok gihapon sa similya ni David, si Satanas nagpuntirya sadtong hari sang Judah, si Ezequias. Siya ang pinakaulihi sang linya kag wala sang manunubli nga manubli sang trono. Si Ezequias nagbale-wala sang panudlo ni Isaias nahanungud sang Pulong sang Dios kutub sa punto nga halos wasakon niya ang iya kaugalingon kag nagyanib sang Judah sa Assyria. Sang ang divine nga disiplina nag-igo kay Ezequias sang makapatay nga sakit, nakilala niya ang iya pagkawalay mahimo kag nagpanumbalik (Isaias 38:2–3).³⁴

34. Ang panumbalik amo ang kasangkapan sang grasya sa diin ang unudnon nga tumuluo nakabawi sang pagpuno sang Balaan Espiritu, ang ginhalinan sang gahum sang espirituanong kinabuhi, pinaagi sa paghingalan sang mga sala sa pribado didto

Ang Ginoo nakabati sang iya pangamuyo kag nagdugang sang kinse ka tuig sa iya kinabuhi agud nga basi siya makahimo sang manunubli kag magpadayon sang linya ni David. Apang ang pamahog ni Satanas sa pagdumala ni Ezequias wala pa natapos.

Ang Emperyo sang Assyria amo ang sunud nga piniling armas ni Satanas. Ang Jerusalem nakibon sang madamo kaayong army sang Assyria. Sa sina nga army nag-abot ang Rabhakeh, ang tuso nga propagandista sang hari sang Assyria nga magabutang sang pagduhaduha sang pagtoo sa Dios sang Judah kag sa pagkalider ni Ezequias (2 Mga Cronica 32:10–11; Isaias 36:14–15). Si Ezequias “nagpangamuyo nahanungud sini kag nagsinggit sa langit” para magpabulig (2 Mga Cronica 32:20). Si Ginoong Jesu-Kristo mismo ang Iya kaugalingon subong “ang anghel sang GINOO naggowa, kag ginpamatay ang 185,000 sa kampo sang mga Taga-Assyria” (Isaias 37:36). Ang Judah ginpalingkawas sa pagkawasak, kag ang linya ni David napreserba pinaagi kay Ezequias.

Nabuyok sang nagapadayong multo sang linaw sang kalayo, si Satanas nag-umpisa naman sang laing makaguluba nga paninguha sa bug-os nga rasa sang Hudiyo. Sa sulud sang setenta ka tuig sang pagkabihag sang Hudiyo—una sa idalum sang mga Chaldean, dason sang mga Persian—iya gingamit ang Punong Ministro sang Persia, nga si Haman, agud maghumon sang trahedya sa Emperyo sang Persia (Ester 3:6–9). Apang ang Dios pirmi gid matutum, bisan sa pagdisiplina sang Iya katawhan. Iya ginbuyagyag liwat ang pagkawalay pulus sang desperadong mga paghimulat ni Satanas. Pinaagi sa kaisog ni Ester, ang Hudiyong asawa sang hari, kag ang iya pakaisa nga si Mordecai, ang

sa Dios nga Amay (1 Juan 1:9). Amo ini ang pamaagi sang pagpabalik sang pagpakig-upod sa Dios sang tumuluo agud makabawi sa espiritanong kinabuhi. Tan-awa ang Thieme, *Panumbalik kag Magpadayon!* (2016).

Dios nagbutyag sang plano ni Haman, nagpalingkawas sang Iya pinili nga katawhan, kag nagpahayag sang wala mautod nga linya sang kaliwatan halin kay Abraham (Ester 7:3–6; 8:3–8). Si Satanas ginpabay-an nga makasaksi sang makapahikay nga katarungan sang pagpasakit ni Haman sa mismong pagkapeligro nga gintuyo para sa iya Hudiyong mga biktima (Ester 7:9–10).

Si Satanas nag-umpisa kag nagpahito sang iban nga mga pangampanya batok sa linya sang ginsaad nga Manluluwas agud pungan Siya sa pag-abot pinaagi sa perpek-tong katumanan sang kasugtan sang Dios. Ang yawa sa kadugayan nagdangup sa pagpuntirya sang kaangtan sa tunga ni Maria, ang iloy sang pagkatawo ni Kristo, kag Jose, ang Iya legal nga amay.

Ang pag-asawahay ni Maria kag Jose nangin pang-ulih nga pag-updanay sa pagtuman sang posisyon ni Kristo subong ang parehong dugo kag legal manunubli sang tro-no ni David (Mateo 1:1–16; Lucas 3:23–38). Sa tion sang pag-anunsyo sang anghel kay Maria nga siya magapa-nganak sang Anak sang Dios, siya kag si Jose “karaslon,” ang paghan-ay nga katumbas legal nga pag-asawahay (Mateo 1:18b) Lucas 1:26–35). Apang bisan pa sina, sang nahibaloan ni Jose nga ang iya asawa nagabusong, ang pag-asawahay wala pa nakompleto. Si Jose amo ang tawo nga may dakong putling kaayo, “isa ka matarong nga tawo” nga naghigugma kay Maria, gani iya gindesisyonan sang sekreto nga bulagan siya, “nga indi buut magpakahuya sa iya” (Mateo 1:19). Kon wala si Jose nga Iya legal nga amay, ang pagkatawo ni Kristo wala kuntani mangin lehitimo subong ang gintagna nga Manluluwas, ang Anak ni David. Ang Dios nagsulbar sang pagkatip-ang ni Jose pinaagi sa Iya Pulong, sa makaisa pa nga pagsumpo sang mga taktika ni Satanas: ang “anghel sang Ginoo” nagpakita kay Jose kag ginsugo siya nga batonon si Maria subong iya asawa, “kay inang sa diin ginpanamkon niya iya sang Balaan Espiritu. .

. . Ikaw magatawag sang Iya ngalan Jesus, kay Iya pagaluwason ang Iya katawhan sa ila mga sala” (Mateo 1:20–21).

Sa kabug-osan sang panahon ang Hari natawo. Ang Manluluwas nagsulud sa kalibutan pinaagi sa perpektong katumanan sang plano sang Dios. Ang natawo-sa birhen ang kaliwat ni Abraham nangin bug-os nga kwalipikado su-bong ang legal, moral, mahukmanon, matagnaon nga manunubli sang trono ni David. Ang tanan sang istrategiya ni Satanas nga balabagan sang unang pagkari ni Kristo bug-os nga napaslawan .

Si Satanas niyan napwersa nga bag-ohon ang iya istrategiya kag magsentro sa pagkuha ukon pagpamugong kay Ginoong Jesus bag-o Siya makalambot didto sa krus (Mateo 2:1–18; Lucas 4:16–29; Juan 8:59). Apang bisan pa sina, indi ang tawo ni ang anghel makahimo magpaslaw sang plano sang Dios. Wala sang gahum ukon linalang ang makakuha sang kinabuhi ni Ginoong Jesus tubtub ang Iya oras mag-abot (Juan 7:30; 10:17–18). Si Kristo magakadto sa krus sa natalana nga tion. Sigurado tubtub sa katapusan kag may “kasadya nga ginbutang sa Iya atubangan” (Mga Hebreo 12:2), Siya magatuman sang trabaho sang kaluwasan, magpakita sang Iya pagkamasinulundon sa Amay kag sang gugma para sa tanang katawhan, kag magapahuyang sang tanang malaut nga mga trabaho sang yawa.

ANG HANGKAT NI SATANAS NAGASUGATA SANG DIVINE NGA GAHUM

Ang sunud nga dugang sa plano sang Dios amo ang Panahon sang Hypostatic nga Paghiusa, ang pinasahi nga kapanahonan sang kasaysayan sa diin ang Ikaduha nga Persona sang Tatlo ka Persona sa Isa ka Dios nahimong tawo: “Kay sa Iya ang tanang kabug-osan sang pagka-Dios

nagaistar sa lawasnon nga porma” (Mga Taga-Colosas 2:9). Ang Anak sang Dios, subong ang wala mabuhinan nga pagka-Dios, nag-angkon sa Iya kaugalingon sang tinuud nga pagkatawo agud tumanon ang pagtubus nga kasulbaran sang Amay para sa nagpakasala nga katawhan (Juan 1:1–3; Mga Taga-Roma 1:3–5; 1 Timoteo 3:16). Bis-an si Jesu-Kristo “ara sa kinaiya sang Dios, wala Siya naghunahuna sang pagkatupong sa Dios ang ganansya, ang butang nga agawon kag huptan, kondi ginbalibaran ang Iya pribilehiyo [sa pagpanghikot sa idalum sang Iya pagka-Dios]” (Mga Taga-Filipos 2:6–7a, ginhusto nga pagbadbad). Si Kristo kinabubut-on nga nagpugong sang hilway nga paggamit sang Iya divine nga mga hiyas, nagaangkon sang porma sang isa ka ulipon, “nga ginhimo nga kaangay sang mga tawo” (Mga Taga-Filipos 2:6–7).³⁵

Si Jesus wala naggamit sang Iya divine nga pagka-makagagahum sa tanan sa gowa sang kabubut-on sang Amay. Sa baylo, ang Dios nga Amay nagdisenyo sang wala pa gid nahimo sadto nga sistema sang gahum agud magsakdag sang pagkatawo ni Kristo samtang diri sa Kalibutan. Sa si-ning divine nga sistema sang gahum, Siya nagsentro sa panudlo sang Bibliya sa Iya kalag kag nagsalig lamang sa pagkamakagagahum sa tanan sang Balaan Espiritu, nga nagpagahum kag nagtuytuy sa Iya sa tunga sang kalibutan sang yawa (Mateo 4:1; Lucas 4:1; Juan 3:34). Si Jesu-Kristo magatuman sang Iya misyon diri sa Kalibutan subong ang tinuud apang walay sala nga pagkatawo, ang nagpauna sang pinasahi nga espirituhanong kinabuhi nga Iya gin-imbento,

35. Sa teyolohiya amo ini ang nakilala subong ang panudlo sang Bibliya nahanungud sang kenosis, nga nagakuha sang iya ngalan halin sa Griyegong berbo (*kenoo*), “bawian ang kaugalingon sang tinuud nga buluhaton, pagpakanubo sang kaugalingon.” Ginbadbad subong “ginbakante” sa Mga Taga-Filipos 2:7, ang kenosis nagapaathag kon paano si Jesu-Kristo, ang kinataasang Dios sang bug-os kalibutan, nagpakakubus agud mahimong isa ka tawo kag mag-antos sang kahuluy-an sang krus (Mga Taga-Filipos 2:6–8). Tan-awa ang Thieme, *Pagkamatitud-anon sang Kristohanon*, 221–224.

gintilawan, ginpamatud-an, kag ginpasa sa aton subong ang aton panublion. Siya nagpuyo sang *kinaunahang halimbawa* sang espirituhanong kinabuhi nga naghan-ay sang sulundan para sa aton *nagapanghikot* nga espirituhanong kinabuhi. Ang kaangtanan sa tunga sang kinaunahang halimbawa nga espirituhanong kinabuhi kag sang nagapanghikot nga espirituhanong kinabuhi ginpahayag sa Mga Taga-Filipos 2:5: “Magpadayon sa paghunahuna sini sa inyo nga araman sa kay Kristo Jesus” (ginhusto nga pagbadbad).

Si Jesu-Kristo amo ang similya sang babayi, ang gin-saad nga kaliwat ni Abraham kag David. Siya amo ang reyalidad sang mga halad nga sapat sang Israel kag ang katumanan sang tanang tagna nahanungud sang Manluluwas sang Daan nga Katipan. Didto sa krus Siya magapaka-kalma sang pagkamatitud-anon sang Dios nga Amay, magpasag-uli sang buut sa kaawayon sa tunga sang tawo kag Dios, magtubus sang tawo halin sa tiyanggihan sang ulipon sang sala, magdala sang kaluwasan sa katawhan, kag magdaog sa kalkuladong kadaugan sang anghelon nga pagsinumpunganay.

May bisan ano bala nga katingalahan nga nahadlokang si Satanas sa sini nga tion sang kasaysayan sang tawo? Amo ini ang manugpabudlay para kay Satanas kag sa iya mga anghel. Ang pagkari ni Jesu-Kristo nagdala sang klarong kasanag sa pagkawalay pulus sang mga paghimulat ni Satanas.

Gani sa amo man nasulat na, “Ang unang TAWO, si Adan, NAHIMONG ISA KA BUHI NGA KALAG [apang sang ulihi nagdula sang iya tawhanong espiritu].” Ang ulihing Adan [Jesu-Kristo] *nahimong* isa ka espiritu nga manughatag-sang kinabuhi [ang Maluluwas]. (1 Mga Taga-Corinto 15:45)

ANG KALKULADONG KADAUGAN SANG DIOS PINAAGI KAY KRISTO

Si Satanas nakahibalo sang puntos sang si Kristo nagpakita sa Kalibutan. Agud mangin daugan, kinahanglan niya gamuhon ang misyon ni Kristo, kay si Jesus amo ang punong saksi sang gugma sang Dios kag ang nagaisahanon lamang nga puwede makapirde sang bug-os sa iya. Gani si Satanas nagbutang sang siud agud gub-on ang pamatuud ni Kristo. Sa wala pa mag-umpisa sang Iya buluhaton sang pagpangalagad sa publiko, si Jesus nag-atubang sang tumalagsahong serye sang mga pagsulay halin kay Satanas. Kon Siya nagpahiuyon sa bisan isa sa ila, Siya magalapas sa kabubut-on sang Dios. Kon si Kristo nagpakasala, ang saad sang kaluwasan nga unang nahimo sa Genesis 3:15 indi na gid matuman, kay ang perpektong Dios-tawo lamang ang makadala sang paghukum sa sala. Si Satanas mahampak lamang sang makapatay nga bunal sa iya apela kag makaganansya sang kadaugan sa anghelon nga pagsinumpunganay pinaagi sa pagpugong kay Kristo sa pagtuman sang Iya misyon.

Ining tatlo ka wala gid natabo nga mga pagsulay amo ang nauna sa panahon sang grabe kaayo nga lawasnong pagpasakit. Si Jesus, nga gintuytuyan sang Dios Balaan Espiritu, nakalambot sang kwarenta ka adlaw sa desyerto nga wala sang kaonkaon (Mateo 4:1–2). Sa pagkatapos sina nga panahon, si Satanas nang-igo. Nagluya ang lawas tungud sang gutum, ang pagkatawo ni Jesus nag-atubang sa manunulay samtang naarmasan sang pinakadakong gahum sa bug-os kalibutan, ang gahum sang Dios Balaan Espiritu.

Siya amo ang mas dako [ang Balaan Espiritu]
nga amo ang ara sa inyo kay sa iya nga ara sa

kalibutan [Satanas]. (1 Juan 4:4b)

Si Satanas nag-umpisa sang iya pag-ataki pinaagi sa pag-sulay sang aton Ginoo nga gamiton ang Iya pag-kamakagagahum sa tanan nga hilway sa plano sang Amay kag baylohan ang mga bato sang tinapay (Mateo 4:3). Ang hanas nga manugpakunokuno nagpangabay kay Jesus nga maghimo sang milagro para sa katuyoan sang pagpaayaw-ayaw sang Iya kagutum. Samtang ang pagka-Dios ni Kristo nga kuntani sa masayon lamang makahimo sini nga ipatuman, ang hilway nga paggamit sang Iya pagka-Dios magakompromiso sang plano sang Amay. Dugang pa, kon si Kristo nagtuga sang tinapay agud sangkapan ang pagkaon para sa Iya kaugalingon, Siya magasikway sang saad sang Amay sang pangkinahanglanong kasangkapan. Ang pagkaperpekto sang pagkawalay sala sang pagkatawo ni Kristo madulaan sang epekto, lakip ang krus, kaluwasan, kag pagkabanhaw. Ang pagkagutum ni Jesus makapawalay pulus sang bisan anong iban nga panghunahuna, apang Siya nagpabilin sang Iya mata sa misyon kag ginhaboy ang kamatuuran sa nawong ni Satanas. Ang Iya manubo nga sabat nagalarawan sang dako kaayo nga importansya sang pagdepende lamang sa Pulong sang Dios:

“ANG TAWO INDI MABUHI SA TINAPAY LAMANG KONDI SA TAGSA KA PULONG [panudlo sang Bibliya] NGA NAGAGOWA SA BABA SANG DIOS.” (Mateo 4:4b)

Bisan nga ang unang pagsulay ni Satanas napaslawan nga magdala sang kadaugan, nagpamilit siya. Iya gindala si Jesus didto sa pinakamataas nga punto sang Templo,

Kag nagsiling sa Iya, “Kon Ikaw Anak sang Dios lukso Ka paidalum; kay nasulat na,

‘SIYA MAGASUGO SANG IYA MGA ANGHEL SA
PAGTATAP SA IMO’;

kag

‘SA *ila* MGA KAMUT SILA MAGABAYAW SA IMO,
BASI MASANDAD MO ANG IMO TIIL BATOK SA
BATO.’” (Mateo 4:6)

Ang yawa tuso nga naggamiit sang mismong hanas nga paagi nga gingamit ni Jesus agud sikwayon ang unang pag-sulay—iya ginkutlo ang Balaan nga Kasulatan. Iya gingamit ang Pulong sang Dios batok sa Dios-tawo. Apang bisan pa sina, iya gintuis ang dalanon pinaagi sa pagbulag sa ber-sikulo sa konteksto sini (Mga Salmo 91:11–12). Pinaagi sa paglubag sang kahulugan sang Balaan nga Kasulatan, ang manunulay naghimo sang iya pagtuis nga maggowa sang tinuud. Iya gintilawan nga kombinsihon si Jesus nga ang indi paglukso mangin katumbas sa indi pagsalig sa Dios. Ang kaabtik sang kamut nagapamilit sa karon nga mga adlaw.

Si Satanas sa makaisa pa nanghaylo kay Jesus nga maghulag sang hilway sa awtoridad sang Amay. Ang pagluk-so sang 450 ka pye sa ubus sang latagon mangin walay ka-hulugan nga paghulag sang pagsentro-sa kaugalingon nga pagkamataastaason nga wala nabagay sa kabubut-on sang Amay. Si Jesus kuntani nagpakanubo sang Iya kaugalingon nga kakubay ni Satanas kag gintugotan ang pagdeklara sang yawa sa independensya sa divine nga pagkalabaw nga kagamhanan. Ang Ginoo nagpatumod sining mabudlay nga sitwasyon sa Iya sabat, “IKAW INDI MAGABUTANG SANG GINOO NGA IMO DIOS SA PAGTILAW” (Mateo 4:7b). Si Jesus nagpahayag sang Iya bug-os nga paghangup sa kon ano ang ginahimo ni Satanas—nagahimulat nga pirdihon ang misyon sang Manluluwas kag pungan ang plano sang Dios.

Nagamohan apang determinado, si Satanas nagmanio-bra sa ikatatlo nga panahon. Ang manugdumala sa sining

kalibutan nagtanyag kay Kristo sang tanan sang iya ginharian kon si Kristo magduko kag magsimba sa iya (Mateo 4:8–9). Si Kristo bala nagpahuyon sa sining pagsulay, Kuntani iya ginpataas si Satanas pakadto sa ‘manughimo sang hari’ kag nagbaton sang purongpurong sa idalum sang mga kasugtanan ni Satanas. Kuntani ginbaton ni Jesu-Kristo ang kabubut-on ni Satanas labaw sa kabubut-on sang Dios. Sa baylo, ang Ginoo klaro nga nagbalibad sa tanyag sang kaaway nga may matalum nga sugo, “Palayo, Satanas!” Kaupod ang lain nga kinutlo sang Balaan nga Kasulatan, si Jesus nagpahinumdom kay Satanas nga ang mga tinuga indi gid dapat simbahon, nga ang katampad sang tinuga didto sa plano sang Dios: “IKAW MAGASIMBA SA GINOO NGA IMO DIOS, KAG MANGALAGAD SA IYA LAMANG” (Mateo 4:10; cf. Deuteronomio 6:13). Ang Ginoo nagpamatuud sang Iya kalibutanong tinutuyo. Napirde sa ikatatlo, si Satanas nag-atras.

Ang mga pagsulay ni Satanas nagpresenta sang tinuud nga pagpili para sa pagkatawo ni Kristo, mas labaw pa kaysa kon ano man nga mga kahimtangan ang masugata sang tumuluo. Ini nga mga pagsulay mga gindisenyo agud bihagon ang punong saksi sang Dios nga magpahuyon sa malaut nga mga pahito ni Satanas kag magdepende lamang sa Iya kaugalingong gahum kag plano, imbis nga magdepende lamang sa gahum kag plano nga ginsugo sang Dios nga Amay. Ang pagpahuyon kuntani nanging katumbas sa pag-angkon nga ang sistema sang gahum nga ginsangkap sang Amay—ang nagasakdag nga buluhaton sang pagpangalagad sang Balaan Espiritu kag ang pangsulud nga mga pagkabutang sang panudlo sang Bibliya—nanging indi epektibo kag ginakulang. Si Kristo puwede mahulog sa parehong patalang subong sa kay Adan kag sang babayi didto sa Hardin. Ang Iya pamatuud kuntani nanging maluya; ang krus, napabay-an. Si Satanas kuntani nakaganansya

sang pagpanginbabaw labaw sa Dios diri sa Kalibutan, ang malig-ong kadaugan.

Sa kadamo sang kapaslawan ni Satanas, ang aton Ginoo nagsaway sa mga tanyag sang yawa, ginpadayon ang pagkawalay sarang magpakasala sang Iya pagkatawo, nagpabilin sa plano sang Amay, kag nagpakita sang pagkasupisyinte sang pagpagahum sang Balaan Espiritu kag sang panudlo sang Bibliya para sa pagpirde sang pagsulay.³⁶ Ang pagpamatok ni Kristo naengganyo sang Iya kahibalo nga ang apela ni Satanas indi pagatugotan tungud sang tinuud nga kabangdanan sang Iya trabaho didto sa krus. Sa sini nga mga pagsulay kag sa bug-os Niya nga kinabuhi kag buluhaton sang pagpangalagad, si Jesus pirmi naggamit sang gahum sang Dios Balaan Espiritu. Bisan pinaagi sa pasakit sang pagkalansang sa krus, ang Balaan Espiritu nagsakdag sa Iya. Bisan pa sang pinakamaayo nga mga paghimulat ni Satanas, ang iya kapaslawan wala malikawan.

Sang ang Ginoo nagsinggit sang madaugon nga mga pulong didto sa krus, “Ini natapos na,” ang likod ni Satanas nabali (Juan 19:30). Ang pagbais ni Satanas nga ang Dios nangin dipatas kag dimahigugmaon sa pagsentensya sa iya sa walay katapusang silot nga sa makaisa lamang napamatud-an nga sayup. Ang paghalili nga trabaho ni Kristo nagpamatuud nga sa pagpatigayon sa sala, ang divine nga gugma wala gid ginhuksan sang pagkamatarong kag katarungan, ni ang mga divine nga pagkamatarong kag katarungan ginhuksan sang gugma. Sa pagkamatuud, agud mapaayaw-ayawan ang pagkamatarong sang Dios nga Amay, nga indi makahimo magpakig-upod sa sala, ginakinahanglan sang Amay patumbayaan ang Iya kaugalingong Anak. Ginakinahanglan Niya ibulag ang Iya kaugalingon sa

36. Ang pagkawalay sarang magpakasala amo ang panudlo sang Bibliya nahanungud sang pagkawalay sala ni Jesu-Kristo sa hypostatic nga paghiusa. *Ibid.*, 225–27.

pagkatawo ni Kristo sa panahon sadtong tatlo ka maka-ngilidlis nga mga oras sang ang tanang mga sala sang katawhan ginpaangkon sa Iya kag ginhukman. Apang bisan pa pinaagi sining masakit kaayong paghalili nga espirituhanong kamatayon, ang pagkatawo ni Kristo nagpabiling perpekto, mapainubuson nga nagdala sang silot sang sala nga mangindapat natungud sa tanang mga tawo.

Si Satanas nakahibalo nga ini amo ang pinakadako nga laragway sang gugma kag katarungan sang Dios nga nagatrabaho sang inupdanay agud magsangkap para sa kaluwasan sang katawhan. Sa Iya walay pagbaylo, mapinadayunong gugma, gintipigan gid sang Dios nga Amay ang Iya saad kag Adan kag sa babayi pinaagi sa paghalad sang Iya Anak, si Jesu-Kristo, ang dalayawon kaayo nga regalo sang Amay sa katawhan pinaagi sa grasya. Ang kasunod nga pagkabanhaw ni Kristo, nga nasundan sang Iya pagkayab kag pagpakigtipon, nagselyo sang kalkuladong kagaugan, nga nagadala sang aton Ginoo sa pinakamataas nga kahimayaan kag nagagarantiya sang kadaugan labaw sa Iya kontra.

Si Satanas karon ginhangkat sang kamatuuran nga ang iya apela nadula. Ang pamatuud ni Kristo sa walay katubtuban nagpakita nga ang Dios hingpit nga patas kag mahigugmaon sa Iya mga anghel. Kay ang Iya mapainubusong pagpasakup sa plano sang Amay, ni Jesu-Kristo ginbayaw didto sa tuo nga kamut sang Dios. Kay ang iya mataastason nga independensya, ni Satanas sa isa sina ka adlaw igatagbong sa walay katapusang pagsilot.

Ang kadalag-an sang Dios pinaagi kay Kristo siguradong matuud. Apang bisan pa sina, ang anghelon nga pagsinumpunganay magapadayon. Si Satanas indi makabaton sang pagkapiirde. Ang sunud nga bahin sang kasaysayan magapakita sang mas bug-os nga bahin sang gira. Ang mga tumuluo igaposisyon para sa taktikanhong kadaugan, ang

kadaugan nga magadugang sa kalkuladong kadaugan sang Ginoo sa anghelon nga pagsinumpunganay.³⁷ Ang tanan nga tumuluo pagahatagan sang patas nga oportunidad agud magamit ang pinasahi nga divine nga gahum nga ginumpisahan sang aton Ginoo sa panahon sang Iya unang pagkari kag mahimong mga saksi para sa Pagdemanda sa apela ni Satanas. Ining sistema sang gahum amo ang lain pa gid nga dakong pagpakita sang gugma kag grasya sang Dios sa sadtong mga nagpabilin sa tunga sang kalibutanong pag-ilinaway.

Taktikanhong Kadaugan sang Tumuluo sa Panahon sang Simbahan

Subong resulta sang kalkuladong kadaugan sang aton Ginoo pinaagi sa krus kag pagkabanhaw, Siya nagkayab sa langit, ginpalingkod sa lugar sang pinakamataas nga dungog, kag ginpadyaan sang Iya harianong titulo, “HARI SANG MGA HARI, KAG GINOO SANG MGA GINOO” (Bug-na 19:16). Siya karon may ara na titulo apang wala pa sang harianong pamilya nga mag-upod sa Iya. Isa ang ginakinahanglan pormahon. Ang Dios nga Amay nag-awat sang pagdumala sang Israel kag ginsal-ut ang Panahon sang Simbahan—ang bag-o, wala gid-sadto anay-ginpahayag nga pag-

37. Ang istrateliya nagalarawan sang kabilogang plano agud pabakuron ang kadaugan sa gira—ang *kalkuladong kadaugan* amo ang isa sa diin ang tinutuyo sang gira maagum. Ang mga taktika nagaporma sang mga paagi nga gingamit agud gamiton ang mga tropa sa mga sitwasyon sang inaway—ang *taktikanhong kadaugan* amo ang isa sa diin ang pat-ud nga mga tinutuyo masugata agud pirdihon ang kaaway sa duug awayan.

Sa anghelon nga pagsinumpunganay, si Jesu-Kristo nagdaog sang kalkuladong kadaugan pinaagi sa Iya paghalili nga espirituhanong kamatayon kag sang Iya pagkabanhaw. Ini nga kadaugan nagselyo sang pinakadako nga pagkawasak ni Satanas. Ang tumuluo nagaangkon sang taktikanhong kadaugan sa nagapadayon nga inaway pinaagi sa pag-abante sa espirituhanong pagkahamtong sa Kristohanong pagkinabuhì (Mga Taga-Efeso 3:18–19).

dumala nga gindisenyo agud magporma kag magkompleto sang harianong pamilya ni Kristo.

Kag Siya [Dios nga Amay] nagbutang sang tanang mga butang sa pagpasakup sa idalum sang Iya [Kristo] mga tiil, kag ginhatagan Siya [Kristo] subong ang ulo [manugdumala] sang tanan nga mga butang sa simbahan [harianong pamilya sang Dios], nga amo ang Iya lawas, ang kabug-osan Niya nga nagapuno sang tanan-tanan. (Mga Taga-Efeso 1:22–23)

Ang harianong pamilya sang Dios amo ang nasakupan sang tagsa ka tumuluo sa Panahon sang Simbahan. Ang harianong pamilya amo man ang ginpangalanan sang “ang lawas ni Kristo” (1 Mga Taga-Corinto 10:16; Mga Taga-Efeso 4:12).³⁸ Si Kristo amo ang ulo kag ang tanan nga nagatoo sa Iya amo ang mga sakup sang Iya lawas (1 Mga Taga-Corinto 12:18, 20; Mga Taga-Colosas 1:18a). Ining pinasahi nga grupo ginlain sa mga tumuluo sang tanang iban pa nga mga pagdumala.

Busa kon ang bisan sin-o nga tawo ara kay Kristo, siya bag-o [*kainos*] nga tinuga [espirituhanong kaliwatan]; ang daan nga mga butang nagtaliwan; yari karon, ang bag-ong mga butang nag-abot. (2 Mga Taga-Corinto 5:17)

38. Ang lawas ni Kristo amo ang sa kasulatang paglaragway nga nagalarawan sang tagsa ka tumuluo sa Panahon sang Simbahan nga nahiusa kay Kristo subong sakup ni Kristo (1 Mga Taga-Corinto 6:15), ang tanan naporma sa isa ka masistema nga kabilogan nga may nagkalainlain nga espirituhanong mga dulot kag mga katungdanan apang may komon nga plano, komon nga mga tinutuyo, kag nahiusa nga katuyoan (Mga Taga-Roma 12:4–8; 1 Mga Taga-Corinto 12:12–27). Tan-awa ang Thieme, *The Divine Outline of History*, 85–87; *Tongues*, 43–44.

Sa sini nga bersikulo, ang Griyegong pulong *kainos* wala nagakahulugan sang “bag-o” subong sang bag-o pa lang, karon, bag-o sa sining panahon, kaangay sang bag-ong amerikana nga nagailis sang isa ka daan sang parehong sari. Ang *kainos* nagakahulugan “bag-o nga klase, bag-o nga kaliwatan,” nga nagalarawan sang isa ka butang nga tumalagsahon nga wala pa gid nagtuhaw sadto anay—ang bug-os nga wala pa gid nahimo nga relasyon sa Dios. Halimbawa, ang kada tumuluo sa Panahon sang Simbahan, subong isa ka harianon nga pamilya, kinaugalingong nagarepresenta sang iya kaugalingon sa atubangan sang Dios (1 Pedro 2:9a), kag subong isa ka harianong tinugyanan, nagarepresenta siya sang wala diri nga si Ginoong Jesu-Kristo sa katawhan kag sa mga anghel (2 Mga Taga-Corinto 5:20).

Ang panghambal “sa kay Kristo,” nga makit-an sa kabilogan sang Bag-ong Katipan nga mga surat, amo ang isa ka makakilibot, hingpit nga wala pa gid nahimo nga paghiusa sang tumuluo sa Panahon sang Simbahan sa kay Kristo. Halin sa tion sang kaluwasan, ang kada tumuluo ginkilala upod sa Iya sa walay katubtuban, nagapakig-ambit sang tanan nga ara kag ginapanag-iya ni Kristo.³⁹ Ang tagsa ka Kristohanon nagapakig-ambit sa kalkuladong kadaugan sang Ginoo didto sa krus (Mga Taga-Roma 6:3; Mga Taga-Colosas 2:12a) kag nagapakig-ambit sang Iya ginbayaw nga posisyon sa langit—“ginpurongpurongan sang himaya kag dungog” (Mga Hebreo 2:9–11; Mga Taga-Roma 6:5).

39. Ang tagsa ka sakup sang harianong pamilya sang Dios nagapakig-ambit sang pagkapinili ni Kristo (Mga Taga-Efeso 1:4), sang Iya madangatan (Mga Taga-Roma 8:28, 30; Mga Taga-Efeso 1:5), sang Iya pagkaanak (Mga Taga-Galacia 3:26; 1 Juan 3:1–2), sang Iya pagkamanunubli (Mga Taga-Roma 8:16–17), sang Iya pagkapari (Mga Hebreo 10:10–14; 1 Pedro 2:9), sang Iya pagkanaayawan (1 Mga Taga-Corinto 1:2, 30), sang Iya pagkaharianon (2 Timoteo 2:11–12), sang Iya pagkamatarong (2 Mga Taga-Corinto 5:21), kag sang Iya kinabuhi nga walay katapusan (1 Juan 5:11–12), Tan-awa ang Thieme, *Ang Plano sang Dios*, Dugang sa Basahon.

Sa pagkamatuud, tungud kay “ang mga anghel kag mga awtoridad kag mga gahum nagpaidalum sa Iya,” ang mga tumuluo sa panahon sang Simbahan mga nakaposisyon man nga mas mataas sang kahimtangan sa mga anghel, lakip ang punong nagpakasala nga anghel, si Satanas (1 Pedro 3:22). Wala pa gid sang una natabo sa kasaysayan nga ang tanan sining mga pribilehiyo ginpanghatag sa mga tumuluo ni Jesu-Kristo, lakip bisan ang pinakabantugan nga mga tumuluo sang Daan nga Katipan. Kag ining wala pa gid nahimo nga mga bentaha indi pagakopyahon sa palaabuton nga mga pagdumala.

Subong nga harianong kaanakan sa tawhanong kaharian nga magbaton sang mga pagkabutang kag magaaamuma para sa ila pinakadakong katungdanan subong harianong, gani ang pagkamadungganon sa espirituhanong kaharian kinahanglan magbaton man sang espesyal nga mga pagkabutang kag mangin preparado sa isa ka siguradong pamaagi. Ang pinasahi nga buluhaton sang pagpangalagad sang Balaan Espiritu para sa Simbahan nagasangkap sang nakilalang lawas sang harianong sa Panahon sang Simbahan para sa taktikanhong kadaugan sa kay Satanas. Makatingala, nga si Kristo nagbilin sang panublion sa Simbahan sang parehong sistema sang gahum nga nagsakdag sa Iya pagkatawo sa panahon sang Iya buluhaton sang pagpangalagad diri sa kalibutan kag ginpaninguhaan ang Iya paghalili nga trabaho didto sa krus (2 Mga Taga-Corinto 4:7; Mga Taga-Efeso 3:20). Ang divine nga gahum sang Dios Balaan Espiritu kag ang unang halimbawa sang espirituhanong kinabuhi nga naandam na sa taga ka Kristohanon.⁴⁰ Sila

40. Ang Balaan Espiritu may limitadong buluhaton sang pagpangalagad sa mga tumuluo sang Daan nga Katipan nga mga pagdumala. Ang Espiritu nagsangkap sa siguradong mga tumuluo para sa espesyal nga mga katuyoan, lakip ang pagsulat sang Daan nga Katipan; ang pagkaekspiyerto sa Templo; tagna, komunikasyon, kag pagkalider sa tinugyanang pungsod Israel; kag ang pagtuman sang mga papel sang hukum kag pari. Sa Panahon sang Simbahan, Siya nagaistar sa tanang mga tumuluo

ang pamaagi sang taktikanhong kadaugan sa pagsinumpunganay.

Pinaagi sa pagpuno sang Balaan Espiritu, ang tumuluo puwede na karon, “magginawi sa pagkabag-o sang kina-buhi” (Mga Taga-Roma 6:4) kag magtuman sang plano sang Dios. Ang Balaan Espiritu nagasangkap sang espirituhanong IQ para sa pagtoon sang panudlo sang Dios (1 Mga Taga-Corinto 2:12–13). Ini nga espirituhanong kasangkapan, gintawag ang grasya nga galamiton para sa pag-inoino (GGP),⁴¹ nagapasarang sang tagsa ka tumuluo nga magtoon sang panudlo sang Bibliya walay sapayan sang tawhanong IQ, konteksto sang kultura, ukon sang palibot, agud nga puwede siya magtuman sang mando nga “magtubo pinaagi sa grasya kag pagkilala sa aton Ginoo kag Manluluwas si Jesu-Kristo” (2 Pedro 3:18). Ang Balaan Espiritu nagapasarang sang tagsa ka tumuluo sa pagpabilin, paghinumdum, kag paggamit sang panudlo sang Bibliya nga naton-an (Juan 14:26). Ang panudlo sang Bibliya amo ang materyal nga ginagamit sang Balaan Espiritu agud makahimo sang mga putling kaayo ni Kristo sa sulud sang kalag sang tumuluo. Sa kada adlaw nga nagatoon kag nagagamit ang tumuluo sang panudlo sang Bibliya, ang iya panghunahuna nagabag-o suno sa panghunahuna ni Kristo (Mga Taga-Roma 12:2; 1 Mga Taga-Corinto 2:16; Mga Taga-Efeso 4:23). Sa dugang nga ang tumuluo nagahunahuna sang divine nga

(Juan 14:17) kag puwede pun-an ang mga tumuluo. Wala gid natabo sang una nga ang tagsa ka tumuluo ginsugo nga “magginawi pinaagi sa espiritu” kag “mapun-an sang Espiritu” (Mga Taga-Galacia 5:16; Mga Taga-Efeso 5:18).

41. Ang grasya nga galamiton sa pag-inoino (GGP) amo ang indi mangindapat nga sistema sang espirituhanong panghangup nga ginpagamhan sang pagpuno sang Balaan Espiritu. Ang GGP nagapasarang sang tagsa ka tumuluo nga maghangup, magtoon, kag maggamit sang bug-os nga ginsakupan sang panudlo sang Bibliya, walay sapayan sang edukasyon ukon tawhanong IQ. Ang pamaagi sang GGP ginlarawan sang terminolohiya nga Operasyon Z, nga ginhambalan kag ginlarawan sa Ika-7 nga bahin. Tan-awa ang Thieme, *Makagalalum nga Panghunahuna* (2016), 13–22; *Reversionism*, 3–7; *The Unfailing Love of God*, 49, 72.

palanan-awon, nagadugang man nga siya nagailog sang pagkamatinud-anon kag kapasidad para sa pagkinabuhi nga ginapakita ni Kristo pinaagi sa Iya pagkatawo (Mga Taga-Efeso 5:1–2; 1 Juan 2:6).

Ining natural gid kaayo nga paagi sang pagkinabuhi amo ang *pinasahi nga espirituhanong kinabuhi sang Panahon sang Simbahan*. Kon ang tumuluo “Magginawi paagi [pinaagi sa] sa Espiritu” (Mga Taga-Galacia 5:16)’ sila may ara sang indi limitadong pagsangkap sang espirituhanong kusog, ang dimakit-an nga gahum nga nagalabaw sa bisan anong tawhanong abilidad, talent, pagkamangin-alamon, ukon nadangatan (1 Mga Taga-Corinto 2:5). Ining divine nga sistema nagabalhin sa ila halin sa espirituhanong pagkalapsag pakadto sa espirituhanong mga tigulang, halin sa wala nahanas nga bag-ong mga sundalo sa inaway pakadto sa madalag-ong Kristohanong mangangaway. Ang taktikanhong kadaugan protektado sa duug awayan sang ila mga kalag pinaagi sa mapinadayunong, positibong panghuna-huna sa pag-inoino kag paggamit sang panudlo sang Bibliya—ang dedikadong pagpangita sang pag-abante pakadto sa espirituhanong pagkahamtong.

Ang espirituhanong pagkahamtong amo ang tinutuyo sang Kristohanong kinabuhi. Ini amo ang resulta sang mga linibo ka mga desisyon nga magpabilin sa plano sang Dios kag magsunud sa mga mando sang divine nga sistema. Ang tumuluo nga nagapili nga gamiton ang espirituhanong kinabuhi kag nagapabilin sa mataas nga duug sang espirituhanong pagkahamtong nagasangkap sang pang-ulhi nga ebidensya sang gugma kag katarungan sang Dios. Amo ini ang taktikanhong kadaugan sang Panahon sang Simbahan nga gindisenyo agud magdugang sa kalkuladong kadaugan sang aton Ginoo sa kay Satanas.

Si Pedro nagsulat sang iya ikaduhang surat nga nakahibalo nga siya madali na lang mapatay kag magaatubang

sa Ginoo nawong sa nawong (2 Pedro 1:14). Ining mahinalion nga apostol, nga nakalampuwas sang madamong mga balabag sa dalan pakadto sa espirituhanong pagkahamtong, nagtapos sang iya tagumatayong mga pulong kaupod ang mando nga ipadayon ang kabaskugon sang paghulag kag maagum ang taktikanhong kadaugan.

Busa kamo, mga hinigugma, nga nakahibalo nga daan sini, magbantay kamo basi, madala sang sayup sang walay palatukuran nga mga tawo, kag mahulog kamo sa inyo kaugalingong pagkalig-on [mapaslwan nga magtuman sang plano, kabubut-on, kag katuyoan sang Dios], apang magtubo kamo pinaagi sa grasya kag pagkilala sa aton Ginoo kag Manluluwas Jesu-Kristo [agud makaagum sang taktikanhong kadaugan]. Sa Iya *ang* himaya, sa karon kag tubtub sa adlaw sang eternidad. Amen. (2 Pedro 3:17–18)

Karon nga ginhangkat sang espesyal nga mga pribilehiyo kag mga pagkabutang sang bag-ong harianong pamilya ni Kristo, ang yawa nanging mas desperado. Ang sentro sang mga tinutuyo ni Satanas amo ang mga hanas na sa Lawas ni Kristo. Siya kag ang iya batalyon naghan-ay sang isa ka puro nga pag-ataki batok sa palaagihan sang tumuluo sa pag-agum sang taktikanhong kadaugan—ang gahum sang Balaan Espiritu kag panudlo sang Bibliya. Si Satanas nagapaninguha nga biktimahon ang dihamtong nga mga tumuluo sang iya huwad nga espirituhanong kinabuhi nga nasuno sa tawhanong palanan-awon, tawhanong mga paghimud-os, kag tawhanong pagkamabinatyagon (2 Mga Taga-Corinto 11:3; Mga Taga-Galacia 3:3). Ini nga palakat sang paghulag amo ang tusong pagkamangin-alamon, para

sa tawhanong pagtuman kag mabinatyagong nabilang nga kaagi sa ngalan sang pagkaespirituhanong pagtuis sang kamatuuran kag maghimaya sang katawhan.

Kag ang mga nagapadayon nga nagaabante nga mga tumuluo nagahulag pakadto sa pagkahamtong. Si Satanas nagareserba sang iya pinakakusog nga mga armas. Siya nagagamit sang mga kabug-aton, mga pagpasakit, kag mga pagtilaw, ang tanan sa pagpaninguha nga banlason ang pagtoo sang tumuluo kag walaon ang pamatuud sang pagkatinuud sang pagdepende lamang sa Dios. Sa kabaliskaran, ang mismong ginhalinan sang gahum nga ginalaghap ni Satanas agud magpangsaway amo ang kon ano ang bug-os nga nagapalingkawas sang gin-ataki nga tumuluo.

Agud ilarawan ang Iya abilidad sa perpektong pagsangkap para sa Iya kaugalingon, ang Dios nagpanugot kay Satanas agud idul-ong ang “tunok sa unod” agud magpasakit kay Pablo.

Kag tungud sini nga kabangdanan, basi mangin mataastaason ako tungud sang tumalagshong kalidad sang mga bugna, may ginhatag sa akon para sa akon benepisyo ang tunok sa unod, isa ka anghel halin kay Satanas nga puwede magpasakit sa akon, basi mangin mataastaason ako. (2 Mga Taga-Corinto 12:7, gin-husto nga pagbadbad)

Ang tinutuyo sang Dios para kay Pablo amo ang mag-antos. Samtang ang “anghel halin kay Satanas” nagpanglaghap agud magsabotahe sang espirituhanong kinabuhi kag buluhaton sang pagpangalagad ni Pablo, ining demonyong tunok nagpilit kay Pablo nga kilalahon inang sa iya tawhanong pagkawalay mahimo, ang gahum sang Dios nagapanghi-

kot. Ang bantugan nga Apostol nagpabugal nahanungud sang iya kaluyahon kag kalisdanan agud nga ang gahum sang Balaan Espiritu—ang parehong gahum nga gingamit ni Kristo sa hypostatic nga paghiusa—makit-an sa iya. Gin-hakus ni Pablo ang kadaugan nga maagum sang solo nga nagadepende lamang sa divine nga mga kasangkapan para sa pagpalingkawas halin sa kalautan ni Satanas. Sa paghiwat sang iya mabugana, walay kapaslawang espirituhanong mga pagkabutang, ang Apostol nagpahayag, “sang maluya ako, niyan makusog ako.”⁴²

Niyan ginsigurado Niya sa akon: “Ang Akon grasya nangin kag sa gihapon nagakaigo para sa imo, kay ang Akon gahum nagpanghikot sa kahimtangan sang pagkawalay mahimo.” Busa, ako magapabugal sang tanang sang mas masadya pa gid nahanungud sang akon kaluyahon agud nga ang gahum ni Kristo pwede magpuyo sa akon. Kay sa sini nga kabangdanan naka-kita ako sang pagkakontento sa kaluyahon, sa mga pagpangguba sang dungog, sa mga ka-bug-aton, sa mga paghingabot, sa mga kalapyo sa bahin ni Kristo, kay kon ako maluya, niyan makusog ako. (2 Mga Taga-Corinto 12:9–10, ginhusto nga pagbadbad)

Ang pinasahi nga mga pagkabutang nga ginhatag sa tumuluo sa Panahon sang Simbahan nagpatalupangud sa nagakaigo-sa tanan nga grasya kag gahum sang Dios agud magsakdag sang bisan sin-ong tumuluo samtang siya nagakinabuhi sa kalibutan sang yawa (1 Mga Taga-Corinto

42. Para sa isa ka bug-os nga paghinambalanay nahanungud sang tunok sa unod ni Pablo, tan-awa ang Thieme, *Ang Pag-antos sang Kristoshanon*, 84–92.

2:4–5). Ang pagkamakagagahum sa tanan sang Amay nagapanghikot pinaagi sa Iya Pulong nga nagapuyo sa kalag sang tumuluo. Busa, ang harambalon para sa tagsa ka sakup sang harianong pamilya amo ang magkinabuhi pinaagi sa gahum sang pagpuno sang Balaan Espiritu kag magtoon, magmetabolisar, kag maggamit sang panudlo sang Bibliya. Kon ang Balaan Espiritu nagadumala sa kalag nga nasilsilan sang hunahuna ni Kristo, wala sang sitwasyon, kalisdanan, ukon pagsulay ang puwede magwasak sina nga saksi. Si Satanas indi makasuhot sining kodal sang proteksyon kag klarong pagpakita sang gugma sang Dios.

Sin-o bala ang makasumbong batok sa mga pinili sang Dios? Ang Dios amo ang nagapakamatarong; sin-o bala ang nagasilot? Si Kristo Jesus Siya amo ang napatay, huo, sa mas eksakto nga amo ang nabanhaw, nga amo ang ara sa tuo nga kamut sang Dios, nga amo ang nagapatunga para sa aton. Nga amo ang magapahamulag sa aton sa gugma ni Kristo? Ang tribulation bala, ukon kasakit, ukon paghingabot, ukon sa tiggulutum, ukon sa kahubo, ukon katalagman, ukon sa espada? Subong nga ini nasulat na,

“KAY TUNGUD SA IMO KAMI GINPAMATAY
SA BUG-OS NGA ADLAW;

GINKABIG KAMI SUBONG SANG KARNERO
NGA PAGAIHAWON.”

Apang sa tanan sining mga butang kita may bug-os nga pagdaog pinaagi sa Iya nga naghigugma sa aton. Kay nakombensi ako nga indi ang kamatayon, ni ang kinabuhi, ni ang mga anghel, ni ang mga punoan, ni ang sa karon nga mga butang, ni ang mga palaabuton nga mga butang, ni mga gahum, ni ang kata-

asan, ni ang kadadalman, ni ang bisan anong iban nga tinugang butang, ang makasarang magpahamulag sa aton sa gugma sang Dios, nga amo ang ara kay Kristo Jesus nga aton Ginoo. (Mga Taga-Roma 8:33–39)

Ang aton amo ang pribilehiyo sang paggamit sang di-vine nga mga pagkabutang kag pinaagi sina nagapamatuud sang madamong grasya, gahum, kag himaya sang Dios sa parehong nagapanilag nga mga anghel kag sang walay pagtoo nga kalibutan. Amo sini kon paano kita nagdaog sing mataktikanhon sa walay untat nga pakig-away batok sa mas-maayo kaayo nga kaaway. Amo ini ang katuyoan para sa mga sugo sang Balaan nga Kasulatan kag ang solo nga pamaagi agud himayaon si Jesu-Kristo diri sa panahon. *Amo ini ang mismong katuyoan nga sa diin ang Dios nagatipig sa aton nga buhi sa kalibutan sang yawa.* Ang taktikanhong kadaugan sa anghelon nga pagsinumpunganay amo ang sugo sa aton, ang aton katungdanan, ang aton misyon! Ang kada isa sa aton karon may ara na sang palarehong oportunidad sa bisan diin sini ang magsalig sa pagkamakagagahum sa tanan kag plano sang Dios kag mangin isa ka saksi para sa Pagdemanda ukon magsikway sini kag magpabilin nga pumuluyo sang kalibutanong sistema. Ang kada isa sa aton karon nagatindog sa bisan diin sini ang ipanghiwala ukon pamatud-an ang apela ni Satanas.

ANG NAHIUSA NGA SAKSI

Sa Panahon sang Simbahan may ara sang espesyal nga kaso sang isa ka saksi para sa Pagdemanda—ang pag-agum sang taktikanhong kadaugan subong ang nahiusa nga saksi. Mas makahuluganon pa gid kay sa pamatuud sang kada isa ka tumuluo, ining nahiusa nga saksi amo ang

*Kristohanong pag-asawahay.*⁴³ Amo ini ang paghiusa sang isa ka natawo-liwat nga lalaki kag isa ka natawo-liwat nga babayi nga nagapakita sang positibo nga sabat sa pag-asawa nga istraktura sang awtoridad samtang dungan nga nagatuman sang pinasahi nga espirituhanong kinabuhi sang Panahon sang Simbahan. Ang Kristohanong pag-asawahay sa karon amo ang nahiusa nga oportunidad agud magdinalag-on sa diin si Adan kag ang babayi napaslawan.

Sa pagkapundar sang Simbahan, ang Dios nagpataas sang Kristohanong pag-asawahay labaw sa divine nga institusyon sang pag-asawahay kag naghimo sini nga kabahin sang pagsulbar sang anghelon nga pagsinumpunganay.⁴⁴ Ang divine nga institusyon nag-umpisa sa perpektong mag-asawa sa perpektong palibot, apang bisan ang pagkaperpekto indi makaprotekta sa ila sa mga pag-abante ni Satanas. Kay ang pag-asawahay nagahimo sang ulupod nga kadaugan sang bana kag asawa sa espirituhanong pag-ilinaway, may ara mangin mas dalagko nga mga kasangkapan, mga mando, kag pagpagahum. Ang bugna sang panudlo sang Bibliya nahanungud sang Panahon sang Simbahan kag sang nagapanghikot nga espirituhanong kinabuhi nagdugang sining bag-ong aspeto sa pag-asawahay. Bisan sa idalum sang pinakamalain nga mga kondisyon, ang Kristohanong pag-asawahay puwede magdinalag-on kag makahimo sang wala pa gid natabo

43. Ang pag-asawahay amo ang unang organisasyon, ang unang “korporasyon” sa kasaysayan. Ginkuha halin sa Latin *corpus*, nagakahulugan lawas, ang “korporasyon” amo ang asosasyon sang taga sa mga tawo nga ginhimo sang kasugoan, ara subong ang linalang, kag busa ang bisan anong grupo sang mga tawo nga nahiusa sa isa ka lawas.

44. Ang divine nga institusyon sang pag-asawahay nag-umpisa kay Adan kag sa babayi kag sa walay katubtubang magpaathag sang pag-asawa subong ang paghiusa sang isa ka lalaki kag isa ka babayi. Subong isa ka bibliyanhong institusyon, ang pag-asawahay amo ang gintugotan para sa parehong mga tumuluo kag ditumuluo walay sapayan sang pagdumala. Ang Kristohanong pag-asawahay, nasakupan sang lalaki kag babayi nga amo ang parehong mga tumuluo ni Jesu-Kristo, ara sa Panahon sang Simbahan lamang.

sang una nga pagkakontento, kalig-on, kag pamatuud sa parehong walay pagtoo nga kalibutan kag sang nagapanilag nga mga anghel. Sa Panahon sang Simbahan lamang ang mga tumuluo may ara sang oportunidad nga ululupod mag-intra sa subong ka lain kag matahum kaayo nga ebidensya batok sa kontra sang Dios.⁴⁵

Sa pagkilala sang kalainan sa Kristohanong pag-asawahay sa divine nga institusyon, ang Dios naggahin sa bana kag asawa sang parehong relasyon nga ara sa tunga ni Kristo kag sang Simbahan. Ang pagkalider sang bana sa pag-asawahay sa karon mapaanggid sa pagdumala ni Kristo sa Simbahan; ang iya gugma sa iya asawa kinahanglan magpadumdum sang gugma ni Kristo kag pagsakripisyo para sa Simbahan. Singkwentay-uno ka porsyento sang responsibilidad sa pag-asawahay nakadepende lamang sa bana. Labaw sa pag-umpisa sang ginsakupan sang gugma, kalinong, kalipay, kusog, pagkatampad, kag kalig-on sa pag-asawahay, ang Kristohanong bana kinahanglan mag-sangkap sang espirituhanong lakat sang panghunahuna kag manguna sa espirituhanong pag-abante. Kon mas dako ang posisyon sang pagkalider, mas dako man ang sakripisyo!

Kay ang bana amo ang ulo sang asawa, subong nga si Kristo amo ang ulo sang simbahan, Siya ang Iya kaugalingon *amo* ang Manluluwas sang lawas. . . . Mga bana, higugmaa ang inyo mga asawa, subong nga si Kristo naghigugma man sang simbahan kag naghatag sang Iya kaugalingon [subong ang paghalili nga sakripisyo] para sa iya; agud nga Siya makapabalaan sa iya, nga nagtinlo sa iya pinaagi sa

45. Ang tumuluo nga nagpangasawa sa ditumuluo indi mangin kabahin sa sining nahiusa nga saksi. Ang mga tumuluo ginpahinumduman batok sa “dikatumas nga pagpagota upod sa mga ditumuluo” (2 Mga Taga-Corinto 6:14, KJV).

paghugas sang tubig upod sang pulong, agud nga Siya magpresenta sa Iya kaugalingon sang simbahan sa tanan sang iya himaya, nga wala sang dagta ukon lukut ukon sang bisan anong subong nga butang; kondi agud nga dapat siya mangin balaan kag walay kasawayan. (Mga Taga-Efeso 5:23, 25–27)

Ang pagpaidalum sang Kristohanong asawa sa iya bana kapareho sang pagpasakup sang Simbahan kay Kristo; siya nagasabat sa iya sa pagkamasinulundon subong nga sa Ginoo, “subong nga amo ang nagakaigo sa Ginoo” (Mga Taga-Colosas 3:18). Halin sina nga sabat nagaabot ang pinakamataas nga porma sang gugma—ang pagtahod. Tungud sang iya relasyon sa Ginoo subong ang unang ulunahon, ang asawa kinabubut-on nga nagapasakup sa iya bana imbis sang nagapanglaghap sa pagsabotahe sang iya awtoridad (Genesis 3:16*b*). Siya ang labing matahum sa tanan nga mga tinuga kon siya nagasabat sa iya bana halin sa panudlo sang Bibliya sa iya kalag.

Mga asawa, *magpasakup* [magpaidalum] sa inyo kaugalingong mga bana, subong nga sa Ginoo. . . . Apang subong nga ang simbahan magpasakup kay Kristo, gani subong man ang mga asawa *dapat* sa ila mga bana sa tagsa ka butang. . . . Kag *tugoti* ang asawa nga *sigurohon* nga magtahod siya sa iya bana. (Mga Taga-Efeso 5:22, 24, 33*b*)

Ang alalangay nga responsibilidad sang parehong mag-asawa amo ang “pagpatawad sa kada isa, subong nga ang Dios pinaagi kay Kristo nagpatawad man sa inyo” (Mga Taga-Efeso 4:32). Wala sang putling kaayo kon ang nag-agi nga mga kapaslawan sang mag-asawa nahinumduman. Ang

pagpatawad amo ang pirmi nga pagpanghikot sang grasya. Ang kada mag-asawa nagadala sang mga kapaslawan sang isa pinaagi sa pagdepende lamang sa iya kaugalingong relasyon sa Dios kag pagsalig sa iya plano nga nakasentro kay Kristo.

Kon ang duha ka mga tumuluo maghiusa sa pagpa-ngasawa kag mag-abante sang ululupod sa espirituhanong pagkahamtong, ang Dios mahimaya kag ang mga anghel magsadya. Tungud sini, ang Kristohanong pag-asawahay nagatindog subong ang grabe kaayo nga duug awayan, indi para sa gira sa tunga sang bana kag asawa kondi para sa nagapadayon nga inaway sa tunga sang nakasal nga mag-asawa kag sang mga pahito ni Satanas. Ang iya tuso kag hayag nga mga pagpanghalit madamo kaayo: naga-paordinaryo sang panginbabayi ukon panginlalaki kag sang dibursyo; nagapauswag sang pagpuyopuyo; dipagsapak sang divine nga institusyon sang isa ka lalaki kag isa ka babayi sa pag-asawahay; nagabaliskad sang mga papel sang lalaki kag babayi—feminism, pagkabayot, pagkatomboy. Ang tanan sining mga pagtuis amo ang epektibong mga armas batok sa paghiusa sang lalaki kag babayi. Dugang pa sa sining mga pag-ataki, si Satanas nagaabante pa gid sang iya pagsalakay sang Kristohanong pag-asawahay upod ang mga pagwasak kag mga kabug-aton nga ginpuntirya sa pagpugong sang espirituhanong kinabuhi sang kada isa sang mag-asawa, kay samtang nagapadayon ang espirituhanong kinabuhhi, gani nagapadayon man ang pag-asawahay.

Gani paano bala ka eksakto ang natawo-liwat nga bana kag asawa magapangapin batok sa grabe kaayo nga pag-ataki? Paano nila malampasan ang pangsulud nga mga hangkat sang pag-asawahay subong man ang sa gowa nga mga impluwensya sang kalibutan sang yawa? Sila upod nga mag-abante sa espirituhanong pagkahamtong samtang nagapabilin sa sulud sang ila sinugo nga mga papel. Sila

magahakus sa ginpataas nga oportunidad kag maggamit sang ginpauswag nga abilidad agud hanason ang espirituhanong pagkalider kag ang paghanas sang awtoridad. Ang bana ang nagaumpisa sini nga pagkalider kag ang asawa ang nagasabat. Upod ang ginsakot nga panudlo sang Bibliya, ang lalaki kag babayi magsadya sang paghiliusa sang mga kalag, ang pinasahi kag mahirop nga pagpakig-angot, maathag nga nagaimpluwensya sa kada isa samtang ulu-lupod nga nagahulag pakadto sa mataas nga duug. Ang bana kag asawa alalangay nga magsakdag sa kada isa sa espirituhanong pagtubo, pagsulbar sang palaligban, kag pagpadako sang mga kabataan sa mga pamaagi sang Ginoo. Ini nga pag-inupdanay sa espirituhanong pag-abante, ang Kristohanong bana kag asawa nga sa magkadungan sa paggamit sang panudlo sang Bibliya, nagapirde sang mga pagpang-engganyo ni Satanas kag nagadaog sang mataas nga taktikanhong kadaugan. Amo ini ang pinakamataas sa Kristohanong serbisyo, ang indi sarang pirdihon nga koponan, ang masuhot kag madaugon nga saksi para sa Pagdemanda sa anghelon nga pagsinumpunganay.

Ang Pagkompleto sang Panahon sang Simbahan

Sa pagkayab ni Jesu-Kristo, Siya naglingkod sa tuo nga kamut sang Amay agud maghulat sang pagkompleto sang Iya harianon nga pamilya subong ang Panahon sang Simbahan nagapauswag sa plataporma sang kasaysayan sang tawo. Ang solong matagnaon nga mga panghitabo nahanungud sang Panahon sang Simbahan amo ang pag-umpisa sini sadtong adlaw sang Pentecostes, nga gintagna ni Kristo (Juan 14:16–17; 16:7–15; Mga Binuhatan 1:5), kag ang pagtapos sini sa tion sang pagkabanhaw sang Simbahan. Kon ang harianon nga pamilya—“atong mga iya ni Kris-

to”—kompletong naporma na, ang Panahon sang Simbahan matapos na kag ang mga tumuluo ibalhin sa langit (1 Mga Taga-Corinto 15:23). Ang Pagsabnit, ukon “ang pagowa nga pagkabanhaw” sa Griyego (*exsanastasis*), nagalarawan sang tion nga ang tanang mga tumuluo sa Panahon sang Simbahan pagakuhaon halin sa kalibutan sang yawa sa walay katubtuban.⁴⁶

Kay ang Ginoo mismo ang Iya kaugalingon magakunsad halin sa langit nga nagasinggit, sa tingog *sang* arkanghel, kag may trumpeta sang Dios; kag ang napatay kay Kristo mabanhaw sang una. Niyan kita nga mga buhi kag nabilin pagasabniton sang tingob upod sa ila sa mga panganod agud magsugata sa Ginoo sa kahanginan, kag gani kita mangin kaupod pirmi sang Ginoo. (1 Mga Taga-Tesalonica 4:16–17)

Ang tingog sang arkanghel mangin amo ang tunog sang kadaugan sang harianong pamilya. Amo ini ang mga mangangaway ni Kristo nga gintawag agud magtipon agud nga “magsugata sa Ginoo sa kahanginan.” Ang tagsa ka tumuluo sa Panahon sang Simbahan sa gilayon pagabaylohan halin sa lawas nga ginpanggas subong ang “mawasak,” sa kagarukan kag kahuluy-an, pakadto sa lawas nga ginbanhaw subong ang “dimawasak,” pinaagi sa walay katapusan pagkawalay kagarukan kag gahum (1 Mga Taga-Corinto 15:42–43). Ini nga bag-ong lawas, ang nabanhaw nga lawas, mangin “kaangay sa Iya,” ang makilala nga lawas sang

46. Walay bisan isa ang nakahibalo sa kon anong punto sa palaabuton mahitabo ang Pagsabnit—ang paghimo sang petsa ditama. Ang Dios lamang ang nagadesisyon sang panyempo (Mateo 24:42; Marcos 13:32). Ang tanan nga aton nahibaloan amo nga ini mahitabo sa gulpi, “sa isa ka tion, sa pagpamisok sang mata” (1 Mga Taga-Corinto 15:52).

unud kag mga tul-an nga hilway sa makasasala nga kinaiya (1 Juan 3:2).⁴⁷ Si Kristo “magabaylo sang lawas sang aton kubus nga kahimtangan nga mangin subong sa lawas sang Iya himaya” (Mga Taga-Filipos 3:21).

Sa gilayon pagkatapos sang Pagsabnit may ara isa ka panahon sang tumalagsahon kaayo nga kalipay kag pagsaulog, ang pagtililipon liwat sang bug-os nga harianong pamilya, nagtipon sa kinaunahang panahon sa kinabubut-ong grupo nga pagkilala kay Kristo. Sa sini nga panahon sang pagsimba kag sang pagkinanta sang mga kalan-tahon matapos samtang si Kristo nagatuytuy sang bug-os harianong prosisyon pakadto sa langit.

Kay ini nasulat na,

“SA NAGAKINABUHI AKO, NAGASILING ANG GI-
NOO, MAGAPILO ANG TAGSA KA TUHOD SA
AKON,

KAG ANG TAGSA KA DILA MAGADAYAW SA
DIOS.” (Mga Taga-Roma 14:11)

Ang makapakibot nga kabaliskaran mahitabo kon ang pagsaulog nagapayanib sa grabe nga pagkalinong: Si Gi-noong Jesu-Kristo magpatawag sang pagtipon sa korte. Ang mga tumuluo sa Panahon sang Simbahan ipatawag sa

47. Ang sa kasulatan nga paglarawan sang nabanhaw nga lawas ni Kristo magpahayag kon ano ang igahatag sa nabanhaw nga mga tumuluo. Ang nabanhaw nga si Kristo nagpakita sa mga gintoton-an sang madamong tion (Mateo 28:9–10; Marcos 16:12–14; Lucas 24:15, 36; Juan 20:19, 26; Mga Binuhatan 1:3; 1 Mga Taga-Corinto 15:5–7). Bisan sa sining bag-ong lawas, Siya makilala nila. Ang Iya nabanhaw nga lawas nagpabilin sang mga pinalian sang mga lansang sa Iya mga kamut kag mga tiil subong man sang pilas sa Iya kilid. Ang nabanhaw nga lawas ni Kristo may ara sang materyal, unud kag mga tul-an (Lucas 24:39–40), kag puwede mahikap kag mabatyagan (Juan 20:17). Puwede ini maglakat lusot sa mga bato, ukon sa sarado nga mga pwertahan (Lucas 24:36). Ang Iya nabanhaw nga lawas nagaginhawa (Juan 20:22) kag nagakaon (Lucas 24:42–43). Ang Iya nabanhaw nga lawas, si Jesu-Kristo puwede maghulag sang patindog ukon pahigda nga wala sang magbulig (Mateo 28:10; Mga Binuhatan 1:9–10). Puwede Siya gulpi magpakita kag madula lamang dayon (Lucas 24:31).

lingkoran nga hukmanan ni Kristo, ukon *bema* nga lingkoran, sa diin,

Ang kada isa sa aton magahatag sang salaysay sang iya kaugalingon didto sa Dios (Mga Taga-Roma 14:12)

Ang Griyego nga pamulong (*bema*), sa literal nagakahulugan “isa ka tikang,” nagalarawan sa isa ka lingkoran ukon ginpataas nga plataporma sa diin ang maghuhukum nagalingkod agud maghukum sang kaso. Amo ini ang “lingkoran nga hukmanan” sang Mateo 27:19, Juan 19:13, kag Mga Binuhatan 18:12. Si Ginoong Jesu-Kristo magapangusisa sang mga binuhatan sang kada tumuluo kag magpanagtag sang mga padya suno sa kon paano siya nagtuman sang espirituhanong kinabuhi sa Panahon sang Simbahan, kon ano ka epektibo siya nagpanaksi para sa Pagdemanda, ang taktikanhong mga kadaugan nga iya nadag-an.

Busa indi magpadayon sa pagpasa sang hukum sa wala pa ang panahon [sang pagpangusisa ni Kristo], *kondi maghulat* tubtub magabot ang Ginoo nga magadala sang parehong kasanag sang natago nga mga butang sa kadudulman kag magapahayag sang mga tinutuyo sang mga tagiposoon sang *mga tawo*; kag niyan ang kada pagdayaw sa tawo magaabot sa iya halin sa Dios. (1 Mga Taga-Corinto 4:5)

Kay kita tanan kinahanglan magpakita sa atubangan sang lingkoran nga hukmanan ni Kristo, agud nga ang kada isa puwede magbaton [mapadyaan] para sa iya mga binuhatan

sa lawas [ina amo ang, sa panahon sang iya kinabuhi diri sa Kalibutan], suno sa kon ano ang iya nahimo, kon maayo bala [divine] ukon malain [walay bili nga tawhanong kaayo]. (2 Mga Taga-Corinto 5:10)

Ining sa kasulatan nga salaysay sang isa-sa-isa nga pangusisa ni Kristo nagadrama sang tinutuyo sang Dios para sa tumulo samtang diri sa Kalibutan: ang magtoon sang panudlo sang Bibliya, mag-agum sang espirituhanong kakusog sang paghulag, paggamit sang divine nga palanan-awon sa kinabuhi, kag paghigugma sa Dios kag mag-produkto sang divine nga kaayo. Kon ang tumuluo nagapabilin sa alagyan sa pagpangita sang espirituhanong pagkahamtong, ang Dios mahimaya. Kay sa sini nga tumuluo, ang Dios may tumalagsahon kaayo mga pakamaayo nga nagahulat sa eternidad. Ang Balaan nga Kasulatan nagatawag sa ila ang “tumalagsahon kaayo nga kamanggaran sang Iya Grasya” ina nagalakip sang “tagsa ka espirituhanong pakamaayo didto sa langitnong *mga duug*” (Mga Taga-Efeso 1:3, 7; 2:7). Ini nga mga padya kag mga pakamaayo amo ang mas labaw pa sa ginakinahanglan nga normal nga mga pakamaayo sang langit, subong sang ginlarawan sa Bugna 21:4.⁴⁸ Ining tumalagsahon kaayong mga pakamaayo sang grasya maglakip sang “purongpurong sang pagkamatarong” (2 Timoteo 4:8); ang “purongpurong sang kinabuhi” (Santiago 1:12); ang pribilehiyo sa pagsuksuk sang uniporme sang himaya, ang uniporme sang nagainag nga kasanag, sa nabanhaw nga lawas (Bugna 3:4, 18); magadumala kaupod kay Jesu-Kristo diri sa Kalibutan sa panahon sang Millennium (2 Timoteo 2:12a; Bugna 2:26; 3:21); ang

48. Para sa dugang nga pahibalo sa lingkoran nga hukmanan ni Kristo kag mga pakamaayo sa eternidad, tan-awa ang Thieme, *The Divine Outline of History*, 99–104; *Ang Pagkamatinud-anon sang Dios*, 146–63.

nakasulat sa haligi sang templo (Bugna 3:12a); kag sang madamo pang iban nga espesyal nga dungog nga nabaton halin sa kamut ni Jesu-Kristo mismo sa Iya kaugalingon. Amo ini ang iban nga mahimayaong mga dekorasyon sang taktikanhong kadaugan—ang mga padya nga nakareserba para sa tumuluo lamang nga nagatindog sing malig-on sa gahum kag Pulong sang Dios.

OPERASYON PALATUNGAN

Ang pagtapos sang Panahon sang Simbahan mangin ang umpisa sang katapusan sang anghelon nga pagsinumpunganay. Amo ini ang mangin panahon sang pagkadesperado ni Satanas, ang pinakaulihi niya nga paghaboy sang para sa kadaugan. Apang ang iya pagkawasak naselyohan na.

Pagkatapos sang pagkabanhaw kag pagkayab ni Jesu-Kristo, ang langit nabuksan sang malapad samtang siya nag-abot nga isa ka madaugon. Ang Amay nag-abiabi kay Jesu-Kristo sa Iya presensya kag nagsiling sa pagkamatud, “Lingkod!”

Ang GINOO [Dios nga Amay] nagasiling sa akon
Ginoo [ang nabanhaw nga Anak sang Dios]:

“Lingkod sa Akon tuo nga kamut,
Tubtub nga mahimo Ko ang Imo mga
kaaway nga palatungan para sa
Imong mga tiil.” (Salmo 110:1)

Apang Siya, nga nagtanyag sang isa ka sakripisyo para sa mga sala sang tanang panahon, NAGLINGKOD SA TUO NGA KAMUT SANG DIOS, nga nagahulat sa sina nga pagpadayon

sang panahon TUBTUB ANG IYA MGA KAAWAY
MAHIMONG PALATUNGAN PARA SA IYA MGA TIIL.
(Mga Hebreo 10:12–13)

Ang tagna sang kinatapusan nga pagpanakop ni Kristo sang tanan nga magatindog batok sa Iya una nga gin-anunsyo sa Salmo 110:1 kag ginpahayag liwat sang anum ka beses sa bilog nga Bag-ong Katipan (Mateo 22:44; Marcos 12:36; Lucas 20:42–43; Mga Binuhatan 2:34–35; 1 Mga Taga-Corinto 15:25; Mga Hebreo 10:12–13),. Ari ang ginpakitang madaugong nga Manluluwas subong ang Hari sang bug-os kalibutan nga ang Iya tiil ara sa mga liog sang Iya ginpirde nga mga kaaway. Ang Operasyon Palatungan nagatumod sa mga serye sang mga panghitabo nga nagapurongpurong sang mahimayaong kadalag-an ni Kristo sa anghelon nga pagsinumpunganay.

Ang Operasyon Palatungan magaumpisa sa Ikaduhang Pagkari kag matapos sa kinatapusan sang Millennium. Si Ginoong Jesu-Kristo magabalik sa Kalibutan agud ipasad ang Iya ginharian, magdumala sa isa ka libo ka mga tinuig, kag sa walay katubtuban nga magpahalin sang Iya mga kaaway—si Satanas kag ang iya mga anghel kag ang tanang mga ditumuluo sa kasaysayan sang tawo.

Ang pulong “palatungan” amo ang idyoma para sa pagpanakop. Sa dumaan nga kalibutan ang pamulong nagtumod sa tawhanong palatungan, nagapadumdum sang isa ka partikular nga Romanhong kinabatasan sang militar. May kaangtanan sa rasa sang nugbong kataason, ang mga Romanhon nagadala sang tumalagsahong kahambugan sa pagpanakop sang matag-as nga mga barbaro. Nagasunud sa kadaugan sa inaway, si Caesar magasugo sang iya mga tropa sa pagdala sang pinakamataas nga barbaro, nga pagakastigohon sa iya atubangan. Si Caesar niyan magatabon sang iya patungdan sang Romanhong talaksan kag magpadayon sa pagtindog didto sa iya—sa literal nagahimo

sang iya nasakup nga tawhanong palatungan. Ang mga tro-
pa magasinadya sa sining malaragwayong pagpakita sang
kadaugan.

Sa katapusan sang kasaysayan sang tawo, si Satanas,
ang nagpakasala nga mga anghel, mga ditumuluo, bisan
ang kamatayon mismo sa kaugalingon sini, tanan mangin
palatungan ni Kristo. Sa makaisa lamang nasakup, nawa-
sak, sila sa pagkamatuud magahapa sa mga tiil sang Gi-
noo, kag sa kadaugan Siya magatindog sa ibabaw nila. Ni-
yan ang kinaunahang sentensya ipatuman. Kuhaon sila sa
kalibutan kag ipilak didto sa linaw sang kalayo.

Ang Tribulation kag Operasyon Palatungan Bahin I

Bag-o si Kristo mag-abot liwat para sa kinatapusang
pagwasak sang Iya mga kaaway, ang Tribulation kinahang-
lan matabo subong sang gintagna.

Indi pagtugoti ang bisan isa sa bisan anong
pamaagi nga magpatalang sa imo, kay *ini* [ang
Ikaduhang Pagkari] *indi magaabot* luwas kon
ang pagtalikod sa pagtoo [sang Tribulation]
mag-abot anay. (2 Mga Taga-Tesalonica 2:3a)

Ang Tribulation amo ang panahon sang pito ka literal nga
mga tinuig nga magaumpisa dayon sunud sa Pagsabnit
sang Simbahan, nga magtapos sa pagkawasak sang bug-
os kalibutan, kag tapuson sa pagbalik ni Kristo sa Kalibutan
sa tion sang Ikaduhang Pagkari. Ining pito ka mga tinuig
mangin ang dakong kinatapusan nga pagpangbuno sang
manug-akusar agud magrenda sang pagdumala sang kali-
butan, magpasad sang iya kaugalingong perpektong duug,
kag, pinaagi sa pagguba sang Israel, magkuha sang abili-

dad sang Dios sa pagtuman sang Iya kasugtanan.⁴⁹ Upod sang pagpugong nga buluhaton sang pagpangalagad sang Balaan Espiritu nga ginkuha sa tion sang Pagsabnit (2 Mga Tesalonica 2:7), si Satanas sa karon may ara na sang iya pinakahilway nga pagpangamut; ang pagkawalay pamalaod kag pagtalikod sa pagtoo magapaathag sini nga panahon.

Sa iya walay kapuslanang paninguha nga magdumala sang planeta subong man sang, kon indi mas maayo kay sa, Dios, si Satanas magapalista sang duha ka sumulunod nga gintawag “mga sapat” sa Bugna 13: ang diktador sang Ginbalik nga Romanhong Emperyong, ukon hari sang Katundan, kag ang dimatuud nga manalagna.⁵⁰

Kag nakita ko ang sapat nga nagatakas halin sa dagat [diktador sang Ginbalik nga Romanhong Emperyong], nga may napulo ka mga sungay kag pito ka mga ulo, kag sa iya mga sungay *amo* ang napulo ka mga purongpurong, kag sa iya mga ulo *amo* ang mapasipalaon nga mga ngalan. . . . Kag nakita ko ang isa pa gid ka sapat nga nagagowa sa duta [ang dimatuud nga manalagna], kag may duha ka mga sungay kaangay sang kordero, kag siya naghambal subong sang isa ka dragon. (Bugna 13:1b, 11)

Sa panahon sang unang katunga sang Tribulation, si Satanas magapakita nga madinalag-on. Ang kauswagan kag paghidait sa kalibutan daw sa amo ang mahimutaran. Apang bisan pa sina, ang mataastaasang adyenda sang

49. Para sa detalyadong paglantaw sa kon paano si Satanas maggamit sang pat-ud nga mga panghitabo, mga personalidad, mga pungsod, kag hiyograpiyong mga lokalidad sa iya kinatapusang pangpaninguha agud gub-on ang Isarael, tan-awa ang Thieme, *Armageddon* (2002), 19–31.

50. Ibid., 13–17.

yawa magasangkap sa iya ginharian sang mahuyang nga pundasyon. Ang pag-inangot sang politikanhon kag relihiyosong paghiliusa nga ginakinahanglan agud magsakdag sang iya programa sang kauswagan mapaktan nga indi masulbar, subong nga pirmi man gid sa bug-os kasaysayan.

Sa tion sang kritikal nga tungatunga sang Tribulation, si Satanas upod sang iya mga demonyo, palayason halin sa langit kag ihaboy sa kalibutan (Bugna 12:8–9). Napaslawan kag naugot sang millennia nga pagpugong kag pagkapirde, ang komandante sang yawa magabuhi sang iya labing masupog nga kaakig sa tawhanong senaryo. Madako nga mga bahin sang populasyon sang kalibutan ang magkalamatay pinaagi sa pagkawasak nga padabdabon sang ila kaugalingong kagarukan (Bugna 6:1–11). Ang bug-os kalibutan lamunon sang gira nga wala pa gid nahitabong pagkamakahas sadto anay.

Nagalantaw sang iya huwad nga perpektong duug nga mapukan sa kagamo, ang buangbuang nga si Satanas magapahulag sang dalagko kaayo nga tawhanong kag yawan-ong mga pwera sa iya ulihing pagpaningkasog agud agawon ang kadaugan sa pagkapirde (Zacarias 14:2; Bugna 12:17). Siya magagamit sang parehong daan nga linya sang pagpangatarungan nga iya gingamit sadtong Panahon sang Israel; ina amo ang, kon puwede niya mapatay ang tanang mga Hudiyo, ang Dios indi makatipig sang Iya saad sa kay Abraham (Genesis 12:1–3).

Ang nagasunud nga gira sa bug-os kalibutan magtapos sa mabugnaon nga pagpamatay ni Satanas batok sang Israel—ang kampanya sang Armageddon.⁵¹ Ining makapabulag nga pagpakita sang wala marendahan nga kalautan amo ang labing makahaladlok nga pagdabdab sang pagkamakahas nga makit-an bisan kasan-o sa kalibutan, matu-

51. Thieme, *Anti-Semitism*, 109–14; *Armageddon*.

ud gid nga ang gira magatapos sang tanang mga gira! Ang Jerusalem mapalibutan sang mga army nga kalibutanong mangangaway ni Satanas, apang ang mabilin sa mga tumuluo sang Hudiyo magapangindi nga magyanib sa konanong makit-an nga mangin bug-os nga walay paglaum nga sitwasyon. Ang ila pagpinatyanay daw sa malapit na.

Niyan gulpi nga si Ginoong Jesu-Kristo magakunsad halin sa langit sa Iya ikaduhang pagkari agud makig-upod sa ilinaway kag mag-umpisa sang Operasyon Palatungan.

Kag nakita ko ang langit nga nabuksan; kag yari karon, ang puti nga kabayo, kag Siya nga nagasakay sini *amo* ang gintawag Matutum kag Matuud; kag sa pagkamatarong Siya naghukum kag nagapakig-away. Kag ang Iya mga mata *amo* ang nagadabdab nga kalayo, kag sa Iya ulo *amo* ang madamong mga purong-purong [mga korona]; kag Siya may pangalan nga nakasulat sa *Iya* nga wala sang bisan isa ang nakahibalo luwas sa Iya kaugalingon. Kag *Siya* nagasuksuk sang bayu nga nabulit sang dugo; kag ang Iya ngalan ginatawag Ang Pulong sang Dios. Kag ang mga army nga ara sa langit, nagasuksuk sang maayo kaayo nga lino, maputi [ang nabanhaw nga lawas] kag limpyo, mga nagasunud sa Iya nga nagasakay sa puti nga mga kabayo [tanda sang kadaugan]. (Bugna 19:11–14)

Si Jesu-Kristo amo ang Mananakop kag Maghuhukum, ang matutum kag Matuud, magaabot agud magpalingkawas sang nagatoo nga mga Hudiyo, agud wasakon ang mga kaaway sang Israel, agud pahalinon sa katungdanan si Satanas subong ang manugdumala sa sining kalibutan, kag

agud magpasad sang Iya ginsaad nga ginharian. Pangulohan Niya ang labing tumalagsahong prosisyon sa tanang kasaysayan: “Ang mga army nga ara sa langit” (Bugna 19:14), lakip ang anghelong army, ang mga balaan sang Daan nga Katipan, ang ginmartir nga mga balaan sang tribulation, kag mga tumuluo sa Panahon sang Simbahan, “mga nagasunud sa Iya nga nakasakay sa puti nga mga kabayo.” Ang bayu nga nabulit sang dugo” nagapakita nga si Kristo lamang ang magpakig-away kag magpatay sang mga kaaway sang Israel. Amo lamang ini ang army sa kasaysayan sa diin Ang Punong Komandante, si Jesu-Kristo, nagahimo sang tanang pakig-away samtang ang mga tropa nagapamuyong kag magtan-aw.

Kag halin sa Iya baba nagagowa ang matalum nga espada, agud nga pinaagi sini Siya mag-ataki sang mga pungsod; kag Siya magadumala sa ila pinaagi sa baston nga salsalon; kag pagapugaon Niya ang bino sa pulogaan sang nagabalingaso nga kaakig sang Dios, Ang Makagagahum. Kag sa Iya bayu kag sa Iya batiis nasulat ang ngalan, “HARI SANG MGA HARI, KAG GINOO SANG MGA GINOO.” (Bugna 19:15–16)

Ang “matalum nga espada” sang bersikulo 15 amo ang pinakadako nga armas sa tanang panahon. Ang buhing Pulong sang Dios magapatay sang mga army sa Armageddon upod ang mga pulong sang Iya baba. Ang “pulogaan sang bino” amo ang madamoan nga pagpamatay nga magtapos sang kampanya sang Armageddon. Ang mas dako nga pagkamakahas sang divine nga pag-ataki magaguba sang pagkamakahas sang malaut. Talupangda nga si Kristo mismo sa Iya kaugalingon magapakita kon paano dag-on ang

gira. Indi Siya magbalik agud maglingkod sa lamesa sang paghidait kag magpatigayon sang pag-areglo. Si Jesu-Kristo magawasak sang kaaway! Siya maghampak sa ila sang kalalat-an nga sa diin ang ila unud, mga mata, kag mga dila “magakadunot samtang sila nagatindog sa ila mga tiil” (Zacarias 14:12). Ang Dugo mangin subong ka taas sang mga busal sang mga kabayo kag mag-ilig sa 200 ka mga milya (Isaias 63:1–6; Bugna 14:19–20). Maabtan sang pito ka bulan ang paglubong sang patay (Ezequiel 39:12).

Sa pagbantay sang Iya dako kaayong pagpanakop, ang kompletong pagsakup sang Iya mga kaaway magauumpisa. Ang tanang mga ditumuluo ipilak didto sa linaw sang kalayo sang grabeng Mga Pagpaantos, sa diin sila magapuyo tub-tub sa ila kinatapusan nga hukum.⁵² Ang duha ka mga sapat ipilak nga buhi didto sa linaw sang kalayo (Bugna 19:20), kag si Satanas, kaupod sang iya nagpakasala nga mga anghel, magaid didto sa Abyss sa sunud nga isa ka libo ka tuig (Bugna 20:1–3). Sa mga kaaway sang Ginoo nga kuhaon halin sa Kalibutan, ang tanang pag-ilinaway matapos na (Salmo 46:9). Ang “mga army nga ara sa langit” kag ang nagkarabilin nga mga tumuluo sang Tribulation magauopod sa Ginoo sa sunud kag kinatapusang bahin sang kasaysayan sang tawo.

Ang Millennium kag Operasyon Palatungan Bahin II

Si Ginoong Jesu-Kristo magapasad sang sa millennium nga ginharian sa diin Siya ang kinataasang magahari diri sa Kalibutan para sa literal nga isa ka libo ka tuig (Zacarias

52. Ang Mga Pagpaantos, isa sa apat ka mga partisyon sang Hades, amo ang temporaryong impyerno para sa mga kalag sang mga ditumuluo. Tan-awa ang Thieme, *Pagpahayag sang Kadaugan*, 32–36.

14:9; Mateo 25:31). Subong sang ginpahayag sang manalagna nga si Isaias, “Ang gobyerno mangin sa Iya mga abaga; Kag ang Iya ngalan pagatawgon Makatilingala nga Manuglaygay, Dios nga Gamhanan, Walay Katapusan nga Amay, Prinsipe sang Paghidait” (Isaias 9:6*b*). Ang mapinadayunong gugma sang Dios mapamatud-an pinaagi sa katumanan sang tanan sang Iya mga saad sang kasugtanan kag mga pakamaayo sa Israel. Ini nagalakip sang pagbalik sang natawo liwat nga mga Hudiyo sa ginsaad nga duta kag ang pagpasad sang ginharian sang Israel upod ang Anak ni David didto sa trono sini (Isaias 11:11–12; 14:1–4; Zacarias 10:6–12). Ang katarungan sang Dios pagapamatud-an pinaagi sa perpektong matarong kag patas nga pagdumala ni Jesu-Kristo sa bug-os nga kalibutan.

Kag Siya magahukum sa tunga sang mga pungsod,
Kag magahatag sang mga desisyon para sa
madamong katawhan. (Isaias 2:4*a*)

“ANG IMO TRONO, O DIOS, AMO ANG SA WALAY
KATUBTUBAN KAG BISAN KASAN-O MAN,
KAG ANG MATARONG NGA SETRO AMO ANG SETRO
SANG IYA GINHARIAN.” (Mga Hebreo 1:8*b*)

Ang maayo kaayo nga palibot sang Millennium pagakopyahon sinang unang makasaysayang bug-os kalibutan sang wala pa nagpakasala si Satanas, subong man sina sang unang gin-istaran sang lalaki, ang Hardin sang Eden. Ang Bibliya nagalarawan sang sa millennium nga palibot sa madamo nga pamaagi: May mangin paghidait sa bug-os kalibutan (Isaias 2:4; Oseas 2:18; Miqueas 4:3). Ang tanang mga pungsod makaagi sang kauswagan sa palangabuhian. Ang relihiyon kag ang dimatuud nga pagtolon-an pagapanason kag baylohan sang dikontroladong pagsimba

sang karong ara nga Hari sang mga hari. Ang kinaiyahan indi na pagahimalauton (Isaias 11:6–8; 35:1). Ang balatian kag kagutum indi na makilala; ang kawalay katarungan, malipatan.

Bisan pa sa sining limpyo kag preskong mga kondisyon, ang sala magagowa. Ang mga tumuluo nga nakalampuwas sa Tribulation agud magkinabuhi sa Millennium magapadayon nga mag-angkon sang makasasala nga kinaiya, nga pagapanublion sang ila mga kabataan. Bisan sa tunga sang labing dako nga pagpahayag sang kamatuuran sa kabug-osan sang tanang kasaysayan sang tawo, ang iban magsikway kay Kristo subong manluluwas. Daw ano ka dimadudahan nga pamatuud inang perpektong palibot, nagkulang sang relasyon sa Dios, hingpit nga wala sang epekto sa makasasala nga kinaiya. Walay sapayan sa panggowa nga mga kondisyon, ang tawo pirmi gid may hilway nga kabubut-on agud magbaton ukon magsikway sang solo nga kasulbaran sa iya pangsulud nga pagkamiserable—si Ginoong Jesu-Kristo. Dugang pa, ang pagsikway sang tawo sa gugma sang Dios pinaagi sa kaluwasan mahitabo sa pagkawala didto ni Satanas, nagapamatuud sang pagkasalan para sa sala kag sang pagkapatas sang pagsilot sang Dios. Sa gihapon, ang anghelon nga pagsinumpunganay magapadayon, kay wala pa ang tanan sang lya mga kaaway sa idalum sang lya mga tiil.

Sa katapusan sang isa ka libo ka tuig, si Satanas pagabuy-an sa iya pagkabilanggo agud nga magpadabdab liwat sang mahumonon nga mga taktika nga nag-umpisa didto sa Hardin (Bugna 20:7). Si Satanas, nga may alyas “Gog,” magasulay sang madamo kaayong mga ditumuluo, nga may alyas “Magog,” agud hilway nga magribuk batok sa perpektong palibot kag pagdumala ni Jesu-Kristo (Bugna 20:8). Ang walay kapuslanang Gog kag Magog nga Rebolusyon gulpi nga mapirde subong nga ang mga mangangaway sini

mga ginlamon sang dako kaayo nga kalayo nga nahulog halin sa langit (Bugna 20:9).

Sa malawig kag bug-os nga pag-imbestigar sang ape-la ni Satanas, ang kinatapusang pahayag mangin “Apela ginpanghiwala!” Ang tion sang kamatuuran nahanungud kay Satanas magaabot. Mahibal-an niya nga ang inaway mapirde, nga ang desisyon sadtong unang makasaysayan amo na karon ang iya reyalidad (Mateo 25:41). Siya kag ang tanan sang iya mga anghel ipilak didto sa linaw sang kalayo (Bugna 20:10).

Si Jesu-Kristo sa gilayon magpatipon sa Paghukum sa Dakong Maputi nga Trono (Bugna 20:11–15), ang Iya kinatapusang pagpangatubang sadtong mga nagpili nga magbatok sa Iya. Ang tanang mga ditumuluo sang kasaysayan sang tawo pagabanhawon kag ipilak didto sa linaw sang kalayo sa walay katubtuban.

Kag nakita ko ang mga patay [atong mga wala kay Kristo], ang dalagko kag ang magamay, nga nagatindog sa atubangan sang trono, kag ang mga libro ginbuklad; kag isa pa gid ka libro ang ginbuklad, nga amo *ang libro* sa kinabuhi [mga lista sa mga ngalan sang kada isa nga sa kinaugalingong nagbaton kay Kristo subong Manluluwas. Kon ang isa ka tawo mapatay nga wala nagatoo kay Kristo, ang iya ngalan panason sa Libro sang Kinabuhi]; kag ang mga patay mga ginhukman tungud sang mga butang nga nasulat sa mga libro, suno sa ila mga binuhatan. (Bugna 20:12)

Ang mga ditumuluo indi na pagausisaon suno sa ila mga sala, kay ang tanang mga sala sang tawo nahukman na didto sa krus. Ining mga nalabot puwede lamang mahukman

sang ila tawhanong mga binuhatan. Daw ano ka matrahed-ya nga palagwaon! Dirí sini magatindog ang garuk, bug-os nga dimangin-dapat nga katawhan nga nagadepende lamang sa walay pulus nga sistema sang tawhanong merito agud masugata ang walay katumbas nga mga talaksan sang perpektong pagkamatarong sang Dios. Ang kakulang sining perpektong pagkamatarong, ang nagpakasala nga tawo mahimong dikwalipikado nga magkinabuhi kaupod ang Dios. Ini nga kwarto sang korte indi makakita sang duug sa bag-ong bug-os kalibutan para sa mga nagsikway kay Kristo. Wala na sang ikaduhang kahigayonan, wala sang oportunidad nga mag-apela sang pagpatigayon—padayon nga kasakit lamang tungud sang pagsikway sang libre nga dulot sang kaluwasan nga gintanyag sa tanang katawhan! Kaangay sang ila anghelong mga katumbas, sila ipilak nga buhi didto sa linaw sang kalayo, sa walay katapusang mahamulag sa Dios (Bugna 20:12b–15).

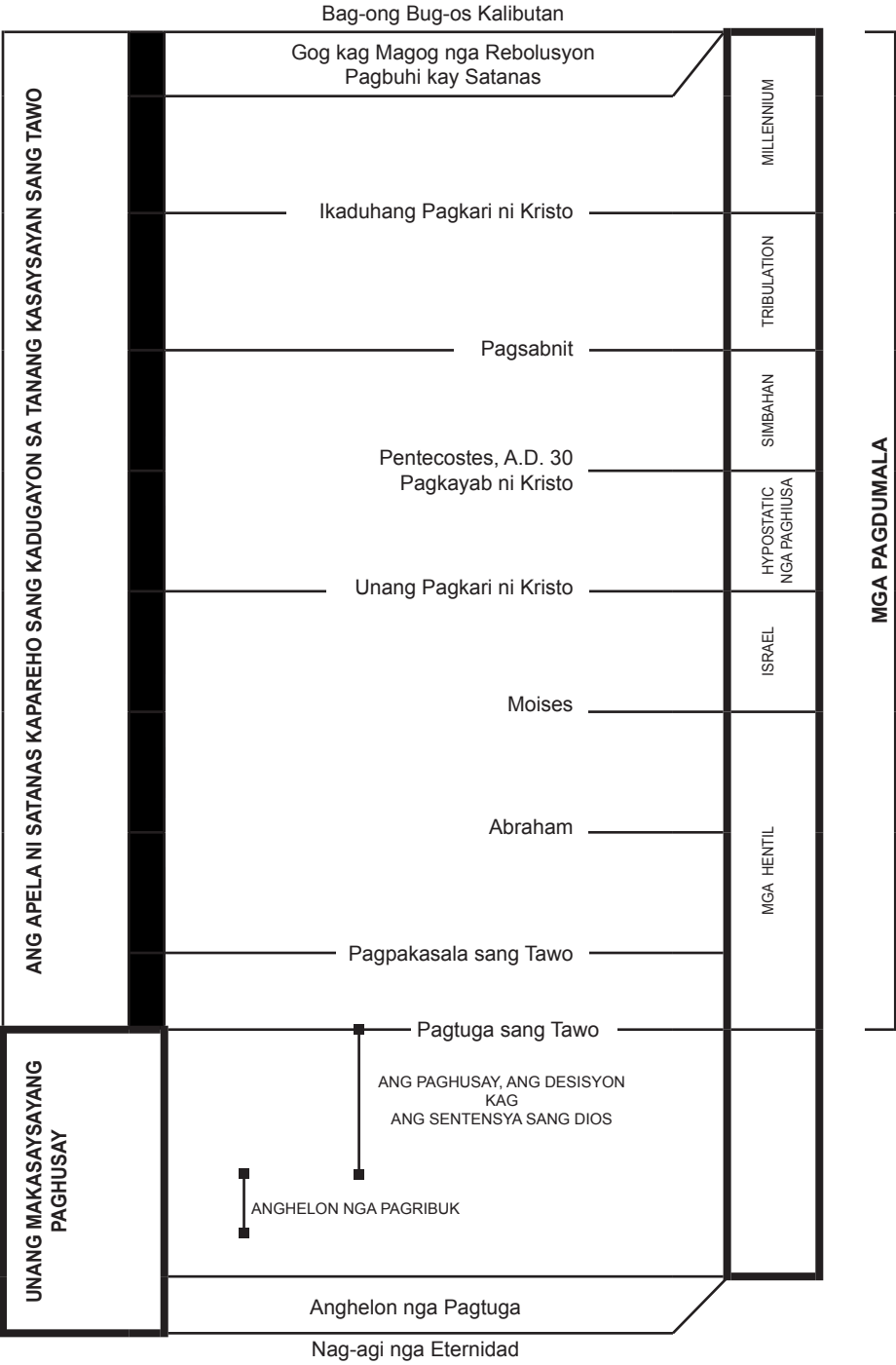
Sa walay anghelong mga nagribuk ukon mga ditumuluo nga nagkarabilin, ang kasaysayan sang tawo magagowa nga madramahong pagtapos. Ang anghelong pagsinumpunganay mangin isa ka *fait accompli*! Ang mga kaaway nga ginwasak sa idalum sang Iya mga tiil, si Jesu-Kristo magahatag pabalik sa Ginharian didto “sa Dios nga Amay,” agud nga ang Anak magpaidalum sang Iya kaugalingon, kaupod sang pinili nga mga anghel kag sang tanang mga tumuluo sang kasaysayan sang tawo.

Niyan *nagaabot* ang katapusan, nga Siya nagatugyan sang ginharian sa Dios nga Amay, kon nalaglag na Niya ang tanang pagdumala kag tanang awtoridad kag gahum. . . . Kag kon ang tanang mga butang nagpasakup sa Iya, niyan ang Anak mismo ang Iya kaugalingon magapasakup man sa Isa nga nagpasakup

sang tanan nga mga butang sa Iya, agud nga ang Dios mangin tanan sa tanan. (1 Mga Taga-Corinto 15:24, 28)

Ang planeta sang kalibutan kag ang kabilogan sang daang bug-os kalibutan niyan pagagub-on sang kalayo (2 Pedro 3:10). “Ang bag-ong langit kag ang bag-ong kalibutan,” upod ang Bag-ong Jerusalem subong ang kapital nga siyudad, pagatugahon para sa piniling mga anghel kag natawo liwat nga katawhan agud magsadya sa presensya sang Ginoo sa bug-os eternidad.

Kag nakita ko ang bag-ong langit kag ang bag-ong kalibutan; kay ang unang langit kag ang unang kalibutan nagtaliwan na, kag wala na sang *bisan anong* dagat. Kag nakita ko ang balaan nga siyudad, ang bag-ong Jerusalem, nga nagapanaog halin sa langit gikan sa Dios, nga naaman subong isa ka nobya nga gin-adornohan para sa iya bana. (Bugna 21:1–2)

ANG PAGKASUNUD-SUNUD NGA PANGHITABO SANG ANGHELON NGA PAGSINUMPUNGANAY

ANG MASALAKAYON NGA ISTRATEHIYA NI SATANAS

ANG HULUBATON NGA “KILALAHA ANG IMO KAAWAY” matuud nga ginagamit sa espirituhanong pag-ilinaway! Ginakina-hanglan gid nga kilalahon sang Kristohanong mga manga-ngaway ang karakter kag mga taktika sang kaaway. Kina-hanglan hangpon sang mga tumuluo ni Kristo ang pagbina-tokanay sa tunga sang grasya sang Dios kag kalautan ni Satanas. Kinahanglan masarangan nila kilalahon ang dakong pagkahan-ay sang malain nga mga humon kag mga plano nga nagapresenta sang prinsipie sang kadudulman subong “ang anghel sang kasanag” (2 Mga Taga-Corinto 11:14). Atong mga nakakilala sang malimbongon nga mga galamiton ni Satanas indi magatugot sang yawa nga bintaha (2 Mga Taga-Corinto 2:11), apang atong mga nagpabilin nga walay kahibalo mapaslawan sa pakig-away sa anghelon nga pagsinumpunganay. Ang mga pulong sang teyologo nga si David Grey Barnhouse amo ang mga tumalagsahon kaayo nga pahinumdom sang kinaiya sang istratehiya ni Satanas:

Isa sa pinakadako nga mga pahito ni Satanas
amo ang pagpaninguha nga magpabilin ang

mga tawo sa pagkawalay kahibalo sang matu-ud nga kinaiya sang iya pagkaara kag madaya-ong mga panakus sang iya mga pagpaku-nokuno.⁵³

Ang malaut nga nagpakunokuno subong maayo naga-lakip sang palisiya, katuyoan, kag hanas nga pamaagi sang yawa (Juan 8:44). Ang masalakayon nga istrategiya ni Satanas sa kasaysayan amo ang pag-ataki sa Dios kag sa iya palisiya sang grasya pinaagi sa makasululay, garuk nga tawhanong kabubut-on. Ang premyo nga iya ginabitaybitay maglumay sa tawhanong kabubut-on nga magpalayo sa grasya sang Dios kag pakadto sa kaugalingong mga galamiton sang tawo. Kon ang negatibo nga kabubut-on ang nagapahayag sang oportunidad, si Satanas nagadakop sang bentaha. Nagapamiktima siya sa mga lakat sang makasasala nga kinaiya⁵⁴ kag nagapuntirya sang panghuna-huna sang tawo nga may dimatuud nga pagtolon-an kag malaut nga mga ideya, ang “mga pagtolon-an sang mga demonyo” (1 Timoteo 4:1). Si Satanas amo ang hanas nga manugkopya. Matinguhaon gid siya kag magagamit sang taga ka daya agud himoon ang iya kaugalingon kag iya mga army sang madayaon nga mga espiritu nga makit-ang maayo imbis sang malaut.

Apang ano bala ka eksakto ang mga pamaagi kag mga galamiton ang iya ginagamit. Ano bala ang iya mga pahi-

53. Ginbadbad halin sa Donald Grey Barnhouse, *The Invisible War* (Grand Rapids: Zondervan, 1965), 156.

54. Kita tanan may lakat sa isa ka direksyon ukon sa isa pa. Ang isa ka lakat sang makasasala nga kinaiya amo ang pakadto sa pagkabalaodnon—ang wala kapuslanan nga paninguha agud makaagum sang kaluwasan, pagkaespirituhanon, ukon sang pag-uyon sang Dios pinaagi sa moralidad ukon maayong mga binuhatan. Ang isa pa ka lakat amo ang padulong sa antinomianism, ang kailigbon para sa pagpaayaw-ayaw sa kaugalingon nga nagatuytuy pakadto sa licentiousness—ang pagkawalay kasugoan, pagkamahigalon, kag dimapunggan nga pakawalay moralidad. Tan-awa ang Thieme, *Panumbalik kag Magpadayon!*, 14–15.

to nahanungud sa mga tumuluo, nahanungud sa mga ditumuluo? Paano bala niya ginahimo ang iya plano sang kontra-Semitismo? Ano bala ang iya lalambuton nahanungud sang mga pungsod sang kalibutan? Ang iya masalakayon nga mga paghampak sa tumuluo nagalikup sang mada-mong mga siud kag mga pangdaya nga nakapuntirya sa pagpatalang sang mga Kristohanon sa pag-abante sa espi-rituhanong kinabuhi. Nahanungud sang mga ditumuluo, ang istratehiya sang yawa nagapadalagan sang nasakup halin sa pagpabulag sang ila mga hunahuna sa Maayong Bali-ta, pakadto sa pagpauswag sang tawhanong palanan-awon kag tawhanong kaayo, agud sa pagpapagsik sang tanang mga porma sang sala kag kagarukan. Nahanungud sang kontra-Semitismo, si Satanas nagapadayon nga maglami-ta sang kalibutan sang kabutigan nga ang Hudiyo amo ang gamut sang halos tanang kalautan. Ang pinili nga katawhan sang Dios nagaantos sang determinasyon sang yawa nga panason sila subong ang pungsod kag ang rasa, ang ka-bangdanan sang makahas kaayo nga pagpanglagas sa so-bra apat ka libo ka mga tuig. Nahanungud sang mga pungsod, si Satanas amo ang lider nga nagakontra sa mga ka-sugoan sang divine nga katukuran⁵⁵ subong man sa pagka-labaw nga kagamhanan kag kahilwayan sang pungsudnong mga linalang. Subong manugdumala sining kalibutan (Juan 12:31), ang yawa nagapadayon sa pagpanglaghap agud papason sa makaisa lamang ang bisan sin-ong tawo ukon pungsod nga manghadlok sang iya impluwensya.

55. Amo ini ang mga palatukuran sang awtoridad, moralidad, etika, kag ang pagdumala sang kasugoan nga ginsugo sang Dios para sa paglampuwas, kalig-on, proteksyon, kag pagpadayon sang katawhan, mga tumuluo kag mga ditumuluo man, sa bug-os nga kasaysayan. Ini nga mga kasugoan magpasad sang temporaryong awtoridad nga nagaprotekta sang kaugalingong-determinasyon, pagkapribado, pagkabutang, kag tawhanong kinabuhi—ang pangunang mga kabahin sang tawhanong kahilwayan. Tan-awa ang Thieme, *Kahilwayan pinaagi sa Kadaugan sang Militar* (2020), 7–10.

DEMONYO NGA MGA PWERSA NI SATANAS

Ang Mga Taga-Efeso 6:12 nagasangkap sang divine nga inspiradong salaysay sang pinanilagan nga nagabuklad sang pagkahan-ay sang inaway sang mga pwersa ni Satanas.

Kay ang aton paghimud-os [aton espirituhanong inaway] indi ang batok sa unod kag dugo [batok sa mga tawo], kondi batok sa mga manugdumala [pinakataas nga ranggo sang demonyong mga heneral], batok sa mga gahum [mga awtoridad sang departamento sang demonyong opisyal] batok sa mga pwersa sang kalibutan sa sining kadudulman [demonyong mga embahador], batok sa espirituhanong *mga pwersa* sang kalautan [ang sundalong mga demonyo] sa langitnong *mga duug* [ang kabitoonan sang bug-os kalibutan, bisan ang langit sa kaugalingon sini]. (Mga Taga-Efeso 6:12)

Daw sa ano ka makahaladlok nga organisasyon! May apat ka mga kategorya sang istraktura sang gahum nga nalista: “mga manugdumala,” “mga gahum,” “mga pwersa sang kalibutan sa sining kadudulman,” kag “espirituhanong mga pwersa sang kalautan sa langitnong mga duug.”

Ang unang kategorya sang pamatok sa diin ang mga tumuluo maghimud-os amo ang “mga manugdumala” (*arche*). Ang talandaan sa pagkilala sang mga manugdumala sang army ni Satanas nga naghalin sa pamulong sang ikalimang-siglo B.C. ang Athenian nga demokrasya. Ang punong mahistrado sang Athens gintawag nga archon. Siya ang pinakamataas nga awtoridad sa Athens. Ang *arche* sa herarkiya sang mga demonyo amo ang kapareho. Ang

manugdumala amo ang nagakaput sang pinakamataas nga posisyon sang awtoridad, ang katumbas sang heneral nga opisyal sang militar.

Ang unang manugdumala amo ang gintawag Beelzebul, “manugdumala sang mga demonyo” (Mateo 12:24; Lucas 11:15). Sa Bag-ong Katipan nga mga dalanon sa diin ini nga ngalan makit-an, ang Beelzebul nagatumod kay Satanas mismo ang iya kaugalingon, ang kabilogang manugdumala sang mga demonyo. Siya ang siguradong pinakamataas nga awtoridad sa mga guban sang demonyo, ang kumandante kag pinuno sang tanang mga pwersa nga nahan-ay batok sa Dios sa anghelon nga pagsinumpunganay.

Ang ikaduhang manugdumala amo ang gintawag nga Abaddon sa Hebreo, kag ang katumbas sa Griyego amo ang Apollyon, ang “anghel sang abyss” (Bugna 9:11). Ang Apollyon nagakahulugan sang “pagwasak.” Ang iya ngalan makit-an nga may kaangtanan sa dako nga demonyong pagsalakay halin sa Abyss sa panahon sang ulihing tatlo kag katunga nga mga tuig sang Tribulation (Bugna 9:1–12). Ang Apollyon magapanguna sining madamong demonyong army, nga nagadala sang makangilidlis nga pagkawasak sang kalibutan.

Atong mga ara sa ikaduhang grupo sa idalum sang istraktura sang gahum ni Satanas nasambit lamang nga walay bisan anong pagpaathag. Sila gintawag “ang mga gahum” (*exousia*), ang dimaisip nga kadamoon sang mga demonyo nga ginpwesto subong mga opisyaales sa idalum sang mas mataas nga sugo sang ila mga heneral. Ang *exousia* nagakahulugan “awtoridad,” subong ang isa nga mga awtoridad labaw sa iban pa.

Ang ikatatlong kategorya ginpangalanan sang “ang mga pwersa sang kalibutan” (*kosmokrator*). Ang *kosmokrator* nagakahulugan “kalibutanong-nagadumalang mga diosdios” ukon “mga manugdumala sang kosmos” kag nagatumod sang demonyong mga embahador ni Satanas. Sila

nagapanghikot subong kaugalingong mga emisaryo ni Satanas didto sa mga korte sang kalibutan. Ining gamhanang nga mga ahente mag-impluwensya sang tawhanong mga lider sang kalibutan agud magpatuman sang yawan-ong mga palisiya. Ang Daniel 10:13–20 nagasulat sang duha ka dumaan nga mga ginharian nga nangin instrumento sang *kosmokrator* nga mga demonyo.

Ang ikaapat nga kategorya sa organisasyon ni Satanas nasakupan sang “ang espirituhanong *mga pwersa [pneumatikos]* sang kalautan.” Ang *pneumatikos* nagatunod sa dimateryal nga mga linalang, mga demonyo, nga sundalong mga pwersa ni Satanas. Sila nagatrabaho “didto sa langitnong *mga duug*.” Ang ila tyatro sang mga operasyon amo ang grupo sang kahanginan sa palibot sang kalibutan, ang kabitoonan sang bug-os kalibutan, kag sila gintugotan nga mangin ara sa presensya sang Dios agud magrepresenta kay Satanas. Ini nga mga demonyo amo ang sa idalum sang pagsugo sang *exsousia* kag ang mga kasumpong labing posible mangdalahig diritso sang tawo.

Demonyong Impluwensya kag Demonyong Pag-angkon

Ang kalibutanong sistema wala nagakilala sang kalainan sa tunga sang mga biktima sini. Ang demonyong mga pwersa ni Satanas mag-ataki sang parehong tumuluo kag ditumuluo, bisan pa sa nagkalainlain nga mga pamaagi: sa impluwensya kag pag-angkon. Ining yawan-ong mga pag-ataki indi mahitabo luwas sa hilway nga kabubut-on sang tawo; ang pagsugot sang tawhanong mga puntirya kinahanglan malabot. Sa pagkamatuud, ang pangunang ginakinahanglan para sa pagtalupangud sang demonyo amo ang isa ka kalag nga naluman sang negatibo nga kabubut-on. Amo ini

ang tumuluo nga ara sa pagkaunudnon,⁵⁶ ang isa nga ang panghunahuna “nagpauyon sa sining kalibutan” (Mga Taga-Roma 12:2), ukon ang tumuluo nga nanging masumpungon sa panudlo sang Bibliya. Ang puntirya puwede man nga ditumuluo nga ara sa bug-os nga pagsalikway sang maa-yong Balita nahanungud sang kaluwasan. Parehong ang tumuluo kag ditumuluo mangin sa idalum sang yawan-ong pag-ataki kon magpili sila sang pamaagi sang kinabuhi sa kulto,⁵⁷ paggamit sa droga, ukon kriminal nga pamatasan.

Ang *impluwensya sang demonyo* amo ang pagsuhot sang yawan-ong mga ideya didto sa panghunahuna sang parehong mga tumuluo kag mga ditumuluo. Amo ini ang literal nga pagsalakay sang kalag pinaagi sa “mga pagtolon-an sang mga demonyo”—ang dimatuud nga mga palisiya, mapino nga mga pagtuis, malapit-sa mga matuud, kag bug-os nga mga kabutigan nga ginpanawag agud maggaruk kag magdominar sang panghunahuna sang tawo. Ang impluwensya sang demonyo amo ang proseso sa diin ang tagsa ka dagway sang kalag sa kadugayan malikusan sang yawan-ong pagtolon-an. Kon ang mga tumuluo ukon ditumuluo magpabilin sa idalum sang impluwensya sa kalibutanong sistema sa igong kadugayon, ang tanan nga mga sulundan kag mga talaksan nga may kaangtanan sa kama-

56. Ang pagkaunudnon amo ang hingpit nga kahimtangan sang tumuluo nga ara sa gowa sang pagpakig-upod sa Dios, wala napun-an sang Balaan Espiritu, tungud sang wala natuad nga sala sa kinabuhi. Tan-awa ang Thieme, *Pagpain sang Sala* (2014), 1–9.

57. Ang kulto nagatunod sa mga pagginawi subong sang pagsimba sang idolo, sang phallic nga kulto, astrolohiya, pagpanagna, nekromansiya, misteryosong pagpamalandong, pagsimba sa demonyo, relihiyosong kulto, pagpanghiwit, kag sorsiriyas. Bisan pa nga madamo sini nga pagginawi nakit-an subong inosente nga alagihan pakadto sa kaalam, pagtalupangud-sa kaugalingon, ukon ‘pagkaespirituhanon,’ ang Balaan nga Kasulatan klaro nga sila mga malaut—ang tanan nga mga dalan sang pagpalapnag sang mga pagtolon-an sang mga demonyo sa katawhan. Estriktong ginadili sila sang Dios. Ang espirituhanong imol nga katawhan lamang ang nagadepende sa kulto para sa kasulbaran sa mga palaligban, ang kahulugan sang kinabuhi, kag paglaum para sa palaabuton. Tan-awa ang Thieme, *Satan and Demonism*, 18–48.

tuuran madula, maguba. Ang kalibutanong palisiya sa karon “nagkaging sa ila kaugalingong konsyensya” (1 Timoteo 4:2) kag mahimong ang kabangdanan kag sulundan sang panghunahuna sa likod sang tagsa ka desisyon kag hulag. Ang pagtoo “sa amay sang mga kabutigan” (Juan 8:44), ang naimpluwensya-sang demonyo mga nadaya ni Sata-nas. Wala sang kantidad sang maayong mga tinutuyo ukon pagkasinsero ang makahimo magprotekta sa ila. Mahimo sila nga ila kaugalingong pinakamalain nga kaaway.

Kay sa ditumuluo, ang impluwensya sang demonyo puwede mangin tiliponang duug para sa *demonyong pag-angkon*. Ang demonyong pag-angkon amo ang pagsalakay kag pagdumala sang lawas sang ditumuluo sang isa ukon mas madamo pa nga mga demonyo. Ang Griyego sang Bag-ong Katipan klarong nagapangalan sang demonyong pag-angkon sa mga pulong (*daimonizomai*), “maangkon sang demonyo,”⁵⁸ kag (*echo daimonion*), “makaangkon sang demonyo.” Dugang pa nga mga ebidensya nga ang *daimonizomai* nagapakita sang lawasnong pag-angkon sang demonyo nga naghalin sa Lucas 8:30, sa diin ang pulong (*eisearchomai*), nga nagakahulugan “magsulud sa, magsulud,” nagapatalupangud sang pangsulud nga puloy-an sang demonyo sa sulud sang lawas sang nayawaan nga Gerasene (Marcos 5:12; 9:25). Ang gahum nga ginagamit sang nagaistar nga mga demonyo sa tawhanong lawas dako kaayo. Ang mga demonyo makasarang manghatag sang sa mahika nga kusog subong man ang pagpanghalit

58. Ginbadbad halin sa Walter Bauer, *A Greek-English Lexicon of the New Testament and Other Early Christian Literature*, 2nd ed., F. Wilbur Gingrich and Frederick W. Danker, ed. (Chicago: The University of Chicago Press, 1979), 169; and Gerhard Kittel, ed., *Theological Dictionary of the New Testament*, 10 vols. (Grand Rapids: Eerdmans, 1964), 2:19–20.

Nagkalainlaing mga dalanon ang naggamit sang magkahulugang “makaangkon sang dimatinlo nga espiritu” (*Pneuma akatharton exei*) imbis sang “makaangkon sang demonyo” (Marcos 3:30; 7:25; Lucas 4:33).

sang lawasnong balatian kag mga diperensya (Lucas 8:29; 13:11). Ang mga demonyo makapahimo sang pagkabulag kag pagkawalay abilidad sa paghambal (Mateo 9:32–33; 12:22). Sarang sila makahimo sa mga paggamo sang pangisip kag kabuangon sang pagpakamatay (Lucas 8:26–35) kag kasami responsable sa kinaugalingong paghalit sa ila mga biktima (Marcos 9:17–18).

Ang mga demonyo makapaepekto man sang mga pagbaylo sang personalidad nga nagapakita sang dimapunggan, makakombensi kag karismatik nga mga kalidad. Halimbawa, luwas sa pagpaathag sang demonyong pag-angkon, ini mangin dimapatihan sa isa ka tawo sang ordinaryong mga abilidad kag pagkakulang sang personalidad ni Adolf Hitler nga magsugo sang halos pagsimba nga iya nabaton ukon agud magporma sang malaut nga mga palisiya nga iya ginpasad. Ang makapatulog nga pagkamabihagon nga iya ginpalapta puwede nga siguradong ginsangkap ni Satanas, subong ang puwedeng mapintas nga mga taktika nga nagbutang sa mga pahito ni Hitler sa operasyon. Ang iya pagka-adik sa droga sang ulihi, nagakagaruk pakadto sa pagsulusinggit kag pagsalimuang tubtub maglaway sa iya solang kag dyaket, amo man nga pamatasan nga naglarawan sang naangkon-sang demonyo nga katawhan sa Bibliya (Lucas 9:39).

Puwede bala ang mga Kristohanon mabiktima sa demonyong pag-angkon? Sanglit nga ang pagkamatarong sang Dios ginpaangkon sa mga tumuluo kag ang mga tumuluo permanenteng gin-istaran sang Balaan Espiritu (1 Mga Taga-Corinto 6:19), ni Jesu-Kristo (Juan 14:20), kag sang Dios nga Amay (Juan 14:23), sila indi gid puwede nga maangkon sang demonyo.⁵⁹ Ang mga tumuluo nga magpahiuyon sa mga pagsulay sang makasasala nga kina-

59. Para sa dugang pa nga pagdiskusyon sang demonyong impluwensya kag demonyong pag-angkon, tan-awa ang Thieme, *Satan and Demonism*, 15–17.

iya kag magpahayag sang madesisyonon nga negatibong kabubut-on sa panudlo sang Bibliya siguradong puwede maimpluwensya sang mga pagtolon-an sang demonyo, apang wala sang bibliyanhong halimbawa ukon pahayag nga makit-an nga magsugyot ukon magpatunda nga ang mga tumuluo pwede maistaran sang demonyo.

PAG-ATAKI SA MAAYONG BALITA

Ang pag-ataki sang Maayong Balita amo ang yawan-ong masalakayon nga istrategiya batok sa kabubut-on sang mga ditumuluo, nga ginlarawan sa Balaan nga Kasulatan su-bong “mga kaaway” sang Dios kag “masuayon sa hunahuna” (Mga Taga-Roma 5:10; Mga Taga-Colosas 1:21). Ang mga ditumuluo nagakinabuhi sa padayon nga kahimtangan sang pagkaestranghero, nahamulag sa relasyon sa Dios pina-agi sa ila kaugalingong negatibo nga kabubut-on (2 Pedro 2:20–22), nga ginapahimuslan ni Satanas sa kinabug-osan.

Kag bisan kon ang aton maayong balita nata-bonan, ini natabonan sadtong mga nagakawa-la, sa kon kay sin-ong kahimtangan ang dios sa sining kalibutan nagbulag sang mga hunahu-na sang wala nagatoo, agud nga basi indi sila makakita sang kapawa sang maayong balita sang himaya ni Kristo, nga amo ang larawan sang Dios. (2 Mga Taga-Corinto 4:3–4)

Ang pulong “natabonan” (*kalupto*) nagakahulugan mai-nagon; ang butang sa likod nga puwede makit-an apang indi klarong makilala. Sa kay sin-o bala ang maayong balita natabonan? Sa mga ditumuluo—sadtong mga nagakawa-la, sa sadtong mga kon sila mapatay sa espirituhanong ka-matayon magahinuyang sang eternidad upod kay Satanas

kag sa mga nagpakasala nga mga anghel sa linaw sang kalayo. Apang ang Dios “wala nagahandum sa kay bisan sin-o nga mawala” (2 Pedro 3:9). Paliwatliwat Niya ginapahayag ang oportunidad para sa kaluwasan. Ang Maayong Balita ara kag puwede makilala, apang ini nangin indi klaro tungud kay ang ditumuluo wala pa nakapili nga magtoo. Ang tabon isa lamang ka paanggiran para sa iya negatibong kabubut-on. Ini indi ang sitwasyon sang paghangup ukon indi paghangup; ini amo ang kamatuuran nga ang manugpalamati nagapamalibad nga alsahon ang tabon pinaagi sa pagpahayag sang pagtoo lamang sa kay Kristo lamang. Si Satanas tuso nga nagaataki sa sina nga punto sang negatibong kabubut-on.

Sa pagsikway sang kamatuuran, ang ditumuluo mahimong puntirya sang pagpanuhot sang yawan-ong kabutigan, nga magbulag sang iya panghunahuna sa kapawa sang Maayong Balita. Si Satanas kag ang iya mga pwera magdakop dayon sa sining mga oportunidad kag papagsikon ang tawo nga kuhaon ang iya dimatuud nga mga ideya nahanungud sang kaluwasan halin sa iban nga ginhalinan, lakip ang iya kaugalingong panghanduraw. Si Lewis Sperry Chafer may ihambal sini nahanungud sang yawan-ong mga pagpangdaya:

Bisan anong dalagko nga espirituhanong mga harambalan nga mga pangbug-os kalibutan nga tinutuyo sa katawhan, subong sang lawasnon nga maayong panglawas, kinabuhi pagkatapos sang kamatayon, moralidad, wala natuman nga tagna, ukon relihiyosong mga porma, puwede mahalilihan sang dimatuud nga mga sistema para sa sina nga kinahanglanon kaayo. Kag samtang atong mga harambalan makitan tanan sa ila hustong mga relasyon kag importantsya sa matuud nga pagtoo, ang pagkama-

tuud nga ang katawhan pangbug-os kalibutang naluyag maghatag sang pagtalupangud sa ila nagasangkap sang oportunidad para kay Satanas nga maghimo sang mabakod nga apela sa katawhan pinaagi sa ila, sa paggamit sini nga mga harambalan subong ang sentrong mga kamatuuran sa iya dimatuud kag huwad nga mga sistema.⁶⁰

Ang yawa nakahibalo nga kon ang mensahe sang Dios nahanungud sang grasya sang Dios makuha, ang Maayong Balita magpabilin nga diklaro. Matuud sa iya kabangdanan, ang maalamon nga manugpahito “nakapabulag sang mga hunahuna sang wala nagatoo” pinaagi sa pagpauswag sang dimatuud nga mga sistema sa diin ang mga trabaho sang katawhan nagbaylo sang grasya sang Dios. Sa kaso sang Faraon sang Exodo, ang padayon nga dipagpaidalum sa mensahe sang kaluwasan nga sa kadugayan “nagpatig-a sang iya tagiposoon” (Exodo 8:32). Ang kada pagsikway sang kamatuuran nagapagrabe sang negatibong kabubuton, nga sa ulihi nagahimo sini nga halos imposible para sa ditumuluo nga magbaylo sang iya hunahuna nahanungud kay Kristo. Tungud sini, ang tinutuyo ni Satanas matuman.

Dimatuud nga Maayong Balita sang Relihiyon

Ang relihiyon amo ang alas ni Satanas, ang tuso nga pahito batok sa katawhan. Ang relihiyon amo ang tawo pinaagi sa pagpaningkasog sang tawo agud makaagum sang pagpanugot sang Dios, samtang ang pagka-Kristohanon amo ang relasyon sang tawo sa Dios pinaagi sa pagtoo kay Jesu-Kristo. Sa relihiyon, ang tawo nagapanglaghap sa

60. Ginbadbad halin sa Chafer, *Angelology, Anthropology, Hamartiology*, 108.

Dios pinaagi sa kinaugalingong merito kag mga trabaho. Sa pagka-Kristohanon, ang Dios nagapanglaghap sang tawo pinaagi sa pagluwas nga trabaho ni Kristo.

Kay pinaagi sa grasya naluwas kamo pinaagi sa pagtoo; kag ina indi sang inyo mga kaugalingon, *ini amo* ang dulot sang Dios; indi su-bong ang resulta sang mga trabaho, agud nga wala sang isa nga dapat magpabugal. (Mga Taga-Efeso 2:8–9)

Agud balabagan ang tawo sa Maayong Balita nahanungud sang grasya, Si Satanas maimbento nga nagatanyag sang huwad nga maayong balita nga suno sa tawhanong mga trabaho kag moralidad (Mga Taga-Galacia 3:2–3). Nagtuga siya sang dimatuud nga pagkamatarong nga nagaapela sa tawhanong pagkamataastaason (Mateo 19:16–26). Ang katawhan nagsobra ang kompyansa sa pagtoo nga puwede sila makamerito sang pagtugot sang Dios pinaagi sa ila kaugalingong mga paningkasog. Imbis sang pagdangup sa Dios para sa mga kasulbaran sang mga palaligban sa kinabuhi, sila nagahunahuna suno sa sosyal nga pagpaigo-igo, sosyal nga kahulagan, sosyal nga kauswagan, pagkrusada sa pagkamataastaason—sa pagtabontabon sa kalibutan sang yawa. Si Jesu-Kristo mabakod nga nagasaway sining huwad nga kinaandang gawi sa mga Fariseo sa lya kaugalingong panahon (Mateo 23; Lucas 18:9–12), kag si Isaias nagpakaangay sang kaugalingong-pagkamatarong sa isa ka “higko nga panapton.”

Kay tanan kita nangin kaangay sang isa nga dimatinlo,

Kag ang tanan sang aton matarong nga mga binuhatan mga kaangay sang mahigko nga panapton. (Isaias 64:6a)

Syempre, si Satanas nakapatuman sang madamo pinaagi sa iya dimatuud nga mga manunudlo. Ang relihiyon may ara sang iya kaugalingong mga ministro (Mateo 7:15; 2 Mga Taga-Corinto 11:13—15) nga magtudlo sang dimatuud nga pagtolon-an nahanungud sang kaluwasan pinaagi sa tawhanong mga paghimud-os, pag-inutoray nga gugma, pangkalibutang paghidait, utopianism. Nagaapela sa pagkamataastaason kag garbo sang tawo, sila nagapauswag sang legalismo kag pagsimba sa diosdios sa lugar sang natapos na nga trabaho ni Kristo didto sa krus (Mga Taga-Colosas 2:20—23). Ang ila relihiyosong pilosopiya nagapahayag nga ang Dios magbaton sang maayong mga binuhatan subong ang basihanang para sa relasyon sa Iya. Sila nagapahayag sang huwad nga maayong balita (2 Mga Taga-Corinto 11:3—4) nga mas pirmi kay sa bibliyanhong Maayong Balita sang pagtoo lamang sa kay Kristo lamang. Sa tanang gagmay nga mga kalainan sini, ang ila ‘maayong balita’ sang relihiyon nagapauswag sang tawhanong pagreforma liwat sa lugar sang espirituhanong pagkatawo liwat. Sa pagpaabut sini nga pag-ataki sa matuud nga Maayong Balita, si Apostol Pablo nagpatunda:

Apang bisan pa nga kami, ukon ang anghel halin sa langit, dapat magawali sa inyo sang maayong balita nga batok sa sinang sa diin amon na nawali sa inyo, pabay-i siya nga himaulauton. (Mga Taga-Galacia 1:8)

Ang relihiyon kag ang grasya parehong eksklusibo. Ang kinahanglanon sa taga ka panahon. Ang kasulbaran pareho lang gihapon: “Magtoo kay Ginoong Jesus, kag maluwas ka” (Mga Binuhatan 16:31*b*). Ang ditumuluo nga nagadugang sa pagtoo kay Kristo nagapanas sang pagka-epektibo sina nga pagtoo, kag ang isa nga nagabutang sang iya pagtoo sa bisan anong butang luwas sa kay Kristo klaro nga

wala naluwas. Luwas sa pagtoo lamang sa kay Kristo lamang, ang tawo nagapabilin nga tawo-tawohan sa pahito ni Satanas.

Dimatuud nga mga Diosdios kag Dimatuud nga mga Gahum

Sa paggamit sang relihiyon agud buyokon ang tawo palayo halin sa matuud nga Maayong Balita. Si Satanas nagapresenta sang masangkad nga sari-sari sang mga dios-dios, ang tanan sa diin mga representasyon lamang sang parehong tawo, si Satanas mismo ang iya kaugalingon (2 Mga Taga-Tesalonica 2:3–4). Sa kabilogan sang kasaysayan ang pagduko sa sining dimatuud nga pagkadivine nagpamihag sang katawhan, una sa tanan tungud kay ang mademonyo nga hilikuton kasami naupdan sang labaw sa kinaiyahang gahum, mga tanda, mga milagro, kag mga bugna (2 Mga Taga-Tesalonica 2:9–10).

Ang mga mystic kasami nagaangkon nga ang Dios naghambal diritso sa ila ukon nga ang Dios, mga anghel, ukon divine nga mga linalang nagpakita sa ila, nagatanyag sang sa sadtong una nga wala napahayag nga pang-inoino ukon pahibalo. Halimbawa, ang Islam kag Mormonism nga parehong naghalin sa mistikong aparisyon: ang ginasiling nga pagpakita sang anghel nga nag-angkon nga magsangkap sang bag-ong divine nga bugna.

Ang pagka-Kristohanon wala pa sang pangontra sa impeksyon sang mysticism. Sa unang Simbahan ang mystical nga mga palakat nagpanginbabaw sa pakamongha nga mga kahulagan, sa diin ang mga mongha nagpain sang ila kaugalingon didto sa aminhang desyerto sang Africa kag naglingkod sa ibabaw sang mga haligi sa talon nga nagahulat sa tingog sang Dios. Ang malikupon nga mga impluwensya sang mysticism klaro gihapon sa mga simbahan karon

nga panahon. Halimbawa, ang pagsimba sa ginsiling nga aparisyon ni Maria kag sang iban pa nga makasaysayang Kristohanong mga persona amo ang nasunaran nga kinaandang gawi sa isa ka napasad nga denominasyon. Ginpasad kag ginpalig-on pa gid amo ang dimatuud nga pagtolon-an nahanungud sang pagbaylo sang sangkap, nga nagapakunokuno nga sa Komunyong, ang tinapay kag kopa mga labaw sa kinaiyahan nga nabaylohan sang literal nga lawas kag dugo ni Kristo.⁶¹ Pinaagi sa pag-ambit sining gintoohan-nga-amo ang unod kag dugo ni Kristo, ang mga mag-ambit magdahum nga sila naisa upod sa Dios. Makahuluya nga, ang Lamesa sang Ginoo mahimong isa ka ritwal nga wala sang reyalidad, ang walay kahulugan nga kinaandang gawi nga wala sang pagtolon-an.

Sining karon lamang nga mga lakat sa United States nagalarawan sang nagataas nga pagkanalikupan sang Sidlanganong mysticism kag mga pagpakita sang kulto. Maathag nga, ang mga harambalan kaangay sang pagpakatawo liwat kag espirituhanong pagpamukaw pinaagi sa pagpamalandong nakapamihag sa guban sang katawhan. Dugang pa, ang kinaandang gawi sang espiritismo—ang pagpakighambal sa dimakit-an nga mga espiritu agud nga makaagum sang katawhayan, pagkaayo, ukon pahibalo nahanungud sang mga panghitabo sa palaabuton—karon naglapnag sa kilala nga sosyodad. Ang tradisyonal nga pribadong pagtililipon nagasentro sa palibot sang ahensya sang palaagihan nga nagapaningkasog nga makapakig-angot sa patay, samtang ang Bag-ong Panahong pagpadala nagapalabot sang isa ka ahensya sang palaagihan ukon pagdul-ongsang manugpadala nga nagapanugot sang espiritu nga angkonon ang iya kaugalingong lawas kag maghambal diritso sa manugpalamati. Syempre, nagakonsulta sa mga bitoon

61. Para sa madalum nga diskusyon sa lawas kag dugo nga paanggiran, tan-awa ang Thieme, *Ang Dugo ni Kristo*, 62–66.

pinaagi sa astrolohiya agud mapaktan ang mga panghitabo sa palaabuton nagadala man sang nagakataas nga kainiton sang pagkatalahuron.

Ang katawhan nga nagasunud sa sining walay unud nga relihiyosong mga porma (Mga Taga-Colosas 2:18; 2 Timoteo 3:5) nagapanghanduraw nga sila makasimba kag makabaton sang divine nga pagtutuy, samtang sa ila pagkawalay pagtoo kag pagsikway sang kamatuuran, bug-os nila nga ginasimba ang “dios-dios sa sining kalibutan.”

Si Satanas Tuso nga Nagapanghiwala sang Manluluwas

Hinumduma nga sa pagpangganyat sang unang babayi, si Satanas nagpanghiwala nga puwede ang kinaugalingong relasyon sa tunga sang Dios kag tawo sang siya nagtumod sa Dios subong *Elohim*, indi *Yahweh Elohim*. Sa paggamit sang *Elohim* nga wala sang *Yahweh*, si Satanas nakakilala sang dimalambot, maila nga Manunuga, apang indi ang Manluluwas. Parehong mga resulta sang kinaugalingong trabaho sang yawa ang makit-an karon nga panahon. Mada-mong katawhan ang nakakilala sa pagkaara sang labaw nga makagagahum apang nagapangindi magkilala sang kinaugalingong relasyon sa Dios pinaagi kay Ginoong Jesu-Kristo, ang Dios-tawo nga Manluluwas. Halimbawa, ang French nga manunulat kag pilosopo nga si Voltaire isa ka deist, indi Kristohanon. Ang Deism nagapahayag sang pagkaara sang Dios nga puwede makilala pinaagi sa rason kag pinanilagan sang mga kasugoan sang natural nga kalibutan, subong nagbatok sa Dios nga nahangpan pinaagi sa bibliyahong kaalam. Ang mga deist nagatoo nga ang Dios nagbutang sang tinuga sa paghulag dason ginpabayaang ang proseso; busa ang Dios wala nagapanghilabot sa kasaysayan sang tawo. Ang Pantheism, nga kasami ginsakdag sang relihiyon

subong sang Hinduism kag Taoism, nagapahayag nga ang Dios kag ang bug-os kalibutan isa lamang, nga ang bug-os kalibutan nakaporma sang ideya nga subong ang kabilogan amo ang Dios. Ang dios-dios sang mga pantheist indi kinau-galingon ukon ang tawo.

Ang impluwensya ni Satanas masyado ka tuso nga siya sa pagkamatuud nakakita sang pamaagi agud updon si Kristo samtang nagasikway sa Iya subong ang Manluluwas. Ang Kristohanong syensya nagasakdag kay Jesus subong ang perpektong talaksan sini, apang tungud kay ang sala kag malaut nagahin sa sinakupan sang walay reyalidad, ang manluluwas kag kaluwasan mga nakabig nga dikina-hanglanon. Ang Buddhism kag mga sinangasanga sang Sidlanganong mysticism, kaangay sa Theosophy kag Bag-ong Panahon nga mga konsepto, nakakilala kay Jesus apang nagapakanubo sa Iya sa isa ka perpektong talaksan nga tawo lamang, ang maayo kaayong ahensya sang pa-laagihan, ukon ang perpektong halimbawa sang mangin-alamon nga tawo. Ang Islam nagapahayag sa Iya subong ang importanteng manalagna apang nagapanghiwala sa Iya subong ang Anak sang Dios nga nagsangkap sang pagpamayad para sa sala. Sa kinaandang gawi ini nga mga relihiyosong mga kulto kag mga pilosopiya nagapaningka-sog nga ibayaw ang tawo sa kalinya ni Kristo, ang mapasipalaon kag prangka nga imposibleng tinutuyo.

Si Satanas Nagapakadios sang Katawhan

Ginpahimuslan ni Satanas ang pagkamataastaason sang tawo pinaagi sa pagpapagsik sang kalibutanong pagka-makatawo, ang tinoohan nga ang tawo sa iya kaugalingon, hilway sa Dios, makahimo magsulbar sang mga palaligban sang kalibutan sa diin siya nagakinabuhi. Ini nga sistema sang mga ideya amo “ang pamaagi sang pagkinabuhi kag

panghunahuna nga ginlagas nga wala sang pahanumdum sa Dios ukon relihiyon.”⁶² Ang pagkamakatawo nagadepende lamang sa mga sistema sang pang-inoino nga may kaangtanang estrikto sa limitadong hunahuna kag tawhanong naaguman. Ang paghatag sang sentrong importansya sa tawo imbis sa Dios, ang pagkamakatawo nagatan-aw sa syensya agud magsulbar sang mga misteryo sang kinabuhi kag sa planeta sa diin ara ang kinabuhi. Ini nagasakdag sang pilosopiya kag sikolohiya subong ang mga kasulbaran sa kalisdanan kag dinormal nga panghikot kag mga pagbasol sang mga palaligban kag palibot sang tawo, subong nagbatok sa kinaugalingong mga desisyon. Atong mga nagkinabuhi pinaagi sa sining kalibutanong pagtolon-an magpanghiwala sa Pulong sang Dios kag magbaton sang tawhanong konsultasyon kag mga pangatarungan subong kinaalam, apang ang ila mga konklusyon nagkantidad sa bug-os nga kabuangan. Sa pagkamakatawo, ang bisan sin-o ukon bisan anong butang puwede mangin dungganon. Sa grasya, may ara isa ka dungganon, si Jesu-Kristo. Wala sang tawo ukon pilosopiya sa kinabuhi ang puwede mangin makapahamuut nga halili para sa pagpakig-upod sa Ginoo.

Siguraduha ini nga wala sang isa nga makabihag sa imo pinaagi sa pilosopiya [nagapakanubo sang Dios sa mga limitasyon sang tawhanong hunahuna] kag walay unod nga pangdaya [nagapahayag nga ang tawo may kirab sang pagka-divine ukon amo ang diosdios], suno sa tradisyon sang mga tawo, suno sa nahaunang mga palatukuran sang kalibutan [kalibutanong pagkamakatawo], im-bis suno sa kay Kristo. (2 Mga Taga-Colosas 2:8)

62. Ginbadbad halin sa *Evangelical Dictionary of Theology*, 1984 ed., s.v. “Secularism, Secular Humanism,” ni D. W. Gill.

Nadaya sang mangin-alamong pagkamataastaason, ang kalibutanong makatawo kasami nagakabig sang pagka-Kristohanon subong kaluyahon. Ang ika-nobyenta-ka siglo nga German nga pilosopo nga si Friedrich Nietzsche mahambugon nga nagatumod sa “sinang Kristohanong pasakit sang hunahuna nga naghaling sa pagpanghakroy sang pangsulud nga kagarukan sang isa ka tawo kag pag-amuma para sa kaluwasan sang isa ka tawo—ang tanan nga mga pag-imbento nagahaling sa wala apang mga sayup nga mga pangatarungan kag mangin dapat, indi pagpaayaw-ayaw, kondi pagpanas.”⁶³ Matutum sa tinutuyo ni Satanas, ang subong nga mga mangin-alamon nagagamit sang pilosopiyanghong mga pagdahum kag pang-akademikong pagkamataastaason agud magtipon sang makagalanyat apang malimbungong ebidensya batok sa Maayong Balita kag bibliyanghong palanan-awon.

Karadlawan nga, bisan ang labing maalamong mga hunahuna sang pagkamakatawo nakalipat sang pagkamatuud nga ang tawo nga nagsulat sang Pauline nga mga Sinulat nangin isa sa pinakamadungganong mga pagkamaalamon nga nagkinabuhi bisan kasan-o. Si Pablo, upod ang tanan sang iya pagkamangin-alamon, wala gid nagtilaw nga maghimo sang tawhanong pilosopiya. Siya pirmi nagpatigayon sa kon ano ang ginpahayag sang Dios sa iya. Bisan pa sang ila IQ ukon pagkamaalamon, ang mga makatawo indi makahangup sang masangkaron nga palatukuran nga ang divine nga bugna nagahalili sa tawhanong pangatarungan kag pagkamaalamon sa pagpangatubang sa kinabuhir kag reyalidad. Sila indi makahangup nga samtang ang ila mga utok siguradong indi inutil, ang ila mga utok mga patay—patay sa paghangup sang hingpit nga mga kamatuuran sang Dios, “kay sila [hingpit nga mga kamatuuran] mga

63. Ginbadbad halin sa Friedrich Wilhelm Nietzsche, *Human, all too Human*, trans. R. J. Hollingdale (Cambridge University Press, 1986, 1996), 26.

kabuangan sa iya, kag indi siya makahangup sa ila, tungud kay sila espirituhanong nausisa na” (1 Mga Taga-Corinto 2:14*b*). Tungud sini ang makatawo nagakinabuhi sang ila mga kinabuhi sa kapaslawan, nagaupod lamang kay Satanas sa iya walay kapuslanan nga mga pagpaningkasog agud magsangkap sang tawhanong utopia nga luwas sa trabaho ni Kristo.

PAG-ATAKI SA KALIBUTAN

Si Satanas nakahangup nga pagsugod sang pagpakasala sang tawo, ang mga kahimtangan malayo na sa tama sa iya ginharian, ang kalibutan nga karon iya ginadumala. Iya ginabasol ini nga sitwasyon indi sa iya kaugalingong pagkadihanas nga pagdumala ukon sa pagkamakasala nga kinaiya sang tawo kondi sa palibot sang tawo. Ang iya tinutuyo nga maghimo sang mas maayong kalibutan nagbun-ag sa ilusyon sang hinimo-sang tawo nga paraiso. Si Satanas nagapaningkasog nga magtuga sang perpektong kalibutan nga wala sang Dios: paghidait sa kalibutan nga wala ang presensya ni Kristo; palangabuhiang mga bu-long sa tanang kalisdanan nga wala sang divine nga kasangkapan; madamong-nagkalainlaing kultura, kalibutanong edukasyon, pagpauswag sang palibot subong ang paglaum kag pagpreserba sang tawo; kag ang mga kasugan kag pagdumala sang moralidad kag kaayohan subong ang kinaugalingong seguridad sang tawo.

Suno sa makatawo nga palanan-awon nga ang tawo kinamat-an nga maayo, ining yawan-ong humon nagaape-la sa mga ideyalista nga nagasakdag sang mahandurawon nga mga pahito para sa sosyal nga pag-uswag kag pagpilit sang mahidaiton nga magkadungan sa pakaara upod sa mga kaaway nga kon kay sin-o ang lalambuton amo ang pagguba sang kahilwayan. Sa pagdugang sa pagpakaon

sang kahambugan sang tawhanong kaayo, ang yawa nagapuntirya sang kinabun-agan nga gahum sang kailigbon sang tawo. Nakahibalo siya sang bug-os gid nga ang awtoridad nga naengganyo sang handum agud magdumala sang iban sa kadugayan nagakambyo sa pagpanlupig. Siya nagadumala sang iya kaharian pinaagi sa pagpanglupig.

Ang mga demonyo sang yawa kag tawhanong mga ahente puwede makit-an sa kalkuladong nahamtang sa tanang mga kapital sang kalibutan, sa diin sila nagapangkasog nga mag-impluwensya sang mga manugdumala pabor sa mga palisiya ni Satanas (Daniel 10:13). Ang kasaysayan nagdamo upod sang mga bunga sang ila mga pinamugonan. Ang Tunga-tunga nga Mga Kapanahonan amo ang panahon sang mataas nga pagkarelihiyoso, mapatipatipon, kag mga pagpangusisa. Ang French nga Rebolusyon nakasaksi sang mga paghimulat sang mga makapatay nga mga rebolusyonaryo kaangay ni Robespierre kag Danton agud mag-ilis ang ara na nga monarkiya. Ang 1914 nga pagpatay sang anarkista ni Archduke Frances Ferdinand, ang manunubli sa trono sang Austria-Hungary, nagpaaktibo sang kagub-anan sang Bug-os Kalibutang Gira I. Ining isa ka panghitabo nagpasaka sa paglapta sang kontra gira nga mga kahulagan sang paghidait nga nagpatinguha nga magpasad kon lamang ang “Prinsipe sang Paghidait” makahimo kag makatuman sa lya pagbalik (Isaias 9:6). Ang Ikatatlong Reich ni Hitler amo ang malaut nga pagsaad sang kaugalingong-gin-estelo nga prominente agud magpataas sang Germany sa pangkalibutang gahum kag maayo kaayo nga rasa, ang tanan para sa kinataasang katuyoan sang pagpamatay sang rasa sang Hudiyo, amo man ang tinutuyo ni Satanas.

Sa kalibutan sang yawa, ang mabakod nga paghidait, tawhanong pagkapalareho, kag bug-os nga pagdumala sang palibot pirmi gid mangin mga pantasya. Ang subong nga mga bulong sa tanang kalisdanan mga gingarantiya

nga mga pamaagi lamang para sa pagpanas sang kinaugalingong kahilwayan, ang yabi sa tawhanong kalipay, ang yabi sa pinakadako nga pagpanghikot sang tawhanong kabubut-on. Sa idalum sang impluwensya sang kalautan, ang masentro-sa kaugalingong manughimo sang palisiya kag ang ila dikontento, kulang sa pagsalig nga mga nasakupan mahulog sa sini nga mga ideya kag magpakigbuylog mismo didto sa mga kamut ni Satanas.

Sosyalismo

Ang sosyalismo amo ang tawhanong paninguha agud magsangkap sang utopian nga palangabuhian. Ang basihan para sa sosyalismo sa modernong kasaysayan makit-an sa Sir Thomas More nga libro *Utopia*, nga nagalarawan sang ginahanduraw lamang nga isla nga may politikanhon kag sosyal nga pagkaperpekto. Ang “utopia,” gani, nangin isa ka kasingkahulugan para sa bisan anong mahandurawong sistema sang palangabuhian, sosyal, ukon sa palibot nga pagkaperpekto. Ang teyoriya sang utopian nga sosyalismo isa ka butig, ang gagmay nga pagbaylo sa palangabuhian upod ang mga kasugoan sang divine nga katukuran sa diin ang dimatuud nga pagdahum nasilsil: Kon ang kapitalismo kinabubut-on nga nagayanib sang panag-iya sini kag sang palaagihan sang pagprodukto didto sa Estado ukon sa mga trabahante, ang pagkawalay trabaho kag kaimol tapuson. Amo ini ang pahito sang yawa, kay ang kauswagan sang palangabuhian ginhimo pinaagi sa kapital kag pangapital, indi pinaagi sa gobyerno ukon mga trabahante. Ang kapitalismo nagasangkap sang pinakadako nga oportunidad para sa tanang pag-abante sa palangabuhian kag sa sosyal. Ang sosyalismo nagaiban sang katawhan sa pinakanubong komon nga manugbahinbahin. Kaangay sang pagpanglupig sang komunismo, sosyalismo,

nga nagapasad sang pagkaulipon sang Estado, imbis sang kahilwayan sang pagkapat-ud sa kaugalingon sa gobyerno nga nagaprotekta sina nga kahilwayan. Pinaagi sa mismong kinaiyahan sini ang sosyalismo nagawasak sang kabubuton kag nagapadamo sang ginsakpan, subong nga ini nagapabulag sang katawhan sa reyalidad kag masistema nga nagapangawat sa ila sang kapasidad sa pagkinabuhi.

Agud maagum ang iya utopia, si Satanas nagasakdag sang mga pilosopiya nga ang katawhan natural nga pareho, nga ang manggaranon mga hakaban kag nagakuha sa imol, nga ang bisan anong klase sang pagkadipareho dapat magpukaw sang pamatyagan sang sal-an, nga ang madalag-on nakautang sa dimadalag-on. Sa laktod, ang masosyal nga ideyalohiya nagasakdag sang parehong mga resulta sa ikalain sang parehong oportunidad. Ini nga mga tinooan nagapaathag sang katangaan kag tusong kalautan sang sosyalismo. Ang makapatalang nga sistema nagapanghiwala sang pagkaara sang makasasala nga kinaiya samtang wala nakatalupangud sang kaugalingong malaut nga pagpanghi-kot sini.

Subong ang palaagihan sang pag-agum sang gahum para sa pipila ka 'edukadong prominente,' ang sosyalismo nagasugyot sang pag-ilinaway sa klase, kaimon, kahikaw, kag kahakab sa mga mataastaason nga nagadahum sa ila mga kaugalingon nga mangin-dapat sa isa ka butang para sa wala. Ang ila ginsiling nga mga remedyo para sa dipagkapareho nagahimo lamang sang bag-ong mga pagkadipareho. Ang French nga mga rebolusyonaryo—sa idalum sang bandera sang "Kahilwayan, pagkapareho, kag pag-inutoray"—nagkuha sang purongpurong kag ang aristokrasya lamang ang magpataas sang ila mga kaugalingon, nga nagailis sang isa ka pagpanglupig sang isa pa. Ang katapusang resulta sang ila kailigbon sa gahum amo ang pagpamugot ni Robespierre, nga nag-anunsyo sang 40,000 ka mga kinabuhi. Ang manunulat nga si Victor Hugo sang

ulahi nakahimo sang maayo kaayo nga panghambal sang siya nagsulat nga ang pagkapareho amo ang politikanhong pag-badbad lamang sang pulong kahikaw.

Sa mga wala nakahangup sang tawhanong kahilwayan ukon maghatag bili sa hustong pagpanghikot sang kalag sang tawo, ang mga tinutuyo sang sosyalismo daw sa maayo: ang bag-ong kahan-ayan sang kalibutan nga may pagkapareho kag kauswagan para sa tanan! Ang makahulubog nga mga pulong makahimo sang kabatuk nga mga ideya nga bantog, apang ang mga pulong indi makabaylo sang kamatuuran. Ang sosyalismo amo ang kompletong pagbalhin sang gahum halin sa kada isa pakadto sa Estado. Talupangda: Ang kahilwayan ginpunggan para sa gintawag-nga mas dakong kaayohan; ang manggad kumpiskado sadtong mga nagaprodukto sang tama kag ginpanagtag sa sadtong mga wala; ang mga buhis ginpataasan agud magsakdag sa subong nga mga pagtuis subong sang ginpasosyal nga bulong kag iban pa nga mga programa sang panggobyernong katungud samtang ang militar nga pagpundo gin-ibanan. Ang sosyalistikong katipunan mangin mapauyon-uyonon sa mga kapritso sang diktadoryang mga burukrata nga nagapanghilabot sa tagsa ka sitwasyon sang kinabuhi.

Kon ang pahito ni Satanas madinalag-on sa pagbalabag sang divine nga mga palatukuran para sa isa ka pungsod, ang kasaysayan nagapamatuud nga ang divine nga disiplinang indi malikawan. Subong nga ang mga luha natulo sa mga mata ni Jeremias samtang siya nagtan-aw sang pagkawasak sang Judah (Jeremias 9:1), gani kita dapat indi lamang maghibi kondi magpangamuyo man para sa aton madungganong United States sang America samtang ini padayon nga nagaatubang sini nga mga katalagman.

Pagkapangkalibutan

Sa kalibutan sang yawa ang Dios nagasangkap para sa proteksyon, mahipid nga pagpanghikot, pakamaayo, kag pagpadayon sang katawhan. Para sa sini nga katuyoan Siya nagsugo sang apat ka mga institusyon: ang kada isa, pag-asawahay, pamilya, kag pungsudnong linalang.⁶⁴ Ang Dios nagdestino sang pangunang awtoridad sa sulud sang kada institusyon: ang kabubut-on para sa kada isa, ang bana para sa pag-asawahay, mga ginikanan para sa kabataan, kag gobyerno para sa pungsudnong linalang.

Ang ikaapat nga divine nga institusyon, ginpatumod man sa subong sang pagkapungsudnon, nagapabilin nga pungsudnong mga kasugoan, mga kalainan, mga tinutuyo, kag kasigurohan nga mas importanteng ulunahon sa pangkalibutang mga paninguha. Ginakinahanglan nga, ang pagkapungsudnon nagasangkap sang proteksyon para sa unang divine nga institusyon, ang kada isa. Ang pagkapungsudnon nagaprotekta sang mga katungud sang kada isa sa idalum sang pagdumala sang kasugoan, sa sini nga pamaagi nagapabakod sang kahilwayan sang pungsod subong ang kabilogan.

Ini nga pagpundar sang mga palatukuran para sa katawhan ginlarawan kag mapinadayunon nga napamatud-an sa Balaan nga Kasulatan. Sa Genesis 10:32, nag-umpisa sa kaliwatan ni Noe, ang Dios nagbahinbahin sang kalibutan sa pungsudnong mga linalang pinaagi sa hiyograpiyanhong mga dulonan. Amo ini ang sistema sang Dios para sa pagprotekta sang katawhan pinaagi sa pagsangkap sang balanse nga gahum sa tunga sang mga pungsod, imbis sa konsentrasyon sang gahum pinaagi sa mga kamut sang pipila ka mga tawo nga magpadayon nga magpaka-Dios

64. Thieme, *Kahilwayan pinaagi sa Militar*, 1–38.

kag magpaninguha nga magdumala sang kalibutan.

Indi makapakibot nga, si Satanas amo ang kaaway sang pagkapungsudnon, nga nagatanyag sang pagkapangkalibutan sa lugar sini. Ang iya tinutuyo amo ang pangbug-os kalibutan nga estado sa diin ang ‘pag-inutoray sang tawo’ amo ang kabakod para sa sulundan sang kalibutan nga may pagkapareho sang palangabuhian kag paghidait. Ang unang pagpatuman ni Satanas sa sini nga pahito nahitabo sa duta sang Shinar, sa diin siya nagsakdag sang pagpatukod sang siyudad sang Babel kag sang malahigante nga tore agud magrepresenta sang pahiliusa sang kalibutan kag sang pangkalibutang relihiyon (Genesis 11:1–4). Ang tore sa pagkamatuud nangin ang sentro para sa gahum kag duug sa pagpadamo para sa grabe kaayo nga kalautan. Ang Dios nagsikway sang pagkapangkalibutan kag naghukum sini pinaagi sa pagpahamtang sang pangunang balabag sa isa kakalibutang estado—ang pagdinamo sang mga leng-gwahe. Tungud sa abilidad sang katawhan nga magham-balanay sa kada isa nga naguba, “ang GINOO naglapta sa ila halin didto sa laing duug sa bug-os nga kalibutan; kag nag-untat sila sang pagpatukod sang siyudad (Genesis 11:8). Ang resulta amo ang pagkaporma sang nagkalainlain nga mga populasyon kag, sang ulihi, nagkalainlain nga mga pungsod.

Ang pagkapungsudnon nagasangkap sang pinakadako nga oportunidad para sa kahilwayan agud magpalakat sa idalum sang mga kasugoan sang katukuran, samtang ang pagkapangkalibutan, pinaagi sa mismong kinaiyahan sang sistema sini, madali maapektuhan sang pagpanglupig. Ngaa man? Tungud kay ang pagkapangkalibutan nagapanglakip sang kada isa kag pungsudnong mga tinguha agud nga makabulig sa dalagkong indi maghinangpanay nga mga tinguha sang madamong mga pungsod. Ang kahilwayan kag awtonomiya sang kada isa kag ang pungsod mainutil alang-

alang sa bug-os nga kalibutan. Ang pagkapangkalibutan nagapahamtang sang mas pagamay nga mga pagpugong sa mga makasasala nga kinaiya sang sadtong ara sa paggahum kag nagatugot sang mas dalagkong kalainan para sa pagkaulipon sang walay gahum. Ini nga pamaagi, puwede si Satanas makadumala sang mas mahapos sang iya kaharian kag ipilit ang iya palisiya sang kalautan, nga nagalakip sang pagpauswag sang relihiyon nga wala si Kristo.

Sa pagkamatuud, ang mga tinutuyo sang isa-ka kalibutang sistema amo ang mga tinutuyo ni Satanas sa iya nagakadako nga desperadong paninguha agud ipadayon ang iya pagdumala sa kalibutan. Kon ang ditumuluo ukon unudnon nga tumuluo nagatilaw nga sulbaron ang mga palaligban sang kalibutan halin sa tawhanon nga palanan-awon, siya nagatan-aw sa subong nga pangkalibutang organisasyon subong ang Konseho sang World Council of Churches kag ang United Nations. Ang naulihi bala nanging madinalag-on sa pagpadayon sang bug-os kalibutang paghidait? Wala, ini nanging una gid indi epektibo. Usisaa ang listahan. May madamo na nga mga gira sa pagsugod pa nga naporma ang United Nations, kag ang organisasyon mismo ang kaugalingon sini napuno sang kagarukan. Ini nagapahalimbawa sang pagkapangkalibutan.

Walay sapayan kon ano ka sinsero ang mga paninguha sang tawo ayhan nga himoon ini nga mas maayong kalibutan, mapaslawa siya. Ini amo ang kalibutan ni Satanas, kag wala sang tinuga nga linalang, indi bisan ang mangin-alamon nga si Satanas, ang may labaw nga kagamhanan, pagkahibalo sang tanan, ukon makagagahum sa tanan ang makahimo sang perpektong Katipunan. Wala siya sang kasarang sa paghugpong sang katawhan sang kalibutan kag dumalahan sila sa idalum sang pagkapangkalibutan, subong ang kinatapusan nga panahon sang Tribulation magapamatuud. Si Satanas indi gid makalikaw sa pla-

no ukon mga institusyon sang Dios. Tubtub si Jesu-Kristo magbalik agud maghari sa sini nga kalibutan sa Millennium, wala gid sang pangkalibutang paghidait kag kauswagan.

Kag kon makabati kamo sang mga gira kag mga kinutsokutso sang mga gira, indi magkalisang; *ato nga mga butang* kinahanglan mahanabo; apang *ina* indi pa ang katapusan. (Marcos 13:7)

PAG-ATAKI SA MGA HUDIYO: KONTRA-SEMITISMO

Ang kasaysayan napuno sang mga makalilisang nga nahimo batok sa mga Hudiyo: Ang Arabo nga mga kapintas ni Mohammad sadtong ikapitong siglo, ang mga manugkrusada sadtong ika-onseng siglo, ang pagsayasat ni Torquemada umpisa sadtong 1487, ang Lapnag nga Pagpamatay ni Hitler sadtong Bug-os Kalibutang Gira II. Karon nga panahon ang kontra-Semitic nga mga pungsod walay kahuya nga nagapanghiwala sang pagkaara sang Lapnag nga Pagpamatay, nagkinahanglan nga ang Israel pamatyon, naghiusa sang mga pwersa sa pagpuntirya sang mga Hudiyo. Ang gulowaan sang mga balita sa bug-os kalibutan paliwatliwat nga nagaulohan sang makahas nga mga aksyon batok sa mga Hudiyo: mga sinagoga ginpang-ataki, Israeli nga mga bandera ginpangsunog, publikong mga menorah ginlapas, mga swastika ginpinta sa mga tindahan nga ginpanag-iya-sang Hudiyo.

Sa pinakasentro sining tanan, ang Tungang Sidlangan nagapadayon sing pagbukal sa Arabo-Israeli nga pagsinumpunganay. Ang Israeli-Palestinian nga politikanhong mga pagpakighangup nag-umpisa, naguba, kag nag-

umpisa liwat nga wala sang bisan anong tanda sang bisan pangunang kasugtanan samtang pagkinagamo, mga ilinaway sa dulonan, kag ang pagpakamatay nga mga pagbomba nagapadayon. Pinaagi sa pinakadakong pagpahayag sang medya, ang mga Arabo nagalaum nga magpakita nga ang mga Hudiyo amo ang mga manlulupig, ang ginhalinan sang pag-inaway sa Tungang Sidlangan, ang tunok sa kilid sa kalibutan.

Ang United States wala nagpabilin nga wala maapektuhan sang sini nga kalautan. Ang kontra-Semitic nga mga organisasyon magpadayon sa paghakus sang pagkapanatiko kag pagdumut. Madamong ginatos ka mga grupo sa bisan diin sining mag-angkon sang pagkaangot ukon pagsagup sang malaut nga pilosopiya sang Pagkakilalahan sang Simbahan, nga nagapadayon sang kasugiran nga ang mga Hudiyo mga responsable sang mga palaligban sang kalibutan. Ang lain pa nga panatikong grupo, ang Pungsod sang Islam, nagahimo sang paliwatliwat nga mga akusasyon sang Hudiyong pagkadamante kag gahum. Ang ila lider mapinadayunon nga nagamarka sang mga Hudiyo subong ang maakigon nga mga marasa sa panahon sang iya mga pamulongpulong. Ang nagataas nga mga numero sang kontra-Semitic nga mga panghitabo sa sulud sang aton pungsod mga ginsaysay sang Kontra-Pangguba Dungog nga Liga nga nagsambit sang pagpangguba, pagpanghingabot, kag lawasong mga pagpang-ataki batok sa Hudiyong mga tawo, pagkabutang, kag mga institusyon sang komunidad. Ang dugang nga pagpakita sang kontra-Semitismo sa sulud sang aton mga dulonan nasaksihan pinaagi sa kontra-Israel nga mga demonstrasyon sa mga sentro sang Hudiyong komunidad kag nagapang-ataki sa Hudiyong mga tawo, pagkabutang, kag mga sinagoga.⁶⁵

65. Thieme, *Anti-Semitism*, 31–84.

Ang dalit nga nagapahimo sa mga masa sang katawhan nga mahapos madutlan sang kontra-Hudiyong kagamo mas labaw pa sa kahadlok, dipagsalig, pag-apin, pagkawalay kasigurohan, ukon kahikaw. Ang subong kapintas nga pagdumut nagapadumdum sang pagpahito ni Satanas agud pirdihon ang plano sang Dios pinaagi sa kontra-Semitismo. Kon, si Satanas nagapangatarungan, nga siya madinalag-on sa pagguba sang mga Hudियो, ang Dios mangin disarang makatipig sang Iya kasugtanan sa Israel nahanungud sang ginharian nga may mas dungganong Anak ni David nga ara sa trono. Wala gid sang Israel nga magbaton sang ginsaad nga mga pakamaayo. Kag kon ang Dios indi makatuman sang Iya walay kondisyon nga mga kasugtanan, ang Iya kamatuuran depektibo kag si Satanas makaagum sang mga kabangdanan para sa pagpangayo sang pagpawala sang tanan nga mga akusasyon batok sa iya kaugalingon kag sang nagpakasala nga mga anghel.

Ang pagdumala ni Satanas sa ibabaw sang sini nga planeta nagahatag sa iya sang klarong bentaha sang pagkanangin sarang magmaniobra sang mga pungsod kag mga lider sang sini nga kalibutan. Ang kasaysayan nagapamatuud sang makaguluba nga mga epekto sang madumtanong pagkapanatiko sa piniling katawhan sang Dios. Ang kontra-Semitic nagapapuswak sang paghimud-os sa bug-os kalibutan kag magapadayon tubtub sa konklusyon sang Tribulation.⁶⁶

Ang Hudiyong rasa pinasahi sa tanang kasaysayan. Ang Abram, ginpangalanan liwat sang Abraham sang Dios sa Genesis 17:5, nahimong ang amay sang Hudiyong rasa pagkatapos sang pagtuli sa iya sa edad nobentay-nuwebe. Ang Dios nagsaad sa walay kondisyon nga himoon si Abraham sang isa ka “dakong pungsod” nga Iya igapadayon kag

66. Ibid., 85–114.

protektahan sa bug-os panahon kag eternidad. Ang Dios nagporma sini nga katawhan para sa siguradong katuyoan sang pagkamangin Iya mga instrumento para sa pagpa-uswag kag pagpalapnag sang Iya Pulong. Sila magarepresenta sa Iya diri sa Kalibutan, sila mangin mga manugtipig sang Iya balaang Pulong (Mga Taga-Roma 3:2), kag pinaagi sa ila ang Manluluwas magaabot (2 Samuel 7:8, 12; cf. Juan 4:22; Mga Taga-Roma 9:5).

Sanglit tinutuyo sang Dios ang pagpasad kag pagpakamaayo sang Abrahamic nga linya, si Satanas nagpaninguha sa pagguba sina nga linya. Agud kontrahon ang malaut nga disenyo sa yawa batok sa ginsaad nga bag-ong rasa, ang Dios naggahin sang pagpakamaayo kag paghimalaut nga tumbok sa Abrahamic nga Kasugtanan. Ang tumbok naggarantiya sang divine nga kasangkapan, proteksyon, kag pagpreserba sang mga Hudiyo sa kada henerasyon. Ang Dios nagserbi sang pahibalo nga ang Hudiyo makalampuwang sa kasaysayan sang tawo.⁶⁷ Ang kontra-Semitismo nga tumbok mabasa nga:

“Ako [Dios] magapakamaayo sadtong mga magpakamaayo sa inyo [ang mga Hudiyo],
Kag ang isa nga nagahimalaut sa inyo Akon pagahimalauton.
Kag pinaagi sa inyo ang tanang mga pamilya sang kalibutan pagapakamaayohon.”
(Genesis 12:3)

Bisan nga ang mga impluwensya sang pagdumala ni Satanas puwedeng dimakit-an, ang bisan anong panghitabo sang kontra-Semitismo amo ang kabahin sang kabilogang plano para sa pagpamatay sang Hudiyo. Wala sang isa, labi

67. Ibid., 14–16.

na ang tumuluo ni Ginoong Jesu-Kristo, ang dapat bisan kasan-o mangin sal-an sang tuso nga pag-apin kag luib nga kalautan sang kontra-Semitismo. Ang divine nga paghukum kag kompletong pagkawasak amo ang pang-ulih nga madangatan sang mga tawo ukon mga pungsod nga naghimo sang kontra-Semitismo—sadtong nag-agi, sa karon, kag sa palaabuton. Ang kasaysayan bukas nga nagapahayag sang kaangtanan sa tunga sang pagtindog kag pagkawasak sang mga pungsod kag sang ila panghunahuna sa Hudiyo.

Isa ini ka makatalupangud gid nga reyalidad sang kasaysayan nga ang dungganong mga mananakup, nga sila Alexander, Caesar kag Napoleon, pirmi nagtrato sang mga Hudiyo sing maayo: ila ginkilala ang ila relihiyosong hilikuton kag nagpanglaghap nga mahatagan ini sang kahilwayan agud mag-uswag, para sa ila kaugalingong bentaha subong man para sa sinang mga Hudiyo. Sa pihak nga bahin, mas gamay lamang nga mga tawo, ang ginsangkapan sang mas makitid nga mga panan-aw, ang napaslawan nga makilala ang Hudiyo kag magpanglaghap agud wasakon siya. Sa ila handum nga ipahamtang ang artipisyal nga pagkapareho, sila “nagrumpag sang mga dulonan sang mga katawhan kag ginpanghikayan ang mga pumuluyo” (Isaias 10:13). Apang ang subong nga Procrustean nga mga pamaagi mga kabaliskaran sa kinaiyahan, kag pagpanglupig, bisan kon sa mga Hudiyo ukon sa bisan kay sin-ong iban dira, wala gid nakaprotekta sang permanenteng mga resulta. Amo gihapon nga palisiya sang relihiyosong paghiliusa ang ginlarawan sa nagasunud nga mga dinastiya,

halin sa mga Assyrian pakadto sa mga Romanoff, kag parehong kapalaran ang nakalampas sa ila. Ang Hudiyo nakalampuwas sang ila pagkadula.⁶⁸

Ang Dios naghimo sang malinong nga saad nga ang mga Hudiyo pirmi gid magapabilin diri sa kalibutan (1 Samuel 12:22), kag ini nga saad sa Israel halin sa Dios nagapabilin nga walay pagbaylo sa sini mismo nga panahon. Ang Israel may mabakod nga pungsudnong palaabuton, nga wala sang tawhanon ukon yawan-ong kalautan ang makaguba. Si Jesu-Kristo nagapreserba sang Hudiyo sa tagsa ka kontra-Semitic nga pag-ataki kag sa ulihi magaguba sad-tong gingamit subong ang mga sulogoon ni Satanas sa ila pagpanghalughog agud gub-on ang Israel.

PAG-ATAKI SA MGA TUMULUO

Sanglit nga ang yawa amo ang punong kaaway sang Dios, siya man ang punong kaaway sang mga Kristohanon. Si Satanas may mgaistratehiya agud liputon ang mga tumuluo, kag ang tanan sang iya mgaistratehiya may pulo-pareho nga mga kinaugali: ang pagkamataastaason kag pagkanalikupan sang kaugalingon, pagbatokanay, pagdumut, pag-inaway sa grasya kag kamatuuran. Niyan paano bala ang yawa magpahulag sa sini nga senaryo?

Si Satanas mapinadayunon nga nagatrabaho agud pas-lawon ang kabubut-on sang Dios, agud paluyahon ang pagsilsil sang panudlo sang Bibliya subong man ang paggamit sini, kag agud ilikaw ang pagsentro halin sa Pulong kag pakadto sa kalibutan. Kon si Satanas puwede makapasuhot

68. Ginbadbad halin sa *Encyclopedia Britannica*, 14th ed., s.v. "Jews," by Walter Yust.

sa mga hunahuna sang mga tumuluo sang tawhanong palanan-awon, puwede niya sila himoong mga rarong sa anghe-lon nga pagsinumpunganay. Ang pagkaignorante sang iya mga pahito kag pagsikway sang divine nga palanan-awon nagapauntat sang tanang espirituhanong pag-abante. Ang mga tumuluo kinahanglan magbantay batok sa mangin mga target sang lima ka pilo sang yawan-ong pag-ataki, “agud nga wala sang bentaha nga makuha sa aton ni Satanas; kay kita indi ignorante sang iya mga pahito [istratehiya]” (2 Mga Taga-Corinto 2:11).

Pag-akusar sang mga Tumuluo

Kay ang manug-akusar [Satanas] sang aton mga kauturan ginpanghulog, nga nagaakusar sa ila [mga tumuluo] sa atubangan sang aton Dios sa adlaw kag gab-i. (Bugna 12:10*b*)

Tubtub ang yawa kag ang iya mga sumulunod mga “ginpanghulog” pagowa sa langit sa tungatunga sang Tribulation, si Satanas nagapadayon nga may hilway nga alagyan pakadto sa kuwarto sang trono sang langit. Iya ginakali-ngaw ang oportunidad sa pagpresenta sang bisan sin-ong sakup sang Lawas ni Kristo subong mapakunokunohon, ignorante, walay pagtoo, ukon maluya. Kag ini ginahimo niya pirmi “adlaw kag gab-i.”

Ang yawa may kompletong nahan-ay nga mga dokumento sang nagakinabuhi nga mga tumuluo. Ang iya aktibong sistema sang manugpanilag nga demonyo maamligon nga nagapanglista sang tagsa ka sala kag kapaslawan sang mga tumuluo. Samtang ini nga mga sala puwedeng nakatago diri sa Kalibutan, ini sila bukas nga iskandalo sa langit. Si Satanas regular nga nagatipon sang iya mga ang-hel sa atubangan sang Ginoo agud ipresenta sang iya mga

akusasyon (Job 1:6–11; Zacarias 3:1). Ang nakahibalo sang tanan nga Dios nakatalupangud gid sang mga kapaslawan sang tumuluo, apang sa kabalaka sang pagsulbar sang anghelon nga pagsinumpunganay, ginatugotan Niya si Satanas nga dalhon ini nga mga paglapas sa Iya pagtalupangud. Ang bentaha sang yawa temporaryo lamang, tungud kay si Jesu-Kristo, nga naglingkod sa tuo nga kamut sang Amay, nagapangamut subong ang manugpangapin sang tumuluo sa gilayon nga ang akusasyon nahimo.

Mga gagmay kong anak, nagasulat ako sa inyo sining mga butang agud nga puwedeng indi kamo magpakasala [puwedeng indi makabuhi sa kabaskugon sang paghulag pinaagi sa sala]. Kag [bisan pa sina] kon ang bisan sin-o ang magpakasala, kita [magpadayon nga] may Manugsakdag [*parakletos*] upod [atubangan] sa Amay, si Jesu-Kristo ang matarong; kag Siya ang Iya kaugalingon amo ang pangpalukmay tungud sang aton mga sala; kag indi sang aton lamang, kondi tungud man *sadtong* sa bug-os kalibutan. (1 Juan 2:1–2)

Sa 1 Juan 2:1, si Apostol Juan nagagamit sang Griyegong pangalan *parakletos* sa mahukmanan nga kahulugan, nga nagatumod kay Ginoong Jesu-Kristo sa papel nga kapareho sa sinang nagapangapin nga abogado sa karong-panahon. Sa dumaan nga kalibutan ang pulong gingamit agud ibutang ang propesyonal legal nga manuglaygay. Ang Latin nga katumbas sang *parakletos* amo ang *advocatus*, sa diin ginkuha ang English nga pulong “manugsakdag.” Ang manugsakdag amo “ang ginakonsulta nga abogado ukon ang isa nga nagpresenta sang kaso sang iya kliyente sa bukas nga korte; ukon ang isa nga, sa mga panahon sang paghusay ukon mga kabudlay, nagapakigbuylog sa

nag-antos kag nagahatag sang nagakaigo nga direksyon kag suporta.”⁶⁹ Makapatalupangud nga, ang kada tumuluo naabswelto sa tanang mga pag-akusar ni Satanas pinaagi sa “Manugsakdag,” si Ginoong Jesu-Kristo.

Ang unang Juan 2:2 nagkutlo sang basihanang para kay Kristo subong ang legal nga representante sa langit: “Siya ang Iya kaugalingon amo ang pangpalukmay tungud sang aton mga sala.” Ang pagkamatarong kag ang katarungan sang Dios nalukmay, ukon naayawan, pinaagi sa pagbayad ni Jesu-Kristo para sa aton mga sala didto sa krus. Ang pagpaayaw-ayaw sang katarungan sang Dios amo ang nagadesisyon nga kabangdanan sa pagpaisol sang tanan nga mga akusasyon.

Kon kita mga gin-akusar ni Satanas sa langit, ang aton Manugsakdag nagapamatuud sang aton kahimtangan subong nakapasag-uli na sang buut kag natubus na. Sanglit nga ang tanang mga sala mga nahukman na didto sa krus, ang kasugoan sang dobleng katalagman ginaaplikar. Indi kita mahukman tungud sang mga sala nga nahukman na. Busa, ang Dios nga Amay nagapilak sang kaso pagowa sa korte, kag ang aton mga sala mangin isa ka butang pang-pamilya para sa pagdumala sang divine nga disiplina: “KAY SA SADTONG MGA GINAHIGUGMA SANG GINOO IYA GINADISIPLINA, KAG IYA GINAHAMPAK ANG TAGSA KA ANAK NGA IYA GINABATON” (Mga Hebreo 12:6). Bisan kon daw ano ka masunson magkasayup diri sa Kalibutan, sa langit ang mga pasipala sang yawa mangin-alamon nga ginpanghiwala sang aton dungganong nagapangapin nga abogado, “si Jesu-Kristo ang matarong.”

69. Ginbadbad halin sa *Unger's Bible Dictionary*, 3d ed., s.v. “Advocate.”

Nagapangumbensi sang mga Tumuluo halin sa Pulong

Sa tagsa ka pagdumala kag sa tagsa ka henerasyon, ang punong manuglimbong nagapanglaghap sa pagdipaklaro sang kamatuuran. Sa sulud sang Panahon sang Israel, si Satanas nagsugod sa pagpangumbensi sang mga Hudiyo halin sa panudlo sang Bibliya nga ginpahayag sa ginsugo-sang Dios nga mga ritwal sang Kasugoan ni Moises. Ang yawa nagpauswag sang detalyadong mga diosdios nga may populasyon sang importante kag indi importanteng mga diosdios nga nagakinahanglan sang mga halad, bisan sang tawhanong mga paghalad (Levitico 18:21; Jeremias 32:35). Ang Israel, nabihag sang sini nga politeyismong mga relihiyon, ang nagtuis sang pagsimba kay *Yahweh*. Ang Libro sang Oseas nagapahayag sang makasulubo nga mga resulta.

Ang Akon katawhan ginlaglag tungud sang kakulang sang ihibalo [panudlo sang Bibliya].
Tungud nga ginsikway mo ang ihibalo,
Ako magasalikway man sa imo sa pagkama-
ngin Akon pari [tinugyanang pungsod].
Sanglit nga ginkalimtan mo ang kasugoan sang
imo Dios,
Ako man magakalipat sa imo mga kabataan
[pagkadula sang mga pribilehiyo kag mga
pakamaayo sang tinugyanang pungsod].
(Oseas 4:6)

Ang pagbasa sini nga dalanon nga nasulat sadtong ika-walong siglo B.C. amo ang kaangay sang pagbasa sang sa karong panahon nga pamantalaan. Kay ang iya “kakulang sang ihibalo,” ang Israel ginpatundaan nahanungud sang di-

vine nga paghukum nga ipatuman sa idalum sang ikalimang paglibot sang disiplina (Levitico 26:27-39). Ang pagsikway sang panudlo sang Bibliya magaguba sang pungsod. Ang United States dapat magpamati sa sini nga patunda, sanglit nga ang tinutuyo ni Satanas nahanungud sang pagsabotahe sang pundasyon sang bibliyanhong teyolohiya sa sini nga pungsod nakakita sang masangkad nga kadalagan.

Ang Mga Hebreo kapitulo 10 nagapahayag sang bagong henerasyon sang mga tumuluo nga nagpatumbaya sang panudlo sang Bibliya kag naawat sang pangpalingaw nga mga taktika sang kaaway. Ginpilak nila subong sang walay pulus ang ila pagsalig sa pagpanudlo sang Dios kag nag-atras pakadto sa kahuluy-an sang legalismo. Ang Mga Taga-Efeso 4:17–24 nagapresenta gihapon sang lain pa nga grupo sang dimalig-on nga mga tumuluo nga ginlay-gayan tungud sang ila mahangkaton nga panghunahuna sa Pulong sang Dios. Si Pablo nagpaanggid sang ila mabaliskaron nga pangisip sa sinang mga ditumuluo.

Busa masiling ko ini, kag pamatud-an upod sa Ginoo, nga ikaw [tumuluo] indi na magginawi subong sang pagginawi man sang mga Hentil [mga ditumuluo], sa pagkawalay pulus sang ila hunahuna, nga madulman sang ila panghangup, nga nahamulag sa kinabuhi sang Dios, tungud sang pagkaignorante nga ara sa ila, tungud sang katig-a sang ila tagiposoon. (Mga Taga-Efeso 4:17–18)

Talupangda nga ang pagkahamulag halin sa espirituhanong kinabuhi indi ang kinagowaan sang bisan anong malain nga pamatasan ukon sala kondi resulta sang “pagkaignorante” sang panudlo sang Bibliya. Kon wala sang panudlo sang Bibliya ang tumuluo klarong indi makatuman

sang espirituhanong pagkinabuhì. Ang Mga Taga-Roma 12:2 nagasugo sa Kristohanon nga magbag-o sang iya hunahuna pinaagi sa pagtoon sang divine nga palanan-awon. Ang pagsikway sang panudlo sang Bibliya—ang “hunahuna ni Kristo” (1 Mga Taga-Corinto 2:16)—amo ang katumbas sa pagsikway sang awtoridad ni Kristo. Tungud sini nga kabangdanan si Satanas kag ang iya mga pwera nagatrabaho sang walay pagkakapoy sa pagdipaklaro sang importansya sang bibliyanhong kamatuuran. Ang dakong taktika sang kaaway sa karon nga panahon nagapalabot sang pagdumala sang lokal nga simbahan pakadto sa pagbiya sa tinooohan pinaagi sa pagbaylo sang maid-id nga pagpaathag sang pagpanudlo sang Pulong sang Dios sa legalismo, pagkamabinatyagon, madaya nga mga tanda, pagkatawhanon, ekumenikalismo, kag kadamoan sang dimatuud nga mga pagtolon-an. Ang mga pulong nga ginhambal sang nagpundar sang Dallas Theological Seminary, nga si Lewis Sperry Chafer, nagabagting pa gihapon sang matuud sa karon nga panahon.

Madamo ang mahapos nga natuytuyan agud pabakuron ang ila pagtalupangud sa ikaduhang mga butang, kag patumbayaan sing bug-os ang isa ka pangunang butang. . . . Kag ginbulag ni Satanas ang ila mga mata sa sinang sa diin may walay katapusang bili.⁷⁰

Ang bibliyanhong kamatuuran amo ang nagaisahanong, kompletong bugna sang perpektong plano sang Dios para sa tumuluo! Atong mga magpatumbaya sang Iya Pulong klarong nagrenta sang kuwarta sa yawa.

70. Ginbadbad halin sa Chafer, *Angelology, Anthropology, Hamartiology*, 108.

NAGBIYA SA TINOOHAN NGA LIDERATO SANG LOKAL NGA SIMBAHAN

Ang pagbiya sa tinoohan amo ang pagsikway sang panudlo sang Bibliya kag ang pagbaton sang dimatuud nga pagtolon-an (Mga Hebreo 3:12). Ang pagbiya sa tinoohan katumbas sang pagpatumbaya sang tumuluo sang plano sang Dios para sa iya kinabuhi. Samtang wala niya nadula ang iya kaluwasan, ang iya panghunahuna natuis, nangin malaut, wala sang kalainan sa sinang iya sang ditumulu. Para sa lokal nga simbahan, ang pagbiya sa tinoohan nagaumpisa kag nagatapos sa sadtong nagatindog sa pulpito.

Ang Dios nagapalapnag sang Iya pagtolon-an para sa Panahon sang Simbahan pinaagi sa tawo nga may espirituhanong dulot sang pastor-manunudlo.⁷¹ Agud mapadayon ang iya ginsugo-sang Dios nga misyon, ang pastor kinahanglan una gid hanason sang maayo. Niyan, kon siya nagabaton sang posisyon bilang pastor, ang iya responsibilidad—ang iya obligasyon—amo ang mapinadayunon nga pagtoon sang Pulong kag magtudlo sina sa iya kongregasyon nga mga positibo. Ang matutum nga manunudlo nagatutok sa “tama nga pagbahinbahin sang pulong sang kamatuuran” sa idalum sang buluhaton sang pagpangalagad sang Dios Balaan Espiritu (2 Timoteo 2:15, KJV). Pinaagi sa malig-on, eksakto, kag maid-id nga pagpaathag nga komunikasyon sang panudlo sang Bibliya sa iya pulpito, ang iya karnero puwede mangin espirituhanong makasakdag-sa kaugalingon, sarang makatindog sa ila kaugalingong duha ka mga tiil. Ang sugo sa pastor-manunudlo klaro:

Iwali ang pulong; mangin handa sa panag-on

71. Para sa pinadalum nga diskusyon nahanungud sang pastor-manunudlo, tan-awa ang Thieme, *Ang Pagkamatindog-anon sang Kristohanon*, 93–95.

kag sa dipanag-on; magsabdong, magbadlong, maglaygay nga may dakong pasensya kag pagpanudlo. (2 Timoteo 4:2)

Ang lawas ni Kristo indi masangkapan para magpangapin sa anghelon nga pagsinumpunganay kon wala ang hustong pagpanghikot sang sining pinasahi nga importanteng komunikasyon kag lideratong dulot. Ang mga tumuluo klarong indi makakutlo sang mga panudlo sang Bibliya nga kinahanglanon para sa espirituhanong pag-abante pinaagi sa pagbasa kag pagtoon sang Bibliya sa ila lamang kaugalingon—ang siguradong resipe para sa pagtuis kag dipaghangup sang kamatuuran sang Dios. Kag ang kongregasyon indi makaabante sa espirituhanong pagkahamtong kon wala sang unud nga pagtolon-an sa mensahe sang pastor.

Makasulubo nga, ang pagbiya sa tinoohan nagalapnag na sa aton mga pulpito karon nga panahon. Sobra na gid kaayo ka damo nga mga tawo ang may dulot sang pastor-manunudlo ang nagposisyon sang ila mga kaugalingon bilang mga manugsakdag sang tawhanong palanan-awon, imbis sang isalig sa nagadala sang komunikasyon sang dimagsayup nga kanon sang Balaan nga Kasulatan. Di-preparado man ukon digusto magtoon kag magtudlo, sila wala gid mahangpan (1 Timoteo 6:4a). Samtang ang ila kaugalingong espirituhanong pagtubo nagauntat, sila nagapahamtang sang tawhanong mga talaksan sa perpektong pagpanudlo sang Dios tubtub nga ang Iya sistema sang grasya kag divine nga kasangkapan mangin diklaro. Madamo sa sining mga pastor ang aktibo nga mga manughambal nga puwede pa gid magpapagsik sang mga kinabuhi sang ila mga manugpamati, apang luwas sa buluhaton sang pagpangalagad nga naglig-on sa Pulong sang Dios kag nagamhan sang Balaan Espiritu, sila nagahulag una ang ulo pakadto sa pagbiya sa tinoohan. Ang ila espirituhanong

dulot sang komunikasyon mangin isa ka instrumento sang pangdaya. Kaangay sang mga pastor nahanungud sang ginpatunda ni Pablo kay Timoteo, ang ila mga sermon mga “walay kahulugan nga pamulong,” nga nasuno sa impluwensya sang tawhanong palanan-awon nga ara sa ila mga kalag.

Apang likawi ang kalibutanon kag walay kahulugan nga pangwakal [pamulong], kay ini magatuytuy sa dugang pa gid nga kalapasan, kag ang ila pamulong magalapta kaangay sang bakukang [kanser]. Upod nila amo sila Hymenaeus kag Philetus, ang *mga tawo* nga nagtaralang halin sa kamatuuran nga nagasiling nga ang pagkabanhaw [Pagsabnit sang Simbahan] nahitabo na, kag subong resulta gintublag nila [garuk] ang pagtoo [pagtolon-an] sang iban. (2 Timoteo 2:16–18)

Ang lalambuton sang subong nga mga pastor mangin makapabihag sang kadamoan, kag nagpaninguha sila nga maagum ini sa madamo nga mga pamaagi. Subong mga pirilian sa panudlo sang Bibliya, sila nagtanyag sang kinaugalingong pagbisita, pagpanglaygay, sosyal nga mga programa, pakutpakut nga tagna, kag suno-sa balatyagon nga mga pagsimba. Daw ano ka gamay nga teyolohiya ang nagahalin sa sini nga mga pulpito labaw sa tanan amo ang dimatuud: pag-agum ukon pagpadayon sang kaluwasan pinaagi sa mga pagtrabaho kag mga ritwal; pagkaespirituhanon pinaagi sa paggamit sang wala na karon nga espirituhanong mga dulot, kaangay sang pagpang-ayo sang sakit; kahilwayan sang tawo pinaagi sa sosyal nga kahulugan; kag nagkalainlaing iban pa nga mga pilosopiya nga magpagamog kag mag-iban sa sa tawo, trabaho, kag pagkamaka-

huluganon ni Kristo.⁷²

Sanglit nga ini kalibutan sang yawa, ang dimatuud nga pagtolon-an kilala kaayo. Subong sang ginpatunda ni Pablo, ini nagalapta kaangay sang kanser. May mga nadaya nga mga tumuluo sa tagsa ka henerasyon nabihag sa pagpanudlo sang nagbiya sa tinooan nga pastor. Sa kada tion nga nagatindog siya agud maghambal, ang mga kalag sang iya mga sumulunod nagapaidalum pa gid pakadto sa pagkalibog kag malayo sa bibliyanghai kamatuuran.

DIMATUUD NGA ESPIRITUHANONG PAGTUBO PINAAGI SA SOSYAL NGA PAGPAKIG-ANGOT

Ang pagbuyok sang mga tumuluo pakadto sa sosyal nga pagpakig-angot subong ang palaagihan sang espirituhanong pagtubo amo ang kilala nga taktika sang kaaway. Madamong mga kasimbahanan ang nagasentro sang dakong pagtalupangud sa ila sosyal nga mga programa bilang pagpamutong sang magtambong, agud nga ang ila mga serbisyo mangin katumbas sa isa ka sosyal nga pagtililipon nga may nubong sermon. Sa sining sari atmospera, ang sosyal nga panginabuhì kag grupong paghiliusa mga nasaypan nga espirituhanong pagkinabuhì.

Ang mga tumuluo nga nabihag sa sining mga hilikuton basi nagapanglaghap sang pagpanugot kag sang pamatyagan sang pagkaimportante pinaagi sa pagpakig-angot sa iban nga katawhan. Ang panghunahuna kag pagpang-engganyo nga magtambong sa simbahan nga amo ang mangin kabahin sang isa ka pamilya, ukon mamati sang manubo, makapabakod, makapapagsik nga mga nubong pagsimba, ukon ang “magbatyag” sang pagkaespirituhanon. Ang kina-

72. Para sa diskusyon sang katalagman sang dimatuud nga mga manunudlo, tan-awa ang Thieme, *Revesionism*, 75–81.

hanglanon nga mag-upod sa iban sang kaparehong sosyal nga mga kahimtangan—ang grupo sang walay bana ukon asawa, ang grupo sang batan-ong-mag-asawa, ang grupo sang tigulang-nga mga mag-asawa, ang mga tawo-nga deborsyado, kag iban pa—puwede man mangin kabahin.

Samtang sa ibabaw sining ginasiling nga pagpakig-upod sang Kristohanon nagagowa nga dimakaguluba, ini puwedeng maggowa nga mangin makaguluba. Ang subong nga pagtililipon puwede mangin duug sang pagpadamo para sa pagbiya sa tinooan. Ining mga kahan-ayan sang grupo nagkarahinog para sa pagpauswag sang mga magkati-pontipon, para sa pagmaniobra sa idalum sang pakunukuno sang Kristohanong pagsakdag, para sa simpatiya nga pagpanglaghap, makumpitensya nga pagpanaksi—ang tanan nga sa diin mga naengganyo sang pagkanalikupan sang kaugalingon. Ang pagkatampad sang tumuluo sa grupo nagaumpisa maglabaw sa iya pagkatampad kay Jesu-Kristo.

Ang sosyal nga pagpakig-angot amo ang normal kag lehitimo nga pagpanghikot sa kinabuhi, subong nga ini nagatugot sang pag-inupdanay, pagpakig-ambit, kaladlawan, maalamong pagpapagsik, kag ang pag-amuma sang pag-inabyanay sa puloparehong-panghunahuna sang mga tumuluo. Ang sosyal nga kinabuhi sa lokal nga simbahan, bisan pa sina, kinahanglan indi gid mag-una labaw sa malig-on nga pagtoon sang panudlo sang Bibliya. Kon ang tumuluo nagabutang sang ulunahon didto sa mga pakigrelasyon sa katawhan labaw sa relasyon sa Dios, ang iya espirituhanong pagkinabuhi nagakaluya, ang iya espirituhanong pagtubo nagapundo, kag ang Dios indi mahimaya. Ang pagtubo sa pagkaespirituhanon nagakinahanglan sang pagmetabolisar sang Pulong sang Dios. Niyan pagkatapos lamang sina puwede ang tumuluo makapauswag sang kapasidad para sa paghinangpanay sa Dios kag magresulta sang kinaugalingong mga relasyon sa sadtong kapareho

sang hunahuna. Niyan pagkatapos lamang sina ang sosyal nga pagkinabuhi makaagum sang husto pagpatalupangud kag mangin labing makalilingaw.

ANG PAGDAYA SANG DIMATUUD NGA ESPIRITUHANONG MGA DULOT

Ang maluib nga bahin sang istrategiya ni Satanas batok sa diin nga ang tagsa ka tumuluo kinahanglan magbatay amo ang masangkaron nga kilalang ginagamit sang wala nagamit nga espirituhanong mga dulot. Sa bisan diin ang relihiyon nagadayaw sining sadtong makatilingala nga mga dulot bilang ang talaksan sang Kristohanong pagkinabuhi, si Satanas nagamadinalag-on sa iya tinutuyo sang pagdaya. Ang unay nga kalautan sang iya istrategiya amo ang makit-an kon ang tumuluo nakahangup sang matuud nga bibliyanhong katuyoan sang temporaryong espirituhanong mga dulot.

Ang bag-ong pagdumala, ang Panahon sang Simbahan, gin-inagurahan sa adlaw sang Pentekostes sadtong A.D. 30. Ang kapanahonan sang nahaunang kanon sang Panahon sang Simbahan—ang tion sa diin ang kanon sang Bag-ong Katipan naporma—ginlarawan pinaagi sa *temporaryong* espirituhanong mga dulot subong sang pagka-apostol, tagna, mga milagro, pagpang-ayo sang sakit, mga dila, pagbadbad sang mga dila, kag pag-intiyende sang mga espiritu (1 Mga Taga-Corinto 12).⁷³ Ining mga temporaryong mga dulot

73. Ang kapanahonan sang wala pa-ang kanon manugtapos na sa kamatayon ni Juan, ang ulihing apostol, sa adlaw sang pagkatapos niya nasulat ang Bugna kon bulubantaon sadtong A. D. 96. Ang pagkatapos-sa kanon nga kapanahonan nagadalagan halin sa A.D. 96 pakadto sa pagkabanhaw, ukon Pagsabnit, sang Simbahan kag amo ang kapanahonan sang permanenteng espirituhanong mga dulot. Ang mga dulot kaangay sang pastor manunudlo, pag-aambit sang Maayong Balita, pagdumala, kag mga pagbulig mga gindisenyo agud magpalapnag sang mga panudlo sang Bibliya sang nasulat nga Pulong sang Dios kag nagapadayon sang mga pagpanghikot sang lokal nga simbahan (Mga Taga-Efeso 4:11–13). Tan-awa ang Thieme, *The Divine Outline of*

nagpamatuud sang divine nga awtoridad sang mga apostol, naglapnag sang Maayong Balita ni Jesu-Kristo didto sa mga Hudiyo kag mga Hentil “parehong sa Jerusalem, kag sa tanang Judea kag Samaria, kag bisan sa malayo nga bahin sang kalibutan” (Mga Binuhatan 1:8b), kag ginpaambit sa parehong panghambal kag sa pagsulat sang bag-ong mga pagtolon-an para sa pinasahi nga espirituhanong pagkinabuhi sang Panahon sang Simbahan. Bilang mga sugo sang Dios kag mga pagtolon-an para sa Simbahan mga permanenteng nasulat sa Bag-ong Katipan nga mga sinulat, ang mga katuyoan sang sini nga temporaryong mga dulot natuman. Sa kadugayan sila amat-amat ginkuha. Sang A.D. 96, sa pagkakompleto sang nasulat nga kanon sang Balaan nga Kasulatan, ang temporaryong espirituhanong mga dulot mga gintapos.⁷⁴

Apang kon ang perpekto [pagkakompleto kag sirkulasyon sang Bag-ong Katipan nga kanon] nagaabot, ang dikompleto [temporaryong mga dulot sa kapanahonan sang wala pa ang kanon sang Panahon sang Simbahan] dulaon [untaton, kuhaon]. (1 Mga Taga-Corinto 13:10)

Gani ngaa bala may sobra ka damong mga Kristohanon sa karon nga panahon nagabutang sa pinakataas nga ulunahon sa karong wala na gingamit nga dulot sang mga dila? Ang pagkamabinatyagon sang ginasiling nga mga dila may dako kaayo nga apela sa paghimo sang tumuluo nga magbatyag sang pagkasuud sa Dios pinaagi sa ‘pinataas nga espirituhanong gahum.’ Amo ini kon ngaa ang mga dila

History, 68–70.

74. Para sa dugang nga diskusyon nahanungud sang paggamit kag pagtapos sang temporaryong espirituhanong mga dulot, tan-awa ang Thieme, *Ang Pagkamatinud-anon sang Dios*, 114–15; *Tongues*, 46–49, 59–64.

isa ka tumalagsahong pamaagi para kay Satanas agud mamihaag sang mga sumulunod. Madamong mga Kristohanon ang mas magapatuyang pa gid sang ila balatyagon kay sa maggamit sang ila mga hunahuna sa pagtoon sang Bibliya. Kon ang mga tumuluo matalang pinaagi sa pagkambinatyagon, sila nagadahum nga ang Dios ara sa likod sining makadalayaw nga hilikuton. Wala gid! Ang natapos na nga kanon sang Panahon sang Simbahan nga buluhaton sang pagpangalagad sang Balaan Espiritu wala gid sang labot sa subong nga mga kinaandan. Ang tagsa ka kaagi nga ginkategorya sa karong panahon subong ang mga dila amo ang *ditunay-nga mga dila* nga kaagi. Amo ini ang klarong bahin sang pahito ni Satanas agud gamuhon ang tumuluo; lingawon ang iya espirituhanong pagtubo, kag paluyahon ang iya pagpangapin sa anghelon nga pagsinumpunganay.⁷⁵

Ang iban nga karismatik nga mga teyologo indi lamang nagkasayup nga mag-angkon sang mga dila nga mangin sa karong panahon nagapanghikot nga dulot, kondi sila man kompletong nagbale-wala sang matuud nga wala pa sa kanon nga katuyoan sang mga dila. Bisan sa pagkamatuud nga ang mga dila makatilingalang butang sang Pentekostes nga naglabot sang *lehitimong* mga lenggwahe sang tagaluwas, ang iban karon nagaangkon nga ‘maghambal’ sang misteryosong anghelong lenggwahe. Sila nagasakdag pa man gani sining indi mahangpan nga mga panghambal bilang isa ka pribadong pamaagi sang pangamuyo kag ang simbolo sang espirituhanong kahimtangan.⁷⁶

Ang mga kasimbahanan nga nasuhot sang sining yawanong mga pagtolon-an nagaimpluwensya sang katawhan

75. Thieme, *Tongues*, 78–81.

76. Agud nga makapangamuyo sang epektibo, ang tumuluo kinahanglan makahangup kon paano magpangamuyo. Ang Dios may pangunang mga palatukuran, mga pamaagi nga kinahanglan mapanilagan sa tanang panahon. Tan-awa ang Thieme, *Pangamuyo* (2016), 10–25.

agud makig-unahay para sa espirituhanong kahimtang pinaagi sa pag-angkon nga maghambal sa mga dila, mamati sang mga tingog, magtan-aw sang mga palanan-awon, maghimo sang mga milagro, mang-ayo sang may sakit. Partikular nga sila nagapapagsik sang bag-ong naluwas nga mga sakup agud magpanglaghap sang subong ka mabinatyagon nga mga kaagi. Wala na sang puwede nga makapalaglag sa bag-o nga tumuluo. Ang dihamtong nga tumuluo nagatumbas sang pagkamabinatyagon sa pagkaesprituhanon. Iya ginapadayon ang dimatuud nga pagtolon-an nga ang balatyagon amo ang basihanang sang iya Kristohanon nga pagkinabuhi. Sa idalum sining mga kondisyon, ang tumuluo nagapabilin nga ignorante kag natublag kag nagpanagang bilang isa ka saksi para sa pagdemanda.

**SAYUP NGA PAGHANGUP SANG MGA
TRABAHO BILANG ANG KRISTOHANONG
PAMAAGI SANG PAGKINABUHI**

Ang tanang mga tumuluo mga gintawag sa serbisyo nga magkinabuhi sa Kristohanong pamaagi sang pagkinabuhi. Ang Kristohanong pagserbisyo nagalakip sang pangamuyo, paghatag sa simbahan ukon sa karidad, pagpaambit sang Maayong Balita, mga paghalad sang panahon kag kahanas sa nagkalainlaing mga porma sang trabaho sa parehong sa sulud kag sa gowa sang lokal nga simbahan. Apang bisan pa sina, para sa bisan anong sari sang serbisyo nga mangin epektibo sa plano sang Dios, ini kinahanglan magresulta sa pagprodukto sang divine nga kaayo, subong nga nagbatok sa tawhanong kaayo. Ang pagprodukto sang divine nga kaayo lamang ang makasugata sa mga talaksan sang Dios, ang may tunay nga bili, kag magapakwalipikado para sa walay katapusang padya sa lingkoran nga hukmanan ni Kristo (1 Mga Taga-Corinto 3:14).

Ang pagprodukto sang divine nga kaayo sang tumuluo matuman pinaagi sa paghatag gahum sang Balaan Espiritu. Ang maayong mga trabaho puwede lamang makahimaya sa Dios kon ginhimo sang tumuluo pinaagi sa pagpakig-upod. Samtang ang tumuluo nagatubo sa grasya kag pagpahanas sa pagtolon-an, ang iya panghunahuna mangin isa sang tunay nga paghatag bili para sa tanan nga ginsangkap sang Dios. Sa dugang nga nagahamtong ang tumuluo sa Kristohanong nga pagkinabuhi, nagadugang man ang iya kapasidad nga magserbi sing tama sa Ginoo. Ang matuud nga Kristohanong serbisyo gani, amo ang *resulta*, indi ang palaagihan, sang espirituhanong pagtubo kag pagtuman sang espirituhanong pagkinabuhi.

Nga nagapamunga [Kristohanong serbisyo] sa taga ka maayong trabaho [divine nga kaayo] kag nagatubo sa pagkilala sa Dios [espirituhanong pagtubo]. (Mga Taga-Colosas 1:10b)

Ang mga binuhatan kag serbisyo nga natuman sa pagpuno sang Espiritu kag ang pagsilsil sang pagtolon-an lamang ang makahimaya sa Dios; ang mga binuhatan kag serbisyo nga natuman sa kahimtangan sang pagkaunudnon nagahimaya sa kaugalingon. Ang mga trabaho nga nahimo halin sa pagpang-engganyo agud makaagum sang divine nga panugot ukon mga pakamaayo, agud mapadayaw ang iban nga mga Kristohanon, agud mapadayon ang kaluwasan, ukon balabagan ang divine nga disiplina mga wala gid kondi tawhanong kaayo—patay nga mga trabaho, kalibutanong produkto. Ini nga mga trabaho amo ang “kahoy, hilamon, kag dagami,” nga nagakaigo para sunugon sa lingkoran nga hukmanan ni Kristo (1 Mga Taga-Corinto 3:12–13). Ang mga binuhatan sang tawhanong kaayo sang isa ka unudnong tumuluo mga walay kalainan sa mga binu-

hatan sang tawhanong kaayo nga nahimo sang ditumuluo. Ang tawhanong kaayo sang tumuluo puwede makabulig sa pagpamaayo sang sosyodad, apang ini indi makahimaya sa Dios kag indi mapadyaan sa eternidad.

Ang tawhanong kaayo nga nagpakunokuno bilang lehitimong Kristohanong pagserbisyo amo ang tuso kag epektibong armas sang yawa batok sa mga tumuluo. Ining yawanon nga butig naghilo sang modernong-panahon sang pagka-Kristohanon pinaagi sa pagpangganyat sang madamong mga pastor kag sang ila mga konggregasyon pakadto sa paghimaya sang ila mga kaugalingon imbis sang Dios. Imbis nga pangunahan ang ila nga kasimbahanan nga magpanghikot bilang mga kuwarto klasehanan para sa pagpanudlo sang Pulong sang Dios, ini nga mga pastor nagapauswag sang tawhanong kaayo bilang ang Kristohanong pamaagi sang pagkinabuhi. Ang tanan kasami gid nga, sinsero bisan wala nakahibalo nga mga tumuluo nabuyok sa estilo sang pagkinabuhi sang kaugalingong-pagserbisyo nga pagprodukto. Wala sila nakahangup nga may ara sang mas dako nga pagpatigayon sa Kristohanong pagserbisyo kay sa kon ano ang ila makit-an nga matuman. Gani naggolowa sila didto kag 'magpinarikparik para sa Ginoo' imbis sang pag-silsil sang Pulong sang Dios kag magtubo sa pagkaespiri-tuhanon. Wala sila animo sa pagmaniobra ni Satanas kag wala makatalupangud nga wala sila nagahimaya sa Dios.

Ang mga tumuluo nga nalamon sang pagprodukto sang tawhanong kaayo kasami nga mangin mga manugkrusada agud tabontabonan sang kalibutan sang yawa. Kon magpuntirya sila nga itama ang kon anong ila gintoohan nga sayup sa sekular nga sosyodad, masayon sila butongon pakadto sa pagka-aktibista: ang paggamit sang dilehitimo ukon dilegal nga mga pamaagi agud ipahamtang ang bisan diin sini ang matuud ukon ginsiling lang nga Kristohanong mga modelo sa kadamoan sang populasyon. Ang mahi-

mulaton nga mga manugkrusada sang Kristohanong mga aktibista puwede malabot sa batok sa kasugoan nga mga protesta sang publiko, pagkadimasinulundon sang sibilyan, pagkamabinantayonon, kag bisan sa pagkaterorismo. Ang subong nga kinaugali nagagamit sang maayong resulta-nagapakamatarong-sang-palaagihan nga pilosopiya agud magtuman sang dapat nga maayo para sa kadamoan. Ang mga aktibista nagalagas sang dungganong maayong resulta nga kasami makapawasak sang divine nga sinugong mga katungud sa pagkapribado, pagkabutang, kauswagan, kag kahilwayan sang kabubut-on sang kada isa (Mga Taga-Roma 13:1–2; Tito 3:1–2; 1 Pedro 2:13). Makapayubit kay, ang Kristohanong pagka-aktibista nagapahapos pagpauswag sang kabangdanan ni Satanas sa pagpahamulag sang walay pagtoo nga kalibutan kag nagabayaw sang mga paghimulat sang tawo imbis sang grasya sang Dios.

Indi lamang ang mas madamo kag madamo pa nga Kristohanong mga kasimbahanan ang nagapauswag sang parehong lehitimo kag dilehitimong mga porma sang serbisyo sa ikalain sang panudlo sang Bibliya, kondi ang iban nga mga pastor kag ang ila mga konggregasyon nangin prangka sa pagka-kritikal sa malig-on, maayong pagpanudlo sang Bibliya. Sila nagayamuhat sang mga tumuluo nga may pagtolon-an sang Bibliya sa mga pahayag kaangay sang, “Wala kamo sang ginhimo, nagatago sang panudlo sang Bibliya, wala gid sang ginahimo bisan anong butang para sa Dios,” ukon “Ang pagka-Kristohanon nagakinahanglan sang gamay lang nga panudlo sang Bibliya kag mas madamong mga trabaho. Lipati ang panudlo sang Bibliya, magbuylog,” ukon “Wala nagapamunga ang imo kinabuhi.”

Ining ‘mga inspektor sang bunga’ wala makakilala nga kon wala sang panudlo sang Bibliya sa sulud sang kalag kag sang pagpuno sang Balaan Espiritu, wala sang subong nga butang nga pareho sang epektibong pagsimba ukon

Kristohanong pagserbisyo. Indi nila mahangpan sang klaro ang palatukuran nga ang kabaskugon sang paghulag sa espirituhanong kinabuhi nagahalin sa paghunahuna sang divine nga palanan-awon kag sa sina kon mas dako ang kabaskog sang paghulag sang tumuluo, mas dako ang iya pagprodukto sang divine nga kaayo kag paghimaya sa Dios sa anghelon nga pagsinumpunganay.

Ang Kristohanong pagserbisyo sa pagkamatuud amo ang aton responsibilidad kag pribilehiyo. Ang aton pagprodukto sang divine nga kaayo amo ang aton pagpahayag sang kapasidad sa sulud sang kalag nga nagapauswag halin sa buhi nga Pulong sang Dios. Kon diin ara ang positibong kabubut-on kag ang pagkahanda nga halin sa pagtubo pinaagi sa grasya kag kaalam, ang Ginoo nagabukas sang mga pwertahan para sa aton partikular nga pagserbisyo. Kita nagaserbisyo sa Ginoo pinaagi sa paghimo sang tama nga butang pinaagi sa tama nga pamaagi. Ang Iya pamaagi!

Bisan ano ang imo himoon, himoa ang imo trabaho sang tinagiposoon, subong nga para sa Ginoo imbis nga para sa mga tawo; nga naka-hibalo nga makabaton ka halin sa Ginoo sang padya sang panublion. Ini amo si Ginoong Jesu-Kristo nga imo ginaserbihan. (Mga Taga-Colosas 3:23–24)

Pagsulay sa mga Tumuluo nga Magkabalaka

Ang ikatatlong elemento sa istratehiya ni Satanas batok sa tumuluo amo ang pagpadula sang epekto sang panudlo sang Bibliya kag sang pag-aplikar sang pagtolon-an pinaagi sa mga sala sa panghunahuna sang pagkabalaka nga pag-

katublag.⁷⁷ Ang kabalaka amo ang isa ka dako nga armas sa mga kamut ni Satanas. Sa sini iya ginakombensi ang tumuluo nga ibale-wala ukon magduhaduha sa mga saad sang Pulong sang Dios, ang ang pagkasupisyente sang grasya kag gugma sang Dios, kag ang pagkalabaw sang plano sang Dios para sa kinabuhi sang tumuluo.

Ang kabalaka isa ka sala sa panghunahuna sang kaulingong-pasakit kag pagkatublag nahanungud sang halos bisan anong butang sa kinabuhi. Ini isa ka makatublag nga kahimtangan sang hunahuna nga nagalabot sang dilegal ukon sobra kaayo nga pagkabalaka, ang kahimtangan sang pagkadimahamutang kag pagkanagamohan, nga nagaprodukto sang pagkatublag sang hunahuna, dimahamutang, panghandurawan, kag masakit nga kawalay-kasigurohan. Ang tumuluo nga nalamon sang kabalaka nagapaabot lamang sang pinakamalain nga mga resulta: katalagman, kapaslawan, kagamo, disgrasya, kamatayon.

Klarong wala sang basihanang para sa kabalaka. Ang kabalaka isa ka sala nga nagautud sang pagpakig-upod sa Dios sang sa Kristohanong pagkinabuhi (2 Timoteo 1:7). Ang kabalaka nagapatalang sang espirituhang pagkinabuhi kag makapaguba sang espirituhang pagtubo. Ang kabalaka nagapasipala sang karakter sang Dios kag sa pagkamatuud nga Siya indi na sarang makaatipan sa imo. Sa taga ka tion nga magkabalaka ka, ikaw isa ka imol nga pamatuud para sa Ginoo. Imbis sang mangin isa ka nagasiga nga sulo sa kalibutan sing kadudulman sang yawa,

77. Ang mga sala sa panghunahuna mga kategorya sang kinaugalingong sala nga nagalakip sang garbo, kahisa, kaimon, kapaitan, pagdumut, mabaluson, pagkadi-mapakalma, mga pagkakonsensya, kahadlok, kabalaka, katublag, kag kalooy-sa kaulingon (Mga Hulubaton 8:13; Isaias 41:10; Mga Taga-Filipos 4:6; 1 Juan 2:11). Ang mga sala sa panghunahuna amo ang mga labing makapaguba sang espirituhang kinabuhi. Gulpi lang sila mag-umpisa sang pongpong sang mga sala nga nagauswag pakadto sa “pagkinadina-nga pagpakasala.” Tan-awa ang Thieme, *Pagpain sang Sala*, 18–22; *Makagalahum nga Panghunahuna*.

ginapagamay mo ang imo kaugalingon sa isa ka buho sang nagakaupos nga mga abo, nga nagapahimo sang madamol nga aso kag nagahimo sang kadudulman nga mas madulum pa gid.

Si Jesu-Kristo nagpatumod sang mga sala sa panghuna-huna kag kabalaka sa Iya mga gintoton-an, nga naga-sugo sa ila nga indi “magpatublag” sa mga detalye sang kinabuhi, subong sang pagkaon, tubig, ukon bayo (Mateo 6:25–31). Amo ini ang palatukuran sang grasya sang pangkinahanglanon, ang kompletong kasangkapan sang Dios para sa tanang mga tumuluo.

“Kay ang imo langitnong Amay nakahibalo nga ikaw nagakinahanglan sining tanan nga mga butang. Apang pangitaa anay ang Iya ginhari-an [magtoo kay Jesu-Kristo] kag ang Iya pagkamatarong; kag ang tanan sining mga butang [mga pakamaayo sang grasya sang pangkinahanglanon] igadugang sa imo. Busa indi matublag [untat sa pagkabalaka] nahanungud sang buwas; kay ang buwas magaatipan sa kaugalingon sini.” (Mateo 6:32b–34a)

Ang basihanan para sa grasya sang pangkinahanglanon amo ang pag-angkon sang pagkamatarong sang Dios, nga ginsangkap sa tion sang kaluwasan pinaagi sa kinaugalingong pagtoo kay Jesu-Kristo. Ang Dios indi magpakamaayo sa imo tungud sang kon ano ang imo ginahimo. Ang Dios nagapakamaayo sa imo tungud kay may ara ka sang Iya pagkamatarong kag tungud kay ikaw ara sa Iya pamilya kag sa Iya plano. “Ang tanan sining mga butang,” ang tagasa ka lawasnon kag espirituhanong kinahanglan, ang ginakinahanglan nga mga detalye sang kinabuhi, mga matutum nga ginsangkap sang “imo langitnong Amay.”

Ang grasya sang pangkinahanglanon nagapabilin sang

mga tumuluo nga buhi (Mga Salmo 68:19–20; 116:8a); nagahatag sang pangunang pagsakdag sa kinabuhi su-bong sang hangin, pagkaon, dalangpan, bayo, salakyan (Mateo 6:11, 25–34); nagasangkap sang proteksyon sa kalibutan sang yawa (Salmo 4:8; Mga Taga-Roma 13:4; Mga Hebreo 1:14); kag nagapasarang sang espirituhanong pagtubo (Mateo 4:4; Mga Taga-Efeso 1:3). Ang tanan nga mga tumuluo mga ginsakdag kag ginprotektahan sang grasya sang pangkinahanglanon sang Dios tubtub nga sila nagakinabuhi diri sa sining kalibutan.

Si Kristo nagsiling sa mga gintoton-an nga mag-untat sang pagkabalaka nahanungud sang buwas, “kay ang buwas magaatipan para sa kaugalingon sini.” Ang grasya sang pangkinahanglanon nagapatalupangud sang palatukuran sang pagkinabuhi sa karong panahon—ang pagkinabuhi sa isa ka adlaw sa tagsa ka tion kag sa kada adlaw suno sa Ginoo, wala mainutil sang nag-agi kag wala nagakabalaka nahanungud sang palaabuton. Ibutang ang tanan nga mga palaligban sa mga kamut sang Ginoo kag hinumdumi sa pagsari-sari sang kalainan sa tunga sang mga kinahanglanon kag sang mga detalye sini. Ang panudlo sang Bibliya isa ka kinahanglanon; ang bayo amo ang detalye.

Si Pablo nagliwatliwat sang mando ni Kristo sa Mga Taga-Filipos nga mga tumuluo, nga padayon naapektohan sang kabalaka kag pagkatublag.

Mag-untat sa pagkabalaka nahanungud sang bisan anong butang, kondi sa tagsa ka butang pinaagi sa pangamuyo kag pagpangampo nga may pagpasalamat, pahanugoti ang inyo pangabay nga mahibal-an sang Dios. Kag ang paghidait sang Dios nga nagalabaw sa tanang paghangup magatipig sang inyo mga tagiposoon kag mga hunahuna pinaagi kay

Kristo Jesus. (Mga Taga-Filipos 4:6–7, ginhusto nga pagbadbad)

Ang palatukuran amo nga ang paghidait sang Dios lamang ang nagahimo sini nga posible nga maatubang ang bisan anong mga kahimtang nga hilway sa kabalaka. Ang pulong “paghidait” (*eirene*) nga gingamit sa sini nga bersikulo naga-kahulugan “benepisyo” ukon “kauswagan.” Ang paghidait sang Dios amo ang espirituhanong kauswagan, pagka-kontento, ang epesyal nga benepisyo sadtong mga nagapadayon sang pag-abante. Ang Iya paghidait nagasangkap sang pagkamaangayon agud maghunahuna sang klaro, agud magpanghikot sa Iya plano, agud maghimaya sa Iya. Siya nakahibalo sang aton mga kapaslawan, mga palaligban, kag mga kinahanglanon—sa parehong espirituhanon kag materyal—kag Siya nagsulbar na sang tagsa ka butang pinaagi kay Kristo Jesus (Mga Taga-Filipos 4:19). Gani ano bala ang pangontra para sa kabalaka?

Pagpilak sang tanan nimo nga pagkatublag [mga kabalaka, mga palaligban, mga kalisdanan, mga kapaslawan] sa Iya, tungud kay Siya nagaatipan [nagapadayon sang pag-atipan] sa imo. (1 Pedro 5:7)

“Pagpilak” (*epirripto*) amo ang ara sa aktibo nga tingog, nagakahulugan ikaw, ang tumuluo, magprodukto sang paghulag sang berbo. Kon ang kalapyo sang kahadlok kag kabalaka nagapanghilabot sa imo kalag, kinahanglan imo ipilak—ukon ihaboy—ang imo mga palaligban, imo mga kagamo, imo mga kabalaka, imo mga kalisdanan, kag imo mga kapaslawan didto sa Ginoo. Ihaboy sila tanan sa Iya likod! Karon wala ka na nagatrabaho. Siya na! Ang away indi na nagakinahanglan nga mangin imo. Ang hanas nga pamaagi sang “pagpilak sang tanan nimo nga katublag”

amo ang mga tikang sang paghanas sang pagtoo-nga may kapahuwayan—ang pag-angkon sang mga saad sang Bibliya kag nagasentro sang panghunahuna sa panudlo sang Bibliya nga nabodega sa imo kalag tubtub nga ikaw naglig-on.⁷⁸ Ang Dios gusto nga magtan-aw ka sa Iya nga nagatuman sang Iya mga saad. Siya nagasugo sa imo nga “magpamuyong” kag matan-aw sang *Iya* pagpalingkawas (Exodo 14:13, KJV).

“Indi magkahadlok, kay Ako nagaupod sa imo;
Indi magkahangawa sa paglantaw nahanungud
sa imo, kay Ako imo Dios.
Ako magapalig-on sa imo, sigurado gid nga
Ako magabulig sa imo,
Sigurado gid nga Ako magaalay-ay sa imo sang
Akon matarong nga tuong kamut.” (Isaias
41:10)

Indi mo gid pagpabay-an ang imo gwardya. Si Satanas isa ka manugtukub, gutum nga magpainutil kag magtukub sang dimabinantayon. Nagasugyot siya sang pagkatublag agud nga ang espirituhanong kakusog sang paghulag maguba sa sulud. Kinahanglan makilala mo ang mga sintomas kag mga epekto sa kahadlok kag pirdihon ang ila makagubaluba nga mga lakat. Magtuad, magpain, magkalipat, kag magpadayon halin sa sining mga sala agud mabalik ang kalig-on kag pagkakontento kag magdepende lamang sa mga saad nga ginhatag sang Dios.⁷⁹ Mga-untat sang pagkabalaka! Ipadayon ang plano, katuyoan, kag kabubut-on sang Dios para sa imo kinabuhi.

78. Ang mga tikang sang paghanas sang pagtoo-nga may kapahuwayan mga gindiskusyonan sa Thieme, *Ang Pagkamatindug-anon sang Kristohanon*, 112–21; *Ang Kinabuhi sang may Pagtoo nga may Kapahuwayan* (2015), 98–103.

79. Thieme, *Pagpain sang Sala*, 12–18.

Ang kabalaka sa tagiposoon sang tawo naga-
pakoko sini,
Apang ang maayong pulong nagaprodukto
sang abunansya kaayo nga kalipay. (Mga
Hulubaton 12:25, ginhusto nga pagbadbad)

Pagbalabag sang mga Kristohanon sa Paghimo sang Kabubut-on sang Dios

Kon si Satanas nagamadinalag-on sa pagsugyot sang tumuluo nga ibale-wala ukon magduhaduha sa Pulong sang Dios, may ara sing gamay nga pagbatok sa sunud nga bahin sang iya pag-ataki: ang pagkuha sang iya ginapuntirya nga magbale-wala kag dimagsapak sa kabubut-on sang Dios. Tungud sini nga kabangdanan, ang Balaan nga Kasulatan nagalaygay sa tumuluo nga “indi magbinuangbuang, kondi maghangup sang kon ano ang kabubut-on sang Ginoo” (Mga Taga-Efeso 5:17).

Ang paghangup sang divine nga pagtuytuy isa ka makahuluganong harambalan, kay ang isa ka tumuluo kasami nagapamangkot, “Paano ko bala mahibal-an ang kabubut-on sang Dios? Paano bala Niya ako matuytuyan? Ano bala ang kabubut-on sang Dios para sa akon sa sini nga krisis, kalisdanan, ukon palaligban sa akon kinabuhi?” Ang divine nga pagtuytuy amo ang panudlo sang Bibliya nahangud sang pagsigurado sang kabubut-on sang Dios. Ang divine nga pagtuytuy amo ang komunikasyon sang divine nga kabubut-on pinaagi sa divine nga bugna—ang komple-tong kanon sang Balaan nga Kasulatan. Ang Greyigong pulong para sa “kabubut-on” amo ang (*thelema*), kag kon ginagamit nga may dugang nga kasayuran sa kabubut-on sang Dios para sa tumuluo, ini nagatumod sa katuyoan ukon plano nga lya gindisenyo sadtong nag-agi nga eternidad (Mga

Taga-Efeso 6:6b). Madamong mga Balaan nga Kasulatan ang nagatumod sa palatukuran sang divine nga pagtuytuy. Halimbawa,

Kay Ikaw amo ang akon bato kag akon kuta;
Tungud sa Imo ngalan Ikaw magapanguna sa
akon kag magtuytuy sa akon. (Salmo 31:3)

Mandoan Ko ikaw kag tudloan Ko ikaw sang
dalanon nga imo dapat laktan;
Laygayen Ko ikaw nga ang Akon mata ara sa
imo. (Salmo 32:8)

Kay ini amo ang Dios,
Ang aton Dios sa walay katubtuban kag sa
bisan kasan-o;
Siya magatuytuy sa aton tubtub sa kamatayon.
(Salmo 48:14)

Ang pamangkot nahanungud sa kabubut-on sang Dios para sa kada isa ka tumuluo nahulog sa tatlo ka mga kategorya. Ang *palanan-awon* nga kabubut-on sang Dios—Ano bala ang gusto Niya nga hunahunaon ko? Ang divine nga palanan-awon halin sa panudlo sang Bibliya (Mga Hulubaton 23:7a; Isaias 55:8–9; 2 Mga Taga-Corinto 10:5). Ang *nagapanghikot* nga kabubut-on sang Dios—Ano bala ang gusto Niya nga himoon ko? Ini nagalabot sang tagsa ka butang nga dapat himoon sang isa ka Kristohanon ang himayaon ang Dios: ang magpanumbalik, magtoon kag maggamit sang panudlo sang Bibliya, mangamuyo, mahanas sa grasya, kag magprodukto sang divine nga kaayo. Ang *heyograpikanhon* nga kabubut-on sang Dios—Sa diin bala Niya gusto ako magpuyo? Ini indi gid dapat kabigon nga nahamulag sa nagapanghikot nga kabubut-on sang Dios.

Kon ang tumuluo *nagahimo* kon ano ang gusto sang Dios nga himoon niya, sa kadugayan makapundar siya sa *duug* sa diin gusto sang Dios nga didto siya.⁸⁰

Ang solo nga pamaagi nga mahibaloan ang kabubut-on sang Dios amo ang pamatian kag hangpon kon ano ang iya ginapahayag dira sa Bibliya. Wala sang divine nga pagtuytuy luwas sa pag-abante sa kahibalo sang Pulong sang Dios kag ang nahatagan sang gahum pinaagi sa buluhaton sang pagpangalagad sang Balaan Espiritu. Ang pagkaunudnon, pagkaignorante, kag kakulang sang espirituhanong pagtubo nagapugong sang pagtuman sang kabubut-on sang Dios, kag ini nagapanghimo sang mga kahitaboan sa anghelon nga pagsinumpunanay.

Sa mas maayo nga paghangup kon paano si Satanas nagagamit sang tagsa ka pagpanggammo nga nakahanda agud pungan ang mga tumuluo sa paghimo sang kabubut-on sang Dios, isip-isipa ang partikular nga kapaslawan ni Apostol Pablo. Sa isa ka punto sang buluhaton sang pagpangalagad ni Pablo, iya ginpili nga ipadayon ang iya kaugalingong mga handum. Ang Dios nagpili sa iya bilang apostol didto sa mga Hentil kag nagsugo sa iya nga makadto sa nagatubo nga batan-ong simbahan sa Roma. Apang si Pablo nangin mabinatyagon kag mahidlawon. Naghandum siya nga magpakighiusa liwat sa iya Hudiyong mga abyan kag mga kaupdan sa Jerusalem. Nadaog sang iya balatyagon, ginpangatarungan niya ang pagpakamatarong para sa biyahe; kinaugalingon niya nga pagaupdan ang halad nga kuwarta nga ginkolekta sang mga Hentil para ipanagtag sa Hudiyong mga tumuluo. Bisan pa sang tatlo ka mga patunda sang Balaan Espiritu (Mga Binuhatan 21:4, 10–14), ginpaatrasar ni Pablo ang pagkadto sa Roma kag sa baylo naglakat pakadto sa Jerusalem. Ang iya mga kinagowaan

80. Thieme, *Diosnon nga Pagtuytuy* (2015), 1–13.

tungud sang pagbale-wala sang divine nga kabubut-on mangin makaguluba.

Gani paano bala si Pablo napaslawan? Naghimo siya sang desisyon nga tumanon ang iya kaugalingong kabubut-on labaw sang ginmando sang Dios. Pinaagi sa pagpatumbaya sang palanan-awong kabubut-on sang Dios, si Pablo nabulag sa heyograpikanhon kag nagapanghikot nga kabubut-on sang Dios. Ginakinahanglan sang Dios si Pablo sa Roma agud magpadayon sang pagpanudlo sang mga panudlo sang Bibliya nahanungud sang pinasahi nga Panahon sang Simbahan didto sang mga Hentil. Si Pablo naghuhuna sini nga mas importante ang magkadto sa Jerusalem agud sugiran ang mga Hudyo nahanungud sang pagdako kaayo nga sabat sang mga Hentil sa iya pagpanudlo. Ang karsada pakadto sa Roma nasentro-sa Dios; ang karsada pakadto sa Jerusalem nasentro-sa kaugalingon.

Bisan pa sang pagkadamasinulundon sang madungganong Apostol, ang kabubut-on sang Dios matuman. May panahon nga pagadalhon sang Dios si Pablo pabalik sa iya plano pinaagi sa mga serye sang masakit nga mga panghitabo. Sang ulihi si Pablo nag-abot sa Roma nga nakakadena, apang nag-abot siya sa duug sa diin ginusto sang Dios para sa iya.

Si Satanas nagapanglaghap nga ganyaton ang mga tumuluo agud bale-walaon ang Pulong sang Dios, nga nagapugong sa iya sa pagkilala sang kabubut-on sang Dios para sa iya mga kinabuhi. Siya ilabi na nagapuntirya sang nagaabante nga mga tumuluo kaangay ni Pablo, nga ayhan ang pinakamaduganong manugpahibalo sang mga panudlo sang Bibliya nahanungud sang Panahon sang Simbahan. Dakong kalipay para kay Satanas, nga si Pablo, sa sining partikular nga punto sang iya buluhaton sang pagpangalagad, nabalabagan sa kabubut-on sang Dios.

Bilang isa ka tumuluo ni Kristo kinahanglan pirmi ka magbantay sa mga tabon nga dimagpaklaro sang kabubut-on

sang Dios para sa imo kinabuhi. Indi mo gid pagbalewalaon ang mga indikasyon sang panghitabo nga ginagamit sang Dios agud magdumala sa imo. Kon may ara sang wala na-paathag nga pag-antos ukon kapaslawan sa imo kinabuhi, kon ang imo mga plano daw sa dimadinalag-on, ini basi palaagihan sang Dios sa pagkuha sang imo pagtalupangud kag ginatuytuyan ka pabalik pakadto sa lya plano. Hinumdumi, kon nagakatalang ka kag sa gowa sang pagpakig-upod, ang Dios may plano *gihapon* para sa imo kinabuhi. Kon mapaslawan ka, kon makasala ka, ang kabubut-on sang Dios amo ang 1 Juan 1:9—panumbalik kag magpadayon. Ini nagadepende sa imo nga magpahanas liwat sa lya perpekto, nakahibalo-sang tanan nga kabubut-on, tungud kay “ang GINOO nagahandum gid nga mangin magrasyahon sa imo” (Isaias 30:18).⁸¹

Pagpauntat sang Pagkanalikupan ni Kristo

Bilang mga tumuluo, ang aton talaksan sang kalipay indi nakabase sa bisan anong kabangdanan sang kinabuhi. Ang aton talaksan sang kalipay—ang may kosentrasyon nga pagsentro kag pagkakontento sang hamtong nga espiritu-hanong kinabuhi—nakabase sa pagkanalikupan ni Kristo. Ang pagkauna sa tanan lamang ni Jesu-Kristo sa aton mga kinabuhi ang magapugong kay Satanas sa iya mga alagyan.

Ang pagkanalikupan ni Kristo amo ang pinakadakong kinaugalingon gugma, debusyon, kag pagtahod para sa manluluwas. Agud kinaugalingong higugmaon ang iban, kinahanglan kilalahon naton sila kag ang ila panghunahuna. Sa amo man, kita indi makahigugma kay Jesu-Kristo tubtub makilala nato Siya kag kon paano Siya nagahunahuna. Kag

81. Ibid., 31–35.

sanglit nga indi naton Siya makita, wala sang pamaagi nga mahangpan ukon higugmaon Siya luwas sa pagkilala kon ano ang Iya ginapahayag nahanungud sang Iya kaugalingon pinaagi sa Iya Pulong.

Kon kita magtubo sa paghangup kag niyan higugmaon si Ginoong Jesu-Kristo pinaagi sa Iya Pulong, ang aton pagtalupangud nakabutones sa Iya. Siya ang aton maa-yong halimbawa, ang ginakinahanglang sulundan para sa aton mga kinabuhi. Ang Ginoo mangin aton pinakasud nga kaupod, nagaimpluwensya sang aton mga panghunahuna kag mga aksyon. Samtang nagakinabuhi kita para kay Kristo ang aton mga ulunahon nagakompormi lamang sa Iya panghunahuna. Ang mataastaasang pagsentro-sa kaugalingon mabaylohan sang tunay nga pagpaubus kag kapasidad para magkinabuhi. Kon ang aton espirituhanong mga kinabuhi magdepende lamang sa pagpapagsik halin kay Kristo, mag-untat na kita nga magdepende sa katawhan para sa gugma, kalipay, ukon sang pagsakdag. Ang pagka-kontento nagapakilala sang aton panghunahuna bisan pa sang mga kahimtangan. Ang mga palaligban madula samtang ang mga kailigbon kag mga handum sang makasasala nga kinaiya mapaibabawan sang pagkanalikupan ni Kristo (2 Mga Taga-Corinto 5:14a). Kita mangin espirituhanong nagasakdag-sakaugalingon. Indi bisan ang pagantos, katalagman, kakibot, ukon kabug-aton ang makapadulum sang nagananag nga presensya ni Ginoong Jesu-Kristo sa sulud naton. Si Apostol Pablo nagalarawan sining kinataasan sang espirituhanong kinabuhi.

Suno sa akon hanuut nga pagpaabot kag paglaum [hingpit nga pagsalig], nga indi ako mahuy-an sa bisan anong butang, kondi *nga* sa tanang kasidla, si Kristo bisan pa karon, su-bong sang pirmi, pagabayawon sa akon lawas,

bisan kon sa kinabuhi ukon sa kamatayon.
(Mga Taga-Filipos 1:20)

Sanglit nga ang pagkanalikupan ni Kristo amo ang yabi sa pag-angkon sang kadaugan sa anghelon nga pagsinum-punganay, ang tinutuyo sang yawa amo ang pagpauswag sang nagkalainlain nga mga pagpanublag nga nagabaylo kay Kristo bilang ang sentro sa kinabuhi. Kon kita mangin nalikupan sang kaugalingon, katawhan, manggad, ukon palibot, ang kapaslawan kag kaimolon amo ang magaran-tiya. Ang pagtutok sang aton mga mata sa bisan anong bu-tang luwas sa kay Kristo amo ang pagbaton pagpatalang sang kalibutanong sistema kag pagbukas sang puwertahan sa impluwensya sang demonyo.

Samtang si Pablo nagtudlo sa mga Taga-Efeso, ang mga tumuluo mga may estelo sang pagkinabuhi nga nagabiya sa panghunahuna ni Kristo nagaginawi “subong man sang pagginawi sang mga Hentil [mga ditumuluo], sa pagkawala sang pulus [*mataiotes*] sa ila mga hunahuna” (Mga Taga-Efeso 4:17). Ini nga *mataiotes*—ang pagkawalay unod, pagka-kalong, sang kalag—nagabukas kag nagahigop sang mga panghunahuna sang yawan-ong propaganda kag mga pagtolon-an, nagapadayon sang pagkagamo kag pagkadi-kontento.

MGA MATA ARA SA KAUGALINGON

Ang tumuluo nga ang mga mata ara sa iya kaugalingon amo ang nalikupan sang iya kaugalingong mga balatyagon, mga handum, kag walay reyalidad nga kaugalingong-dag-way. Nasuyup-sang kaugalingon, siya nangin sensitibo ka-ayo kag nagahimo sang harambalon sang iya kaugalingon sa tagsa ka okasyon. Ini nga pagkasensitibo kaayo, ang sobra nga pagkahibalo-sa kaugalingon, nagapahamulag sa

iya sa reyalidad. Ang resulta kasami nga pagkatublag sang hunahuna kag ang pirming kakulang sang konsiderasyon para sa iban.

Imbis sang magsabat nga may pagpaubus, ini nga tumuluo nagabalos sa mga kahimtangan pinaagi sa bisan diin sang pagkalooy-sa kaugalingon ukon garbo. Nagareklamo siya ukon nagakakibot sa kalisdanan, nagapanghiwala sang kinaugalingong responsibilidad sa kapaslawan, kag naga-pabaya sa pagpahanas sa grasya sang Dios sa kadalag-an. Bisan kon ang iya pagtahod-sa kaugalingon nagkakupos ukon nagkadako, padayon siya nga dikontento, may kapa-itan, dimapakalma, may kaugalingong-pagkamatarong pa kag mahukmanon. Dimalikawan nga, siya nagahimo sang malain nga mga desisyon halin sa posisyon sang kaluyahon kag nagalukso nga una ang ulo sa kagamo sang kalibutanong sistema.

Bisan ang madungganong espirituhanong higante nga si Elias naluyahan sang buut sa pagkanalikupan sang Ginoo kag napapagsik nga mangin nalikupan sang iya kaugalingon. Nag-atubang sa pagpahadlok sang kamatayon halin sa mga tinawo-tawuhan ni Satanas, sila Ahab kag Jezebel, si Elias nagpahiuyon sa kahadlok kag nahulog sa siud sang pagkalooy-sa kaugalingon. Wala na sa nagapanghikot nga kabubut-on sang Dios, iya gintugotan ang kabug-aton sang kalisdanan nga magdihon sa iya pakadto sa maluyahong unudnon. Nagmahuyang siya kag nagkumod, “Tama na; karon, O GINOO, kuhaa ang akon kinabuhi” (1 Mga Hari 19:4b).⁸²

Ang Jeremias kapitulo 9 nagapresenta sang lain pa gid nga halimbawa sang mga mata sa kaugalingon, sa sini nga panahon may mas makaguluba pa kag mas masangkad

82. Ang kapaslawan ni Elias detalyado sa Thieme, *Dios Balaan Espiritu batok Ang Makasasala nga Kinaiya*, 12–23.

nga mga resulta. Ang konteksto sang dalanon nagalarawan sang pungsudnong pagkabungkag sang Judah, nga nakalambot sa pinutok-putukan sini nga nagasunud ang onseka mga tinuig nga panahon sang pagsikway sang Pulong sang Dios. Ang mga Hudiyo nakaagi sang dalagko kaayo nga pag-uswag, apang amat-amat nila wala nakit-an ang grasya sang Dios kag naliso ang ila mga mata sa pangkaugalingon. Nangin garboso sila sa ila mga pagpahambog sa kaugalingon. Ila ginhunahuna nga sila nakahibalo sini tanan! Ila pa man gani ginbalhin ang ila pagsimba sa Ginoo sang Israel sa kay Baal, ang Canaanhon nga diosdios sang pagkamabungahon. Sa pag-anunsyo sang Iya kasingkal sa pungsod, ang Ginoo nagpatunda sa Iya katawhan nga indi maghinambog sang ila mga kaugalingon kondi sa ginhalinan sang ila pakamaayo (Jeremias 9:23–24). Si Pablo naghimo sang parehong paggamit sa mga Hudiyo sang iya kapanahonan. Siya nagsugo sadtong mga nagapabugal nga “MAGPABUGAL NAHANUNGUD SA GINOO” (2 Mga Taga-Corinto 10:17). Ang pagpabugal nahanungud sa Ginoo amo ang depende lamang sa Iya kag nagahunahuna nga Siya amo ang ginhalinan sang tanan nga pakamaayo kag kauswagan.

MGA MATA ARA SA KATAWHAN

Tanan nga mga tumuluo sa isa ka panahon ukon sa iban pa mahimong maawat sang iban nga katawhan. Apang ang malig-on nga pagsentro sa iban makatuytuy pakadto sa walay pagpahanas sa anghelon nga pagsinumpunganay. Ang mga mata nga ara sa katawhan amo ang sobrang pagkanalikupan sang iban, bisan kon kinabubut-ong wala nagustohan ukon nagdayaw sang dako. Ang tumuluo nga ang mga mata ara sa katawhan nalamon sang ila mga kapaslawan, mga kabakod, mga panghunahuna, kag mga aksyon

sadtong mga ara sa iya dulonan. Imbis nga magtutok sa Pulong kag paggamit sini sa iya kaugalingong kalag, ang sentro sang iya pangisip amo ang isa sang pagpaanggid sang iya kaugalingon sa iban, ang pagkompetensya sa iban, pagkaibog sang pagtalupangud sang iban, pagkompormi sang iban sa iya mga talaksan, ukon pagpangguba sang iban.

Ang tumuluo nga ang mga mata ara sa katawhan may walay reyalidad nga mga ginapaabot. Iya nalipatan ang reyalidad sang makasasala nga kinaiya kag napaslawan kag dimakapaumod kon wala natrato sa pamaagi nga iya ginahunahuna nga dapat tratuhon siya. Halimbawa, kon hangkaton sang isa ka tawo ang iya mga palanan-awon subong dimaayong klase, nagabalos siya pinaagi sa kaugalingong-pagkamatarong, nagapanghiwala sang iya kaugalingong mga kaluyahon, kag kasami nagapaninguha nga hingabuton ang iya ginapuntirya sa mas mabaton pa nga pamatasan. Kon nahangkat sang isa ka tawo nga dalayawon, siya nagapahiuyon sa pagpangguba sang kilala nga mga tinoohan ukon maayong halimbawa sang pagkamataastason. Ina amo ang, siya nagapahamtang sang imposible nga mga talaksan sa iya ginatahod nga puntirya kag niyan nagabalos sa pagkadikontento kag bisan sa kaawayon kon ina nga mga kaluyahon sang tawo indi malikawan nga maggowa. Sa bisan diin sina nga sitwasyon, ang walay reyalidad nga mga pagpaabot nagaresulta sa pagkinadena sang pagkamataastason-nga may kaangtanan sang mga sala sang panghunahuna, lakip ang pagkamaimon, kapaitan, pagkadimapakalma, pagpang-engganyo sang pagbalos, kakig, pagdumut, kag kalooy-sa kaugalingon. Tungud sining dimakit-an nga mga gapos didto sa kalag nagagolowa ang mga sala sa hinambalan sang pagbutangbutang, kutsokutso, pagpangguba sang dungog, kag pagpanghukum.

Ang partikular nga katalagman amo ang pagkanalikupan sang iban nga mga tumuluo. Ini puwede makatuytuy sa pag-

kalus-aw sang buut kag kapaitan nahanungud sa Dios kag sa pagka-Kristohanon, kon kaisa sa bug-os nga pagsikway sang panudlo sang Bibliya. Bisan ang labing hamtong nga mga tumuluo sa kon kay sin-o nga puwede matutukan sang aton mga panan-aw sa kadugayan magapahayag sang ila mga tinagong kasawayan. Sa pagkamatuud, ang iban mangin kaluyahon halin sa hawak padalum, kag kon aton itutok ang aton mga mata sa ila, kita amo ang madugmok. Ang Pulong sang Dios nagapatunda,

“Pakamalauton ang tawo nga nagasalig sa katawhan
Kag nagahimo sang unud nga iya kusog,
Kag sang tagiposoon nga nagapalagyo sa GINOO.” (Jeremias 17:5b)

Ang Dios naghatag sa aton sang subong sa sobra ka dako nga kinabuhi sa sini nga kalibutan, subong sang madamong mga pagpitik sang tagiposoon. Pinaagi sa aton kaugalingon nga pagkamataastaason aton ginguba ang maayo kaayo nga mga oportunidad para sa kalipay kag pakamaayo, kag ginhimo naton ini pinaagi sa pagkinabuhi sa kalibutanon nga sistema. Si Satanas magmadinalag-on kon kita magtutok sang aton mga mata sa katawhan. Niyan ano bala ang aton pagpangapin? Mga mata didto sa Ginoo!

Itutok ang aton mga mata kag Jesus, ang manunuga kag manugperpekto sang pagtoo . . . agud nga indi kamo pagalapyoon kag pagapunawon. (Mga Hebreo 12:2–3)

Kon ang aton mga mata ara sa Ginoo, indi kita mapaslawan, matublag, malugaw-an sa buut sang katawhan nga indi makasugata sang aton mga pagpaabot ukon sadtong

magtrato sa aton sang dimaayo. Sa baylo, aton pasang-karon ang Iya panghunahuna sang grasya—ang kabalis-karan sang pagkamataastaason sa kalibutanong sistema—sa tanan nga kon sin-o kita nalabot, bisan kon abyan ukon kaaway, kaupod ukon estranghero, tumuluo ukon ditumuluo.

MGA MATA ARA SA MGA KAHITABOAN

Ang siud sang panghunahuna “ang sagbot mas berde didto sa pihak nga bahin” amo ang lain pa nga peligrosong kalaglagan para sa Kristohanon. Miserable ang mga tumuluo nga nalikupan sang ila mga kahitaboan imbis sang nalikupan ni Kristo. Ila ginakombensi ang ila mga kaugalingon nga ang ila mga palaligban masulbar kon magpuyo lamang sila sa lain nga siyudad, nakapangasawa sang lain nga tawo, ukon may mas maayo nga pagpadako, edukasyon, ukon propesyon. Nagahinuyang sila sang ila kusog sa pagbaylo sang ila sa karon nga sitwasyon ukon nagapamasol sa isa ka butang ukon sa iban nga tawo tungud sini.

Sin-o bala ang nagapapagsik kag nagasakdag sini nga harambalon? Wala sang iban luwas sang iya kadunggan, ang yawa. Ang iya kalibutanong sistema nagapanglaghap nga tublagon kita halin sa plano sang Dios kag magsentro sang aton pagtalupangud sa aton palibot. Ang kalibutan nga iya ginadumala gindugukan sang mga sikologo, mga sosyologo, mga politika, kag bisan mga Kristohanon nga nagaliwatliwat hambal nahanungud sang pagbaylo sang mga kahitaboan bilang ang kasulbaran sa mga palaligban sang kinabuhi. Kon aton itutok ang aton mga mata sa aton mga palibot kag kinaugalingong mga kapit-os, kon kita nagakarmaal sa pagtilaw ka pinangita sang katawhayan samtang nagabale-wala sang bug-os-nga kapaigoang plano sang Dios, ang aton mga kalag nagapabilin sa kahimtangan sang kagamohan. Nagralain aton buut kag natublag, nawasak,

nakonsensya, kag sa kabilogan mga indi lang gid kontento sa kinabuhi.

Hinumduma bala ang babayi sa sulud sang Hardin? Siya may kinaugalingong relasyon sa Ginoo sa perpekto nga palibot, siya may perpektong lalaki sa pag-asawahay, kag siya nagpakig-ambit pa man gani sang iya gahum sa tinuga sang Dios. Sa gihapon, gin-usikan niya ang tanang butang. Ngaa man? Tungud kay ang babayi wala maayawan sa iya kalag. Siya nagkaibog para sa dugang pa gid nga gahum kag pagdumala kag busa wala sang kapasidad nga ikasadya ang iya dako kaayong mga pakamaayo. Pinaagi sa pagpalayo sang iya mga mata sa kon ano ang ginsangkap sang Dios kag sang pagpamati sa tanyag ni Satanas sang kaugalingong-paghangup, iya ginhimo ang iya kaugalingon nga mahuyang sa pangdaya kag pagkalibog. Si Adan, syempre, nagsunud sa pagpanguna sang babayi kag wala nakatalupangud sang perpektong mga kasangkapan sang Dios. Ini nga sitwasyon igapakita liwat sa Millennium sang, sa idalum sang pagdumala ni Ginoong Jesu-Kristo, ang tawo magribuk batok sa lain pa gid nga perpektong palibot (Bugna 20:7–9).

Ang Pulong sang Dios nagapahayag sa kabilogan sinang matuud nga kalipay—ang nagapadayong pangsulud nga pagkakontento, paghidait, kag kalig-on—nga indi mahatag sang bisan anong madamong panggowa nga mga kahitaboan. Ang solong palibot nga may kasarang sa pagbaylo sang kinabuhi amo inang sa diin nag-uswag sa sulud sang kalag. Ang matuud nga kalipay amo ang nahimo sang padayon nga paggamit sang panudlo sang Bibliya. Ang kalipay indi ang lumalabay lang nga mabinatyagong kaagi kondi nga ang nagapadayon nga pagkakontento. Amo ina ang pangsulud, sa-kada-tion nga pagtamud para sa tanan nga ginasangkap sang Dios pinaagi sa persona kag pagtrabaho ni Kristo. Ang sa sulud nga kalinungan nga nakuha halin sa pagkanalikupan sang Ginoo nagapanakop

sang tawhanong pagkawalay kalipay kag walay pahuway kag nagahimo sang dalagko kaayo nga kapasidad agud malingaw sang mga kahitaboan sang kinabuhi, bisan kon ano man sila (Juan 15:11; Santiago 1:2–4).

Si David, sa isa ka pinakamadulum nga mga inoras sang iya kinabuhi, nag-atubang sang madamong mga kahitaboan nga nagpakibot sang madamong mga tumuluo kag nangin desperado nga naghandum gid para sa mas maayong mga palangabuhian. Indi nga si David lamang ang nakaagi sang pagkadimatutum sang madamo nga mga abyan, apang karon ang iya pinalangga nga anak nga si Absalom nagrebelde batok sa iya (2 Samuel 15—18). Ang maayong pagkahan-ay sang army ni Absalom nagpalayas kay David halin sa iya palasyo sa Jerusalem pakadto sa desyerto. Nagpalagyo si David tungud sang iya kinabuhi nga waay gid kondi sang isa ka espada, pipila ka matutum nga mga sumulunod, kag maiwat nga mga kasangkapan. Naggowa nga nadulaan siya sang tanan nga butang: ang iya purongpurong, iya kamanggagan, iya mga abyan, iya mga hinigugma. Sa reyalidad, wala sang nadula sa iya, si David nagtutok sang iya mga mata sa Ginoo kag nagkuha sa iya nakabodega nga panudlo sang Bibliya agud magsakdag sang iya kalag. Sa tunga sa sining daw sa desgrasya, nagsulat siya sang dose ka maayo kaayo mga linya sang Hebreo nga binalaybay, nga nagaumpisa sa, “Ang GINOO amo ang akon manugpahalab, Ako wala ginakakulang [indi gid kag wala gakakulang sang bisan anong butang]” (Salmo 23:1).

Ini nga mga pulong may kahulugan para kay David kag may gamit para sa aton bilang mga tumuluo nga nagakinabuhi karong panahon. Ang solo naton nga pangapin batok sa kalibutanong kabug-aton nga magtutok sang aton mga mata sa mga kahitaboan amo ang mangin nalikupan sang Ginoo. Niyan sa sina lamang kita makasarang magkinabuhi nga indi magtaralang ukon mawasak. Kon may ara sang

bisan sin-ong katawhan sa ibabaw sang kalibutan nga dapat mangin kalmado kag maisog, nagapakita sang kalingaw, kabakod, kag mabakod nga impluwensya sa idalum sang bisan anong kahitaboan, ini dapat mangin atong mga nakakilalala kay Jesu-Kristo bilang Ginoo kag Manluluwas. Ang aton mga kinabuhi wala gid nagadepende lamang sa kon sin-o ukon ano kita kondi sa kon sin-o kag ano si Kristo.

Makahibalo ako magpakakubus, kag kahibalo man ako kon paano magkinabuhi sa kauswagan; sa bisan ano kag sa tagsa ka kahitaboan ako nakatoon sang sekreto sang pagkabusog kag pagkagutum, sa parehong may kabuganan kag pag-antos sa kinawad-on. Makahimo ako sang tanan nga mga butang [makadumala sang bisan anong kahitaboan] pinaagi sa Iya [Jesu-Kristo] nga nagapabakod sa akon. (Mga Taga-Filipos 4:12–13)

MGA MATA ARA SA MANGGAD KAG MGA PAGKABUTANG

Madamong mga tumuluo ang mahimong samaran sa anghelon nga pagsinumpunganay kon sila magdepende lamang sa kuwarta kag materyal nga mga pagkabutang bilang ginhalinan sang ila katumanan kag kalipay. Ang mga Hulubaton 28:22 nagalarawan sang subong nga tumuluo bilang isa sang may “malaut nga mata” nga “nagadalidali sa pagmanggad.” Ang “malaut nga mata” amo ang kalag nga nagakakulang sang panudlo sang Bibliya. Ang pagdalidali para makamanggad amo ang pagkamateryalismo—ang sobrang paghandum para sa mga butang, bisan para sa mas malahalon nga awto, mas makasisilaw nga panimalay, maluhon nga mga bayo, ukon mas madamong kuwarta la-

mang. Amo ini ang paghingamo nga nagapamugong sang pagkakontento, paghidait, kag kalig-on sang pagkanalikupan ni Kristo. Halos kaangay sang naadik sa droga, ang siud sang pagkamateryalismo nga nangin kapareho sa isa ka wala nagauntat nga roller coaster nga salakyan sa tunga sang kasadya kag kasulub-an.

Ang tumuluo nga ang mga mata ara sa manggad kag mga pagkabutang nagalagas sa kon ano ang wala sa iya. Nagahandum siya sang mas dalagko nga manggad kag mas dako, mas maayo nga mga butang; apang kon maangkon na niya sila, indi gihapon siya makontento kag walay kalipay (Ang Manugwali 5:10). Ang pagkatalaka kag pagkawalay kalipay sa iya kalag gulpi magbalik. Sanglit nga wala sing kantidad sang mga pagkabutang ang puwede magpuno sang bakante nga nahimo pinaagi sa pagpatumbaya sang panudlo sang Bibliya, siya nagapahamtang sa iya kaugalingon sang nagapadayon nga kapaslawan kag divine nga silot. Ang iya pagkataranta sa pagpanghalughog para sa kalipay pinaagi sa pagkamateryalismo nagapasalig lamang sang dugang nga wala pagkawalay kalipay, samtang siya naulipon sa mga detalye sang kinabuhi (Mateo 6:24; 1 Timoteo 6:17). Sa espirituhanong pagkabangkarote, ang materyal nga manggad mangin iya desperadong palaa-gihan sa kabakod, gahum, paghatag bili-sa kaugalingon, pagpanugot, kag gugma. Ang Libro sang Mga Hebreo nagapatunda,

Tugoti ang imo karakter [estelo-sa kinabuhi] mangin hilway sa paghigugma sang kuwarta, mangin kontento sa kon ano ang ara sa imo; kay Siya ang Iya kaugalingon nagsiling, “INDI KO GID IKAW PAGTALIKDAN, KAG INDI KO GID IKAW PAGPATUMBAYAAN.” (Mga Hebreo 13:5)

Ini nga bersikulo kasami nga dimahangpan sa pag-

pakahulugan nga ang kuwarta amo ang gamut sang tanang kalautan. Talupangda, bisan pa sina, kon ano gid bala ang nagapahimo sang kalautan kag sang kalaglagan sini: “ang gugma sa kuwarta”—kahagokan kahakaban, kag ang sobrang kailigbon sa manggad. Natural lamang nga wala sang sayup nga magpangawarta ukon mag-angkon sang kinaugalingong mga pagkabutang. Sa pagkamatuud, ang temporaryo nga mga pakamaayo kasami nga maupdan sang espirituhanong mga pakamaayo. Kon ang panudlo sang Bibliya amo ang ginahimong ulunahon sa kinabuhi, may ara sang tunay nga kapasidad agud malingaw kag magpakamahahal sang materyal nga naagum. Apang kon ang paghigugma sa kuwarta nagabulos sa pagkanalikupan ni Kristo, ang resulta amo ang makalolooy, pagkadikontento nga pagkaulipon sa natungdan sang kailigbon. Ang palatukuran amo ini: Ang kuwarta isa ka mapuslanong solagoon apang harasharas nga agalon.

Kay pinaagi bala sa ano ang tawo dag-on [mga butang nga magdumala sa iya], nga pinaagi sini naulipon siya. (2 Pedro 2:19b)

Ang Kristohanong kinabuhi gindisenyo agud nga bisan kon may gamay ukon madamo, puwede ka mangin hilway sa isa sang pinakadakong paglamita sang kalibutanong sistema—ang pagkamateryalismo. Ang imo pagkakontento, paghidait, kag kalig-on natukod sa pag-abante sang imo Kristohanon nga pagkinabuhi, kag pinaagi sini sarang ka makabalik sa imo pamatyagan “*kag magpalagyo* sa siud sang yawa, nga nangin bihag niya agud maghimo sang iya kabubut-on” (2 Timoteo 2:26b). Kon “kontento sa kon ano ang ara sa imo,” indi ka gid matabog sang nagapanglamon nga handum para sa bisan diin sini pagtipon sang manggad ukon pagpalagyo sa kaimolon. Ikaw magapabilin nga nagsentro sa matuud nga ginhalian sang mga pakamaayo,

nakahibalo nga Siya indi gid magtalikud ukon magpatumba-ya sa imo.

Pagpauswag sang Kahadlok sa Pagkamatay

Ang paboritong mga pangdaya sang kaaway para sa paghimo sang panudlo sang Bibliya nga mabudlay hangpon para gamiton amo ang paghimo sang kahadlok sa lawas-nong kamatayon. Ang kahadlok sa pagkamatay nagaguba sang kapasidad sang tumuluo para sa pakamaayo kag kali-pay. Ini nagaduhaduha sang kinaalam sang Dios nahanungud sang katuyoan sang tumuluo diri sa Kalibutan kag sang iya pagbiya para sa eternidad. Ang kahadlok sa kamatayon indi makapugong sang pagkamatay, apang ini *puwede* makapugong sang pagkinabuhi sa espirituhanong kinabuhi kag sang pagpauswag sang gugma para sa Dios. Ang kahadlok sang pagkamatay sa ulihi nagaguba sang oportunidad agud himayaon ang Dios.

Ang tumuluo wala nagakinahanglan nga mahadlok sa kamatayon. Ini amo ang kadaugan sang Dios (1 Mga Taga-Corinto 15:54). Wala sang kasubo, mga pagluha, kasakit, ukon kamatayon—ang daan nga mga butang sang temporaryong kinabuhi magtaliwan na (Bugna 21:4). Ang napatay nga tumuluo magaatubang nawong sa nawong sa Ginoo, “absent sa lawas” nga “madunot,” ginbanhaw sa isa nga “dimadunot” (1 Mga Taga-Corinto 15:42; 2 Mga Taga-Corinto 5:8). Siya magkinabuhi sa walay katubtuban sa madamong puloy-an nga lugar sang balay sang Amay, nga ginpreparar ni Kristo (Juan 14:2). Kay ang tumuluo nga nagakinabuhi sa pagsalig kag kasanag sa sining gingarantiyang walay katapusang palaabuton, ang kahadlok sang pagkamatay amo ang isa sang pinakatapok nga mga panghadlok ni Satanas. Sa pagkamatuud, ang pagkinabuhi kag ang pagkamatay amo ang bahin sang parehong pinakete para sa

espirituhanong kinabuhi.

Kay sa akon ang pagkinabuhi amo si Kristo,
kag ang mapatay amo ang pagdaog [ginan-
sya]. (Mga Taga-Filipos 1:21)

Ang hamtong nga tumuluo nagakinabuhi sang kinabuhi nga bug-os nga nagapaigo-igo sa persona kag plano sang Dios, nagahimulat para sa kon bisan ano ang matanyag sang kinabuhi (Mga Salmo 118:23–24). Pinaagi sa grasya kag pagpahanas sa pagtolon-an, siya nakahibalo nga ang labaw nga pagkagamhanang desisyon sang Dios lamang ang puwede makapat-ud sang tion, lugar, kag pamaagi sang iya pagbiya sa kaharian ni Satanas (Salmo 31:15). Siya nagakinabuhi nga may kompletong kasigurohan nga luwas sa perpektong panyempo sang Dios, wala gid sang makapahalin sa iya sa sini nga kinabuhi—wala sang tawo, wala sang kahitaboan, indi bisan ang yawa kag ang tanan mga pwersa sang kalautan (Job 5:26). Upod ang hingpit nga pagsalig siya nagapaabot sang perpektong kasangka-pan sang Dios nahanungud sang grasya sa pagkamatay, ang kinatapusan, mahimayaong kaagi sang grasya sang Dios diri sa Kalibutan, ang ulihing taktikanhong kadaugan sang tumuluo sa anghelon nga pagsinumpunganay (Salmo 116:15).⁸³ Bisan kon ang panahon sang pagkamatay mag-abot sa isa ka tuig, sang isa ka bulan, ukon segundo lamang, ang iya nalandongang latagon-sang kamatayon napuno sang paghidait kag kalinong, bisan kon ano ka sakit ang mga kahitaboan. Ini nga tumuluo nagahinumdom sang kinabuhi nga wala sang mga pagkasubo ukon pagkakonsensya kag may dakong pagkakontento; nagapaabot siya sang walay katapusan nga mga padya nga ginreserba nga

83. Thieme, *Dying Grace* (2004), 14–17, 24–28.

nakadeposito para sa iya (Mga Taga-Efeso 1:3; 1 Pedro 1:4). Pagkatapos niya mapatay pakadto sa eternidad, ang mabakod nga epekto sang iya walay kahadlok nga kinabuhi nagadala sang saludo halin sa lulubngan pakadto sa sadtong nagakinabuhi pa.⁸⁴

Indi tanan nga mga tumuluo nagahimaya sa Dios sa ila panghunahuna nahanungud sang pagkamatay. Atong mga nagayanib sa kalibutanong programa sang kahadlok ni Satanas nagatan-aw sang kamatayon bilang ang kabaliskaran sang kalipay, kahilwayan sa katalagman, kag seguridad. Nahadlok sang wala nahibal-an, ang wala nakapreparar nga tumuluo nagakabalaka sa kon paano kag kon san-o ang kamatayon mahitabo. Siya nagakinabuhi sang kinabuhi nga nagapaninguha nga malikawan ang pagkamatay—nalamon sang pagpreserba sang maayong panglawas kag pagkabatan-on ukon sa paglikaw sang mga sitwasyon nga nagakaput sang bisan anong posibleng mahitabo nga katalagman. Ang iban, kaangay ni Pedro didto sa Gethsemane, nga nagpanghiwala man gani sang ila pagtoo kay Kristo imbis nga atubangon ang kamatayon (Mateo 26:69–75). Sa kapaslawan agud dag-on ang ining makakulugmat nga kahadlok kag katublagan sa bahin sang pagkinabuhi nagaresulta sa paglakat pinaagi sa dimalikawan nga “latagon sang landong sang kamatayon” nga wala sang benipisyo kag wala sang divine nga pakamaayo (Mga Salmo 23:4). Ang kakulba nagapagrabe lamang sang kasakit sang pagkamatay. Ang kahadlok sang pagkamatay mangin ang ginhalinan sang ginpagrabeng sakit nga sa madamong mga pamaagi amo ang pinakamalain kay sa bisan anong lawas-nong sakit nga mahatag sang lawas.

Kon wala ang kasangkapan sang Dios nga grasya sa

84. Ang saludo halin sa lulubngan madiskusyonan pa gid sa Thieme, *The Unfailing Love of God*, 103–6.

pagkamatay, wala sang puwedeng mangin pamatuud sa mga hinigugma ukon sa iban pa. Ang bahin sang pagkamatay, niyan, amo lamang ang kinatapusang padugang sa divine nga disiplinang ginpahamtang tungud sang pagkawalay pagpahanas sa Pulong sang Dios. Ang tumuluo nga nagasikway sang grasya sang Dios, nga wala nagasapak sang panudlo sang Bibliya, nga nagalagas sang “kinaalam sang kalibutan,” nagpakasala tungud sang kalibutanong mga kabutigan (1 Mga Taga-Corinto 1:20*b*). Sa liwat nga nagmadinaugon si Satanas. Nagmadinalag-on siya sa di-pagpaklaro sang pagsentro sang tumuluo kag pagpawala sang epekto sang iya pagsaksi, sa sini nga tion pinaagi sa kahadlok sang pagkamatay kag sang kamatayon.

Bilang isa ka tumuluo dapat indi ka gid mahadlok sa kamatayon. Indi sa imo kamatayon kag indi gid ang kamatayon sang hinigugma dapat mangin halinan sang kabalaka ukon pagkadesperado. Ang kasulub-on normal ina—ang kahadlok amo ang sala. Ang imo lamang kabalak-an dapat ang preparasyon para sa kamatayon, kag ang preparasyon para sa kamatayon pareho lamang sang para sa kinabuhi. Panudlo sang Bibliya, panudlo sang Bibliya, panudlo sang Bibliya!

Dapat bala ang doktor magsiling, “May grabe ka nga batian . . . mamalatyon na imo kaso,” hinumdumi ini: Ang Dios nagasangkap pinaagi sa grasya sang mga kapanguhaan nga ginakinahanglan agud makasugata sang bisan anong desgrasya sa kinabuhi. Siya mahapos lamang nga makasangkap sang grasya nga ginakinahanglan sa pagkamatay. Ang Dios nakadiseno sang Iya plano agud nga ang pagkamatay kag kamatayon mga dalayawon kaayo nga pagpanimpalad, isa ka tumalagsahong paghingapos sang espirituhanong kinabuhi nga ginkinabuhi sa sulud sang plano sang Dios.

Ang Dios nakakita sang nagakabagay agud himoon ang

pagkamatay nga paglarawan sang pagkinabuhi; ang imo panghunahuna nahanungud sang kamatayon nagapahayag sang kalidad sang imo panghunahuna nahanungud sang kinabuhi. Kon mapaslawan ka sang pagbag-o sang imo panghunahuna sa divine nga palanan-awon, nagbiya ka sa imo kaugalingon pakadto sa plano ni Satanas kag nadusmo sa dalan sang kaugalingong-sugyot nga kalisdanan mismo didto sa pagkamatay nga bahin sang kinabuhi. Apang kon ikaw magtoon kag maggamit sang kasangkapan sang grasya sang plano sang Dios, magabiyahe ka paibabaw sa dalan sang himaya pakadto sa grasya sang pagkamatay. Ikaw amo ang isa nga nagasiling sang bisa diin sang huo sa makalolooy, miserableng magkamang palangit ukon huo sa paglakat patabok sa mataas nga bulawanong taytayan sang grasya sa pagkamatay.

Kay walay bisan isa sa aton ang nagakinabuhi para sa iya kaugalingon, kag walay bisan isa nagakamatay para sa iya kaugalingon; kay kon kita nagakinabuhi, kita nagakinabuhi para sa Ginoo, ukon kon kita nagakamatay, kita nagakamatay para sa Ginoo, gani bisan kon kita nagakinabuhi ukon nagakamatay, iya kita sang Ginoo. (Mga Taga-Roma 14:7–8)

MAPANGAPINON NGA AKSYON SANG MGA TUMULUO

ANG TINUTUYO SANG TUMULUO SA KINABUHI amo ang pagkilala kag paghigugma sa Dios pinaagi sa pag-agum sang espirituhanong pagkahamtong. Paano bala ang tumuluo makalambot sining gingahin nga tinutuyo? Siya nagahimo sang desisyon nga bag-ohon ang iya hunahuna agud maghunahuna sang hunahuna ni Kristo. Sa laing mga pamulong, mapinadayunon siya nga nagatoon kag nagametabolisar sang panudlo sang Bibliya. Ang panudlo sang Bibliya sa iya kalag nagaprodukto sang espirituhanong kabaskugon sang paghulag kag sang kapasidad agud higugmaon ang Dios, agud magtuman sang Iya plano, kag agud magserbi sa Iya samtang nagapangapin batok sa padayon nga mga pagataki sang anghelon nga pagsinumpunganay. Ang kahibalo nahanungud sa Dios mangin isa ka proteksyon nga kuta batok sa pat-ud nga anghelong mga kontra.

Si Satanas, sa pagpanghalughog sang mga biktima, mahinalungon nga nagapanilag sang mga tumuluo sa panahon sang Simbahan. Ang yawa amo ang labing gamhanang tinuga sa bug-os kalibutan, apang indi siya gamhanan sa tanan. Indi man siya ara bisan diin, bisan pa nga hanas siya nga nagasugo sang madamo kaayo kag maayo nga pagkahan-ay nga mga army sang mga demonyo nga nalabot sa walay untat, nga bug-os kalibutang mga operasyon. Ining

akig nga mga pwersa nagadumala kag nagapatuman sang mga pahito nga magpakunokuno sang kamatuuran kag gamohon ang mga tumuluo. Paano bala ang programa ni Satanas nagpuntirya batok sa mga tumuluo. Sa labing maliputon nga mga pamaagi. Ginabuyok niya ang mga Kristohanon pakadto sa kalibutanong sistema pinaagi sa makabibihag nga mga palakat sang makasasala nga kinaiya kag pinaagi sa paggamit sang madayaon tuso nga mga porma sang diritsong pag-impluwensya sa kinabuhi sang tumuluo.

Batok sa aton kontra, kita bilang mga tumuluo wala gid ginsugo nga magpadayon nga masalakayon. Wala gid kita ginpahanugotan nga atakihon ang mga puwersa ni Satanas. Wala kita nagakinahanglan magdurudalagan sa pagtinguha nga gub-on ang mga demonyo, 'gapuson' ukon sawayon si Satanas, ukon panason ang iya mga impluwensya diri sa kalibutan sa palibot naton. Indi kita makasarang! Ang pagbilanggo kay Satanas matuman lamang ni Kristo sa Iya pagbalik sa Ikaduhang Pagkari (Bugna 20:2).

Ang Bag-ong Katipan nga mga surat, ginsulat agud magtudlo sa mga tumuluo sa Panahon sang Simbahan sa taga ka aspeto sang Kristohanong pagkinabuhi, walay unud nga mga mando ukon mga pagpanudlo para sa pagpamilak sang mga demonyo. Ang masalakayong aksyon, sang "awtoridad agud magpalayas sang mga demonyo" amo ang divine nga katungud nga temporaryong ginhatag sa pipila lamang sa sulud sang panahon sang mga apostoles (Marcos 3:15). Dugang pa, ini nga gahum halin sa Dios kinahanglan indi ikalibog sa peke nga ritwal sang eksorsismo, ang ginasiling nga palayason ang mga demonyo pinaagi sa pagsambit sang relihiyosong mga sumpa.⁸⁵

Ang Kristohanong aktibismo amo ang lain pa nga halimbawa sang pagpanalakay batok kay Satanas kag

85. Thieme, *Satan and Demonism*, 67–71.

sang iya kalibutanong sistema. Ini nga mga aksyon wala nakasentro-kay Kristo kondi nakasentro-sa tawo. Sila ginpang-engganyo sang ideyang sosyal nga pagplano kag pagprotesta, kon kaisa pakadto sa punto sang pagkamakahas, ang makapahalin sang malaut sa kalibutan sang yawa. Ang pagka-Kristohanon wala ginpalapta sang aktibismo kondi sang pagpaambit sang Maayong Balita. Ang mga aktibista nagahunahuna nga sila nagasulbar sang mga palaligban, apang ano bala ang ila ginahimo? Ginaguba nila ang tawhanong kabubut-on—ginapilit nila ang ila mga kaugalingon sa iban. Ginapanghiwala nila sa mga tawo ang kahilwayan sa bisan diin sini agud magdinalag-on ukon agud mapaslawan. Ang subong nga mga pagpaninguha kabaliskaran sa kabubut-on kag plano sang Dios kag indi gid kabahin sang espirituhanong kinabuhi.

Ang misyon agud pirdihon ang mga demonyo kag ang ila impluwensya estriktong iya sang Dios. Kinahanglan kita maglikaw sa pagkamataastaason sang pag-angkon sang gahum nga wala naton ginapanag-iya. Ang kadaugan sa mga operasyon ni Satanas indi maagum pinaagi sa formula kag budobudo sang mahika, sang tawhanong mga pagtrabaho ukon kaugalingong-paghimud-os. Kita mga gintuga nga kubus sa kabakod kag gahum sa mga anghel, lakip si Satanas kag ang iya mga nagpakasala nga batalyon. Sa aton kaugalingon, luwas sa grasya sang kasangkapan sang Dios, kita mga sobra ka mahuyang agud balosan ang katuso kag gahum sang sining mas mataas nga kontra. Ang aton proteksyon nagahalin sa pag-estar kag pagpuno sang Balaan Espiritu kag pinaagi sang pagpadayon sang aton espirituhanong mga kinabuhi. Ang mapangapinon nga aksyon lamang batok kay Satanas amo ang epektibo. Ang paggamit sang gahum sang Dios agud pangapinan ang aton mga kaugalingon amo ang programa sang Panahon sang Simbahan!

Busa magpasakup sa Dios, sumpunga [*anthistemi*] ang yawa kag siya magpalagyo sa imo. (Santiago 4:7)

May ara duha ka divine nga mga sugo sa sini nga bersikulo: “magpasakup” kag “sumpunga.” Ang aton lamang lehitimong masalakayong aksyon amo ang “magpasakup” sa Dios pinaagi sa mapinadayunon nga paghangup kga pagsil-sil sang panudlo sang Bibliya. Ang aton mapangapinon nga mando halin sa Dios agud “sum-pungon” amo ang paggamit sang nametabolisar nga panudlo sang Bibliya sa kinabuhì. Ang Greyigong berbo *anthistemi*, nga ginbadbad “sum-pungon,” nagakahulugan “agud magtindog sa imo kalig-on batok sa” kag nagapamatuud sang aton mapangapinong panindog. Sa militar nga konteksto, ang *anthistemi* nagapakahulugan sang posisyon nga napasad sang mabakod. Ginpabakod sang mga palatukuran sang Pulong sang Dios kag sang gahum sang Balaan Espiritu, kita nasangkapan agud magtindog sa aton kalig-on batok sa yawa kag sang iya mga tropa. Ang Dios nagasaad sa Santiago 4:7 nga si Satanas magpalagyo sa sadtong mga nagapahimulus sang divine nga proteksyon. Sa Unang Libro sang Pedro, ang Dios nagpatalupangud sang importansya sang pagsakdag sang aton mga pagpangapin:

Magmabut-anan sa *espiritu*, mangin alerto. Ang imo kontra, ang yawa, nagangurob sa palibot kaangay sang leyon, nga nagapanglaghap sang tawo nga tulukbon. Apang sumpunga [*anthistemi*, magpabilin sa imo kalig-on batok sa] iya, nga malig-on sa *imo* pagtoo [panudlo sang Bibliya]. (1 Pedro 5:8–9a)

Agud sumpungon ang yawa kag ang iya mga demonyo, kita ginhatagan sang duha ka dugang nga mga sugo:

“magmabut-anan sa espiritu” kag “mangin alerto.” “Magmabut-anan” (*nepho*) nagakahulugan “magmabinantayon ukon magmalig-on,” mangin matalupangdon, malig-on ang balatyagon, kalmado sa idalum sang tanang mga kahi-taboan. Ang *nepho* nagapakita sang isa ka naglig-on nga panghunahuna, hilway sa mga sala sa panghunahuna. Ini amo ang maayong-pagpanghunahuna, ining pagpahanas sa divine nga palanan-awon, nga nagapabilin sa aton nga magmabinantayon kag “mangin alerto,” matalupangdon kag preparado sa pagpangusisa sang kaaway. Si Sata-nas kag ang iya malaut nga mga puwersa malig-ong nagapadayon. Bisan nga sila nagapalagyo sa presensya sang makusog nga pagpangapin, paliwatliwat sila nga nagabalik para sa lain pa gid nga pagpalupok sa pagsalakay kag pagpanggamo, nagalaum nga makadakop sa aton pinaagi sa walay pagbantay nga posisyon. Bisan kon ang bantugang mangangaway, si Jesu-Kristo determinadong nagpirde sang mga pagsulay ni Satanas didto sa desyerto, ang yawa nagpalayo lamang sa Iya “tubtub sa nagakabagay nga panahon” (Lucas 4:13). Kinahanglan indi gid kita magtulog sa aton mga pwesto sang pagbantay, basi kita “maghatag sa yawa sang oportunidad” nga dakpon kita pinaagi sa surpresa (Mga Taga-Efeso 4:27).

Ang pagpapagsik para sa aton pagpakig-away batok kay Satanas makit-an sa 1 Juan 4:4, sa diin ginsilingan kita, “Mas dako Siya [Balaan Espiritu] nga ara sa inyo kay sa iya [Satanas] nga ara sa kalibutan.” Ang pagbato sa mga pag-ataki ni Satanas nagakinahanglan sang pagdepende lamang sa Dios, nga nagsangkap na sang espirituhanong taming kag mga armas para sa kada isa sa aton. Ina sa diin ginasang-kap sang Dios wala sang mga kaluyahon. Nabayoan sang divine nga gahum kag proteksyon, maatubang naton ang mga komplikasyon sang kalibutan sang yawa halin sa posisyon sang kabakod, subong nagbatok sa posisyon sang tawhanong kaluyahon nga naarmasan sang balatyagon kag

indi epektibong aktibismo. Sa paghimulus lamang sang aton gingarantiya-sang Dios nga espirituhanong manggad nga puwede naton sumpungon ang mga puwersa ni Satanas.

ANG PANAMING SANG DIOS: KASANGKAPAN PARA SA PAGSINUMPUNGANAY

Sa Mga Taga-Efeso 6:10–17, si Apostol Pablo nagapresenta sang isa ka pagpaanggid agud magtudlo sang mga palatukuran sang pagpangapin sa espirituhanong kaharian. Sa tion sang pagsulat sang Mga Taga-Efeso, si Pablo ara sa Roma sa idalum sang pag-aresto sa sulud sang balay. Siya ginaupdan sang pinakamaayo nga Praetorian nga Guwardya sa tanan nga tion (Mga Binuhatan 28:16). Ining kilala nga kuwerpo sang mga sundalo nagpapagsik sa Apostol agud magpasad sang pagpaanggid sa espirituhanong kaharian. Ang Romanhong uniporme nagsangkap sang perpektong paglarawan sang mga kasangkapan sa grasya kag sang proteksyon nga gindisenyo sang Dios para sa tumuluo sa Panahon sang Simbahan. Ang duug awayan para sa espirituhanong kinabuhi amo ang kalag. Kon ang taming sang Dios ara sa lugar, ang kalag protektado sa malaglagon nga pagsalakay sang mga guban ni Satanas. Subong nga ang Romanhong sundalo makahimo mag-atubang sang iya mga kaaway upod sining mga galamiton sang pakig-away, gani ang Kristohanong mangangaway nga nasangkapan sang iya bug-os nga taming makahimo magbato sa dimakit-an nga kasumpung.

Sa paglarawan ni Pablo sang dakong pagsinumpunganay, ang Kristohanong sundalo ginhatagan sang iya mga sugo (Mga Taga-Efeso 6:10–13) kag niyan ginhatagan sang iya kasangkapan (Mga Taga-Efeso 6:14–17). Ang Apos-

tol nagagamit sa hilway sang imperative mood nga porma sang berbo, ang isa ka pahanumdum nga ang Kristohanong sundalo dapat magsunud. Ang subong nga pagkamasinulundon ang mga gamut sini ara sa pagtoo, “tungud kay kita nagaginawi pinaagi sa pagtoo, indi sa panan-aw” (2 Mga Taga-Corinto 5:7). Ang pagtoo amo ang ginhalinan sang pagkamasinulundon, ang pagkamasinulundon amo ang ginhalinan sang sundalohon nga disiplina, kag ang disiplina nagapamukadkad pakadto sa espirituhanong kadaugan. Ang unang sugo sa tumuluo gani amo ang paakig nga singgit nga inupdan sang tanang pagulpi nga puwersa sang Prussian nga sarhento nga nagahanas sang Potsdam Guard: Mangin Makusog! Sa Ginoo! Sa Gahum! Sa Iya Kusog!

Bag-o mapaathag ang kada mga piraso sang aton galamiton sa pakig-away, umpisa sa Mga Taga-Efeso 6:14, si Apostol Pablo nagareport sang bug-os nga organisasyon kag posisyon sang kaaway sa bersikulo 12:

Kay ang aton paghimud-os [espirituhanon nga pakig-away] indi batok sa unod kag dugo [tawhanong mga linalang], kondi batok sa mga manugdumala, batok sa mga gahum, batok sa mga puwersa sang kalibutan sa sining kadudulman, batok sa espirituhanong mga *puwersa* sang kalautan sa langitnong *mga duug*. (Mga Taga-Efeso 6:12)

Si Satanas kag ang iya mga puwersa makit-an indi lamang sa langit kag sa kabitoonan sang kahawaan kondi sa plane-tang Kalibutan man mismong sa kaugalingon sini. Ara sila sa aton tunga. Sa sini nga reyalidad amo ang kabangdanan agud magtalupangud sa mga sugo sang bersikulo 11 kag 13:

Isuklub [*enduo*] ang bug-os nga panaming sang Dios, agud sarang kamo makatindog sang malig-on batok [*histemi*] sa mga pahito [mga istratohiya] sang yawa. (Mga Taga-Efeso 6:11)

Busa, gamita [*analambano*] ang bug-os nga panaming [*panoplia*] sang Dios, agud nga makasarang kamo sa pagpamatok [*anthistemi*] sa malaut nga adlaw, nga nakahimo sang tanan nga butang, agud makatindog sang malig-on [*histemi*]. (Mga Taga-Efeso 6:13)

Ining duha ka mga bersikulo nagasangkap sang pangmilitar nga sugo sa Kristohanong army para sa mapangapinon nga aksyon. Ang Griyegong berbo *enduo* sa imperative mood amo ang isa ka mando nga “isuklub, isangkap, bayoan ang kaugalingon.” Kinahanglan bayoan sang tumuluo ang iya kaugalingon sang bug-os nga panaming sang Dios. Sa bersikulo 13, ang imperative sang berbo *analambano*—“kuhaa, alsaha”—sa liwat nagasugo sang tumuluo nga gamiton ang iya kabubut-on para sa pagpangapin. Kinahanglan iya alsahon kag isuklub ang divine nga kasangkapan! Ang lenggwahe ni Pablo nagahimo sang dugang nga kasayuran sa isa ka sundalo nga nagaalsa sang iya kasangkapan halin sa duta kag nagawagkus sini para sa inaway. Ang ideya amo ang pagsuklub sang panaming kag pagpabilin sini sang permanente. Ini nga uniporme indi gid dapat ubahon. Ang langitnong mga bodega mga napundohan sang espirituhanong galamiton sa pakig-away nga wala naangkon kag wala nagamit sang mga tumuluo nga mga ignorante sang ukon indi interesado sang panaming. Ang indi paggamit sina nga galamiton pirmi nagaresulta sa espirituhanong pagkahuyang.

Nabayoan sang aton espirituhanong panaming, kita may abilidad nga “magtindog batok” ukon “magtindog sang malig-on.” Ang katatlo nga pagliwatliwat ni Pablo sang *histemi*

kag ang ginkuha sini nga *anthistemi*, “pagpamatok” (Mga Taga-Efeso 6:11, 13–14), ginpakusog nga pagpabakod sang mga sugo sa Santiago 4:7 kag 1 Pedro 5:8–9a nga magpabilin dira didto sa pagkamapangapinon sa idalum sang pakig-away nga mga kondisyon.

Magpabilin kita sa aton pasulong nga posisyon pinaagi sa pagtindog sing malig-on batok sa mga istrategiya sang yawa. Si Satanas nagagamit sang dimatuud nga pagtolon-an kag sang mga pagsulay sang makasasala nga kinaiya agud nga gamuhon kita sa plano sang Dios. Ang bisan anong panahon ukon okasyon nga ang nagapangilagkilag nga yawa nagapanglaghap agud lamunon ang aton mapangapinong linya amo “ang malaut nga adlaw,” nga ginpahayag sa bersikulo 13. Sa madali ukon madugay kita tanan mag-atubang sang pag-ataki sang kaaway. Sa pagkamatuud, tubtub sa Pagsabnit, “ang malaut nga adlaw” sang yawan-ong mga pag-ataki magapadayon nga wala sang patawad. Wala sing mangin pagpatumbaya sang panaming kon kita maghungod nga ipadayon ang aton mga pagpangapin. Ang pundasyon sang pagtolon-an sa diin kita magtindog kinahanglan magpabilin.

Ang dumaan nga Romanhong mangangaway nga nagpapagsik sang pagpaanggid ni Pablo nagpabilin sang iya mga bukton nga handa. Ang iya kasangkapan pat-ud nga nakahapnig sa kampo agud nga masuklub niya sang dalidali ini kag maarmasan kag handa magkadto sa posisyon sang inaway. Sa “pagtunog sang mga trumpeta, ang mga paghulag sang mga bandera,” siya gilayon nga nagtindog sa, handa sa pagtabog sang bisan anong pag-ataki.⁸⁶ Naprotektahan sang iya kompletong panaming kag nahanas sang husto sa pagkaekspiyerto nga paggamit sang iya mga armas,

86. Flavius Vegetius Renatus, *The Military Institutions of the Romans*, trans. Lieutenant John Clark (Harrisburg, Pennsylvania: Stackpole Books, 1960), 87.

siya nagpakig-away nga may dakong kaisog kag kahanas. “Tungud kay, bilang ang nahanas sing maayo nga sundalo matinguhaon para sa aksyon, gani ang wala matudloan mahadlok sini.”⁸⁷ Ining parehong pagkamatinguhaon kag pagkawalay kahadlok sa pakig-away puwede maagum sang tumuluo nga napun-an sang Balaan Espiritu kag nasilsilan sang panudlo sang Bibliya sa iya kalag. Ang pagdepende lamang sa kada piraso sang kasangkapan sa pakig-away, makadalayaw nga ginlarawan sa mga bersikulo 14–17, nga amo ang importante kaayo para sa kadaugan. Pinaagi sa divine nga sugo, niyan, ang Kristohanon nga sundalo kinahanglan,

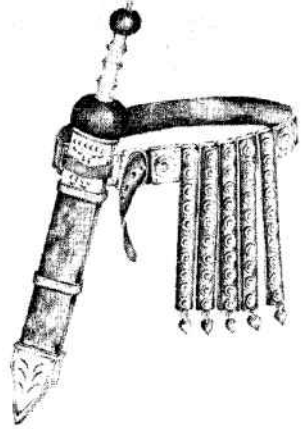
Busa magtindog sang malig-on, NGA NAWAGKUSAN ANG INYO MGA BALIKAWANG SANG KAMATUURAN, kag NAKASUKLUB SANG PANAGANG SANG PAGKAMATARONG, kag nasukluban ang INYO MGA TIIL SANG PREPARASYON SANG MAAYONG BALITA SANG PAGHIDAIT; dugang pa sang tanan, nagagamit sang taming sang pagtoo nga sa diin makasarang kamo magpalong sang tanan nga nagadabadaba nga mga misayl sang isa ka malauton. Kag gamita ANG HELMET SANG KALUWASAN, kag ang espada sang Espiritu, nga amo ang pulong sang Dios. (Mga Taga-Efeso 6:14–17)

*“Nga Nawagkusan ang Inyo mga
Balikawang sang Kamatuuran”
(Mga Taga-Efeso 6:14a)*

Ginapaintiyende sang “nawagkusan ang mga balika-

87. Ibid., 59. Ginbadbad nga kutlo.

wang” amo ang paha sang sundalo, ang pundasyon kag pinakaimportanteng butang nga gingamit sang Romanhong mangangaway. Ini gin-himo sa wagkus nga panit gingamit palibot sa hawak, nga gindekorasyon sang mga pinipi nga metal, kag gintabiran sang hibilya. Natabid sa paha amo ang tagob para sa espada kag mga palighot para sa mga kalat kag mga rasyon; ang tanan masayon dab-uton kon

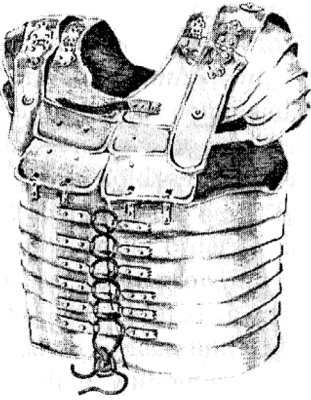
kinahanglanon. Ang madamol nga palaba nga tinabas nga panit nakabitay sa paha agud magbulig protekta sa ubus nga lawas sang sundalo. Ang Griyegong literatura kag mga estatwa nagalarawan sang labing bililhong mga pagkabutang sang sundalo nga natabid sa sini nga paha.

Si Pablo nagsulat nahanungud sang paha una gid kag sa labing importante tungud kay siya nakahangup sang importansya sang pundasyon sini. Kay sa Romanhon nga sundalo, ang paha amo ang yabi sa iban pa nga *panoplia*, ukon bug-os nga panaming. Tungud kay sa Kristohanong mangangaway, ang paha sang kamatuuran amo ang pundasyon sang panaming halin sa Dios. Ini nagapakahulugan sang palaagihan kon paano kita magtindog, kon paano kita magtukod sang aton mga pagpangapin sa espirituhanong kinabuhi. Pinaagi sa kamatuuran! Nawagkusan sang kabakod sang panudlo sang Bibliya! Ining ginakinahanglan kaayo nga kasangkapan nagalakip sang kabug-osang nasakupan sang panudlo sang Bibliya, ang tanang mga kamatuuran sini kag tanang mga kategorya sini. Ang Kristohanong mangangaway nga nagahibilya sa paha sang kamatuuran nga ginahungod sang Dios para sa iya nga gamiton amo ang pagpreparar sang iya kuta pinaagi sa kahibalo kag pagpakita pagtahod sa Balaan nga Kasulatan.

“Apang magtubo sa grasya kag pagkilala sang aton Ginoo kag Manluluwas nga si Jesu-Kristo” (2 Pedro 3:18a)

“Nga Nakasuklub sang Panagang sang Pagkamatarong” (Mga Taga-Efeso 6:14b)

Dungan nga ang panagang kag ang paha mangin ang kinahanglanong pundasyon nga panaming sang lawas. Amo ini ang paha ang nagahawid sang panagang sa sigura-

dong lugar, bisan pa nga ini nasuportahan sang mabug-at nga mga palaba nga tinabas nga panit kag sang iban pa nga mga ginpapilit. Sobra ka tig-a kag maayo nga pagkahimo ining dumaan nga amerikang naangotan sang pinipi nga metal nga ini makatindog sa iya kaugalingon kag kasami gingamit bilang bangketo sa kampo. Ang unang katuyoan sini, gani, amo ang

proteksyon sang tagsa ka bahin sang pinakalawas, halin sa liog paus-us sa iya hawak. Ini amo ang dumaan nga Kevlar nga tsaliko.

Ang panagang sang Romanhong sundalo naandan nga ginhimo sa panit kag kasami nga nataptapan sang mga palaba nga tinabas ukon pinipi nga metal. Ginporma kaa-ngay sang walay bukton nga amerikana, ini nagatabon sang parehong dughan kag likod, nga ginsakto sa mga abaga, kag ang atubangan nasarhan sang serye sang mga bu-tones kag uhalis. Ang mga bisagra sa likod nagahatag sa lawas sang panaming sa punto sa pagkamainaton, kag ang metal nagatanyag sang dugang nga proteksyon para sa kinahanglanon kaayo nga parte sang lawas. Madamong

mga panagang namarkahan sang ranggo kag mga dekorasyon sang manuggamit. Ang mga Persian, mga Egyptian, kag mga Phoenicians naggamit sang lino nga mga taming sa dughan. Ang iban naggamit sang panit ukon bisan sang sungay. Sa kabaliskaran, ang mga piraso sang panaming nga metal sang Romanhong sundalo nakahatag sang mas maayo kaayo nga proteksyon.

Ang Kristohanon nga mangangaway nagasuklub sang panagang sang pagkamatarong. Gin-angot sang maayo sang paha sang kamatuuran, ang panagang bug-os nga nakadepende lamang sa amat-amat nga pagtipon sang panudlo sang Bibliya sa kalag sang tumuluo. Ang pulong “pagkamatarong” (*dikaiosune*) nagatumod diri sa *kahanasan sa pagkamatarong*—ang pagtubo sa pagka-espirituhanon agud magkinabuhi sang kinabuhi pinaagi sa pagkamasinulundon sa nagapanghikot nga mga sugo sang Dios (1 Timoteo 6:11). Ini nangin kahanasan, sanglit nga ini amo ang resulta sang padayon nga proseso sang pagkinabuhi sa espirituhanong kinabuhi. Ini nga pag-kamatarong indi ang moralidad ukon maayong mga binuhatan. Ini indi ang pakitakita lamang nga pagkarelihiyoso kondi nga ang pamaagi sang pagkinabuhi sa sulud sang kalag, ang pagkamatarong halin sa espirituhanong pagtubo nga nagakilala kag nagaprotekta sang nagahamtong nga Kristohanon. Bug-os nga nahamulag sa kaugalingong-pagkamatarong, ini amo ang produkto sang pagpahanas sa grasya kag divine nga palanan-awon. Ini nagarepresenta sang pangsulud nga putling kaayo, ang pagkamatinud-anon nga naagum “pinaagi sa pagbag-o sang imo hunahuna” (Mga Taga-Roma 12:2b).

Nagkinahanglan sang panahon kag pagpakondisyon para sa Romanhong sundalo agud iwagkus ang iya panagang kag mangin anad sa kabug-at sang dumaan nga panaming. Gani nagadepende ina sa Kristohanong mangangaway. Sa dugang nga kita nahanas sa grasya kag

pagkilala sang Dios, mas nagadugang ang panahon nga aton ihinuyang agud nga mapun-an sang Balaan Espiritu kag gamay lamang nga panahon ang aton mahinuyang sa pagkaunud-non. Pinaagi sa Pulong sang Dios bilang aton pinakaimportanteng ulunahon, kita mauswag naton ang kapasidad para sa kalig-on, pagkakontento, kag sa pagpahanas sa grasya kag pagtolon-an sa tanan nga mga kahitaboan, bisan kon sa kalisud ukon pag-uswag. Ini nga kapasidad mangin ang indi masuhot sang kaaway nga balabag, nga nagapangilagkilag sa palibot nga nagahulat agud panghimuslan ang bisan anong espirituhanong pagkaluya.

Ang tumuluo nga nagapatumbaya nga magsuklub sang panagang nahanungud sang kahanasan sa pagkamatarong nagabukas sang iya kaugalingon sa kapirdihan. Sa pada-yong pagkawalay panudlo sang Bibliya, ang makasasala nga kinaiya nagadumala sang panghunahuna kag ang espirituhanong pag-abante nagabalik sa espirituhanong pag-us-us. Indi na makaprotekta ang panagang sang “tagiposoon,” ang panghunahuna sang kalag, sa pagkalumus sa makagulubang dimatuud nga pagtolon-an.⁸⁸ Sadto anay positibo, sini karon ang unudnon nga tumuluo nagahunahuna sang tawhanong palanan-awon samtang siya nahigop sang kalibutanong sistema. Natiklod panaog sa dalan sang espirituhanon pagkaus-us—pagbaliskad—iya ginabutang ang iya hunahuna “sa mga butang nga ara diri sa kalibutan” kag nagahunahuna sang malaut sa iya tagiposoon (Mga Taga-

88. Bisan pa nga ang pulong “tagiposoon” sa Bibliya, halin sa Hebreo (*leb*) kag sa Griyego (*kardia*), kon kaisa nagatumod sa sikolohikal nga tagiposoon, ini kasami gingamit para sa sina nga bahin sang panghunahuna sang kalag nga gintawag ang “tuo nga burubilog,” ang duug para sa paghunahuna sang divine nga palanan-awon (1 Samuel 16:7; Mga Hulubaton 23:7). Tan-awa ang Thieme, *Makagalalum nga Panghunahuna*, 90.

Colosas 3:2b; Mateo 9:4b).⁸⁹

Agud malikawan ang subong nga trahedya didto sa es-pirituhanong duug awayan, ang positibong tumuluo naga-butang sang iya “hunahuna didto sa mga butang sa ibabaw” (Mga Taga-Colosas 3:2a). Nakatalupangud siya nga ang mga talaksan sang Dios indi gid sarang masugata luwas sa nabag-o nga panghunahuna. Sa kon diin man ara ang kahanasan sa pagkamatarong, wala ang kalibutanong sistema. Subong nga ang panaming sang lawas sang Romanhong sundalo nagprotekta sa iya sa makapatay nga mga pag-ataki, gani ang panaming sa lawas sang Kristohanon nagapaliko sang makapaluya nga pagpamakol sang kaaway sang huwad nga kamatuuran. Sa pagsuksuk sang panagang sang pagkamatarong, ang nagaabante nga Kristohanong mangangaway nagapabakod sang kinahanglanon kaayo nga pagpangapin agud tupungan ang mga pag-ataki ni Satanas.

*“Nga Nasukluban ang Inyo mga Tiil sang
Preparasyon sang Maayong
Balita sang Paghidait” (Mga
Taga-Efeso 6:15)*

Bisan ano ka mangin moderno kag maayo ang aton mga armas sang gira, ang pakig-away nagakinahanglan sang presensya sang impanteriya. Ang impanteriyang ka-

89. Ang pagbaliskad amo ang pamaagi sang pagkinabuhi ang ginapili sang tumuluo kon siya nagpalagyo sa plano, kabubut-on, kag katuyoan sang Dios para sa iya kinabuhi kag nagabalik sa sadto anay nga pagtoo, sa sadto anay nga palanan-awon, sa sadto anay nga estelo sang kinabuhi. Ang nagbaliskad wala nakadula sang iya kaluwasan, apang ara siya sa idalum sang impluwensya sang kalibutanong sistema ni Satanas (1 Timoteo 4:1). Pinaagi sa iya kaugalingong kabubut-on, ginapalabot niya ang iya kaugalingon sa sala kag sa kalautan kag nagaantos sa mga kinagowaan sang kaugalingong-sugyot nga kalisdanan kag divine nga silot (Mga Hebreo 12:4–15). Tan-awa ang Thieme, *Reversionism*.

lalakihan sa kabilogan sang kasaysayan mga nakondisyon agud magbiyahe sang malawig nga mga distansya agud maghimo sang labing mabudlay nga mga misyon—kasami nagalakat lang. Indi ini katingalahan nga isa sa unang mga leksyon nga maton-an sang bisan sin-ong impanteriyang kalalakihan amo ang amligan ang iya mga tiil. Kon ang iya mga tiil wala sa pinakamaayong kondisyon, bug-os nga naprotektahan sa matabo nga mga pag-antos tungud sang niyebe, lan-ag, kag mga lap-ok, ang impanteriyang kalalakihan puwede magmasakiton. Syempre, ang mga botas sa pakig-away ginakinahanglan gid kaayo.

Ang Romanhong impanteriyang sundalo amo ang nangin inspirasyon ni Apostol Pablo. Ini nga mga kalalakihan padayong ginakinahanglan magmartsa, bug-os nga naarmasan, sa napulo ka milya pakadto kag pahalina sa kampo. Ginpakondisyon sila agud magtabok sa dalagko nga distansya pinaagi sa paglakat agud magtuman sang ila mga misyon. Ang Romanhong impanteriyang kalalakihan gin-

tawag *caligati*, nakabase sa ngalan sang ila mabug-at nga botas, ang *caligae*. Kapareho sang mga sandalyas, ang *caligae* mga hinimo sa panit nga mga talapakan gindekorasyonan-sang gagmay nga lansang, katunga sa pulgada ang kadamol. Ini magputos sang hugut sa tiil, sa ibabaw sang panikang kag sa palibot sang bukobuko, nga

may madamol nga balighot. Mga palaba nga panapton ukon balahibo nga ginbutang sa sulud sang sandalyas nga nagasirbeng mga medyas. Sa walay duhaduha, ining magamo nga piraso sang galamiton kinahanglanon gid sa pagkatuman kag pagkalampuwas sang *caligati* bilang ang mga armas nga iya gindala.

Pinaagi sa pagpaanggid, ang ‘mga tiil’ sang tumuluo kinahanglan nasangkapan sang maayo kag protektado para sa iya kritikal nga misyon. Kinahanglan masukluban siya “sang preparasyon sang maayong balita sang paghidait.” Ang Griyegong berbo (*hupodeo*), ginbadbad “nasukluban,” nagakahulugan “higtan ukon bigkisan sang galamiton sa tiil,” nga amo ang ginakinahanglang preparasyon para sa nagalakat lang nga sundalo. Ang botas sang preparasyon amo ang Maayong Balita. Ang Kristohanong sundalo kinahanglan mag-abot sa duug awayan nga handa sa pagaksyon, handa magpresenta sang Maayong Balita sa nadula kag tagumatayon nga kalibutan. Ang panghambal “sang paghidait” nagapatalupangud sang panudlo sang Bibliya nahanungud sang pagpasag-uli sang buut—ang trabaho ni Jesu-Kristo didto sa krus nga nagakuha sang balabag sa tunga sang Dios kag sa makasasala nga tawo, nagabaylo sang kaawayon sa paghidait (Mga Taga-Roma 5:11; 2 Mga Taga-Corinto 5:18–19).⁹⁰ Ang tagsa ka tumuluo sa army sang Ginoo kinahanglan may ara sang iya espirituhanong mga botas sang pakig-away nga nalistonan sa tanan nga panahon, handa maghalin, magpangdul-ong sang Maayong Balita, kag maglakat sa Iya serbisyo (Mga Taga-Efeso 2:10).

Ang tanang mga mangangaway sa Panahon sang Simbahan mga gintawag sa bug-os-panahong Kristohanong serbisyo, nga sa diin ang pagpanaksi, ukon kinaugalingong pagpaambit sang Maayong Balita, amo ang kritikal nga sangkap (Mga Hulubaton 11:30b; Mga Binuhatan 1:8).⁹¹ Ang epektibong pagpanaksi amo ang labaw pa sa aton obligasyon; ini amo ang aton pribilehiyo nga magsugid sa iban nahanungud sang Manluluwas. Subong sang panit, nalanangan sa bukobuko nga sandalyas nga nagdala sa Ro-

90. Thieme, *Ang Balabag*, 46–49.

91. Thieme, *Pagpanaksi* (2016).

manhong lehiyonaryo sa iya pwesto sang katungdanan sa malayo nga mga pamosuron sang emperyo, gani ang mga botas sang espirituhanong pakig-away magpreparar kag magprotekta sa aton sa pagpasa sang maayong mga balita sang Ebanghelyo sa wala pa naluwas nga katawhan. Bisan kon ang aton katungdanan nagadala sa aton sa pinakalayo nga mga bahin sang kalibutan ukon sa simple lamang sa sulud sang aton kaugalingong panimalay, kinahanglan kita mangin “handa agud maghimo sang isa ka pagpangapin sa kada isa nga nagapamangkot” (1 Pedro 3:15), kay “ang kasanag sang maayong balita” nagabungkag sang kaduldulman sang pagkawalay pagtoo (2 Mga Taga-Corinto 4:4).

Ang mensahe sang Maayong Balita amo ang kaaway ni Satanas. Ngaa man? Tungud kay ang maayo nga mga balita sang kaluwasan nagapanghiwala sang iya mataastaasang sumbong nga ang mahigugmaong Dios indi gid makahimo magsilot sang Iya kaugalingong mga tinuga. Bilang resulta, ang yawa nangin subong ka mahandumon sa dipagpaklaro sang Maayong Balita subong nga ang Dios nagapahayag sini. Naarmasan sang relihiyon, matawhanong mga pilosopiya, ang saad sang siguridad pinaagi sa pagkamateryalismo kag katumanan, kag kasingkal sa bisan kay sin-o kag sa bisan anong butang nga nakilala sa kay Kristo, ang aton kontra kag ang iya mga batalyon padayon nga nagapanglaghap agud tabonan ang “dulot sang Dios” (Mga Taga-Efeso 2:8) sa walay pagtoo nga kalibutan.

Agud kontrahon ining walay untat nga pagkamasalakayon, kinahanglan kita mapalig-on sang pahibalo halin sa bug-os nga kahibalo sang mga panudlo sang Bibliya nahanungud sang kaluwasan. Walay sapayan sang partikular nga mga pulong nga ginhambal, ang pagpanaksi nagakinahanglan sang hustong unod: Ang kaluwasan amo ang pinaagi sa pagtoo lamang sa kay Kristo lamang! Bisan sa atubangan sang mabaskog nga pagpamatok, ang Maayong Balita

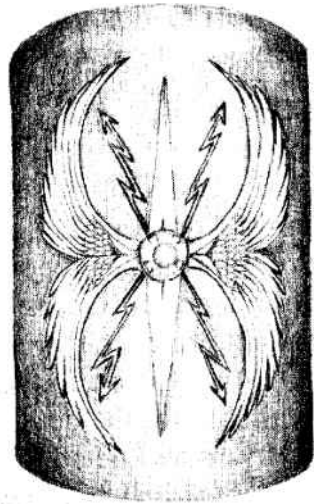
kinahanglan mapresenta sa mapangahas nga pagkaklaro (1 Mga Taga-Tesalonica 2:2). Ang labing importante, ang pagpanaksi nagakinahanglan sang pagpuno sang Balaan Espiritu, nga nagasangkap sa aton sang kinaalam kag pagkasensitibo para sa pagpresenta sang Maayong Balita. Ang Balaan Espiritu amo ang nagakapot sang Pulong sang Dios agud pasuhuton sa kalag sang ditumuluo kag magpaaktibo “sang gahum sang Dios para sa kaluwasan” (Mga Taga-Roma 1:16).

Pinaagi sa pagsugata sang sa ibabaw nga mga kondisyon, ang aton mga botas naangot sang malig-on. Kita puwede makasiling sang may kompyansa, “Ako matinguhaon [Ako handa!]” (Mga Taga-Roma 1:15). Nasukluban sang preparasyon sang maayong mga balita, kita protektado sa mga ulang nga nagapanglaghap agud balabagan ang pagdul-ong sini. Indi kita magkahadlok sang kasingkal ukon pagpanghadlok sang pagpangdaugdaog. Indi kita magkompromiso sang kamatuuran ni malugaw-an sang buut tungud sang dimatuud nga mga pagtolon-an sang kaluwasan. Indi kita magpahiuyon sa kahadlok sang kapaslawan ukon sang pagyamuhat. Kita simple lang nga magalakat sa batohon nga kadutaan sang kalibutan sang yawa sa pagpaabot sang mga bunga sang aton kinabudlayan: ang kasadya sang pagtan-aw sang mga kalag nga naluwas sa panahon pakadto sa walay katapusan nga himaya ni Jesu-kristo sa kabilogan sang eternidad.

*“Dugang pa sa Tanan, Nagagamit
sang Taming sang Pagtoo” (Mga
Taga-Efeso 6:16)*

Ang taming sang Romanhong sundalo, nagasukud sang apat ka pye sa duha kag katung-an ka pye, nga halos na-

gatabon sang lawas. Ang taming gin-himo nga doble ang kadamulon sang mga tabla nga gintakop sang papilit nga ginkuha sa mga panit sang mga toro nga baka. Ang sa gowa nga bahin sang taming niyan ginputos sang lona kag gintabonan sang panit-sang tinday nga baka. Sa ibabaw kag idalum nga mga kilid, gindekorsyonan sang metal rim ang taming nga hini-mo sa salsalon, nga nagprotekta sang taming sa pakaguba kon matungtong sa duta. Ang rim nagabulig man sa pagbalabag sang mga paglabo sang espada sang kaaway sa pagpakig-away. Ang taming ginbutangan sang madamol nga salsalon agud nga puwede ini magpaumpok sang mas makapawasak nga mga paghampak sang mga bato, mga pana kag paglupok sang mga misayl.

Agud maprotektahan ang tumuluo sa tagsa ka kina-hanglanon sang kinabuhi, ang Dios nagahatag sa iya sang taming nga mas labaw pa gid sa iya sang Romanhong sundalo—"ang taming sang pagtoo." Ang pagtoo nagaku-ha sang pagdepende sa kaugalingon kag nagahalili sang pagdepende sa isa nga amo ang ginhalinan sang kasadya kag kabakod, si Ginoong Jesu-Kristo. Si R. C. H. Lenski nagapalaktod sang kabilogan sing gamit sang taming agud palongon ang nagadabadaba nga mga pana ni Satanas:

Magpakabakod sa yawa, indi lamang sa imo pagtoo ukon makinaugalingong pagtoo, kondi sa Pulong, ang panudlo sang Bibliya, ang may kaangtanan sa dalanon sang Balaan nga Kasu-latan, ang maangayon nga unod sang pagtoo, syempre, upod man sang imo tinagiposoon nga

pagtoo, nga nagasalig lamang sa kamatuuran kag gahum sini.⁹²

Ining dugang nga kasayuran sa taming sang pagtoo nagatudlo sa pagpanghikot sang hanas nga pamaagi sang pagtoo nga may kapahuwayan—ang espirituhanong rehimen nga sa diin sarang dag-on sang tumuluo ang bisan anong kamingaw ukon kabalaka, kaangay sang kahadlok, kaakig, ukon kasubo, kag gulpi lang makabawi sang kaligon sang panghunahuna sa atubangan sang kalisdanan. Ang paghimo sang paghanas sang pagtoo-nga may kapahuwayan nagakinahanglan sang pag-angkon sang bibliyanhong saad, ang pagkuha halin sini nga saad nga may kaangtanan sa pagtolon-an nga pagpangatarungan, dason ang paglambot sang sa pagtolon-an nga konklusyon.⁹³ Ang resulta amo ang may kompyansa nga panghunahuna nga ang perpektong kasangkapan sang Ginoo amo ang solusyon.

“Magpakabakod kag magpakaisog, indi magkahadlok ukon magpalangurog sa ila, kay ang GINOO nga imo Dios amo ang isa nga nagaupod sa imo. Indi Siya magpatumbaya sa imo ukon magbiya sa imo.” (Deuteronomio 31:6)

Ang pulong sang GINOO matilawan;
Siya amo ang taming sang tanan nga nagada-

92. Ginbadbad halin sa R. C. H. Lenski, *The Interpretation of St. Paul's Epistles to the Galatians to the Ephesians and to the Philippians* (Columbus: The Wartburg Press, 1937), 670–71.

93. Ang pagpangatarungan amo ang basihanang kabangdanan, pagpangatarungan, ukon pagpaathag. Ang taga ka bibliyanhong saad ginasuportahan sang panudlo sang Bibliya ukon serye sang mga panudlo sang Bibliya. Ang paggamit sang pagtolon-an nga pangatarungan amo ang proseso sang pagpangatarungan sa paghulag pakadto sa bibliyanhong konklusyon.

ngup sa Iya. (Salmo 18:30b)

Kon ang Dios *amo* ang apin sa aton, sin-o bala
amo ang batok sa aton? (Mga Taga-Roma
8:31b)

Madamo sang Romanhong mangangaway nga lalaki nadulaan sang iya kinabuhi tungud kay siya nadakpan nga wala ang iya taming. Sa amo man, madamo man nga mga tumuluo ang mangin samaran sa anghelon nga pagsinumpunganay tungud kay wala sila makapudyot kag magdala sang ila espirituhanong mga taming sang pagtoo. Sila wala sang panudlo sang Bibliya nga nagapuyo sa ila mga ka-lag. Bilang resulta, sila nagakakulang sang sa pagtolon-an nga mga pangatarungan nahanungud sang paghanas sang pagtoo-nga may kapahuwayan kag indi makabato sa kalibutanong mga misayl nga ginpamilak batok sa ila. Ang ila pagsalig sa grasya kag kasangkapan sang Dios nagapalayo. Ang pinakamaayo nga taming indi makaprotekta sang Kristohanong mangangaway tubtub nga ini nagapabilin sa duta. Ngaa man nga naladlad sa mga kaaway kon ang su-bong ka tumalagsahong piraso sang panaming nakahanda para sa pagpangapin?

“Ikaw makasarang” sa Mga Taga-Efeso 6:16 amo ang future active indicative nga halin sa (*dunamai*), nga sa diin nagapaabot sang inaway kag nagatudlo sang panahon sang paghanas sa wala pa ang paggamit sang taming. Amo gid sini ang eksakto nga pamaagi sa Kristohanon nga pagkinabuhi. Ang tumuluo nagaumpisa sa pagtoon sang pundasyon sang bibliyanhong mga saad, dason amat-amat siya nga nagaabante sa mas komplikadong mga panudlo sang Bibliya. Puwede siya maggamit sang sa pagtolon-an nga mga pagpangatarungan lakip ang (1) kinaiya sang Dios nga pagpangatarungan, nga nagasentro sa mga hiyas sang mismong kinaiyahan sang Dios nga nagagarantiya sang Iya mga saad kag sang seguridad sang tumuluo, (2) ang gra-

sya sang pangkinahanglanon nga pagpangatarungan, nga nagapatalupangud sang pagkamatutum sang Dios sa pag-sangkap sang mga kinahanglanon sang Iya kabataan; kag (3) ang plano sang Dios nga pagpangatarungan, nga nagapamatuud sang lugar sang tumuluo sa walay katapusan nga katuyoan sang Dios kag nagalarawan sang divine nga mga pagkabutang nga ginsangkap agud matuman ang es-pirituhanong madangatan sang tawo diri sa Kalibutan.⁹⁴ Ang mismong unang tion nga ang tumuluo nagapudyot sang iya taming, puwede niya himoon ini sang temporaryo. Apang bisan pa sina, sa makaisa nga iya madiskubrihan nga ang panudlo sang Bibliya kag mga saad nagabulig sa pagpaliko sang mga palaligban kag mga kabudlay sang tanang mga klase, ang Iya pagsalig nagadugang. Ang taming sang pagtoo mangin mas epektibo pinaagi sa padayon nga paghanas kag paggamit.

Naarmasan sang iya taming-sang pagtoo, ang tumuluo makasarang magpalong sang “nagadabadaba nga mga misayl,” ukon nagakinalayo nga mga pana, ang nagakirab nga mga bomba sang dumaan nga pag-ilinaway (Mga Taga-Efeso 6:16). Talupangda kon sin-o ang may ara sang bug-os nga kaarmasan sang sining nagadabadaba nga mga misayl nga iya pagabuy-an: “ang isa nga malauton,” si Satanas. Ang iya sikolohikal nga kaarmasan nagalakip sang kahadlok, kabalaka, kataka, kamingaw, kapaitan, pagkanalugaw-an, kalisdanan, kag huo, bisan ang kauswagan. Sa kauswagan, ang tumuluo may kaluyag nga pabay-an ang iya bantay. Masayon kaayo sa iya nga mangin bulag sa ginhalinan sang iya mga pakamaayo kag sa importansya sang panudlo sang Bibliya. Kinahanglan magpabilin sa paghunahuna ang tumuluo nga para sa tanang gahum ni Satanas, para sa tanan sang iya mga galamiton, si Satanas wala sang armas

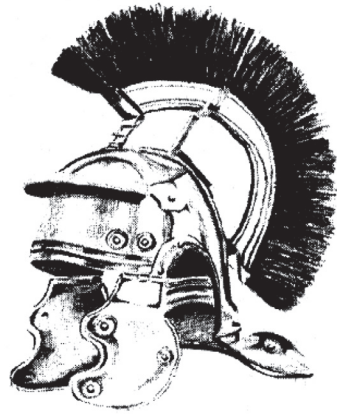
94. Thieme, *Ang Kinabuhi sang may Pagtoo-nga may Kapahuwayan*, 98–102.

nga may igo nga gahum agud gub-on ukon suhoton ang taming sang pagtoo. Ang iya nagadinabadaba nga mga pana nahulog sa duta nga indi makapanghalit.

“Kag Gamita ang Helmet sang Kaluwasan”
(Mga Taga-Efeso 6:17a)

Ang helmet amo ang panaming nga ginbutang sa ulo para sa proteksyon. Nga wala ginpalabot ang manugdala-sang bandera, nga gintugotan nga maggamit sang ulo sang lobo, Ang taga ka lalaki sa Romanhong army, halin sa pinakataas nga opisyal panaog sa kinaulihing private nga ranggo, naggamit sang helmet.

Samtang ang kadamoan sang dumaan nga mga mangangaway naggamit sang mga helmet nga mamag-an, makapaginhawa nga panapton ukon panit, ang Romanhong helmet ginhimo sa bronse, subong nga ang metal nagpamatuud nga pinakamaayong proteksyon batok sa mga pagkasamad sang ulo. Ginsigo sa salsalong bagolbagol nga kalo nga ginlinyahan sang mga panit, ang Romanhong helmet nagtabon sa likod sang ulo kag ginsuportahan sang puroplato sa likod agud magprotekta sang liog sang sunda-lo. Imbis sang pandong, ini nga helmet may gamay nga ginpaulbo nga metal sa atubangan agud magpaumpok sang padalum nga pagpamana sang kontra. Ang ginbisagrahan nga mga piraso sang bronseng nawong nag-angot sang malig-on sang ulohan sa lugar. Sa kada pinakaibabaw sang helmet amo ang pabilog sa diin ginbutang ang padong sang balahibo sang kabayo ukon balahibo sang mga pispis, ang

kolor sini amo ang marka sang grupo ukon batalyon sang sundalo. Halimbawa, ang helmet sang Praetorian nga amo ang nagabantay kay Pablo may ara sang bulawanon nga padong.

Subong nga ang Romanhong helmet nagaprotekta sang labing importante kaayo nga bahin sang lawas sang sundalo, gani ang helmet sang kaluwasan nagaprotekta sang labing importanteng bahin sang lawas sang tumuluo, ang kalag. Ang kalag amo ang dimamalatyon, dimateryal nga kinaiya sang tawo nga nagahimo sang tinuud nga tawo. Ang mga kalidad nga maghimo sang kinaiya sa kalag sang tawo amo ang kaugalingong-pamatyag, panghunahuna, kabubut-on, kag konsyensya. Ang panghunahuna sang kalag sang tumuluo dira sina siya nagahunahuna sang divine nga palanan-awon. Amo ina ang sentro sang kahibalo sa espirituhanong nga pagkinabuhi, “kay suno sa iya ginahunahuna sa iya tagiposoon, gani amo siya” (Mga Hulubaton 23:7a, KJV). Busa ini naangay nga ang Romanhong helmet napili para sa sini nga ilustrasyon.

Sanglit nga si Pablo nagahambal sa tumuluo, ang “helmet sang kaluwasan” wala nagatumod sa pagbuhat sang pagkanaluwas kondi nga sa kasigurohan sang iya walay katapusan nga seguridad. Ang helmet nagapahinumdom sa tumuluo nga ang kaluwasan amo ang indi mangindapat nga dulot halin sa Dios kag nagabantay batok sa mga kabutigan nga nagapanglaghap agud paluyahon ang pagsalig sa sining indi mabaylohan nga kahimtangan. Sa lain nga mga pamulong, pinaagi sa paggamit sang helmet, ang tumuluo nagaprotekta sang iya kalag pinaagi sa bibliyanhong mga panudlo nahanugud sang kaluwasan. Siya nagakinabuhi sa kapawa sang eternidad kag nagatindog sa opinyon nga wala gid siya sang mahimo agud panason ang kaluwasan—indi ang sala, indi ang kapaslawan, indi ang pagsikway. Daw ano ka dako ang grasya kag ang walay pagbaylo nga saad

sang Dios! Ini nagadala sang pagsalig sa pag-atubang sa kaaway.

Kag Ako maghatag sang kinabuhi nga walay katapusan sa ila, kag sila indi na gid mawala; kag wala sang bisan isa nga makaagaw sa ila sa Akon kamut. (Juan 10:28)

Kay ako nakombinse nga indi ang kamatayon, ni ang kinabuhi, ni ang mga anghel, ni ang mga punoan, ni mga butang sa karon, ni mga butang sa palaabuton, ni mga gahum, ni kataasan, ni kadadalman, ni bisan anong iban nga gintugang butang, ang sarang makapahamulag sa aton halin sa gugma sang Dios, nga ara sa kay Kristo Jesus nga aton Ginoo. (Mga Taga-Roma 8:38–39)

Ang kada bahin sang Romanhong helmet kaangay sa panudlo sang Bibliya nahanungud sang kaluwasan. Halimbawa, ang hapin nga panit sang bagulbagol nga kalo nagapatalupangud sang pagluwas nga trabaho ni Kristo didto sa krus.⁹⁵ Ang unang Bibliyanhong dugang nga kasayuran sa panit nga may kaangtanan sa kaluwasan makit-an sa Genesis 3:21: “Kag ang GINOONG Dios naghimo sang mga bayo sang panit para kay Adan kag sa iya asawa, kag ginbayoan sila.” Ang mga panit amo ang resulta sang pagsakripisyo sang pagpaagay sang dugo sang sapat. Si Adan kag Eba gintabonan sang mga panit nga nagalarawan sang palaabuton nga pagsakripisyo ni Kristo. Pinaagi sa pagpaagay sang lya dugo—ang paghalili nga espirituhanong kamatayon—si

95. Ang hapin sang bagulbagol nga kalo partikular nga nagalarawan sang panudlo sang Bibliya nahanungud sang pagpanubus, pagpasag-uli sang buut, kag pagpalukmay. Tan-awa ang Thieme, *Ang Balabag*, 5–8, Dugang sa Basahon D kag E.

Jesu-Kristo nagtabon, ukon naghimo sang pagpamayad para sa, mga sala sang tawo. Busa, sa tion sang kaluwasan ang Dios hilway nga magpaangkon sang Iya hingpit nga pagkamatarong, nga nagatabon sang pagkahuyang sang tawo. Ang pagkahubo sang iya espirituhanong kamatayon.

Sa Balaan nga Kasulatan, ang bronse kasami nga naa-ngot sa paghukum (Exodo 27:2, 6; 38:2; Numeros 21:9; Bugna 1:15), gani ang bronse nga helmet nagatudlo didto sa kamatuuran nga si Kristo ginhukman sang Dios tungud sang aton mga sala. Ang bulawan nagapakahalimbawa sang pagka-Dios (2 Mga Cronica 4:19–22), kag ang bulawanong padong nagapahayag nga si Kristo amo ang Dios nga makita sa unod. Ang padong sang balahibo nagpakilala sang grupo ukon batalyon sa diin ang sundalo nasa-kup. Sa sini nga pagpaanggid ang padong sang balahibo nagapakilala sang tumuluo sa Panahon sang Simbahan bilang ang kabahin sang batalyon ni Kristo (1 Pedro 2:9). Sa kinatapusan ang mga piraso sang nawong, nga protekta sang helmet sa inaway, nagalaragway sang kasigurohan sa walay katapusan, sang Kristohanong mangangaway, nga gingarantiya sang pagkawalay pagbaylo sang Dios.

Ang tumuluo nga wala nakawagkus sang iya helmet sang kaluwasan masayon nga mangin *hors de combat* sa Kristohanon nga kinabuhi. Siya mahulog mismo didto sa siud sa isa sang paboritong mga piraso sang propaganda ni Satanas nga: Ang kaluwasan puwede mawala. Ang subong nga samaran nagakinabuhi sa katublagan, walay pag-salig, paliwatliwat nga nagahalad sang iya kaugalingon kag nagapamatuud sang iya pagtoo. Ang mataastaason kaayo nga tumuluo lamang ang magadahum nga ang iya mga sala ukon mga kapaslawan mas dalagko pa kay sa trabaho ni Kristo didto sa krus kag sa sina puwede niya mapanas kon ano ang nahimo sang Dios. Indi ang Dios ni ang tawo ni ang anghel ang puwede magpanas ukon magguba sang indi sarang buk-on, walay katapusan nga relasyon sang tu-

muluo sa Dios. Ang makinaugalingon nga pagkanalikupan sang pagkadula sang kaluwasan indi lamang nagapasipala sa Dios kondi nagausk sang oportunidad para sa espirituhanong pagtubo.

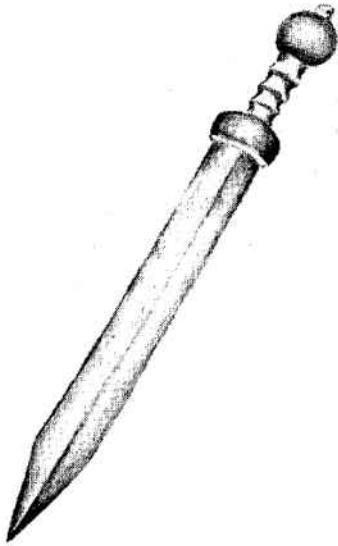
Ang tumuluo nga nagagamit sang helmet nagakinabuhi nga may pamatyagan sa reyalidad sang pinakadakong demonstrasyon sang gugma kag grasya sang Dios pinaagi kay Kristo. Naarmasan sang panudlo sang Bibliya nahanungud sang walay katapusang kasigurohan, ang tumuluo nagabilin sang natim-os nga harambalon sang kaluwasan, nagabutang sang iya kinabuhi sa perpektong makasarang nga mga kamut sang Ginoo, kag nagaabante sa plano sang Dios.

*“Ang Espada sang Espiritu, Nga Amo
ang Pulong sang Dios” (Mga
Taga-Efeso 6:17b)*

Nga nakasuklub sang helmet, wala na sang nabilin kondi ang pagkaput sang espada. “Ang espada sang espiritu, nga amo ang Pulong sang Dios” amo ang panudlo sang Bibliya. Ang panudlo sang Bibliya amo ang pagpangapin nga armas sang tumuluo, nga hinatagan sang gahum sang buluhaton sang pagpangalagad sang Balaan Espiritu. Bilang ang divine nga nagtuga sang Pulong sang Dios (Mga Hebreo 3:7; 2 Pedro 1:21), ang Balaan Espiritu nagagarantiya sang pagkasakto sang Balaan nga mga Kasulatan sa kinaunahan nga mga lenggwahe (2 Samuel 23:2; 2 Timoteo. 3:16). Siya man ang Manunudlo nga nagatudlo sang tumuluo (Juan 14:26; 15:26). Ang aton tawhanong kinaalam lamang indi makahangup sang espirituhanong pahibalo, gani ang Dios Balaan Espiritu nagasangkap sang kinahanglanong ‘espirituhanong IQ’ para sa aton limitadong mga hunahuna agud maghangup sang bugna sang dilimitadong kinaalam

sang Dios. Ang tagsa ka pulong sang Balaan nga Kasulatan bililhon kag kinahanglanon para sa pagkinabuhi suno sa kamatuuran sang Dios, ang pundasyon sang proteksyon batok sa kalibutanong sistema ni Satan.

Ang mga espada pirmi gid nangin simbolo sang pag-ilinaway kag pinatyanay, kag madamo nga klase sang espada ang naggolowa sa dumaan nga kalibutan. Ang sang una nga mga espada mga hinimo sa bronse, ang mga sang ulihi nga mga panahon pinorma sa salsalon. Bisan pa nga ang kada isa ka mga armas kasami nga ginagamit—ang pana, ang bangkaw, ang mamag-an nga bangkaw, ang

maso, ang tirador—ang espada amo ang pangunang armas para lapitanay nga pakig-away.

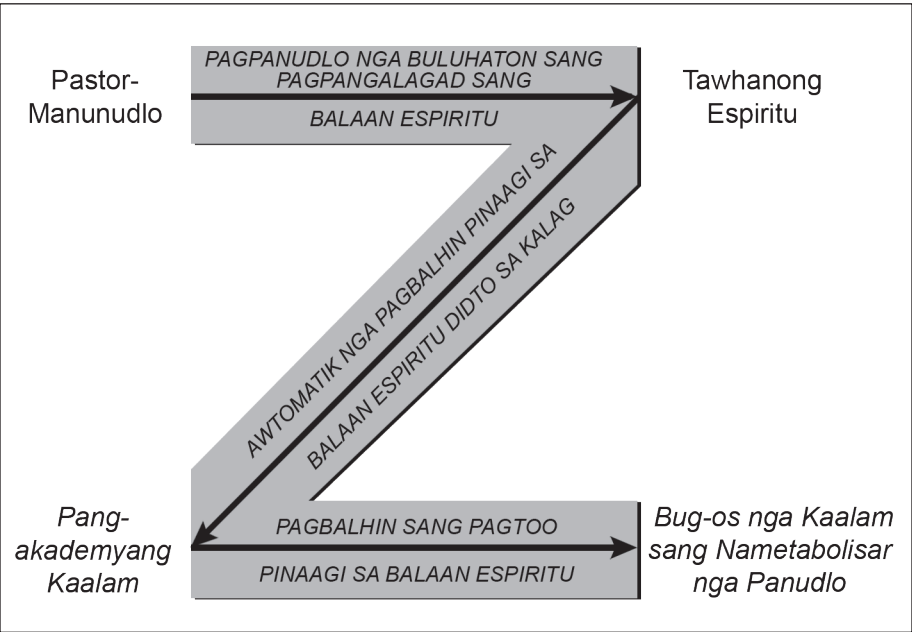
Sa Mga Taga-Efeso 6:17, si Pablo nagagamit sang (*machaira*)—ang kabilogang Greyigong pulong para sa espada. Sa konteksto, ang *machaira* nagatumod sa klasikong Romanhong malipot nga espada, nga gintawag *gladius* sa Latin. Si Pablo nagpanilag sa Praetorian nga Guwardya nga nagadala sang armas. Si Vegetius nagalarawan sini subong ang “duha-ka pye nga talum, halos

apat ka purgada kalapad, duha-ka sulab, taliwis, ginakarga sang paha.⁹⁶ Manubo, mamag-an, mahapos maniobrahon, ang *gladius* indi gid magbiya sa manuggamit nga mawad-an sang balanse ukon sa peligro. Puwede niya ibuno ukon iwaras kag ilabo sa wala ukon sa tuo nga wala nagakina-hanglan magbawi sang iya balanse. Ang labing importante,

96. Ginbadbad halin sa Flavius Vegetius Renatus, *The Military Institutioin of the Romans*, 20.

ang doble nga sulab sang espada, nagtabo pataliwis sa punta, nga naghimo sang tagsa ka pulgada sang talum sini nga epektibo sa pakig-away. Madamo sang mataastaasang kahambog sang konta ang natunaw sa nerbyos sang kamatayon samtang ang maisog nga sundalo nakadakop sang barbaro nga wala nakapreparar sang mawaras ang pagbuno sang sining makaguluba, makapatay nga armas.

Batok sa mga kaaway sang tumuluo, ang gahum sang espada sang Espiritu indi malabwan, Ngaa bala subong sini? Tungud kay “ang Pulong sang Dios buhi kag gamhanan kag mas matalum kay sa bisan anong duha-sang sulab nga espada” (Mga Hebreo 4:12a, ginhusto nga pagbadbad). Ang Dios Balaan Espiritu nagahimo sang mga kamatuuran sini nga mahapos mahangpan kag magamit sang tagsa ka tumuluo nga may positibong kabubut-on pinaagi sa pagpanghikot sang grasya nga galamiton para sa pag-inoino (GGP). Ang pamaagi sang panghulag sang GGP amo ang gintawag Operasyon Z. Amo ini ang pamaagi sang pang-

OPERASYON Z

hulag pinaagi sa diin ang espirituhanon nga katingalahang butang mangin panudlo nga nahangpan kag gintoohan sa kalag sang tumuluo.

Sa idalum sang pagpanudlo nga buluhaton sang pagpangalagad sang Balaan Espiritu, ang sa pagtolon-an nga mga pahibalo nga ginpaambit sang pastor-manunudlo nabalhin halin sa tawhanong espiritu sang tumuluo pakadto sa iya kalag bilang “pang-akademyang kaalam.” Sa paggamit sang kabubut-on sang tumuluo, ang Dios Balaan Espiritu niyan magrasyahong nagabaylo sang pang-akademyang kaalam sa “bug-os nga kaalam” bilang pagkaon para sa espirituhanong pagtubo⁹⁷

Apang, bisan ang pinakagamhanang armas indi epektibo sa mga kamut sang indi preparado, walay disiplina nga manuggamit. Ang Romanhong bag-ong sundalo nakatalupangud sang husto sa sini nga reyalidad kag, bilang resulta, naobliga nga hanason ang paggamit sang iya espada pinaagi sa malawig nga mga inoras sang pagpabalhas kag paghanas. Agud magamit sang hanas ang iya talum sa kainiton sang inaway, kinahanglan pauswagon ang iya kusog, ang pagdumala sang iya bukton, siko kag kaabtik sang abaga, kag ekspertong panikang. Kinahanglan niya ton-an ang mahuyang nga mga bahin sang iya kaaway kag ang perpektong pagkaeksakto sang iya mga paglabo kag mga pagbuno.

Sa amo man, ang Kristohanong mangangaway kinahanglan maghimud-os sa pagpahanas sa paggamit sang espada, ang Pulong sang Dios. Kinahanglan niya gamiton ang gahum sang Balaan Espiritu kag mag-agum sang espirituhanong kabakod pinaagi sa mapinadayunon nga paghanas sa idalum sang awtoridad sang pastor-manunudlo. Kinahanglan masistema siya nga magtoon sang

97. Thieme, *The Unfailing Love of God*, 47–51.

mga kategorya kag maid-id nga mga detalye sang panudlo sang Bibliya agud nga makahimo sang husto nga paggamit sa kaagi. Sa pagtuman sang hanas nga pamaagi sang pagtoo-nga may kapahuwayan, ang paghunahuna kag paggamit sang sa pagtolon-an nga mga pagpangatarungan, kag paglikaw sa dimatuud nga pagtolon-an ang tanan nagarepresenta sang pagkaekspiyerto sa paggamit sa sining mapangapinon nga armas.

Bisan nga ang Romanhong espada nangin maabilidad nga galamiton, tubtub nga ini nagpabilin nga nataguban, ang gahum sini agud mangguba sang kaaway mangin posible. Agud mangin mapuslanon sa kinabuhi sang tumuluo, ang mga panudlo sang Bibliya nga nasudlan sang Pulong sang Dios kinahanglan makuha didto sa nakasulat nga pahina kag mabalhin sa kalag. Ang tumuluo kinahanglan *maggamit* sang panudlo sang Bibliya bilang ang iya siguradong pagpangapin. Ang Kristohanong mangangaway nga nagadala sang “espada sang Espiritu” indi maambus ukon mahimong indi makapangapin, bisan batok sa makahaladlok nga mga kontra nga nagapakigbatok sa anghelon nga pagsinumpunganay.

Isuksuk ang Bug-os nga Panaming

Ang sundalo sa mga ranggo indi makakita sang tanang mga bahin sang duug awayan kag indi makapabilin nga pirmi nakahibalo sang nagabaylo nga taktikanhong sitwasyon. Ang talan-awong laragway sang istrategiya amo ang responsibilidad sang kumandante. Ang bug-os nga pagkamasinulundon amo ang responsibilidad sang sundalo ni Kristo, agud nga ang plano sang Kataastaasang Kumandante puwede mapatuman. Ang pinakadako nga kadaugan sang pagpasakup nagresulta sang pagkamasinulundon ni Ginoong Jesu-Kristo, nga amo ang “masinulundon sa punto sang kamatayon” (Mga Taga-Filipos 2:8b).

Bilang isa ka Kristohanon nga mangangaway *kinahanglan* imo pudyoton, isuksuk, kag maghalin nga bug-os na-sangkapan sang espirituhanong panaming kag mga armas agud magpangapin batok sa imo mga kaaway. Kon ang imo panghunahuna sa pagpanudlo sang Pulong sang Dios negatibo, indi ka magapudyot kag magasuksuk sang bug-os nga panaming. Kon magsalig ka lang sa imo kaugalingong kusog kag tawhanong kapagsik, kon magpanghikot ka nga luwas sa pagpuno sang Balaan Espiritu kag sang pag-inoino sang panudlo sang Bibliya, madakpan ka nga wala makabantay kag indi preparado, walay kasarang makapamatok sa malaut. Ang espirituhanong duug awayan gina-higdaan sang naglalapta nga mga samaran nga nagbalewala sang mga mando kag mga kasangkapan sang Dios. Ikaw mag-ani sa sina sa diin imo ginsab-og.

Tugoti ang kalaglagan nga mag-abot sa iya nga
wala makatalupangud;
Kag tugoti ang pukot nga iya gintago magdakop sa iya;
Sa sina mismo nga kalaglagan tugoti siya nga
mahulog. (Salmo 35:8)

Pagsuksuk sang *bug-os* nga panaming sang Dios amo ang mapangapinong panghunahuna sang tumuluo nga amo ang epektibong saksi para sa Pagdemanda sa ang-helon nga pagsinumpunganay. Amo ini ang tumuluo nga mapinadayunong nagapamag-o sang iya panghunahuna sa hunahuna ni Kristo. Indi gid siya madulaan sang balanse ukon sang pagkawalay pagpangapin. Siya nagaangkon sang kapasidad nga maghimud-os sa atubangan sang dako kaayong mga katuhay. Padayon nga nagagamit sang mga kamanggaran nga ginsangkap sang Dios para sa pagpangapin, nagapasakup siya sa kabubut-on sang Dios pinaagi sa pagpuno sang Balaan Espiritu, siya nakahibalo sang

kabubut-on sang Dios halin sa panudlo sang Bibliya sa iya kalag, kag siya nagatubo sa kabubut-on sang Dios pinaagi sa pag-abante pakadto sa espirituhanong pagkahamtong. Amo ini ang Kristohanong mangangaway nga nagarepresenta kay Ginoong Jesu-Kristo sa makasasala nga kalibutan kag nagahimaya sang Dios sa pinakadako sa sining duha sa panahon kag eternidad. Magsunud sa sugo!

lhanda ang inyo mga hunahuna para sa aksyon, magpabilin nga makalmahon *sa espiritu*, itutok sang kompleto ang inyo paglaum sa grasya nga pagadalhon sa inyo sa tion sang pagpahayag ni Jesu-Kristo. (1 Pedro 1:13b)

PAANO BALA MAKASILOT ANG MAHIGUGMAONG DIOS SANG IYA MGA TINUGA SA WALAY KATAPUSAN?

ANG PAGDUHADUHA SA KINAIYA SANG DIOS nag-umpisa sa nahaunang kasaysayang pag-apela ni Satanas sang iya matarong nga sentensya kag magapadayon tubtub sa katapusang kasaysayan sang katawhan. Ang mismong pagkamataastaason nga nagpadabdab sang pagribuk sang yawa nagapaathag sang iya palisiya sang tawhanong kaayo kag nagapanglaghap nga ibulag ang gugma sang Dios sa pagpanghikot sang Iya pagkamatarong kag katarungan. Sa sining desperadong pagpaninguha agud pakahuy-an ang dimagkasayup nga kinaiya sang Manunuga nakadepende ang basihanang para sa anghelon nga pagsinumpunganay. Bilang manugdumala sa sini nga kalibutan, si Satanas nakahalad na agud mangtuis sang gugma sang Dios sa mga hunahuna sang tawo kag nagapadayon sa pamangkutanon nga, “Paano bala makahimo ang Dios nga nagahigugma sang dako sa kalibutan mangin sobra ka dimaangayon nga magsilot sang bisan sin-o sa walay katapusan nga linaw sang kalayo?”

Ang Balaan nga Kasulatan nagapahayag sang sabat sini kon indi man dimasabat nga pamangkutanon. Ang Dios sa Iya makapataha nga himaya indi gid makakompromiso sang bisan anong hiyas sang Iya karakter. Kon ginhimo Niya ini, indi Siya mangin Dios. Busa indi Siya makakompromiso sang Iya pagkamatarong kag katarungan—sang Iya mga talaksan kag pagkamakatarunganon—agud nga makapatigayon sa diperpektong mga tinuga tungud lamang sa gugma. Ang paghiliusa sang mga hiyas sang Dios amo ang sa likod sang tanang butang nga Iya ginahunahuna kag ginahimo.

“Ang Bato! Ang Iya trabaho perpekto,
Kay ang tanan Niya nga mga pamaagi matarong;
Ang Dios sang pagkamatutum kag wala sang
pagkawalay katarungan,
Matarong kag talahunon Siya.” (Deuteronomio
32:4)

Wala gid ang gugma kag perpektong pagkamakatarunganon sang Dios nangin madramahong ginlarawan kay sa paghalili nga kamatayon ni Jesu-Kristo didto sa krus. Ang Dios nga Amay, nagapakita sang Iya dimatungkad nga gugma sa nangin-didapat nga mga tinuga, “naghimo sa Iya [Kristo] nga wala makakilala sang sala nangin sala sa aton bahin” (2 Mga Taga-Corinto 5:21). Ang Iya katarungan nagpaangkon sang tanang mga sala sang katawhan sa kay Kristo kag ginukman Siya sa aton lugar. Gin-aproban sang Iya pagkamatarong ang perpektong Dios-tawo kag ginbaton ang Iya paghalili nga pagsakripisyo, nga may resulta nga ang Dios sa karon puwede na magsangkap sang kaluwasan sa katawhan pinaagi sa grasya (Mga Taga-Roma 5:8–9). Amo ini ang naghinangpanay nga operasyon sang

kinaiya sang Dios.

“Kay ginhigugma gid sang Dios ang kalibutan, nga ginhatag Niya ang Iya pinasahi nga Anak, agud nga ang bisan sin-o nga magtoo sa Iya indi na mawala kondi may kinabuhi nga walay katapusan. Ang Dios wala nagpadala sang Iya Anak sa kalibutan sa paghukum sang kalibutan, kondi nga ang kalibutan pinaagi sa Iya puwede maluwas. Ang nagatoo sa Iya indi paghukman, apang ang indi magtoo nahukman na, tungud kay wala siya nagtoo sa persona sang pinasahi nga Anak sang Dios.” (Juan 3:16–18, ginhusto nga pagbadbad)

Ang libre nga dulot sang Dios amo ang kinabuhi nga walay katapusan sa kay Kristo Jesus nga aton Ginoo. (Mga Taga-Roma 6:23b)

Sang ang tawo nagabaton kay Kristo bilang Manluluwas, pinaagi sa grasya ang Dios nga Amay nagapaangkon sa iya sang Iya kaugalingong perpektong pagkamatarong kag kinabuhi nga walay katapusan (Mga Taga-Roma 3:22). Sa pihak nga bahin, sang ang tawo nagasikway sang libre nga dulot sang kaluwasan, siya nagapili nga magsalig sa iya kaugalingong mga trabaho kag maayong mga binuhatan. Ang maipaanggid, tawhanong pagkamatarong indi gid puwede ihalintulad sa perpektong pagkamatarong sang Dios. Gani ang katarungan sang Dios nagasilot sang ditumuluo tungud kay kon ano ang ginasikway sang pagkamatarong sang Dios, ang Iya katarungan kinahanglan maghukum. Kon indi Niya paghukman ang ditumuluo sa linaw sang kailayo sa walay katubtuban, ang kinaiya sang Dios siguradong magakompromiso.

Gani sa pagsabat sang dugay na kaayong-panahon pag-akusar ni Satanas, *ang Dios matarong subong ka maayo kaayo sa pagpilak sang ditumuluo didto sa linaw sang kalayo subong nga Siya nagasangkap sa tumuluo sang walay katapusang kaluwasan*. Ang kasaysayan sang katawhan nagapakita sang ebidensya nga wala sang bisan isa nga magakadto sa linaw sang kalayo luwas pinaagi sa iya kaugalingong negatibong kabubut-on. Atong mga magpalagyo sa walay katapusang silot gani estriktong maghimo sang ila kinaugalingong pagtoo kay Jesu-Kristo.

Ang anghelon nga pagsinumpunganay nag-umpisa pinaagi sa hilway nga kabubut-on sang mga anghel, kag ang pagsinumpunganay masulbar pinaagi sa hilway nga kabubut-on sang tawo. Ang mga anghel nagapanilag sa positibong kabubut-on sang tawo subong nga siya ang unang nagabaton sang kaluwasan pinaagi sa pagtoo sa natapos na nga trabaho ni Kristo kag samtang siya niyan nagapakita sang pagkanagakaigo sang mga kasangkapan sang Dios pinaagi sa adlaw-adlaw nga pagtoon kag pagtigana sang Iya Pulong. Sa ginpagrabe pa gid nga anghelon nga pagsinumpunganay, ginhimo sang Dios ini nga posible para sa mga tumuluo nga magbaylo sa mga daugan samtang sila magsugata sa kaaway sang masalakayon nga may kalig-on, pagsalig, kag pagbatas nga pagkanalikupan ni Kristo.

Karon sa Iya nga amo ang sarang makahimo sang nagasulobra nga kabuganaan labaw sa tanang aton ginapangayo ukon ginahunahuna, suno sa gahum nga nagatrabaho sa sulud naton, sa Iya *mangin* ang himaya sa simbahan kag kay Kristo Jesus sa tanang henerasyon sa walay katubtuban kag bisan kasan-o. Amen.
(Mga Taga-Efeso 3:20–21)

ORGANISASYON SANG PINILI NGA ANGHEL

I. Pang-umpisa

A. Ang konklusyon sang nahaunang kasaysayan sang anghelon nga pagsinumpunganay sa langit namunga sang duha ka nagbinatokanay nga mga pwera: atong mga anghelon nga mga tinuga nga nagpabilin nga masinulundon sa Dios, ang pinili, kag atong wala nagsunud, ang nagpakasala. Ang matuud nga kadamoon sining anghelon nga mga army indi mapat-ud apang daw sa mga ginatos ka mga milyon. Sa pinili nga mga pwera si David nagsiling, “Ang mga karwahi sang Dios indi maisip, mga linibo ka mga linibo” (Salmo 68:17a); kag sa Gethsemane, si Jesus nagsiling, “Ukon naghunahuna ka bala nga indi ako makaapela sa Akon Amay, kag Siya sa makaisa magabutang sa Akon pagbuut sang mas sobra sa dose ka mga batalyon sang mga anghel?” (Mateo 26:53), kag si Apostol Juan “nakabati sang tingog sang madamong mga anghel sa palibot sang trono . . . kag ang kadamoon nila

mga indi maisip sang pagkaindi maisip, kag mga linibo ka mga linibo” (Bugna 5:11).

- B. Ining indi maisip nga piniling mga anghel sa langitnong sistema sang regulasyon mga napa-athag-sang maayo nga organisasyon. Gintuga agud maghimaya sa Dios, sila naghimo sang nagkalainlaing mga katungdanan sa langit kag diri sa Kalibutan: nagapamalita kag naga-panghatag sang divine nga mga plano kag palisiya para sa kasaysayan sang katawhan, nagapatuman sang mga deklarasyon kag mga paghukum, nagapakig-away sa yawan-ong dalagkong mga grupo sang katawhan bilang mga mangangaway sa langitnong army sang Dios, kag nagapangalagad sa mga tumuluo diri sa Kalibutan.
- C. Sila ginsugo ni Jesu-Kristo, “ang GINOO sang mga army” (Salmo 46:7), kag nasakupan sang tatlo ka nagapanaog nga mga ranggo: ang may anum-ka pakpak nga serafin, nga nagapangu-na sa pagsimba kag nagasugo sa piniling mga army sang anghel; ang may apat-ka mga pakpak ang kerubin, nga nagabantay sang pagkabalaan sang Dios; kag ang walay pakpak nga piniling mga anghel, nga nagaserbi bilang mga mensa-hero, mga magbalantay, kag mga sundalo.
- D. May madamo pa nga wala naton nahibal-an nahanungud sang piniling mga anghel. Ang Dios nagpahayag sang mga pagpasiplat sang ila mga katungdanan kag pangranggo sa kadamoang bahin sa mga Libro nila Daniel, Isaias, Zacarias, Lucas, kag Bugna.

II. Serafin

A. Pagpaathag kag Paglarawan

1. Ang serafin (*seraphim*) amo ang pinakamaayong-harianon sa tanang pinili nga mga anghel. Kaangay sang mga bitoon para sa mga heneral sang militar, ang tsapa sang anum ka mga pakpak nagapakilala sang serafin bilang ang pinakamataas sang ranggo nga mga anghel sa bug-os kalibutan.
 - a. Sila ginlarawan sa Isaias 6:2: “sa duha gintabonan niya ang iya nawong.” Ang pagpakita sang pagkamatinud-anon kag pagpaubus sa divine nga pagsimba; “sa duha gintabonan niya ang iya mga tiil,” ang pagpakita sang pagtahod para sa divine nga awtoridad; “sa duha nagalupad siya,” ang pagpakita sang madasig nga paghulag sa komunikasyon sang divine nga palisiya.
 - b. Ang ranggo sang serafin gintuga pagkatapos sang pagpakasala ni Satanas bilang padya sadtong mga anghel nga nakalambot sa espirituhanong pagkahamtong.
 2. Ang serafin may duha ka mga papel:
 - a. Bilang mga lider sang langitnong pagsimba, agud himayaon ang Dios.
 - b. Bilang anghelong mga manugbalita, agud magpanghikot bilang mga mensahero sa tunga sang Dios kag tawo.
- B. Pinakamataas sang Ranggo nga Serafin—Mga Arkanghel
- Maipaanggid sa apat-ka bitoon nga mga heneral, ang mga arkanghel nagahimo sang labing kritikal kag kilala nga mga katungdanan nahanungud sang divine nga pagpahayag kag paghukum.

1. Michael

- a. Ang titulo sang arkanghel amo ang partikular nga gingamit kay Michael sa Judas 9 bilang siya ang “nagpakigdebate sa yawa kag nakigbais nahanungud sang lawas ni Moises.”
- b. Si Michael nagasugo sa army sang mga anghel nga nagapangapin sang Israel.
 - 1) Siya ang ginsambit bilang prinsipal sang Israel sa Daniel 10:21.
 - 2) Sa Tribulation, “si Michael kag ang iya mga anghel” ang magadumala sang langitnong pakig-away sa “dragon kag sang iya mga anghel” kag partikular nga magpangapin sa nagatoo nga mga Hudyo sa kasingkal ni Satanas (Bugna 12:7; cf. Daniel 12:1). Si Michael magapilak kay Satanas kag sang tanang nagpakasala nga mga anghel pagowa sa langit kag niyan manguna sa pinili nga mga anghel sa pakig-away batok sa demonyo nga mga army.

2. Gabriel

- a. Ginsugo siya nga magpaklaro kay Daniel sang palanan-awon nahanungud sang toro nga karnero kag laki-nga kanding sa Daniel 8:16 kag sang tagna sang setenta ka simana nga eschatology sa Daniel 9:21.
- b. Ginpadala siya didto kay Zacarias agud mag-anunsyo sang pagbun-ag kay Juan Bautista (Lucas 1:11–19).
- c. Ginpadala siya sa kay Birheng Maria agud mag-anunsyo sang pagbun-ag kay Jesu-Kristo (Lucas 1:26–27).

- d. Gintawag “ang anghel sang Ginoo” sa Lucas 2:9, siya nagdala sang mga balita nahanungud sang Unang Pagkari didto sa mga manugpahalab.
 - e. Siya amo “*ang* arkanghel” nga may tingog sang pagsugo nga magatipon sang buhing mga tumuluo sa tion sang Pagsabnit, samtang “ang Ginoo ang Iya kaugalingon magapanaog halin sa langit” agud magsugata sa ila “sa kahanginan” (1 Mga Taga-Tesalonica 4:16–17).
- C. Ang Iban nga Serafin sa Balaan nga Kasulatan
- 1. Ang anghel “nga may nagadabdab nga uling sa iya kamut” nga nag-ordena kay Isaias (Isaias 6:6–7).
 - 2. Ang “apat ka buhing mga tinuga” nadestino sa kwarto sang trono sang Dios (Bugna 4:6–8), nga nagapahayag sang mga paghukum sang makasaysayang katalagman (militar, relihiyoso, palangabuhian, sosyal, pungsudnon, natural, balatian) sang Tribulation (Bugna 6—18).
 - 3. “Ang makusog nga anghel” sang Bugna 5:2, 10:1, kag 18:21.
 - 4. Ang mensahero nga ginpadala halin sa Dios nga amay pakadto sa Dios nga Anak sa Bugna 14:15. Ini nga anghel nagakuha sang mga mensahe halin sa Dios nga Amay sa “templo nga ara sa langit” (Bugna 14:17) pakadto sa panganod kon diin si Ginoong Jesu-Kristo nagalingkod sang wala pa ang Iya sa tribulation nga paghukum sa Kalibutan.
 - 5. Ang anghel nga may “gahum [awtoridad] sang kalayo” nga “naggowa halin sa altar” (Bugna 14:18).

6. Ang anghel nga ginlarawan bilang “lain pa gid nga anghel nga nagapanaog halin sa langit, nga may dako kaayo nga awtoridad, kag ang kalibutan nga ginpasanag sang iya himaya” (Bugna 18:1).
7. Ang tingog nga nagaabot halin sa trono (Bugna 19:5).
8. “Ang anghel nga nagatindog sa adlaw . . . nga nagasiling sa tanang mga pispis nga nagalupad sa tungatunga sang langit, ‘Dali, magtipon para sa dakong panihapon sang Dios’” (Bugna 19:17*b*). Amo ini ang pag-anunsyo nga nagaimbita sang tanang pispis nga nagakaon-sang unod agud nga magpamaskwa sa unod sang mga army nga napirde sang Ginoo sa katapusan sang Tribulation.
9. Ang anghel nga may yabi pakadto sa Abyss sa iya alagyan agud kandaduhan si Satanas para sa kalawigon sang Millennium. “Kag nakita ko ang anghel nga nagapanaog halin sa langit, nga may yabi sang Abyss [sa Hades] kag ang dakong kadena sa iya kamut. Kag iya ginkaptan [gindakup] ang dragon, ang man-og sadto anay, nga amo ang yawa kag Satanas, kag gingapos siya sa sulud sang isa ka libo ka tuid, kag gintambog siya didto sa abyss, kag ginsarhan *ini* kag ginselyohan *ini* sa ibabaw niya. (Bugna 20:1–3*a*).

III. Kerubin

A. Pagpaathag kag Paglarawan

1. Ang pulong kerubin [(*cherub*), sa pangdamoan (*cherubim*)] nagakahulugan sang “panabon nga anghel,” ang anghel nga nagabantay ukon nagaprotekta. Ang kerubin amo ang

- mataas-sang ranggo, may apat-ka pakpak nga mga anghel (Ezequiel 1:6, 11: 10:1–22).
2. Ang kerubin amo ang mga bantay kag mga representante sang pagkabalaan sang Dios, nga amo ang kombinasyon sang Iya perpek-tong pagkamatarong kag hingpit nga kata-rungan.
 - a. Ang iban sa ila nagasirbe sa mismong kwarto sang trono sang Dios agud simba-hon kag dayawon Siya.
 - b. Ang ila trabaho nagalakip man sa sining duha ang pagpatunda kag pagpatuman sang divine nga paghukum sa bisan sin-ong tinugyanan nga pungsod sang Dios, subong man sang pagprotekta sang mga kaabataan, mga tumuluo kag mga pung-sod.
- B. Ang Kerubin sa Balaan nga Kasulatan
1. Ang kerubin ginbutang “sa sidlangan sang hardin sang Eden . . . agud magbantay sang dalan pakadto sa kahoy sang kinabuhi” (Ge-nesis 3:24).
 2. Ang bulawanong mga laragway sang duha ka kerubin nga nagalandong sa lingkoran sang pakilooyan sa arka sang kasugtan-an sa Balaan sang mga Balaan sang Tolda nga Tiliponan (Exodo 25:17–20; Mga Hebreo 9:5). Ang isa nagarepresenta sang pagka-matarong sang Dios nga Amay, ang isa pa gid, sang Iya katarungan.
 3. Ang mensahero sang paghukum (2 Samuel 22:11; Salmo 18:10).
 4. Ang apat ka kerubin, isa sa kada ruweda sang karwahe nga kalayo (Ezequiel 1; 10).

5. Si Lucifer, ginlarawan subong “ang hinaplasang nga kerubin” (Ezequiel 28:14–17).
6. The “bente-kuwatro nga mga katigulangan [mga anghel] nga naglingkod sa bente-kuwatro ka mga trono nga nagapalibot sa trono ni Ginoong Jesu-Kristo (Bugna 4:4) Ini nga mga kerubin, “nabayoan sang puti nga mga bayo,” kag ginpasidunggan kag gindekorasyon sang mga kunop kag bulawanon nga mga purongpurong. Nagapanikluhod sa atubangan sang Ginoo sa pagpaubus kag pagpasakop sa Iya awtoridad, ang bente-kuwatro naghukas sang ila mga purongpurong kag ginpresenta sila sa Ginoo (Bugna 4:10).
7. Ang anghel sang Bugna 7:2, nga nagapanghatag sang sugo sang pagpugong sa apat ka mga anghel sang Bugna 7:1
8. Ang anghel nga may “bulawanon nga suludlan sang insenso [pala]” (Bugna 8:3).
9. Ang “pito ka mga dinaguhob sang daguub,” mga manunudlo sang eschatology (Bugna 10:3–4).
10. Ang “anghel nga nagalupadlupad sa tunga-tunga-sang langit” ang sinaligan sang pagpaambit sang Maayong Balita sa Tribulation (Bugna 14:6).
11. Ang anghel nga nagaanunsyo sang pagkalaglag sang “Babilonia ang bantugan [ekumenismo nga relihiyon sa Tribulation]” (Bugna 14:8).
12. “Ang lain pa anghel, ang ikatatlo,” nga nagapatunda sang pagsimba sang “mapintas nga sapat kag sang iya laragway” kag sa pagba-

ton “sang marka sa iya agtang ukon sa iya kamut” (Bugna 14:9). Ang “kasingkal sang Dios” nagahulat sadtong mga nagbalhin sa ekumenismo nga relihiyon sa panahon sang Tribulation (Bugna 14:10).

13. Ang anghel nga nagadala sang sanggot kag nagadumala sang paghukum sa ulihing katunga sang Tribulation (Bugna 14:17, 19).

IV. Ang Walay Pakpak nga Piniling mga Anghel

A. Pagpaathag kag Paglarawan

1. Ang walay pakpak nga mga anghel nasakupan sang kadamoan sang anghelon nga mga tinuga. Ang serafin kag kerubin lamang ang may pakpak bilang mga tsapa sang ranggo.
2. Ang walay pakpak nga mga anghel nagahimo sang tatlo ka komon nga mga misyon: bilang mga mensahero sang paghukum, bilang mga magbalantay, kag bilang mga sundalo.

B. Ang Walay Pakpak nga Mensaherong mga Anghel sa Balaan nga Kasulatan

1. Ang duha ka mga anghel nga naggahin sang gab-i upod kay Lot kag dason naglaglag sang Sodom (Genesis 19:1–25).
2. Ang nagapanglaglag nga anghel sang 2 Samuel 24:16.
3. Ang “guban sang nagapanglaglag nga mga anghel” sang Salmo 78:49.
4. Ang “mga berdugo sang siyudad” kag ang “tawo nga nabayoan sang lino” sa Ezequiel 9:1–11.
5. Ang apat ka mga anghel nga magpugong “sang apat ka mga hangin sang kalibutan” (Bugna 7:1).
6. “Pito ka mga anghel nga may pito ka mga trumpeta” (Bugna 8:6).

7. “Pito ka mga anghel nga may pito ka mga kalalat-an” (Bugna 15:1).
8. Ang magbalantay nga mga anghel (Mga Salmo 91:7–14).
 - a. Ang Mga Salmo 91:11–12 nagapaathag sang katungdanan sang magbalantay nga mga anghel: “Kay Siya magahatag sang Iya mga anghel nga responsable sa pagdumala nahanungud sa imo, Agud magbantay sa tanan sang imo mga dalanon. Sila magakarga sa imo sang ila mga kamut, Basi makasandad ang imo tiil sa bato.”
 - b. May mga tatlo ka mga kategorya sang magbalantay nga mga anghel.
 - 1) Mga anghel nga magbalantay sang mga kabataan. Ang tanan nga mga kabataan may magbalantay nga anghel agud magprotekta sa ila sa sulud sang panahon sang pagkabatan-on (Mateo 18:10).
 - 2) Mga magbalantay sang tanan nga mga tumuluo sa Panahon sang Simbahan (Mga Hebreo 1:14).
 - 3) Magbalantay nga mga anghel sang tinugyanan nga mga pungsod (Daniel 10:13, 20).
- C. Ang Langitnong Kasundalohan
 Ang nabilin nga wala ginkilala, walay ranggo, ordinaryong pinili nga mga anghel nasakupan sang army, tanan sa idalum sang pagsugo sang “GINOO sang mga kasundalohan” (1 Samuel 4:4), “ang Ginoo sang Sabaoth” (Mga Taga-Ro-

ma 9:29; Santiago 5:4). Ang “Sabaoth,” nga ginbadbad “mga kasundalohan” ukon “mga army,” amo ang wala ginkilala nga kadamoon sang walay pakpak, pinili nga mga anghel nga nagapanghikot bilang mga mangangaway, mga manugprotekta, kag mga manugsimba (Salmo 148:2; Lucas 2:13).

Kapulongan sang Talagsahong mga Pamulong

Armageddon Ang kinaulihing inaway sang kinaulihing kampanya sang kinaulihing gira sang kasaysayan sang katawhan. Sa tion sang Ikaduhang Pagkari, si Jesu-Kristo magapirde sang mga pwera ni Satanas nga nagtipon agud wasakon ang Israel.

balabag Ang disarang dag-on, dimakit-an pader nga nagapahamulag sang makasasala nga tawo sa perpektong Dios kag nagapugong sang tawo nga makarelasyon sa Dios. Anum ka mga tisa ang nasakupan sini nga balabag: sala, ang silot sang sala, lawasnong pagkabun-ag, tawhanong pagkamatarong sang tawo, ang perpektong karakter sang Dios, ang posisyon sang tawo kay Adan. Ini nga balabag makuha pinaagi sa pagbayad nga trabaho ni Jesu-Kristo didto sa krus. Tan-awa man ang **pagpalukmay, pagpasag-uli sang buut, pagpanubus.**

espirituhanong kamatayon Ang kahimtangan sang tawo sa bug-os nga kagarukan kag ang pagkahamulag sa Dios, nga nagaumpisa sa tion sang lawasnong pagkabun-ag. Kinaunahang ginhimo sang Dios nga may lawas, kalag, kag tawhanong espiritu—espirituhanong buhi—si

Adan kag ang babayi nagdula sang ila tawhanong espiritu kag nangin espirituhanong patay sa tion nga sila nagpakasala. Ang kinaunahang sala ni Adan nagresulta sa bug-os nga kagarukan sang iya mga kabataan—ang pagpakasala sang katawhan. Ang tagsa ka tawo, nga wala nagalabot kay Jesu-Kristo, natawo nga buhi sa lawas apang patay sa espiritu, wala sang tawhanong espiritu, walay kasarang makaagum sang relasyon sa Dios kag sa paghangup sang panudlo sang Bibliya. Ang solong kasulbaran sa espirituhanong kamatayon sang tawo amo ang pagkatawo liwat sa espiritu, ang “matawo liwat” sa espirituhanong kinabuhi.

grasya nga galamiton para sa pag-inoio (GGP) Ang dinabagay nga sistema sang espirituhanong paghangup nga hinatagan sang gahum sang pagpuno sang Balaan Espiritu. Ang GGP nagapasarang sang tagsa ka tumuluo nga maghangup, magtoon, magtipig, kag maggamit sang bug-os nga nasakupan sang panudlo sang Bibliya, walay sapayan sang edukasyon ukon sang tawhanong IQ. Tan-awa man ang **Operasyon Z**.

Hades Ang literal nga duug sa diin ang pat-ud nga nagpakasala nga mga anghel, napatay na nga mga ditumuluo, kag napatay na nga mga tumuluo nagpuyo sa sulud sang mga bahin sang kasaysayan. Ang Hades nasakupan sang apat ka mga hulut: (1) *Paraiso*, sa diin nagpuyo ang nagkalamatay nga mga tumuluo sang Daan nga Katipan tubtub nga ginbalhin sila ni Kristo sa langit pagkatapos sang Iya pagkabanhaw; (2) *Pagpaantos*, sa diin ang mga kalag sang ditumuluo temporaryo nga nagapuyo tubtub sa Dakong Puting Trono sang Paghukum; (3) *Tartarus*, ang bilanggoan para sa Nephilim tubtub ang Dios permanenteng magpilak sa ila sa linaw sang kalayo; kag (4) ang *Abyss*, ang bilanggoan para sa

pat-ud nga nagpakasala nga mga anghel kag ang duug sa diin si Satanas gapuson sa sulud sang isa ka libo ka tuig nga magsunud sa Tribulation.

hypostatic nga paghiusa Ang paghiusa sang duha ka mga kinaiya, ang wala naibanan nga pagka-Dios kag matuud nga pagkatawo, sa persona ni Jesu-Kristo. Ang parehong mga kinaiya mga dimabulag nga pagkahiusa nga wala nagdula ukon nagsakot sang nahamulag nga pagkaka-kilalahan, nga wala nagdula ukon nagbalhin sang mga pagkabutang ukon mga hiyas, ang paghiusa nga mangin kinaugalingon kag walay katapusan. Ang wala maibanan nga pagka-Dios naghimo sang lya kaugalingon nga matuud nga pagkatawo agud nga mangin Manluluwas, ang manugpatunga sa tunga sang Dios kag tawo, ang madungganong Mataas nga Pari nga nagarepresenta sa tawo sa atubangan sang Dios, kag ang tawhanong Hari sang Israel sa katumanan sang Kasugtanan ni David. Ang hypostatic nga paghiusa nagapadayon sa walay katubtuban sa nabanhaw nga lawas.

Ikaduhang Pagkari Ang madinalag-on nga pagbalik ni Jesu-Kristo sa Kalibutan sa katapusan sang pito-ka tuig nga Tribulation, sa diin nga panahon ang Ginoo maga pamatay sang mga pwersa sang kalibutan nga ginhan-ay batok sa Israel didto sa Armageddon, magbilanggo kay Satanas sa sulud sang isa ka libo ka tuig, kag magpasad sang lya sa millennium nga ginharian diri sa Kalibutan.

kalkulado kag taktikadong kadaugan sa anghelon nga pagsinumpunganay Si Jesu-Kristo nagdaog sa kalkuladong kadaugan pinaagi sa lya paghalili nga kamatayon didto sa krus kag sa pagkabanhaw. Ang pagkamadinalag-on sa anghelon nga pagsinumpunganay gin-sigurado. Ang tumuluo nagaagum sang taktikanhong

kadaugan pinaagi sa pagpadayon sang pag-abante sa espirituhanong pagkahamtong. Ang taktikanhong kadaugan nagahimaya sa Dios kag nagapadugang sang kalkuladong kadaugan sang aton Ginoo.

kasugoan ni Moises Ang legal nga regulasyon kag sistema partikular nga para sa mga Hudiyo sang Israel sang Daan nga Kasulatan; ang Kasugoan wala gid nahatag sa mga Hentil. Ini nga mga balaod kag mga ordinansa, ginpahayag sang Dios kay Moises sa Bukid sang Sinai, napasad nga palisiya para sa etika kag sibil nga kinabuhi sang mga Israelnon, sa parehong mga tumuluo kag mga ditumuluo, kag nagpaathag man sang espirituhanong kinabuhi sang mga tumuluo. Ini nga regulasyon, bisan pa, nangin indi gid palaagihan sang kaluwasan ukon sang pagkaespirituhanon. Ang tatlo-ka bahin nga kasugoan, nga nasulat sa Exodo, Levitico, Numeros, kag Deuteronomio, nasakupan sang Codex I: Ang Kahilwayan nga Regulasyon (Napulo ka Sugo ukon Napulo ka mga Kasugoan); Codex II: Ang Espirituhanong Regulasyon; kag Codex III: Ang Regulasyon sang Katukuran (sibil nga mga balaod kag mga paghukum).

komunyon Ang solo nga ginmando nga ritwal para sa Panahon sang Simbahan, ang seremonya sang pagsimba sa diin ang tumuluo nagasentro sa persona kag pagluwas nga trabaho ni Ginoong Jesu-Kristo (1 Mga Taga-Corinto 11:23–26). Si Kristo nagsugo, “Himoa ini sa Akon handumanan” (1 Mga Taga-Corinto 11:24*b*). Ang tinapay nagarepresenta sang pagkawalay kasarang magpakasala nga pagkatawo ni Kristo, nga ang lawas amo ang nagdala sang mga sala sang tawo didto sa krus; ang kopa nagarepresenta sang Iya dugo, ang paghalili nga espirituhanong kamatayon ni Kristo didto sa krus. Ang solo nga ginakinahanglan para sa tumuluo agud mag-

pakig-ambit sang komunyon nga mga elemento amo ang pagpakig-upod sa Dios pinaagi sa pagpuno sang Balaan Espiritu.

kontra-Semitismo Ang kaawayon ukon mapintas nga pagdumut nga ginpatumod sa mga Hudiyo bilang pungsod ukon rasa. Ang manughimo kag manugsakdag sang sini nga kaawayon amo si Satanas, nga ang istratehiya amo ang pagwasak sang piniling katawhan sang Dios agud nga ang kasugtanan sang Dios kay Abraham indi matuman.

legalismo Ang pagpaninguha sang tawo nga mag-agum sang pag-uyon sang Dios pinaagi sa pagpanugot sa estriktong regulasyon sang etika, moralidad, ukon relihiyosong ritwal. Ang legalismong ditumuluo nagapanglaghap nga makaagum sang kaluwasan pinaagi sa tawhanong mga trabaho. Ang legalismong tumuluo nagahimo sang huwad nga pagkaespirituhanon nga luwas sa pagpuno sang Balaan Espiritu. Naengganyo sang pagkamataas-taason, ang legalismo nagapagamo sang moralidad nga may pagkaespirituhanon kag nagaresulta sa pagprodukto sang sala, tawhanong kaayo, kag kalautan.

mga serye sang disiplina Lima ka nagadugang nga divine nga mga paghukum sa tinugyanan nga pungsod ang nahuluman sang negatibo nga kabubut-on, nagbiya sa tinoohan, pagbaliskad, kag kalautan. Ang tinugyanan nga pungsod sa idalum sang paghukum nagahalin sa kahimtangan sang pagkaluya sang pagkamaayo sang lawas kag pagkadula sang kinaugalinong mga kahilwayan, pakadto sa pagkabagsak sang palangabuhian kag pagkaguba sang kabalaoran, sa kinaulihi kag bugos nga pagkalaglag sini kag ang pagkaulipon sa tagaluwas nga mga pwersa sang kaaway (Levitico 26:14–39;

Deuteronomio 28:15–68). Tan-awa man ang **tinugyanan nga pungsod**.

Operasyon Z Ang divine nga ginsugong mekanika sang grasya nga galamiton sa pag-inoino (GGP) pinaagi sa diin ang espirituhanong katingalahang butang mangin pagtolon-an nga nahangpan kag gintoohan sa sulud sang kalag sang tumuluo. Sa idalum sang pagpanudlo nga buluhaton sang pagpangalagad sang Balaan Espiritu, ang sa pagtolon-an nga pahibalo nga ginpaambit sang pastor-manunudlo nabalhin halin sa tawhanong espiritu sa tumuluo pakadto sa kalag bilang ang akademyang kaalam. Sa paggamit sang positibong kabubut-on sang tumuluo, ang Dios Balaan Espiritu niyan nagabaylo sang akademyang kaalam sa bug-os nga kaalam bilang pagkaon para sa espirituhanong pagtubo. Tan-awa man ang **grasya nga galamiton para sa pag-inoino**.

pagkaespirituhanon Ang hingpit nga kahimtangan sang tumuluo nga napun-an sang Balaan Espiritu kag sa sina may pagpakig-upod sa Dios. Ang pagkaespirituhanon kag pagkaunudnon parehong eksklusibo. Sa bisan anong hinatag nga panahon ang tumuluo puwedeng espirituhanon ukon unudnon, nadumalahan sang bisan diin sang Balaan Espiritu ukon sang makasasala nga kinaiya. Ang kabaliskarang kahulugan: **pagkaunudnon**

pagkamataastaasong mga kahanas may kaangtanan sa mga panghunahuna sang tumuluo nga nalikupan sang kaugalingon sa dipaglakip sang plano kag kabubut-on sang Dios. Ang pagkamataastaasong mga kahanas mga *pagpakamatarong-sa kaugalingon*, *pagdaya-sa kaugalingon*, kag *nahigup-sang kaugalingon*. Ang pagpakamatarong sa kaugalingon nagakahulugan sang, “Tama ako kag sayup ang bisan sin-o dira.” Sa pagdaya-sa

kaugalingon, ang tumuluo nagakapaslaw magkilala sang iya mga depekto, mga kapaslawan, ukon mga sala, kasami sila nagapautwas sini sa iban sa iya nasakupan. Ang nahigup-sang kaugalingon amo ang bug-os nga pagkanalikupan sang kaugalingon, nga nagaresulta sang sobra ka sensitibo, grabe nga pagtalupangud sa kaugalingon, kag ang kakulang sang konsiderasyon para sa iban. Samtang ang tumuluo nagapalibotlibot pinaagi sa pagkamataastaason nga mga kahanas, ang divine nga palanan-awon, mangin diklaro kag ang mga sala sang panghunahuna—lakip ang kapaitan, pagdumut, kag kaimon—nagadugang (Santiago 3:14–16).

pagkaunudnon Ang hingpit nga kahimtangan sang tumuluo nga sa gowa sang pagpakig-upod tungud sang wala natuad nga sala sa kinabuhi. Ang tumuluo nga ara sa pagkaunudnon nakapahayag sang pagtoo lamang sa kay Kristo lamang kag nagaangkon sang walay katapusang relasyon sa Dios, apang sa pagkaunudnon, ini nga tumuluo nagdula sang iya pagpuno sang Balaan Espiritu kag gindumalahan sang makasasala nga kinaiya. Ang grasya nga kasulbaran sang pagkaunudnon amo ang pagpanumbalik (1 Juan 1:9). Ang kabaliktarang kahulugan amo ang **pagkaespirituhanon**.

pagpalukmay Ang pagluwas nga trabaho ni Jesu-Kristo didto sa krus sa diin ang kasingkal sang Dios nahanungud sang sala sang tawo naayawan. Tan-awa man ang **balabag**.

pagpasag-uli sang buut Ang pagluwas nga trabaho ni Jesu-Kristo didto sa krus nga nagkuha sang balabag sa tunga sang Dios kag tawo, nga nagabaylo sang kaawayon sa paghidait. Tan-awa man ang **balabag**.

pagtubus Ang pagluwas nga trabaho ni Jesu-Kristo didto sa krus sa diin ang tagsa ka tawo ginbakal halin sa tiyanggihan sang ulipon sang sala kag gindala pakadto sa kahilwayan sang grasya (Mga Taga-Roma 6:22; 1 Pedro 1:18–19). Tan-awa man ang **balabag**.

tinugyanan nga pungsod Ang pungsudnong linalang sa diin ang konsentrasyon sang espirituhanong hamtong nga mga tumuluo nagasakdag sang pungsod pinaagi sa diin si Jesu-Kristo nagadumala sang kasaysayan kag ang Dios nagapalawig sang Iya plano para sa katawhan. Ang Dios partikular nga nagaprotekta sini nga representanteng pungsod agud nga ang mga tumuluo puwede makatuman sang divine nga mga mando sang pagpaam-bit sang Maayong Balita, pagkasinaligan kag manugwali sang panudlo sang Bibliya, nga nagasangkap sang dalangpan para sa mga Hudiyo halin sa kontra-Semitismo nga mga pagpanghingabut, kag nagapadala sang bibliyanhong nagasubay sa pagtolon-an nga mga misyonero sa lain nga pungsod.

Unang Pagkari Ang pagpakita sa Kalibutan sang Ikaduhang Persona sang Tatlo ka mga Persona sa Isa ka Dios bilang ang Dios-tawo, ang wala maibanan nga pagka-Dios kag matuud nga pagkatawo sa isa ka persona. Ang Unang Pagkari nga nasulud sa trentay-tres ka mga tinuig sa tunga sang pagkabun-ag ni Jesu-Kristo kag sang Iya kamatayon, pagkabanhaw, kag pagkayab sa langit. Ang kaparehong kahulugan: Pagpakatawo, Pagdumala sang Hypostatic nga Paghiusa.

Tultulanan sang Balaan nga Kasulatan

DAAN NGA KATIPAN

GENESIS		3:1.....	39, 40
1:1.....	4	3:2–3.....	42–43
1:6–8.....	14	3:4.....	43
1:14–18.....	14	3:5.....	44
1:20.....	14	3:6.....	45, 47
1:27.....	25	3:7.....	49
1:28.....	37	3:8.....	39
2.....	10	3:8–9.....	53
2:7.....	31	3:9.....	68
2:9.....	35, 74	3:9–10.....	55
2:16–17.....	25, 35, 67	3:11.....	55
2:17.....	36, 43	3:12.....	55
2:18.....	31, 33, 61	3:13.....	56, 66–67
2:20.....	31	3:14.....	57
2:22–23.....	32	3:15.....	57, 58, 65–66, 70–73, 90, 103
2:24.....	32		
3.....	10	3: 16.....	58–59, 122

3:16–19.....	58
3:17–19.....	63
3:20.....	71
3:21.....	72, 248
3:22–24.....	74
3:24.....	5, 267
4:8.....	90
4:11–12.....	90
4:25.....	91
5:3–5.....	36
6.....	91
6:2.....	91
6:4.....	91
6:8.....	92
6:9.....	92
6:12–13.....	91
6:13.....	92
10:1–32.....	92
10:5.....	94
10:32.....	168
11:1–4.....	93, 169
11:1–9.....	93
11:4.....	93
11:5–9.....	94
11:8.....	169
12:1–3.....	96, 133
12:3.....	94, 174
12:14–15.....	94
12:17–20.....	94
15:4.....	95
15:18.....	96
16:3.....	95
17:5.....	173
17:7.....	96
17:19–21.....	95
19:1–15.....	5
19:1–25.....	269
EXODO	
1:7–10.....	95
1:15–16.....	95
2:5–10.....	95
8:32.....	154
14:13.....	200
14:27–28.....	96
16:10.....	15
25:17–20.....	267
27:2.....	249
27:6.....	249
28:17–20.....	10
33:9.....	15
38:2.....	249
40:34.....	15
LEVITICO	
18:21.....	180
26:14–39.....	276
26:27–39.....	181
NUMEROS	
21:9.....	249
DEUTERONOMIO	
6:13.....	106
10:14.....	14
11:4.....	96
28:15–68.....	277
31:6.....	243

32:4.....	258	8:3–8.....	99
-----------	-----	------------	----

1 SAMUEL

4:4.....	270
12:22.....	176
16:7.....	236

2 SAMUEL

7:8.....	92, 174
7:8–16.....	96
7:12.....	92, 174
14:20.....	6
15–18.....	214
22:11.....	267
23:2.....	250
24:16.....	269

1 MGA HARI

8:10–11.....	15
8:39.....	14
19:4.....	208

2 MGA CRONICA

4:19–22.....	249
21:7.....	97
22:11.....	97
23:14–15.....	97
32:10–11.....	98
32:20.....	98

ESTER

3:6–9.....	98
7:3–6.....	99
7:9–10.....	99

JOB

1:1.....	78
1:2–3.....	79
1:3.....	78
1:5.....	78
1:6.....	24, 78
1:6–7.....	79
1:6–11.....	178
1:8.....	79
1:9–11.....	80
1:11.....	80
1:12.....	80
1:14–19.....	81
1:20.....	81
1:21.....	81
1:22.....	81
2:1.....	78
2:3.....	82
2:4–5.....	83
2:6–7.....	83
2:9.....	83
2:10.....	83
5:26.....	219
23:3–4.....	84–85
32:1.....	85
38:4–7.....	4
38:7.....	2, 14
38–41.....	85
40:8.....	85
42:6.....	86
42:10–16.....	86
42:12.....	78

42:16..... 78

MGA SALMO

4:8..... 198
 8:5..... 6
 16:10..... 9
 18:10..... 267
 18:30..... 244
 23:1..... 214
 23:4..... 220
 31:3..... 202
 31:15..... 219
 32:8..... 202
 35:8..... 255
 46:7..... 262
 46:9..... 136
 48:14..... 202
 68:17..... 261
 68:19–20..... 198
 78:49..... 269
 89:20–37..... 96
 91:7–14..... 270
 91:11..... 2
 91:11–12..... 105, 270
 103:20..... 2, 6
 103:21..... 4
 110:1..... 129–30
 116:8..... 198
 116:15..... 219
 118:23–24..... 219
 135:6–7..... 15
 145:21..... 27
 148:2..... 2, 4, 271

MGA HULUBATON

8:13..... 196
 11:30..... 239
 12:25..... 201
 23:7..... 202, 236, 247
 28:22..... 215

ANG MANUGWALI

5:10..... 216

ISAIAS

2:4..... 137
 6:2..... 263
 6:6–7..... 265
 7:14..... 70
 9:6..... 137, 164
 10:13..... 175
 11:6–8..... 138
 11:11–12..... 137
 14:1–4..... 137
 14:12..... 8
 14:13..... 2
 14:13–14..... 13–14
 19:1..... 15
 30:18..... 205
 35:1..... 138
 36:14–15..... 98
 37:36..... 98
 38:2–3..... 97
 41:10..... 196, 200
 53:5..... 70
 55:8–9..... 202

61:10.....	73	39:12.....	136
63:1–6.....	136		
64:6.....	155		

JEREMIAS

9.....	208
9:1.....	167
9:23–24.....	209
15:16.....	52
17:5.....	211
31:31–34.....	96
32:35.....	180

EZEQUIEL

1.....	267
1:4–12.....	11
1:6.....	267
1:11.....	267
9:1–11.....	269
10.....	267
10:1–22.....	267
28.....	8
28:12.....	8
28:13.....	9–10, 25
28:14.....	10
28:14–17.....	268
28:15.....	12

DANIEL

8:15–19.....	5
8:16.....	264
9:21.....	6, 264
9:22.....	5
10:13.....	164, 270
10:13–20.....	148
10:20.....	270
10:21.....	264
12:1.....	264

OSEAS

2:18.....	137
4:6.....	180

MIQUEAS

4:3.....	137
----------	-----

ZACARIAS

3:1.....	78, 178
10:6–12.....	137
14:2.....	133
14:9.....	137
14:12.....	136

BAG-ONG KATIPAN

MATEO	25:41.....	19–20, 92, 139
1:1–16.....	99	26:53.....
1:18.....	99	26:69–75.....
1:19.....	99	27:19.....
1:20.....	70	28:2.....
1:20–21.....	100	28:3.....
2:1–18.....	100	28:9–10.....
4:1.....	101	28:10.....
4:1–2.....	103	
4:3.....	104	MARCOS
4:4.....	104, 198	3:15.....
4:6.....	105	3:30.....
4:7.....	105	5:12.....
4:8–9.....	106	7:25.....
4:10.....	106	8:38.....
6:11.....	198	9:17–18.....
6:24.....	216	9:25.....
6:25–31.....	197	12:36.....
6:25–34.....	198	13:7.....
6:32–34.....	197	13:32.....
7:15.....	156	16:12–14.....
9:4.....	237	
9:32–33.....	151	LUCAS
12:22.....	151	1:11–19.....
12:24.....	147	1:11–20.....
17:5.....	15	1:26–27.....
18:10.....	270	1:26–35.....
19:16–26.....	155	1:35.....
22:44.....	130	2:9.....
23.....	155	2:13.....
24:42.....	125	3:23–38.....
25:31.....	137	4:1.....

4:13.....	227	14:16–17.....	124
4:16–29.....	100	14:17.....	113
4:33.....	150	14:20.....	151
8:26–35.....	151	14:23.....	151
8:29.....	151	14:26.....	113, 250
8:30.....	150	14:30.....	77
9:39.....	151	15:11.....	214
11:15.....	147	15:26.....	250
13:11.....	151	16:7–15.....	124
15:7–10.....	29	19:13.....	127
18:9–12.....	155	19:30.....	107
20:42–43.....	130	20:17.....	126
24:15.....	126	20:19.....	126
24:31.....	126	20:22.....	126
24:36.....	126	20:26.....	126
24:39–40.....	126		
24:42–43.....	126		

JUAN

1:1–3.....	101	1:3.....	126
3:3.....	29	1:5.....	124
3:16.....	26	1:8.....	29, 189, 239
3:16–18.....	259	1:9–10.....	126
3:18.....	27	2:34–35.....	130
3:34.....	101	12:6–7.....	6
3:36.....	27	16:31.....	156
4:22.....	92, 174	18:12.....	127
7:30.....	100	21:4.....	203
8:44.....	41, 144, 150	21:10–14.....	203
8:59.....	100	28:16.....	228
10:17–18.....	100		
10:28.....	248		
12:31.....	37, 77, 145		
14:2.....	14, 218		

MGA BINUHATAN

MGA TAGA-ROMA

3:22.....	73, 259	14:11.....	126
3:23.....	37	14:12.....	127
3:24–25.....	75		
4:3.....	52	1 MGA TAGA-CORINTO	
5:8.....	41	1:2.....	111
5:8–9.....	258	1:20.....	221
5:10.....	152	1:30.....	111
5:11.....	239	2:4–5.....	118
5:12.....	37, 68	2:5.....	114
5:12–14.....	45	2:12–13.....	192
5:19.....	68	2:14.....	163
6:3.....	111	2:16.....	113, 182
6:4.....	113	3:12–13.....	113
6:5.....	111	3:14.....	191
6:22.....	279	4:5.....	127
6:23.....	37, 72, 259	4:9.....	2, 29
7:8–20.....	48	6:15.....	110
8:3–4.....	48	6:19.....	151
8:16–17.....	111	7:3.....	63
8:19–22.....	64	10:16.....	110
8:28.....	111	10:20–21.....	17
8:30.....	111	11:8–9.....	32
8:31.....	244	11:23–26.....	275
8:33–39.....	119	11:24.....	275
8:38–39.....	248	12.....	188
9:5.....	92, 174	12:12–27.....	110
9:23.....	27	12:18.....	110
9:29.....	271	12:20.....	110
11:25–36.....	27	13:10.....	189
12:2.....	113, 149, 182, 235	15:5–7.....	126
12:4–8.....	110	15:22.....	28, 48, 68
13:1–2.....	194	15:23.....	125
13:4.....	198	15:24.....	141
14:7–8.....	222	15:25.....	130

15:28.....	141	3:3.....	115
15:42.....	218	3:13.....	74
15:42–43.....	125	3:26.....	111
15:45.....	102	4:4.....	66
15:52.....	125	5:16.....	113–14
15:54.....	218		

MGA TAGA-EFESO

2 MGA TAGA-CORINTO		1:3..... 128, 198, 220
2:11.....	143, 177	1:4..... 111
4:3–4.....	152	1:5..... 111
4:4.....	77, 240	1:7..... 72, 128
4:7.....	112	1:22–23..... 110
5:7.....	229	2:2..... 13
5:8.....	218	2:7..... 128
5:10.....	128	2:8..... 240
5:14.....	206	2:8–9..... 155
5:17.....	110	2:10..... 239
5:18–19.....	239	3:18–19..... 109
5:20.....	29, 111	3:20..... 112
5:21.....	52, 71, 73, 111, 258	3:20–21..... 260
6:14.....	121	4:11–13..... 188
10:5.....	202	4:12..... 110
10:17.....	209	4:17..... 207
11:3.....	115	4:17–18..... 181
11:3–4.....	156	4:17–24..... 181
11:13–15.....	156	4:22..... 48
11:14.....	143	4:23..... 113
12:2.....	14	4:27..... 227
12:7.....	116	4:32..... 122
12:9–10.....	117	5:1–2..... 114

MGA TAGA-GALACIA

1:8.....	156	5:17.....	201
3:2–3.....	155	5:18.....	113
		5:22.....	122
		5:23.....	122

5:24.....	122	1:18.....	110
5:25–27.....	122	1:20.....	7
5:33.....	122	1:21.....	152
6:6.....	202	2:8.....	161
6:10–13.....	228	2:9.....	101
6:10–17.....	228	2:12.....	111
6:11.....	229–31	2:18.....	159
6:12.....	146, 229	2:20–23.....	156
6:13.....	229–31	3:2.....	237
6:13–14.....	231	3:18.....	122
6:14.....	229, 232, 234	3:23–24.....	195
6:14–17.....	228, 232		
6:15.....	237	1 MGA TAGA-TESALONICA	
6:16.....	241, 244–45	2:2.....	241
6:17.....	246, 250–51	4:16–17.....	125, 265

MGA TAGA-FILIPOS

1:20.....	207
1:21.....	219
2:5.....	102
2:6–7.....	101
2:6–8.....	101
2:7.....	101
2:8.....	254
3:21.....	6, 126
4:6.....	196
4:6–7.....	199
4:12–13.....	215
4:19.....	199

MGA TAGA-COLOSAS

1:10.....	192
1:16.....	3

2 MGA TAGA-TESALONICA

2:3.....	131
2:3–4.....	157
2:7.....	132
2:9–10.....	157

1 TIMOTEO

2:13–14.....	66
2:14.....	66
2:15.....	59
3:16.....	2, 101
4:1.....	144, 237
4:2.....	150
5:21.....	24
6:4.....	184
6:11.....	235
6:17.....	216

2 TIMOTEO

1:7.....	196	12:4–15.....	237
2:11–12.....	111	12:6.....	179
2:12.....	128	13:5.....	216
2:15.....	183		
2:16–18.....	185		
2:26.....	217		
3:5.....	159		
3:16.....	250		
4:2.....	184		
4:8.....	128		

SANTIAGO

1:2–4.....	214
1:12.....	128
3:14–16.....	278
4:7.....	226, 231
5:4.....	271

1 PEDRO

		1:4.....	220
		1:12.....	24, 29
		1:13.....	256
		1:18–19.....	72, 279
		2:9.....	80, 111, 249
		2:13.....	194
		2:24.....	54, 71
		3:15.....	240
		3:22.....	112
		5:7.....	199
		5:8–9.....	226, 231

TITO

3:1–2.....	194
------------	-----

MGA HEBREO

1:1–2.....	89
1:4.....	6
1:8.....	137
1:14.....	2, 6, 198, 270
2:7.....	6
2:9–11.....	111
3:7.....	250
3:12.....	183
4:12.....	252
4:14.....	14
9:5.....	267
9:22.....	72
10:10–14.....	111
10:12–13.....	130
11.....	87
12:2.....	100
12:2–3.....	211

2 PEDRO

1:14.....	115
1:21.....	250
2:4.....	92
2:19.....	217
2:20–22.....	152
3:9.....	153
3:10.....	141
3:17–18.....	115

3:18.....	113, 234	6:1–11.....	133
		7:1.....	6, 268–69
1 JUAN		7:2.....	268
1:9.....	98, 205, 278	8:3.....	268
2:1.....	178	8:6.....	269
2:1–2.....	178	9:1–12.....	147
2:2.....	179	9:11.....	147
2:6.....	114	9:15.....	6
2:11.....	196	10:1.....	6, 265
3:1–2.....	111	10:3–4.....	268
3:2.....	126	12:4.....	2, 14, 17
3:8.....	90	12:7.....	264
3:12.....	90	12:7–9.....	5, 78
4:4.....	104, 227	12:8–9.....	133
5:11–12.....	111	12:9.....	12
		12:10.....	177
JUDAS		12:17.....	133
6.....	92	13.....	132
9.....	264	13:1.....	132
		13:11.....	132
BUGNA		14:6.....	268
1:15.....	249	14:8.....	268
2:7.....	74	14:9.....	269
2:26.....	128	14:10.....	269
3:4.....	128	14:15.....	265
3:12.....	129	14:17.....	265, 269
3:18.....	128	14:18.....	265
3:21.....	128	14:19.....	269
4:4.....	268	14:19–20.....	136
4:6–8.....	265	15:1.....	270
4:10.....	268	16:12.....	5
5:2.....	265	18:1.....	266
5:11.....	2, 262	18:21.....	265
6–18.....	265	19:5.....	266

19:11–14.....	134	20:9.....	139
19:14.....	135	20:10.....	20, 139
19:15–16.....	135	20:11–15.....	73, 139
19:16.....	109	20:12–15.....	140
19:17.....	5, 266	20:12.....	139
19:20.....	136	20:12–13.....	73
19:21–20:3.....	70	21:1.....	14
20:1–3.....	136, 266	21:1–2.....	141
20:2.....	224	21:4.....	128, 218
20:7.....	138	21:19–20.....	10
20:7–9.....	213	22:2.....	74
20:8.....	138	22:14.....	74

Tultulanan sang Hilisgutan

- Abaddon, 147
Abraham, 94, 173
Abrahamic nga Kasugtanan, *Tan-awa* ang mga kasugtanan
Abyss, 136, 266
Adam kag ang babayi, xi, 25, 30–37, 47–48, 53–57, 212
Adam, mga kabataan sang, 68, 71
anghelon nga pagsinumpunganay, xi–xiv, 257–60
Apollyon, 147
Armageddon, 132–33
Athaliah, 97–98
awtoridad sang Dios, 16–17, 35, 39
Babel, tore sang, 93–94, 169
bag-ong langit kag bag-ong kalibutan, 141
Bag-ong Jerusalem, 141
Balaan Espiritu paghatag gahum para sa mga tumuluo, 112, 117, 192, 249–52
pagsangkap sa mga tumuluo sang Daan nga Katipan, 112
pagpuno sang, 113, 117, 225
pagsakdag sang gahum para sa pagkatawo ni Kristo, 100–03
Barnhouse, Donald Grey, 144
birhen nga pagbuntis kag pagkabun-ag, 65, 69, 99
Cain kag Abel, 90
Chafer, Lewis Sperry, 50,

- 52, 153, 182
cosmos diabolicus, 50
- David, 96, 214
 Davidic nga Kasugtanan.
Tan-awa ang mga kasugtanan
- Demonyo
 mga pwersa ni Satanas, 146–48
 impluwensya kag pagangkon, 148–52
 dimatuud nga mga manunudlo, 156, 184
- Dios
 kinaiya sang, 11, 18, 23–24, 259
 pagkamakatarungan sang, 23, 259
 katarungan, pagkamatarong, kag gugma sang, 16, 21–22, 35, 54, 107, 258–59
 gugma sang, 21–27, 41
 divine nga katukuran, 144
 divine nga kaayo, 51, 190–95
 divine nga pagtuytuy. *Tan-awa* ang kabubut-on sang Dios
 divine nga mga institusyon, 168
- ebidensya sang pagtilaw, 80–86
- eksorsismo, 224
 Elias, 207
 Elohim, 39
 espiritismo, 157
 espirituhanong inaway, xi–xiv
Tan-awa man ang panaming sang Dios
 espirituhanong kamatayon, 37, 42–48, 50, 54
 espirituhanong mga dulot, 186–91
 espirituhanong kinabuhi, 112
 huwad, 114
 nagapanghikot, sa tumulo, 101, 112
 unang halimbawa, ni Jesu-Kristo, 101
 espirituhanong pagkahamtong, 28–29, 114, 127, 223
- Ester, 99
 Ezequias, 97
- Gabriel, ang arkanghel, 264
 Gog kag Magog Rebolusyon, 138
 grasya nga galamiton para sa pag-inoino, 113, 251
 grasya sa pagkamatay, 219
 grasya sang pangkinahanglanon, 197–8
 Greyigong mga pulong

- analambano*, 230
angelos, 2
anthistemi, 226, 230–31
apatao, 66
apodidomi, 63
arche, 147
bema, 127
daimonizomai, 150
diabolos, 21
dikaiosune, 235
dunamai, 244
echo daimonion, 150
eirene, 199
eiserchomai, 150
enduo, 230
epirripto, 199
exsanastasis, 125
exsapatao, 66
exsousia, 148
histemi, 230
hupodeo, 239
kainos, 110
kalupto, 152
kardia, 236
kenoo, 102
kosmokrator, 148
machaira, 251
mataiotes, 207
metabole, 52
nepho, 227
opheile, 63
panoplia, 230, 233
parakletos, 178
pneumatikos, 148
satan, 21
thelema, 201
Hades, 92, 136
Haman, 98–99
Hardin sang Eden, 25, 74
hardin sang Dios, 25
harianon nga pamilya sang
 Dios, 109–11
Hebreo nga mga pulong
 adam, 31
 balal, 94
 banah, 31
 chavvah, 71
 cherub, 266
 cherubim, 266–67
 ezer, 31, 33, 61–62
 halal, 5
 helel, 5
 ish, 32
 ishah, 32
 leb, 236
 mut, 35–36
 satan, 13
 seraphim, 263–66
 teshuqah, 58–59
ikatatlong langit, 14

Jesu-Kristo

mga pag-ataki sa Iya
 genetic nga linya,
 89–100
 ginpanghiwala bilang
 Manluluwas, 159–60
 sa hypostatic nga paghi-
 usa, 100
 Ginoo sang mga army,
 262, 270
 hunahuna ni, 118, 182,
 224, 235, 254
 ang aton Manugsakdag
 sa atubangan sang
 Amay, 178
 ikaduhang pagkari ni,
 134–37
 kalkuladong kadaugan
 ni, 70–72, 103, 107–
 12
 paghalili nga kamatayon
 ni, 69–72, 108, 248
 mga pagsulay halin kay
 Satanas, 103–06
 Job, ang saksi para sa Pag-
 demanda, 77–86
 kabalaka, 195–200
 kabubut-on, 6, 23–30, 35,
 144, 257
 negatibo, 6, 55, 148, 153
 positibo, 73, 252, 277
 kabubut-on sang Dios,
 201–05
 kahoy sang pagkilala sang

maayo kag malaut,
 25, 35
 pagdumili sang, 34–38,
 40–42
 kalag, 25, 30, 246
 kalibutanong sistema, 12
 kaluwasan.
 pinaagi sa pagtoo la-
 mang sa kay Kristo
 lamang, 26, 51,
 157
 pinaagi sa tawhanong
 mga trabaho, 49–50,
 155
 saad sang, 65–75
 kamatayon, kahadlok sang,
 218
 kapanahonan sang natapos
 na-nga kanon, 190
 kapanahonan sang wala
 pa-ang kanon, 189
 kenosis, panudlo sang
 Bibliya nahanungud
 sang, 101
 kinabuhi nga walay katapu-
 san, 29, 71, 259
 kinaunahan nga sala, 45
 ni Adan, 45, 66–67
 pagkadimasinulundon
 sa Dios, 36, 39, 44
 sang babayi, 45, 56, 66
 kontra-Semitismo, 95, 171–
 76
 Kristohanon,

- aktibismo, 194, 224
 - serbisyo, 191–95
 - sosyal nga pagtililipon, 186
- kulto, 149, 158–59
- Latin nga mga pulong
 - advocatus*, 178
 - caligae*, 238
 - caligati*, 238
 - gladius*, 251
- Lawas ni Kristo, 110
- Lenski, R. C. H., 242
- linaw sang kalayo, 11, 21, 138–40, 257–60
- lingkoran nga hukmanan ni Kristo, 127, 191
- Lucifer, *Tan-awa* ang Sata-nas
- maayo kag malaut, 49–50, 144
- makasasala nga kinaiya, 47, 54, 68–70, 137, 144
- man-og, 37–39, 42–44, 56–58, 70
- Maria kag Jose, 99
- mga anghel, 1–7, 15–16
 - mga pagtililipon, 78
 - gintuga nga mas mataas kay sa tawo, 5, 23
 - paglarawan sang, 1, 4
 - pinili, 261–71
 - nagpakasala, 17–19, 91
 - magbalantay, 270
 - pagpanilag sa katawhan, 29, 259
- mga dila, 189–90
- mga istrategiya ni Satanas, 88, 143–45
 - batok kay Adan kag sa babayi, 36
 - batok sa mga tumuluo, 177–219
 - batok sa Maayong Balita kag mga ditumuluo, 144, 152–63
 - batok kay Jesu-Kristo (*tan-awa* ang Jesu-Kristo: mga pag-ataki, mga pagsulay)
 - batok sa mga Hudiyo (*tan-awa* ang kontra-Semitismo)
 - batok sa kalibutan, 163–64
- mga kasugtanan, 95–96, 99, 137, 174
- mga pagdumala, 4, 88–89
 - Panahon sang mga Hentil, 89–92
 - Panahon sang Hypostatic nga paghiusa, 100
 - Panahon sang Israel, 89
 - Panahon sang Simbahan, 5, 109–29
 - Millennium, 136–38

Tribulation, 131–36
 mga panudlo sang mga demonyo, 144
 Mga Pagpaantos, 136
 Michael, ang arkanghel, 264
 Moises, 95
 mysticism, 157

 nabanhaw nga lawas, 125
 Nephilim, 90–92
 Nietzsche, Friedrich Wilhelm, 162
 Noe, 92

 Operasyon mga Dahon sang Higera, 47–54
 Operasyon Palatungan, 129–40
 Operasyon Z, 252–53

 Pablo, ang Apostol, 116, 204, 228
 pag-asawahay,
 pag-ataki sa, 122–23
 awtoridad sa, 33–34, 47, 59
 bilang ang nahiusa nga saksi, 120–24
 divine nga disenyo, 30–34, 59
 divine nga institusyon, 119
 pagkalider sa, 32–33, 37, 63, 66, 120–24

sabat sang babayi, 34, 59–63, 122–24
 pag-ataki sa babayi, 37–44, pagbaliskad, 235
 pagbaylo sang sangkap, 158
 Paghukum sa Dakong Maputi nga Trono, 73, 138–39
 pagkamakatawo, 160–62
 pagkamataastaason, 44
 pagpangguba sang kilala nga mga tinooohan, 210
 sang tawo, 92–94
 ni Satanas, 13–17
 pagkamatrong kahanasan, 235
 sang Dios, 73, 139, 258
 tawhanon, 50, 71, 155, 259
 pagkamateryalismo, 216–17
 pagkanalikupan
 sang mga kahimtangan, 213–14
 sang iban, 209–11
 sang kaugalingon, 207–08
 sang manggad (*tan-awa* ang pagkamateryalismo)
 pagkanalikupan ni Kristo, 206–07,
 pagkapangkalibutan, 168

- pagkapungsudnon, 168–67
 pagkaunudnon, 148
 pagkawalay sarang magpa-
 kasala, panudlo sang
 Bibliya nahanungud
 sang, 106
 pagpahanas sang pagtoo-
 nga may kapahuwa-
 yan, 200, 243
 mga pagpangatarungan
 sa, 244
 pagpakasala sang lalaki,
 45–54
 pagpamayad, 249
 pagtalikod sa lokal nga sim-
 bahan, 183–85
 panumbalik, 97
 pagpalukmay, 75, 179
 pagpanaksi, 238–41
 pagpanubus, 28, 65, 70–74
 pagpasag-uli sang buut, 28
 Pagsabnit sang Simbahan,
 125
 pagsulay, 39, 45,
 pagtuga,
 sang mga anghel, 3–4
 sang tawo, 30–32
 panaming sang Dios, 228–
 33, 254–56
 paha sang kamatuuran,
 232–33
 panagang sang pagka-
 matarong, 234–37
 botas sang preparasyon
 sang Maayong Balita,
 237–41
 helmet sang kaluwasan,
 246–50
 taming sang pagtoo,
 241–46
 espada sang Espiritu,
 250–54
 panudlo sang Bibliya,
 pagtoon kag pagmeta-
 bolisar, 53, 112, 116,
 223
 pagsikway sang, 179–84
 pastor-manunudlo, 183–89,
 252
 Pedro, ang Apostol, 114
 Praetorian nga Guwardya,
 228
 proto-evangel, 65
 relihiyon
 huwad nga maayong ba-
 lita sang, 153–57
 mga kulto kag mga pilo-
 sopiya sang, 159–61
 batok sa pagka-Kristo-
 hanon, 155
 saksi para sa Pagdemanda,
 26–30, 254
 sala, 25
 panghunahuna, 13, 195
 kinaunahan, (*tan-awa*
 ang kinaunahang
 sala)
 Satanas, 13

- mga akusasyon batok sa
 mga tumuluo, 77–80,
 177
 apela sang iya senten-
 sya, 20–24, 26, 107,
 257
 paglarawan sang, 10
 pagpakasala ni, 11–13
 amay sang kabutigan,
 40
 lima ka “ako maga”, 13–
 16
 Lucifer, 9–13
 kahulugan sang iya mga
 titulo, 20
 manugdumala sang sini
 nga kalibutan, 77
 sentensya ni, 19
 paghusay kay, 17–19
 sentensya
 sang lalaki, 61–65
 sang babayi, 58–61
 similya sang babayi, 65–66,
 69–76
 sosyalismo, 165–66

 tagna, katumanan sang, 70,
 99, 102, 129, 136
 Tartarus, 274
 tawhanong espiritu, 30,
 252, 277
 tawhanong kaayo, 49–53,
 191–94
 trichotomous, 30
 tumuluo
 subong ang embahador,
 29, 110
 pagpangapin nga aksyon
 batok kay Satanas,
 xi–xiv, 211,
 224–28, 254
 walay katapusan nga pa-
 kamaayo para sa,
 127–28
 masalakayon nga ak-
 syon batok kay Sa-
 tan, 223–25
 subong isa ka pari, 111
 mas mataas sa mga
 anghel sa ranggo kag
 posisyon, 111
 taktikanhong kadaugan
 sa, 107–19, 219
 tunok sa unod, 116

 utopia, 165–66

 Vegetius, 231, 251
 walay katapusan nga segu-
 ridad, 247
 walay katapusan nga silot,
 11, 27–29, 46, 260

 Yahweh, 178
 Yahweh Elohim, 39–40, 159

PUNOAN NG MGA LIBRO NI R. B. THIEME, JR. GINPASALIG NG MGA PAGPASUNUD

Ang Plano sang Dios

Ang Tatlo ka mga Persona sa Isa ka Dios

Tiyanggihan sa Ulipon sang Sala

Ang Balabag

Panumbalik kag Magpadayon!

Pagpain Sang Sala

Ang Kinabuhi sang May Pagtoo nga May Kapahuwayan

Dios Balaan Espiritu batok Ang Makasasa nga Kinaiya

Makagalahum nga Panghunahuna

Ang Pagkaditumuluo

Diosnon nga Pagtuytuy

Pagamuyo

Pagpanaksi

Ang Mausikon nga Anak

SA PAGTOLON-AN NG MGA PAGTOON SA BIBLIYA

Ang panudlo sa Bibliya, ang kabilogan sang pagtoon nga ginkuha pinasubay sa Pulong nga pagsaysay sang Balaan nga Kasulatan, nga amo ang sulundan kag talaksan para sa espirituhanong kamatuuran. Ang pagtoon sa Bibliya nagasangkap sang espirituhanong pagkaon para sa Kristohanon (Mateo 4:4).

Ang pagkakinahanglanon kaayo sang panudlo sa Bibliya indi gid mahimong pasobrahan sa pagpatin-aw (Mga Salmo 138:2). Ang Dios nagsugo sa Kristohanon nga kinahanglan may pagbalhin sa sulud sang kalag (Mga Taga-Roma 12:2). Ini nga pagbalhin nagakinahanglan sang adlaw-adlaw nga pagbag-o sang hunahuna ukon pang-inoino pinaagi sa pagtoon kag paghimulus sa Pulong sang Dios (2 Mga Taga-Corinto 4:16; Mga Taga-Efeso 4:23).

Sa madamo nga mga tinuig ang sa pagtolon-an nga mga klase sa Bibliya nga gintudlo ni R. B. Thieme Jr. nagsangkap sang adlaw-adlaw nga espirituhanong pagkaon para sa iya katilingban. Ang mga bantalaan, DVDs, kag MP3 CDs andam na sa [English] nga wala sang bayad ukon katungdanan. Ang Basahon-talaan Sa Pagtolon-an nga mga Pagtoon sa Bibliya igasangkap sa tion nga pangayoon.

R.B. THIEME, JR., BIBLE MINISTRIES

P.O. BOX 460829

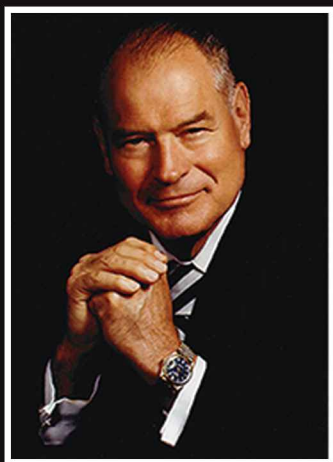
HOUSTON, TEXAS 77056-8829

www.rbthieme.org

713-621-3740

ROBERT B. THIEME, JR. (1918-2009), nagpabilin nga makahuluganong tingog sang pagka-Kristohanon sa bug-os nga kalibutan. Ang iya mapisanon kag mahimulaton, maathag nga pagpanudlo nakabase sa kinaunahan nga mga panghambal sang Balaan nga Kasulatan sa kapawa sang makasaysayang konteksto sa diin ang Bibliya ginsulat. Ang iya makabag-o nga mga sistema sang bokabularyo, mga paglaragway, kag bibliyanhon nga mga kategorya klaro nga nagapahibalo sang wala nagakasayup nga mga kamatuuran sang Pulong sang Dios. Si Thieme may narekord sang sobra sa onse ka libro ka oras sang mga wali kag nagbantala sang sobra sa isa ka gatos ka mga libro nga nagalakip sang madamo nga mga bersikulo sang Bibliya.

Si Thieme naggradwar sa Unibersidad sang Arizona (Phi Beta Kappa) kag Dallas Theological Seminary (summa cum laude). Ang iya mga pagtoon sa seminaryo nauntat tungud sang katungdanan sa serbisyo militar sang Ikaduha nga Gira sa Bilog nga Kalibutan sa panahon nga diin ginpataas siya sa ranggo sang lieutenant colonel sa United States Army Air Corps. Pagkatapos makompleto ang iya

Ginhulagway ni Robert Becker

buluhaton sa paggradwar sang 1950, nangin pastor siya sang Berachah Church sa Houston, Texas. Ang iya masangkad kaayo nga kahanasan sa Griyego, Hebreo, teyolohiya, istorya, kag pagpangusisa sang teksto nagsangkap sang pundasyon para sa iya mahangkaton kaayo nga propesyonal nga kinabuhi sang pagtoon kag pagtudlo sang Pulong sang Dios. Si Thieme nagretiro subong pastor sang Berachah Church pagkatapos sang singkwentay tres ka tuig sang matutum nga pagpangalagad.

ANG ANGHELON NGA PAGSINUMPUNGANAY nagaka-init sa palibot naton. Indi ini ang gira sa bug-os kalibutan. Ini amo ang gira sa gowa sang kalibutan—ang indi makit-an nga pag-ilinaway sa tunga sang mga pwersa ni Satanas kag sang mga pwersa sang Dios. Sa kinatapusan ang Dios ang magadaog.

Madugay na sang wala pa ang pag-abot sang kasaysayan sang katawhan, si Satanas mataastaason nga nagrebelde batok sa iya Manunuga. Gusto niya himoon ang iya kaugalingon nga “kaangay sang Labing Mataas” kag naengganyo niya ang isa-sa tatlo ka bahin sang mga anghel nga magsunud sa iya. Ang Dios makatarunganong nagsilot kag Satanas kag sang iya nagpakasala nga mga anghel nga maghinuyang sang eternidad sa linaw sang kalayo. Si Satanas nag-apela sang sentensya, nga nagareklamo sang pagkadimakatarunganon—nga nagapamangkutanon kon paano ang isa ka mahigugmaong Dios makapilak sang iya mga tinuga sa impierno. Ang planetang Kalibutan sa karon amo ang duug awayan sa diin si Satanas nagapanglaghap nga maniobrahon sang tuso ang Dios, pamatud-an nga ang paghukum dimakatarunganon, kag pungan ang pagpatuman sang iya sentensya. Si Satanas indi magaantos sang kapirdihan nga wala sang grabe kaayo nga paghimud-os.

Ang Dios nagtuga sang tawo agud magsulbar sining anghelon nga pagsinumpunganay. Ang tawhanong kabubut-on amo ang pinakasentro sang paghulag sang mabaskog nga kalayo. Ang tawo bala magapili sang grasya nga plano sang Dios nahanungud sang kaluwasan ukon magasunud sa mataastaason nga sistema ni Satanas? Pinaagi sa hilway nga kabubut-on sang mga desisyon sang katawhan, ang Dios sa liwat kag paliwatliwat nga nagapamatuud kay Satanas sang iya perpektong katarungan kag gugma.

Bilang mga tumuluo, ini importante gid nga kita maghangup sining espirituhanong pag-ilinaway nga nagapalibot sa aton. Si Satanas nagagamit sang tagsa ka pahito sa iya pagsugo agud pungan kag pahuy-an ang mga ara kay Kristo. Tungud kay sa aton pagpangapin, ang Dios nagsangkap na sang dalagko kaayo nga bentaha pinaagi sa gamhanang butang sang espirituhanong panaming. Pinaagi sini kita puwede makaagwanta sang “nagadabadaba nga mga misayl sang malaut” kag mahimong mga bagani sa indi makit-an nga gira. Ang Dios nahimaya samtang kita nagakandado sang mga panagang kag magtindog sang malig-on sa iya gahum kag Pulong.